

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ಸಿರಿ ಕನ್ನಡ

೨೦೧೨

ಕರ್ನಾಟಕ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ಸಂಖ್ಯ (ಇ)

೧೦೦ ಅಡಿ ವರ್ತುಲ ರಸ್ತೆ, ಬನಶಂಕರಿ ಇನ್‌ಯ ಹಂತ
ಬೆಂಗಳೂರು-ಬೆಂಗಳೂರು

ಗದ್ಯ - ಪದ್ಯ ಪಾಠಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

ಭಾಗ - I

ಪತ್ರ ಪ್ರಥಾನ ಅಧ್ಯಯನ

ಗದ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆ	ಗದ್ಯಪಾಠ ಶೀರ್ಷಿಕೆ	ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ
೦೧	ವಂಫಾಹ್ಯಾನ [ಹಳಗನ್ನಡ] - ಶಿವಕೋಣ್ಯಾಚಾರ್ಯ	೦೧
೦೨	ಪೂರ್ವಾಣಿಕತೆ [ಸ್ವಾತಿತ್ವ] - ಸಾರಾ ಅಬೂಬಕ್ರೂರ್	೦೧
೦೩	ಬೆಡಗಿನ ತಾಣ ಜಯಪುರ [ಪ್ರವಾಸ ಕಥನ] - ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ	೨೦
೦೪	ಆದರ್ಶ ಶಿಕ್ಷಕ ಸರ್ವೇ ಪಲ್ಲಿ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ [ವ್ಯಾಕಿತ್ವ] - ಸಮಿತಿಯ ರಚನೆ	೨೦
೦೫	ಸಮಾಗಮ [ಅನುವಾದ ನಾಟಕ]-ಮೂಲ : ಭಾಸ, ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ : ಸಂಪನ್ಮೂಲ- ಸಂಪಾದನೆ -ಸಮಿತಿ	೩೦
೦೬	ಹರಲೀಲೆ [ನಡುಗನ್ನಡ] - ಹರಿಹರ	೩೪
೦೭	ಇತಿಹಾಸದ ಚಕ್ಕಡಿ [ಆತ್ಮಕಥನ] [ಅಧುನಿಕ ಚಂಪೂ] - ಅರವಿಂದ ಮಾಲಗ್ರಾಮಿ	೩೬
೦೮	ಅಜ್ಞರಿಯ ಜೀವಿ ಇಂಬಳ [ವ್ಯೇಚಳ್ಳಿನಿಕ ಪ್ರಬುಂಧ] - ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟ. ಪಿ.	೩೯
೦೯	ಜನಪದ ಕಲೆಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ [ಜಾನಪದ] - ಸಮಿತಿಯ ರಚನೆ	೪೫

ಪದ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆ	ಪದ್ಯಪಾಠ ಶೀರ್ಷಿಕೆ	ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ
೦೧	ಬಲಿಯನಿತ್ಯೇಂದ್ರ ಮುನಿವೆಂ [ಹಳಗನ್ನಡ (ಕಂದ)] - ಜನ್ಮ	೩೧
೦೨	ರಮ್ಮೆಸ್ವಾಷ್ಟಿ [ಅಧುನಿಕ] ಮಧುರ ಚೆನ್ನ	೧೦೬
೦೩	ಹೊಸ ಹಾಡು [ನಷ್ಟೋದಯ] - ಕಯಾರ್ಯ ಕಿಳ್ಳಣಿ ರೈ.	೧೧೩
೦೪	ಸಿರಿಯನಿನ್ನೇನ ಬಳ್ಳಿಪೆಸು [ನಡುಗನ್ನಡ (ಸಾಂಗತ್ಯ)] - ರತ್ನಾಕರವರ್ಮೇ	೧೧೮
೦೫	ಸಾರ್ಥಕ ರಕ್ಷಣೆ [ಅಧುನಿಕ] - ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜ, ಶಿಶುನಾಳಪರೀಷ	೧೨೫
೦೬	ಕಾವ್ಯ ಸಂಗಮ [ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯ (ವಾರ್ಥಕ ಪಟ್ಟದಿ) - ಸಂಪೂರ್ಣ ದೇವೀಮಹಾತ್ಮೆ (ಭಾಮಿನಿ ಪಟ್ಟದಿ)]-ರಾಘವಾಂಕ, ಸತ್ಯವಿರಲ	೧೨೯

ಭಾಗ - II

ಪತ್ರ ಸೈರೋವರ್ಕ ಅಧ್ಯಯನ

ಸಂಖ್ಯೆ	ಗದ್ಯಪಾಠ ಶೀರ್ಷಿಕೆ	ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ
೦೧	ಪ್ರತಿಜ್ಞಾನವೈ - [ಕಾದೆಂಬರಿ] - ಸಾ. ಶಿ. ಮರುಳಯ್ಯ	೧೪೮
೦೨	ಭೂಮಿಗಿಳಿದ ಬೃಹಸ್ಪತಿ - [ನಾಟಕ] - ಕಾರ್ಕಡ ರಾಮಚಂದ್ರ ಉದುಪ	೧೫೧
೦೩	ಪ್ರತಿಜ್ಞಾನತೆ - [ಭಾವಗಿತ್ತ] - ಬಿ. ಎ. ಸನದಿ	೧೫೬
೦೪	ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ - [ವ್ಯೇಚಾರಿಕ] - ಸಬಿಹಾ ಭೂಮಿಗೌಡ	೧೫೮
೦೫	ಮುಟ್ಟಹಕ್ಕಿ - [ಗಢಲ್] - ಜಂಬಣಿ ಅಮರಚಂತ	೧೬೧
	ಪತ್ನಾಧಾರಿತ ಪದಕೋಶ	೧೬೨

ಪಂಥಾಹ್ಲವನ್

[ಹಳಗನ್ನಡ]

- ಶಿವಕೋಚ್ಚಾಟ್‌ಕಾರ್ಯ

ಮುನ್ತಯಾಲಿ

ವಡ್ಡಾರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತೇಂಬತ್ತು ಕಥೀರ್ತಾದ್ವಾ ಅನೇಕ ಉಪಕರ್ತೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬೃಹತ್ ಕಥಾಗುಳ್ಳ. ಕಥೀರ್ತಾಳಿಲ್ಲಾ ಧರ್ಮದ ಕಥೀರ್ತಾ. ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ ಎಂದರೆ ಹಿರಿಯರ ಮಾರ್ಜ ಎಂದರ್ಥ. ಅವರ್ತಾ ನಾಯಕರೆಲ್ಲ ಧರ್ಮವಿಭಾಗ. ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಕುಳಿತಿರುವ ಯತ್ನಗಳನ್ನು ದೇವತೆ, ಮನುಷ್ಯ, ಪ್ರಾಣಿ ಹಾಗೂ ಜಡವಸ್ತುಗಳಿಂದ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಹೊಂದರೆಗಳಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಹಂತ, ನಿರಂತಿ, ಸ್ತುತಿ-ವಾತ ಮುಂತಾದ ಬಾಧೆಗಳು ಎನ್ನರಾಗುತ್ತಾನೆ. ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಸುಖಪರು ಬ್ರಹ್ಮಲ್ಲಿ ಸಹಿತೆಂಬ್ರಹ್ಮದೇಶ. ಅವರ್ಲ್ಲಿ ಸಹಿತೆತ್ತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಲು ತಜ್ಜಾಲಿಂದ ಕಥೀರ್ತಾನ್ನು ಹೇಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಹ್ಯಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ಕಥೀರ್ತಾಲ್ಲಿ ವಡ್ಡಾರಾಧನೆಯಲ್ಲಿನ ಕಥೀರ್ತಾ ಜನತ್ವಿಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರಮುಖವಾಯಿತ್ತ. ಈ ಕೃತಿಯಾದ ಇಯ್ಯ ಚೇಂಡಕ ಕಥೀರ್ಯೇ ನಿರಂತ ಸಳ್ಳೆ.

ಪಂಥಾಹ್ಲವನ್ ಕಥೀಯ ಮೂಲಕ ಕಥಿನ್ನಡ ರಾಹಿತ್ಯದ ಪರಿಷಯ ಮಾಡಿಸುವುದು ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ. ಶಿವಕೋಳಬ್ರಾಚಾರ್ಯ ಅವರ ಗಾದ್ಯಶ್ಲೇಷ ನಂಂಸ್ತುತ ಮಿಶ್ರಿತ ಪದಸಂಪತ್ತಾಳ್ಳನ್ನು. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಪ್ರಾಚಿನನಂಸ್ತುತಿ, ರಾಜ್ಯಾಂಶಕರ್ವವನ್ನೆ, ತಪ್ಪ ಮಾಡಿದವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ಮತ್ತು ತಿದ್ವಿವ ವಿಧಾನ. ಶಾಂತಿ, ಸಹನೆ ಇತಾಯಾದಿ ಜಂಪನ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪವೇ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಾಠದ ಅಂಶ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಗದ್ದಪಾಠದ ಪಂಕ್ತಿಪ್ತ ಕತೆ

ಬಾಲ್ಯದ ಗೇಳಿಯ ಯಮದಂಡ ವೇಣಾತಟದಲ್ಲಿ ತಳವಾರನಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವ ವಿಷಯ ತೀಳಿದ ವಿದ್ಯಬ್ರೋರ ಹಿಂದಿನ ಪಂಥವ್ಯಾಂದನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು ಆತನನ್ನು ಇಕ್ಕಟ್ಟಿಗೆ ಸಿಲುಕಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ವೇಷಪುರಸಿಕೊಂಡು ಹೋದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹಗಲಿನ ಹೊತ್ತು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಅಂಜನ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ವಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಉದೂಳಗೆಲ್ಲ ತಿರುಗಾಡಿ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ರಾತ್ರಿ ಹೇಳಿ ನಿಜರೂಪ ಧರಿಸಿ ಉರಿನ ಜನರೊಡನೆ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಸುತ್ತಾ ಮದ್ಯರಾತ್ರಿ ಪಟ್ಟಣದ ಮನೆಮನೆಗಳಿಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಕಳ್ಳತನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ. ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಅರಮನೆಯ ಏಳನೆಯ ಮಹಡಿಯಲ್ಲಿ ಭದ್ರವಾಗಿಟ್ಟಿದ್ದ, ರಾಜ ವಾಮರಧನಿಗೆ ಅಳ್ಳುತೇಂದ್ರನಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ದಿವ್ಯಾಭರಣವಾದ ಸರ್ವರುಜಾಪಹಾರ ಎಂಬ ಹಾರವನ್ನು ಕೈತ ಅಪವರಿಸಿದ.

ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ಅಭರಣವನ್ನು ಕಾಣದೆ ದಿಗಿಲಾದ ವಾಮರಧ ಕಾವಲುಗಾರ ಯಮದಂಡನ್ನು ಕರೆಸಿ ಕಳ್ಳನನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಹುಡುಕಿ ತರುವಂತೆ ಆಜ್ಞಾಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿದ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಹೋರ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸುವುದಾಗಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನೀಡಿದ. ರಾಜನಿಂದ ಒಂದು ವಾರದ ಸಮಯವನ್ನು ಕೇಳಿಪಡೆದ ಯಮದಂಡನಿಗೆ ಆಯಾದಿನ ಉರುಳಿದರೂ ಕಳ್ಳನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲಾಗಲ್ಲ. ಏಳನೆಯ ದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ಉರಿನ ಹಾಳು ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಕಾರಿಯೊಬ್ಬ, ವಿದ್ಯಾಧರರು ವಿದ್ಯಾಭಲದಿಂದ ಹಾರುವಂತೆ ಕೆಸರಿನ ಹಳ್ಳವನ್ನು ಹಾರಿದ್ದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಆತನೇ ಕಳ್ಳನೆಯ ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ಬಂಧಿಸಿ ಅರಮನೆಗೆ ಎಳೆದೊಯ್ದ.

ತಾನು ಕಳ್ಳನಲ್ಲವೆಂದು ಗೋಗರೆದರೂ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನಾದ ಯಮದಂಡ ಆತನ ಕಪಟವಿದ್ದೆಯನ್ನು ತಾನೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಹೋರಿಸಿ ರಾಜನಿಗೆ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳು ಅತನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ರಾಜಾಜ್ಞಯಾದಾಗ ಯಮದಂಡ ಅವನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಎಳೆಯೊಯ್ದು ಮಾಥಮಾಸದ ಒಂಬತ್ತು ರಾತ್ರಿ ಮೂವತ್ತೇರಡು ವಿಧದ ಘೋರ ತಿಕ್ಕಿಯಿಂದ ದಂಡಿಸಿದ. ಆದರೆ ವಿದ್ಯಾಚೈತ್ಯೇರ ತಾನು ಕಳ್ಳನಲ್ಲಿ, ನಿಜ ಕಳ್ಳನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲಾಗದೆ ನನ್ನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಹೀಗೆ ಕಳ್ಳನನ್ನು ಮಡುಕುವ ಪ್ರಯೋಧಲ್ಲಿ ವಿಫಲನಾದ ಯಮದಂಡ ಆತನೊಂದಿಗೆ ರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ತನ್ನನ್ನು ಮನಬಂದಂತೆ ಶಿಕ್ಷಿಸಲು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡೆ.

ವಾಮರಥ ತಳವಾರ ಯಮದಂಡನನ್ನು ಶೃಂಶಾನದಲ್ಲಿ ಶೂಲಕ್ಷೇರಿಸುವಂತೆ ಆಜಾಫಿಸಿದ. ರಾಜನ ಆಜ್ಞಯಿಂತೆ ಸೇವಕರು ಯಮದಂಡನನ್ನು ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸಲು ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಅವರ ಹಿಂದೆ ವಿಕಾರಿಯೂ ಶೃಂಶಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅವರನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತಾ ಯಮದಂಡನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಅವರು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಪಂಥನನ್ನು ನೆನಬಿಸಿ, ಈಗ ಗೆದ್ದವರಾರೆಂದು ಕೇಳಿದ. ಮಹಾರ್ಥ ಪಾಟನೆಯನ್ನು ನೆನಬಿಸಿಕೊಂಡ ಯಮದಂಡ ‘ನೀನು ಗಡ್ಡೆ ನಾನು ಸೋತೆ’ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ. ತಮ್ಮಿಭ್ರಂಷ್ಮನ್ನು ದೂರೆಯ ಬಳಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದುವಂತೆ ವಿದ್ಯಾಚೈತ್ಯೇರನ್ನು ಹೋರಿದ. ಅದರಂತೆ ಸೇವಕರು ಅವರನ್ನು ರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಾಗ ವಾಮರಥ ವಿದ್ಯಾಚೈತ್ಯೇರನನ್ನು ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಿದ. ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಪಂಥದ ಈಡೇರಿಕೆಗಾಗಿ ಇಪ್ಪೇಲ್ಲಾ ತಪ್ಪನ್ನೇನಗಬೇಕಾಯಿತು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನನ್ನೇ ಶಿಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಇಡರಲ್ಲಿ ಗಳಿಯ ಯಮದಂಡನ ತಪ್ಪೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಆಗ “ಆತ ನಿನ್ನ ಗಳಿಯ ಹೇಗೆ ಆದ? ಆತ ನೀಡಿದ ಭಯಾನಕ ಶಿಕ್ಷಿಯನ್ನು ನೀನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಹೇಗೆ? ಶ್ರಾವಕನಾದ ನೀನು ಕಳ್ಳತನ ನಡೆಸಿದ್ದು ಏಕೆ?” ಎಂದು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ ವಿದ್ಯಾಚೈತ್ಯೇರ ಹೇಳಿದ ಕತೆಯೇ ಪ್ರಸ್ತುತ ಗಡ್ಡಭಾಗ.

ಅಧ್ಯೇತಿಸಿ - ಓದಿ

ಮೊಟಿಲ್	ಸುರಖಿಂ	ಕರಪಟ	ಉಳಿಸೆಂಡು	ಸಂತಾನ
ತಳಾರಂಗೆ	ಪರಮಂಡಲ	ದ್ಯುಮಣಾಮುಖಿ	ಪ್ರತಿಪಾಲಿಸು	ಕಪ್ಪಡ
ಪಾಂಗು	ಪಡಿಯಣ	ಪರಿಪೂರ್ಣಯವರ್	ಮನೆವಾಳ್ತೆ	ಮೊದೆಮಡು

ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಹಳಗನ್ನಡ - ಗಡ್ಡ

ಈ ಜಂಬುಳ್ಳಿಪದ ಭರತಕ್ಕೇತ್ತಡೋಳ ತಿಲಕಮನೆ ಮೋಲ್ಲುದು ದಕ್ಷಿಣಾಪಥದೊಳಾಭೀರಮೆಂಬುದು ನಾಡಲ್ಲಿ ವಣ್ಣಯೆಂಬ ಹೊಱೆಯಾ ತಡಿಯೋಳ ವೇಣಾತಟಮೆಂಬುದು ಮೊಟಿಲ ಗುಣಂಗಳಾನಾದಮಾನುಂ ರಮ್ಮೆಮಪ್ಪುದು ಸ್ವರ್ಗಮನೆ ಮೋಲ್ಲುದದನಾಳ್ಳಿಂ ಜಿತಶತ್ರುವೆಂಬೋನರಸನಾತನ ಮಹಾದೇವ ವಿಜಯಮತಿಯೆಂಬೋಳಾ ಇರ್ವಗ್ಗ್ರಂ ಮಗನೆನಾಂ ವಿದ್ಯಾಚೈತ್ಯೇರನೆಂಬೆಂ ಮತ್ತು ಮೊಟಿಲೋಳ ಯಮಪಾಶನೆಂಬೋಂ ತಳಾಜನಾತನ ಪಂಡತಿ ನಿಜಗುಣದೇವತೆಯೆಂಬೋಳಾ ಇರ್ವಗ್ಗ್ರಂ ಮಗನೀತಂ ಯಮದಂಡನೆಂಬೋಂ ಮತ್ತಾಮಿವರುಂ ಸಮಾನವಯಸರೆಮಯ್ಯಾಸು ವರ್ಣದ ಪ್ರಾಯದಂದು ಶ್ರಾವಕನಪ್ಪ

ಸಿದ್ಧಾರ್ಥನೆಂಬುಪಾಠ್ಯಾಯನ ಪಕ್ಷದೇ ಇವರುಮನೋದಲಿಟ್ಟೊಡೆಣಿಬುವರುಪರುತ್ತಾಳಿಗೆ ವ್ಯಾಕರಣಂ ಪ್ರಮಾಣಂ ಭಂದಮಲಂಕಾರಂ ನಿಘಂಟು ಕಾವ್ಯಂ ನಾಟಕಂ ಮೊದಲಾಗೊಡೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳನ್ನೆಲ್ಲಮನಿವರುಂ ಕಲ್ಲು ಬಚೀಕ್ಕಿತ್ತಂ ತಚಾರನ ಮಗನಪ್ಪದಬೆಂ ತನಗೆ ತಕ್ಕ ಕಳ್ಳರನಾರಯ್ಯ ತೆಜನಂ ಹೇಣ್ಣ ಸುರಖಿಮೆಂಬೋದಂ ಕರ್ತೃಪಾನುಂ ಕಳ್ಳಪಾಯಮಂ ಹೇಣ್ಣ ಕರಪಟ ಶಾಸ್ತ್ರಮಂ ಕಲ್ತೆನಿಂತಮಗನ್ನೋನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಂ ಕಾಲಂ ಸಲೆ

ಮತ್ತೊಂದು ದಿವಸಮಿವರುಂ ವನಕ್ಕೀಡೆಯಾಡಲೆಂದಿಂದ್ಹೋಪವಮಹೆಂಬ ವನಕ್ಕೀ ಮೋಗಿಯಲ್ಲಿಯಶೋಕ ಮನ್ನಾಗ ವಕುಳ ತಮಾಳ ಚಂಪಕ ಮೊದಲಾಗೊಡೆಯ ಪಲವುಂ ತೆಜದ ವ್ಯಕ್ತಜಾತಿಗಳಿಂದಂ ಕಿಕ್ಕಿಟೆಗಿಜಿದರ್ ನಂದನವನದೋಳಿವರುಮುಳಿಸೆಂದನಾಡುತ್ತಿರೆ ಲೋಕನ ವಿದ್ಯೆಯನೀತಂ ಕಲ್ನಾಸಪ್ಪದಚೆಂದಲ್ಲಿಯುಳಿದೊಡಂ ಕಾಣಲಾಗದೀತನಂ ನೀಡುಮಾಡಿ ಕಾಣದ ದೆಸೆಗಟ್ಟು ಬೇಸತ್ತಾನಿಂತೆಂದನಕ್ಕುಂ ಮಗನೆ ನೀಂ ತಳಾಜಿನಪ್ಪಂದು ನಿನ್ನ ಕಾಪಿನೋಳ್ ಕಳ್ಳು ನಿನ್ನುಂ ಹೋಲಿಸ್ ದಾಗಳೇನಾಯ್ತೆಂದು ನುಡಿದೋಡಿತನುಮಿಂತೆಂದನಕ್ಕುಂ ಮಗನೆ ನೀನೆನ್ನ ತಳಾಜಿಗೆಯ್ಯಾಂದು ಕಳ್ಳುಡೆ ನಿನ್ನುಂ ಶಿಡಿದುಡಿಯೆ ಕಟ್ಟಿ ಕಳ್ಳರ ದಂಡಣೆಯಿಂ ದಂಡಿಸದಾಗಳೇನಾಯ್ತೆಂದು ನುಡಿದೋಡಿ ನುಡಿಯಿಂ ಮಜ್ಜೆಯಲ್ಲೇಡೆಂದಿವರುಮೋರೋವರುಂ ಮೂದಲಿಸಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗಿಯ್ಯ ಕೆಲಕಾಲದಿಂದೆನ್ನ ತಂದೆಯೆನಗೆ ರಾಜ್ಯಪಟ್ಟಂಗಟ್ಟಿ ಶ್ರುತಸಾಗರರೆಂಬ ಭಟ್ಟಾರರ ಪಕ್ಷದೇ ತಪಂಬಟ್ಟಿತನ ತಂದೆಯುಂ ತನ್ನ ಸಂಭಾನಮನೀತಂಗೆ ಕೆಟ್ಟರಸನೋಡನೆ ತಪಂಬಟ್ಟಂ ಮತ್ತಾನುಂ ರಾಜ್ಯಂಗೆಯ್ಯತ್ತಿರೆ ಈತನುಮಾಡೊಳ್ಳೋ ತಳಾಜಂಗೆಯ್ಯತ್ತಿಕುರ್ಮಿಂತು ಸುಖಿದೋಳಿವರ್ಗಾಂ ಕಾಲಂಸಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ದಿವಸಮೀತಂ ತನ್ನ ಮನದೋಳಿಂತೆಂದು ಬಗೆದನೆನ್ನರಸಂ ಕಳ್ಳಾನಮಿಂ ಹೊಟಿಲೊತ್ತಾಜಿಗೆಯ್ಯನಿದು ಕಳ್ಳಮೊಳ್ಳಿತ್ತಲೆಂದನಗಂಜಿ ನಾಡರಂ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ನಿಮಗಾಳಾದನಾನುಮಿತನೆನ್ನಾಳ್ ನಾಡೆಂಟು ದೆಸೆಯ ಗ್ರಾಮ ನಗರ ಹೇಡ ವಿವರ ವುಡಂಬ ಪತ್ತನದ್ಹೋಣಾವುಂಖಿಂಗಳೋಳಾರೆಯ್ಯಾಂದುಂ ಕಾಣದ ಪರಮಂಡಲಂಗಳೋಳಮಾರಯ್ಯಾಯಿಂ ಕಾಣದಲ್ಲಿಗಾರಯ್ಯಲಟ್ಟಿದೋಡೆ ಜರಮರುಪರಾರಯ್ಯ ಕಂಡು ಬಂದೆನಗಿಂತೆಂದು ಹೇಣ್ಣರ್

ದೇವಾ ಮಿಥಿಳೆಯಿಂಬ ಮೊಟಲದನಾಳ್ಲೊಂ ವಾಮರಧನೆಂಬರಸಂಗೆ ಯಮದಂಡಂ ಮೋಗಿಯಾಳಾಗಿ ಮೊಟಲ ಕಾಪಂಬೆತ್ತು ತಳಾರನಾಗಿ ಸುಖಿದೋಳಿದೋಳಿನೆಂದು ಹೇಣ್ಣಿಲ್ಲಾಡಾ ಮಾತನಾಂ ಕೇಳ್ಳು ಮರುಷೋತ್ತಮನೆಂಬ ಮಂತ್ರಿಗೆ ಮಿಥಿಳೆಯಿಂಬ ಮೊಟಲಲ್ಲಾನಾರುಮಜ್ಜೆಯದಂತಿರೆ ಮೋಗಿ ಯಮದಂಡನೋಡಗೋಂದು ಬಂದಪೆನೆಂದು ಹೇಣ್ಣ ವಜ್ರಸೇನನೆಂಬ ಪೆರ್ಗಡೆಯಿಂ ಕರೆಯಿಸಿ ಆನೋಂದು ಮನೆವಾಟ್ತೋಗೆ ಮೋಗಿ ಬಂದಪೆನೆನ್ನ ಬರ್ವನ್ನೆಗಂ ರಾಜ್ಯಮಂ ಪ್ರತಿಪಾಲಿಸುತ್ತಿರೆಂದು ಕಲ್ಲಿಸಿ ಸಮಸ್ತ ರಾಜ್ಯಭಾರಮಂ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಅರ್ಥರಾತ್ರಾದಾಗಳ್ ಕಪ್ಪಡಮಂ ಪಟೆದುಟ್ಟಿ ಬಟೆಕಾರುಮಜ್ಜೆಯಲೀಯದೋವನೆ ಮೊಟಲಮಟ್ಟು ಬಂದೀಮೊಟಲಂ ಮೋಕ್ಕ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಕಾರಣಮಾಗಿ ಕಸವರಮಂ ಕಳ್ಳಿತನಂ ಕೊಲಿಸುವಂತು ಮಾಡಿದನಿದು ಕಳ್ಳುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಮಿತನುಮನಗೀ ಪಾಂಗಿನೋಳ್ ಮಿತನೆಂದು ಹೇಣ್ಣ

ಉತ್ತರ
ತದನಂತರಂ ಇರ್ವರ್‌ ಪರಿಪೋಟ್ಟಿಯವರೋಲೆಯಂ ಕೊಂಡು ಬಂದರಸನ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲೋಳ್
ನಿಂದು ಪಡಿಯಾಗಂಗೆ ಹೇಳಿಸ್ತೂಡರಸನನುಮತದಿಂದರಮನೆಯಂ ಮೊಕ್ಕಾಸ್ಥಾನ ಮಂಟಪದೊಳಿದ್ರ್
ವಿದ್ಯಾಚೈತ್ಯರನಂ ಕಂಡು ಮೊಡೆವಟ್ಟಾತನ ಮುಂದೋಲೆಯಿನಿಕ್ಕಿದಾಗಳ್ ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿ ಓಲೆಯಂ ಕೊಂಡರಸನ
ಮುಂದಿಂತೆಂದು ಬಾಚಿಸಿದಂ ವಿದ್ಯಾಚೈತ್ಯರ ಪರಮಸ್ಥಾಮಿಗ ಮಂತ್ರಿ ಮರುಷೋತ್ತಮನುಂ ಹೆಗ್ರಡೆ
ವಜ್ರಸೇನನುಂ ಸಾಷ್ವಾಂಗವೆಜಿಗಿ ಮೊಡೆವಟ್ಟು ಕಾರ್ಯಮಂ ಬಿನ್ನವಿಪ್ಪರ್ ತಾಮುಂ ಪಲವು ದಿವಸಂ
ಪೋಗಿದ್ರ್ ರ್ ಪೌಜತಣ ವುನೆವಾಟ್ ಇಂತುಂ ವುಜಿದಿದ್ರ್ ರ್ ತಾಮಿಲ್ಲದೆ ರಾಜ್ಯವುಂ
ಪ್ರತಿಪಾಲಿಸುವೋರಾರುಮೀಲ್ಲೀಯೋಲೆಯಂ ಕಾಣಲೊಡಂ ತಡೆಯದೆ ಮೊಜಮಟ್ಟು ಬೇಗಂ ಬಕ್ಕೆಂದು
ಬಾಚಿಸಿದುದಂ ವಾಮರಧಂ ಕೇಳ್ಣ ಮನ್ನಿತನ ಪೇಟ್ಟುದುಮೋಲೆಯ ಮಾತುಮೊಂದಾದುದೆಂದು
ಸಂದೇಹಮಿಲ್ಲದಾಗಳ್ ನಂಬಿ ಈತಂ ಮಂಡಳಿಕನೆಂದಜಿದು ತನ್ನ ಸಿಂಹಾಸನದೊಳೋರಂತ
ಪ್ರಾಸನಮನಿಕ್ಕಳ್ಳೇಳಿಸಿದಂ

ನಿಗದಿತ ಗಡ್ಡಪಾಠದ ಪದ ವಿಂಗಡಣಾ ಓದು

ಈ ಜಂಬೂದ್ವಿಪದ ಭರತಕ್ಕೇತ್ತದೊಳ್ಳ್ + ತಿಲಕಮನೆ ಮೋಲ್ಲುದು ದಕ್ಕಿಣಾಪಥದೊಳ್ಳ್
+ ಆಭ್ಯಾರಮ್ + ಎಂಬುದು ನಾಡು + ಅಲ್ಲಿ ವಣ್ಣ + ಎಂಬ ಶೋರೆ + ಆ ತಡಿಯೋಳ್ ವೇಣಾತೆಟಮ್
+ ಎಂಬುದು ಮೊಟ್[ಳ]ಲ್ + ಅದು ಮೊಟ್[ಳ]ಲ ಗುಣಂಗಳಿಮ್ + ಆದಮಾನುಂ ರಮ್ಯಮ್ +
ಅಪ್ಪಾದು ಸ್ವರ್ಗಮನೆ + ಮೋಲ್ಲುದು ಅದನ್ + ಆಳ್ಳ್ಳುಂ ಜಿತಶತ್ರು + ಎಂಬೊನ್ + ಅರಸನ್ + ಆತನ
ಮಹಾದೇವ ವಿಜಯಮತಿ + ಎಂಬೊ+ಳ್ + ಆ ಇರ್ವಗ್ರಂ ಮಗನೆ + ನಾಂ ವಿದ್ಯಾಚೈತ್ಯರನ್ +
ಎಂಬೆಂ -ಮತ್ತೆ + ಆ ಮೊಟ್[ಳ]ಲೋಳ್ ಯಮಪಾಶನ್ + ಎಂಬೊಂ ತಳಾಜಿ[ರ]ನ್ + ಆತನ ಪೆಂಡತಿ
ನಿಜಗುಣದೇವತೆ + ಎಂಬೊಳ್ಳ್ + ಆ ಇರ್ವಗ್ರಂ ಮಗನ್ + ಈತಂ ಯಮದಂಡನ್ + ಎಂಬೊಂ
ಮತ್ತೆ + ಆಮ್ + ಇರ್ವರುಂ ಸಮಾನ ವಯಸರಮ್ + ಅಯ್ಯ್ + ಆಸ್[ರು] ವರ್ಷದ ಪ್ರಾಯದ +
ಅಂದು ಶಾವಕನ್ + ಅಪ್ಪ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥನ್ + ಎಂಬ + ಉಪಾಧ್ಯಾಯನ ಪಕ್ಕದೆ ಇರ್ವರಮ್ + ಓದಲ್
+ ಇಟ್ಟೊಡೆ ವಟು + ಎಂಟು ವರುಷದ + ಒಳಗೆ ವ್ಯಾಕರಣಂ ಪ್ರಮಾಣಂ ಭೆಂದಮ್ + ಅಲಂಕಾರಂ
ನಿಫಂಟಿ ಕಾವ್ಯಂ ನಾಟಕಂ ಮೊದಲಾಗೊಡೆಯ ಶಾಸ್ತಂಗಳನ್ + ಎಲ್ಲಮನ್ + ಇರ್ವರುಂ ಕಲ್ಲು
ಬಟೆ(ಳ)ಕ + ಈತಂ ತಳಾಜಿ[ರ]ನ ಮಗನ್ + ಅಪ್ಪದಜೆ[ರಿ]ಂ ತನಗೆ ತಕ್ಕ ಕಳ್ಳರನ್ + ಆರಯ್ಯ
ತೆಜಿ[ರ]ನಂ ಪೇಟ್ಲ್ಲ್ಳಸುರಖಿಂ + ಎಂಬ + ಓದಂ ಕಲ್ಲೊನ್ + ಆನುಂ ಕಳ್ಳ್ + ಉಪಾಯಮಂ
ಪೇಟ್ಲ್ಳಾ ಕರಪಟ ಶಾಸ್ತಮಂ ಕಲ್ತನ್ + ಇಂತು ಎಮಗೆ + ಅನ್ಮೋನ್ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಂ ಕಾಲಂ ಸಲೆ

ಮತ್ತೆ + ಒಂದು ದಿವಸಮ್ + ಇರ್ವರುಂ ವನಕ್ಕೀಡೆ + ಆಡಲ್ + ಎಂದು ಇಂದ್ರೋಪಮಮ್
+ ಎಂಬ ವನಕ್ಕೆ ಮೋಗಿ + ಅಲ್ಲಿಯ + ಅಶೋಕ ಪುನಾಗ ವಕುಳ ತಿಳಕ ತಮಾಳ ಚಂಪಕ
ಮೊದಲ್ + ಆಗೊಡೆಯ ಪಲವುಂ ತೆಜಿ[ರ]ದ ವೃಕ್ಷಕಾತಿಗಳಿಂದಂ ಕಿಕ್ಕಿಜೆ[ರಿ]ಗಿಜೆ[ರಿ] ದು + ಇರ್ವ
ನಂದನವನದೊಳ್ಳ್ + ಇರ್ವರಮ್ + ಉಳಿಸೆಂದನ್ + ಆಡುತ್ತೆ + ಇರೆ ಲೋಕನ ವಿದ್ಯೆಯನ್ +
ಈತಂ ಕಲ್ತನ್ + ಅಪ್ಪದಜೆ[ರಿ]ಂದೆ + ಎಲ್ಲಿ ಉಳಿದೊಡಂ ಕಾಣಲ್ + ಆಗದೆ + ಈತನಂ ನೀಡುಮ್
+ ಅಜ[ರ]ಸಿ ಕಾಣದೆ ದೆಸೆ + ಕಚ್ಚಿ ಬೇಸತ್ತು + ಆನ್ + ಇಂತು + ಎಂದನ್ + ಅಕ್ಕುಂ ಮಗನೆ ನೀಂ

ತಳಾಜು[ರ]ನ್ + ಅಪ್ಪ + ಅಂದು ನಿನ್ನ ಕಾಟಿನ + ಒಳ್ಳೆ ಕಳ್ಳು ನಿನ್ನಂ ಕೊಲಿಸದಾಗಳ್ + ಏನಾಯ್ದು
 + ಎಂದು ನುಡಿದೊಡೆ + ಈತನುಮ್ + ಇಂತು + ಎಂದನ್ + ಅಕ್ಕುಂ ಮಗನೆ ನೀನ್ + ಎನ್ನ
 ತಳಾಳು[ರು]ಗೆಯ್ದು + ಅಂದು ಕೆಲ್ಲೋಡೆ ನಿನ್ನಂ ಪಿಡಿದು + ಉಡಿಯೆ ಕಟ್ಟಿ ಕೆಳ್ಳರ ದಂಡವೆಯಿಂ ದಂಡಿಸದಾಗಳ್
 + ಏನ್ + ಆಯ್ದು + ಎಂದು ನುಡಿದೊಡೆ + ಈ ನುಡಿಯಂ ಮಜ್ಜಿರ್]ಯಲ್ + ಬೇಡ + ಎಂದು
 ಇವರುಮ್ + ಓರ್ + ಓವರಂ ಮೂದಲಿಸಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಗೆಯ್ದು ಕೆಲಕಾಲದಿಂದ + ಎನ್ನ ತಂದೆ + ಎನಗೆ
 ರಾಜ್ಯಪಟ್ಟಂ + ಕಟ್ಟಿ ಶ್ರುತಸಾಗರ್] + ಎಂಬ ಭಣ್ಣಾರರ ಪಕ್ಷದೆ ತಪಂ + ಪಟ್ಟನ್ + ಈತನ ತಂದೆಯುಂ
 ತನ್ನ ಸಂತಾನಮನ್ + ಈತಂಗೆ ಕೊಟ್ಟು + ಅರಸನೊಡನೆ ತಪಂ + ಪಟ್ಟಂ ಮತ್ತೆ + ಆನುಂ
 ರಾಜ್ಯಂಗೆಯ್ತುತ್ತ + ಇರೆ ಈತನುಮ್ + ಆ ಹೊಟ್[ಳ]ಲ + ಒಳ್ಳೆ ತಳಾಜು[ರ]ಂ ಗೆಯ್ದುತ್ತ + ಇಕ್ಕುಮ್
 + ಇಂತು ಸುಖಿದೊಳ್ಳೆ + ಇವರ್ಗ್ಗಂ ಕಾಲಂ ಸಲೆ ಮತ್ತೆ + ಒಂದು ದಿವಸಂ + ಈತಂ ತನ್ನ
 ಮನದೊಳ್ಳೆ + ಇಂತು + ಎಂದು ಬಗೆದನ್ + ಎನ್ನ + ಅರಸಂ ಕಳ್ಳನ್ + ಆನುಂ + ಈ ಹೊಟ್[ಳ]ಲ
 + ಒಳ್ಳೆ ತಳಾಳು[ರು]ಗೆಯ್ದುನ್ + ಇದು ಕಳ್ಳಮ್ + ಒಳ್ಳಿತ್ತು + ಅಲ್ಲು + ಎಂದು + ಎನಗೆ + ಅಂದೆ
 ನಾಡಂ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ನಿಮಗೆ + ಆಳ್ + ಆದನ್ + ಆನುಂ + ಈತನ್ + ಎನ್ನ + ಆಳ್ ನಾಡ +
 ಎಂಟು ದೆಸೆಯ ಗ್ರಾಮ ನಗರ ಬೇಡ ಇವರಡ ಮುದಂಬಿ ಪತ್ತನ ದ್ರೋಣಾ ಮುಖಿಂಗಳೊಳ್ಳೆ +
 ಆರಯ್ಯಿಯುಂ ಕಾಣದೆ ಪರಮಂಡಲಗಳೊಳಂ ಆರಯ್ಯಿಯುಂ ಕಾಣದೆ + ಇಲ್ಲಿಗೆ + ಆರಯ್ಲು +
 ಅಟ್ಟಿದೊಡೆ ಚರಪರುಷರ್ + ಆರಯ್ದು ಕಂಡು ಬಂದು + ಎನಗೆ + ಇಂತು + ಎಂದು ಹೇಣ್ಣು[ಳ್ಳಿ]ರ್

ದೇವಾ ಮಿಥಿಳೆ + ಎಂಬ ಹೊಟ್[ಳ]ಲ್ + ಅದನ್ + ಆಳ್ಲೊಂ ವಾಮರಭನ್ + ಎಂಬ +
 ಅರಸಂಗೆ ಯಮ ದಂಡಂ ಹೋಗಿ + ಆಳ್ + ಆಗಿ ಹೊಟ್[ಳ]ಲ ಕಾಪಂ + ಪೆಶ್ತು ತಳಾಜು[ರ]ನ್ + ಆಗಿ
 ಸುಖಿದೊಳ್ಳೆ + ಇದೊನ್ + ಎಂದು ಹೇಚೆಷ್ವು[ಳ್ಳೈ]ಡೆ + ಆ ಮಾತನ್ + ಆಂ ಕೇಳ್ಳು ಮರುಹೋತ್ತಮನ್
 + ಎಂಬ ಮಂತ್ರಿಗೆ ಮಿಥಿಳೆ + ಎಂಬ ಹೊಟ್[ಳ]ಲ್ + ಆನ್ + ಆರುಮ್ + ಅಣಿ[ರಿ]ಯದಂತೆ + ಇರೆ
 ಹೋಗಿ ಯಮದಂಡನನ್ + ಒಡೆ + ಕೊಂಡು ಬಂದಪನ್ + ಎಂದು ಹೇಟ್ಯು[ಳ್ಳೈ] ಪಜ್ಜಸೇನನ್ +
 ಎಂಬ ಹೇಗರಡೆಯಂ ಕರೆಯಿಸಿ ಆನ್ + ಒಂದು ಮನೆವಾಟ್ತೆ[ಳ್ಳೈ]ಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದಪನ್ + ಎನ್ನ ಬಪರ
 + ಅನ್ನೆಗಂ ರಾಜ್ಯಮಂ ಪ್ರತಿಪಾಲಿಸುತ್ತಿರು + ಎಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಸಮಸ್ತ ರಾಜ್ಯಭಾರಮಂ ಸಮರ್ಪಿಸಿ
 ಅಧರಾತ್ರಿ + ಆದ + ಆಗಳ್ ಕಪ್ಪಡಮಂ ಪಜ್ಜಿರಿ]ದು + ಉಟ್ಟು ಬಟ್ಟಿ[ಳಿ]ಕ ಆರುಮ್ + ಅಣಿ[ರಿ]ಯಲ್
 + ಈಯದೆ + ಒವನೆ ಹೊಟ್[ರ]ಮಟ್ಟು ಬಂದು + ಈ ಹೊಟ್[ಳ]ಲಂ ಹೊಕ್ಕು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಕಾರಣಮ್ +
 ಆಗಿ ಕಸಪರಮಂ ಕಳ್ಳು + ಈತನಂ ಕೊಲಿಸುವಂತು ಮಾಡಿದನ್ + ಇದು ಕಳ್ಳುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಮ್ +
 ಈತನುಮ್ + ಎನಗೆ + ಈ ಪಾಂಗಿನೊಳ್ಳೆ ಮಿತನ್ + ಎಂದು ಹೇಟ್ಯು[ಳ್ಳೈ]

ತತ್ತ್ವ + ಅನಂತರಂ..... ಇವರ್ ಪರಿವ್ರೋಟ್ಟೆಯವರ್ + ಓಲೆಯಂ ಕೊಂಡು
 ಬಂದು + ಅರಸನ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲೊಳ್ಳೆ ನಿಂದು ಪಡಿಯಾಜು[ರ]ಂಗೆ ಹೇಚೆಷ್ವು[ಳ್ಳೈ]ಡೆ ಅರಸನ +
 ಆನುಮತದಿಂದ + ಅರಮನೆಯಂ ಹೊಕ್ಕು + ಆಸಾಫ್ ಮಂಟಪದೊಳ್ಳೆ + ಇದರ್ ವಿದ್ಯುತ್ತೊಳೆನಂ
 ಕಂಡು ಹೊಡೆವಟ್ಟು + ಆತನ ಮುಂದೆ + ಓಲೆಯನ್ + ಇಕ್ಕಿದ + ಆಗಳ್ ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿ ಓಲೆಯಂ
 ಕೊಂಡು + ಅರಸನ + ಮುಂದೆ + ಇಂತು + ಎಂದು ಬಾಚಿಸಿದಂ ವಿದ್ಯುತ್ತೊಳೆ ಪರಮಸ್ವಾಮಿಗೆ

ಮಂತ್ರಿ ಮರುಹೋತ್ತಮನುಂ ಹೆಗ್ರದೆ ವಜ್ರಸೇನನುಂ ಸ + ಅಪ್ಪ + ಅಂಗಂ + ಎಜ[ರ]ಗಿ ಹೊಡೆವಟ್ಟು ಕಾಯ್ರಮಂ ಬಿನ್ನವಿಪ್ಪರ್ ತಾಮುಂ ಪಲವು ದಿವಸಂ ಹೋಗಿ + ಇದರ್ ಹೆಚ್[ರ]ತಣ ಮನೆವಾಟ್ಟೀಳಿಯಂ ಮಜ್ಞರ್ಮದು ಇದರ್ ತಾಮ್ + ಇಲ್ಲದೆ ರಾಜ್ಯಮಂ ಪ್ರತಿಪಾಲಿಸುವೋರ್ + ಆರುಮ್ + ಇಲ್ಲ + ಈ + ಚಿಲೀಯಂ ಕಾಣಲ್ + ಒಡಂ ತಡೆಯದೆ ಹೊಚ್[ರ]ಮಟ್ಟಬೇಗಂ ಬಕ್ಕಂ + ಎಂದು ಬಾಚಿಸಿದುದಂ ವಾಮರಥಂ ಕೇಳ್ಣ ಮುನ್ನ + ಈತನ ಹೇಣ್ಣಿಳ್ಳದುಮ್ + ಛಲೀಯ ಮಾತುಮ್ + ಒಂದು ಆದುದು + ಎಂದು ಸಂದೇಹಮ್ + ಇಲ್ಲದ + ಆಗಳ್ ನಂಬಿ ಈತಂ ಮಂಡಳಿಕನ್ + ಎಂದು + ಅಣ್ಣಿ[ರಿ]ದು ತನ್ನ ಸಿಂಹಾಸನದೋಳ್ + ಛರಂತೆ + ಅಪ್ಪ + ಆಸನಮನ್ + ಇಕ್ಕುಲ್ + ಹೇಣ್ಣಿಳ್ಳ + ಇರಿಸಿದಂ

ಶ್ರೀಖಿಂಚ್ಯಾಚಾರ್ಯ - ಭಾವ - ಆಕರ್

ಶಿವಕ್ಷೋಣ್ಯಾಚಾರ್ಯ ಅವರು ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಥಮ ಗದ್ಯಕೃತಿ ವಡ್ಡಾರಾಧನೆಯ ಕತ್ತ್ಯ. ಕಾಲ ಇನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿಭಾಗ (ಪ್ರಸ್ತಕ್ತ ಶಕ ಸುಮಾರು ೯೨೦). ಬಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊವಿನ ಹಡಗಲಿ ತಾಲೂಕಿನ ಕೋಗಳಿನಾಡಿನವರು. ಜೈನಧಾರ್ಮಿಕ ಕಥೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹವಾದ ವಡ್ಡಾರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಇಂ ಕಥೆಗಳಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಉಪಸರ್ಗ ಕೇವಲಿಗಳ ಕಥೆ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದೆ. ಕಥಾ ಚೌಕಟ್ಟು ಒಂದೇ ರೀತಿಯದಾದರೂ ವ್ಯೇವಿಧ್ಯವುಂಟು

* * * *

ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ ಜ್ಯನ ಗದ್ಯಕಾವ್ಯ. ಜಿನದೀಕ್ಕೆ ತೂಟುವನು ಎಂತಹ ಘೋರ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನಾದರೂ ಎದುರಿಸಲು ಬದ್ಧನಾಗಿರಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿನ ಕಥೆಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ಪ್ರತೆ, ಶೀಲ, ಚಾರಿತ್ಯ, ಗುಣಗಳಲ್ಲಿದವರು, ರಾಗ, ಚ್ಯಾಷ, ಲೋಭಹೆಚ್ಚಿಗಾಗಿ ಸುಳ್ಳಿ ನುಡಿಯುವವರು ದುಃಖ ಪರಂಪರೆಯನ್ನೇ ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಥೆಯೂ ಸಾರುತ್ತದೆ. ಸತ್ಯ, ಧರ್ಮ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಗೆ ಜಯ ದೊರಕುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಪಂಥಾಹ್ಲಾನ ಕಥೆ ಸಾರುವುದು. ವಿದ್ಯಾಚ್ಛೋರ-ಯಮದಂಡರು ಗಳೆಯರಾಗಿದ್ದ್ವಾ ತಮ್ಮ ಪಂಥವನ್ನು ಹೂರ್ಜಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಎಂತಹ ಕ್ಷಿಷ್ಟ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನೇ ದುರಿಸಿದರೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಕಥೆ ತಿಳಿಯಪಡಿಸುವುದು.

* * * *

ಡಿ.ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಶಿವಕ್ಷೋಣ್ಯಾಚಾರ್ಯ ವಿರಚಿತ ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ ಕೃತಿಯ ವಿದ್ಯಾಚ್ಛೋರನೆಂಬ ರಿಸಿಯ ಕಥೆಯಿಂದ ಪ್ರಕೃತ ಭಾಗವನ್ನು ಆರಿಸಿ, ಸಂಪಾದಿಸಿ (ಮುಟ ಇಲ್ಲ-ಇಲ್ಲಿ) ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದೆ.

ಪದ-ಗದ್ಯಾಧ್ಯ

ತಿಲಕ-ಶ್ರೀಪ್ಪ: ತೊಚ್[ರೆ]-ನದಿ; ಹೊಯ[ಳ]ಲ್-ಹಟ್ಟಿಳಾ; ಇವರ್ಗ್ಗಂ-ಇಬ್ಬರಿಗ್ಲಾ; ಸಮಾನವಯಸರೆಂ-ಸವರಾನ ವರ್ಂರಾಸ್ಸಿನವರಾಗಿದ್ದೀವೆ; ಪೆನ್ನಾಗ್-ಸೆರಗಿವರ್; ಬಕುಳ-ಪವಳದವರ (ಹೊವಿನ ಹೆಸರು), ರೆಂಜೆಯಮರ; ತಿಳಕ-ತಿಲಕಮಪ್ಪದಮರ; ತಮಾಳ-ಹೊಂಗೆಮರ; ಚಂಪಕ-ಸಂಪಿಗೆಯಮರ; ಕಿಕ್ಕಿಣ್[ರಿ] ದಿರ್-ದಟ್ಟವಾಗಿ ತುಂಬಿದ್ದ; ಉಳಿಸೆಂಡಿನಾಟ-ಚೆಂಡನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟು ಆಡುವ

ಅಂತಿಮ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ವಿಧೆ; ಉಳಿದೊಡಂ-ಅಡಗಿಕೊಂಡರೂ; ಕಾಪಿನೋಳ್-ಕಾವಲಿನಲ್ಲಿ; ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ; ತಳಾಇಂ[ರಂ] ಗೆಯ್ಯಂದು-ಕಾವಲುಗಾರನ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಾಗಿ; ನುಡಿದೊಡೆ-ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದರೆ; ಮೂದಲಿಸಿ-ಹೀಯಾಳಿಸಿ; ಸಂತಾನಮಂ-ವಂಶ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದುದನ್ನು, ಕೆಜ್ಜು-ಕೆಲಸ; ಆರಯ್ಯಿ-ಮಾಡುಕೆಸಿ; ಮನೆವಾಟ್ಟಿ[ಳ್ಳಿ]-ಮನೆಗೆಲಸ; ಎನ್ನಬುರ್ಗನ್ನೆಗೆ-ನಾನು ಬರುವವರೆಗೆ; ಪ್ರತಿಪಾಲಿಸು-ಸಂರಕ್ಷಿಸು; ಕಲ್ಪಿ-ಉಹಿಸಿ; ಕಪ್ಪಡ-ಬಟ್ಟೆ; ಪರಿದು-ಹರಿದು; ಕಸವರ-ಹೊನ್ನು, ಚಿನ್ನ, ಸಂಪತ್ತು; ಪಾಂಗು-ರೀತಿ, ಕ್ರಮ; ಪರಿವೋಟೆಯವರ್ಗ-ಒಂಟೆಯನ್ನೇರಿಕೊಂಡು ಬರುವ ದೂರದು; ಹೊಡಿಪಟ್ಟಿ-ನಮಸ್ಕರಿಸಿ; ಬಿನ್ನವಿಪೂರ್ವ-ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುವರು; ಪಡಿಯಾಜಿ[ರ]-ದ್ವಾರಪಾಲಕ; ಬಾಚಿಸಿದಂ-ವಾಚಿಸಿದನು; ಪೆಜಿ[ರ]ತೊ-ಹಿಂದಿನ, ಮೊದಲಿನ; ಈಯೋಲೆಯುಂ-ಈ ಪತ್ರವೂ; ಈತನು ಹೇಣ್ಣಿಳ್ಳಿದುಮ್ಮೊ-ಇವನು ಹೇಳಿರುವುದು; ಮಂಡಳಿಕ-ಸಾಮಂತ; ಓರಂತಪ್ಪ-ಸಮಾನವಾದ

ಪತ್ರಾಧಾರ ಟಿಪ್ಪಣಿ

ಸುರಖಿಮೆಂಬೋದಂ-ಸುರಖಿಶಾಸ್ತ್ರ : ಕಳ್ಳುತನವನ್ನು ಪತ್ತೆಹಚ್ಚುವ ಶಾಸ್ತ್ರ.

ಕರಪಟಶಾಸ್ತ್ರ-ಡೊರಶಾಸ್ತ್ರ : ಕಳ್ಳುತನವನ್ನು ಕಲಿಸಿಕೊಡುವ ಶಾಸ್ತ್ರ,

ತಳಾಇ : ತಳವಾರ, ತಳವರ, ಪಹರೆಯವನು, ಕಾವಲುಗಾರ; ವೇಣಾತಟನಗರದ ಕಾವಲುಗಾರ.

ಶ್ರಾವಕ : ಜೈನ ಧರ್ಮಾರ್ಥ

ಪಂಥಾಹ್ವಾನ : ವಿದ್ಯುಚ್ಕೋರ ಮತ್ತು ಯಮದಂಡ ಗಳೆಯರ ನಡುವಿನ ಪಣವನ್ನು ಈದೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಂಡಿದ ಕ್ಷಿಷ್ಠ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಪಡೆದ ಸತ್ಯ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಗೆಲುವಿನ ಆಹ್ವಾನ

ಗ್ರಾಮ : ನೂರಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗದ ಕ್ಷೇತ್ರ ಸುಟುಂಬಗಳು ವಾಸ ಮಾಡುವ ಹಳ್ಳಿ

ನಗರ : ರಾಜನು ವಾಸ ಮಾಡುವ ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣ. ಆಡಳಿತದ ಕೇಂದ್ರ ರಾಜಧಾನಿ.

ಖೇಡ : ಎತ್ತರವಾದ ಕೋಟೆಯಿಂದ ಆವೃತವಾದ ಉಳಿ.

ಖಿರಾಡ : ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಾಕಾರವಿರುವ ಉಳಿ, ನಗರ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಯ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿದ ಉಳಿ.

ಮದಂಬ : ದೂರಸ್ಥಳ, ಸೀಮೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮರ, ಇನ್ನಾರು ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ನಗರ.

ಪತ್ತನ(ಪಟ್ಟೊ) : ಬಂಡಿ ಇಲ್ಲವೇ ನಾವೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿ ಸೇರಬಹುದಾದ ಮರ. ಕೊಲ್ಲಿ

ದ್ರೋಣಾಮುಖ : ಜಲಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ನೆಲಮಾರ್ಗಗಳಿರಡನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವ ಮರ.

ಸಾಪ್ತಾಂಗಪೆಜಿ(ರ)ಗು : ಎಂಟು ಅಂಗಗಳ ಸಮೀತ ಮಾಡುವ ನಮಸ್ಕಾರ. ಎದೆ, ತಲೆ, ಕಾಲುಗಳು, ಮೊಣಕಾಲು, ದೃಷ್ಟಿ, ಕೈಗಳು, ಈ ಅಂಗಗಳು ನೆಲಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿವಂತೆ ತನ್ನಯತೆಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನೆಂದು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಲೂ ಮಾಡುವ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಪತ್ಯಾಧಾರ ಮೂರಕ ವಿಶೇಷಾಂಶ

ಹಳಗನ್ನಡ: ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಚೀನ ರೂಪ. ಹಲ್ಮಿಡಿ ಶಾಸನದಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ನಿರಂತರ ಹಾಗೂ ಮೌಲ್ಯಾರ್ಥಿಕ ವಿಕಾಸಗೊಂಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ನಿಷಿಟ ಸಂದರ್ಭವದು. ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಿತ ಕಾಲಾವಧಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಫೋಟೋವರು. ಪ್ರಸಕ್ತ ಶಕ ಏಳನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಪ್ರಸಕ್ತ ಶಕ ೧೨೫೦ರ ವರೆಗಿನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ಕನ್ನಡ ಬರೆಹದ ಭಾಷಾರೂಪವೇ ಹಳಗನ್ನಡ. ಓದುಗಳಿಗಳ ಭಾಷಾರೂಪವದು. ಇದೇ ಜಂಪೊಶೈಲಿ. ಪದ್ಯಗಢ್ಯ ಮಿಶ್ರಿತ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಭಾಷೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಭಾಷಾ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಯ ಅತಿ ಪ್ರಚೀನ ಹಾಗೂ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಮಾರ್ಗವದು.

ಕಲಿತ ಮೂಲ ಪಾಠದ ಅಭ್ಯಾಸ

- ಮೋಪಕ ಅಭ್ಯಾಸ
- ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಪಠ್ಯದ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ/ನಿಶಿರ ನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

ಅ. ಬಿಟ್ಟ ಜಾಗವನ್ನು ಮೊಕ್ತ ಪದದಿಂದ ತುಂಬಿ

- ಇ. ಈ ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ಭರತಕ್ಕೇತ್ತೋಳ _____ ಮೋಲ್ಲುದು ದಢಿಣಾಪದ.
- ಉ. ಅದನಾಳ್ಳಿಂ _____ ವೆಂಬೊನರಸಂ.
- ಇ. ‘ಪಂಥಾಹ್ನಾನ್’ ಗದ್ಯಭಾಗದ ಆಕರ ಗ್ರಂಥ _____
- ಉ. ಯಮಪಾಶ ತಳಾರನ ಪಶ್ಚಿಯ ಹೆಸರು _____

ಆ. ಹೊಂದಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ

‘ಅ’ ಪಟ್ಟಿ	‘ಆ’ ಪಟ್ಟಿ
ಇ. ವಿದ್ಯಾಜ್ಞೋರ	ಸಂಧಿ ವಿಗ್ರಹಿ
ಉ. ವಜ್ರಸೇನ	ತಳಾರ
ಇ. ವಾಮರಧ	ಮಂತ್ರಿ
ಉ. ಯಮದಂಡ	ಕಳ್ಳು
ಇ. ಮರುಮೋತ್ತಮ	ಪರ್ಗಡೆ
	ಮಿಥಿಳೆಯ ರಾಜ
	ಶೇಡ

- ಪ್ರೇರಣಾ ಅಭಿಪ್ರಾಯ
 - ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಪಶ್ಚಾದ ವಿಪಯ ಗ್ರಹಿಕಾ/ಲುತ್ತರ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು
- ಅ.** ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ
- ‘ಆಧಿರೋ’ ನಾಡು ಯಾವುದನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ?
 - ‘ಸುರಖಿ’ ವಿದ್ಯೆಯ ಮಹತ್ವವೇನು?
 - ಯಮದಂಡ-ವಿದ್ಯುಚ್ಛೋರ ಇಂದ್ರೋಪವನಕ್ಕೆ ಏಕ ಹೋದರು?
 - ಯಮದಂಡ ಯಾರ ಬಳಿ ತಳಾರನಾದ?
 - ವಾಮರಭ ವಿದ್ಯುಚ್ಛೋರನಿಗೆ ಸಿಂಹಾಸನದ ಬಳಿ ಉಚಿತಾಸನವನ್ನಿರಿಸಿದ್ದೇಂದೆ?
- ಆ.** ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎರಡು/ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ
- ಯಮದಂಡ-ವಿದ್ಯುಚ್ಛೋರರು ಕಲಿತ ವಿದ್ಯೆಗಳಾವುವು?
 - ಇಂದ್ರೋಪವನದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ
 - ತಳಾರ ನಾಡನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದುದೇಂದೆ?
 - ತಳಾರ ಕಳ್ಳನನ್ನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಾಡಿದ?
 - ವಿದ್ಯುಚ್ಛೋರ ವಜ್ರಸೇನನಿಗೆ ಏನು ಹೇಳಿದ?
- ಇ.** ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ನಾಲ್ಕು/ಆರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ
- ವಿದ್ಯುಚ್ಛೋರ-ಯಮದಂಡರು ಶಪಥ ಮಾಡಿದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
 - ವಿದ್ಯುಚ್ಛೋರ ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡಲು ಕಾರಣವೇನು ವಿವರಿಸಿ.
- ಈ.** ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಎಂಟು/ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ
- ವಿದ್ಯುಚ್ಛೋರ-ಯಮದಂಡರ ಕಥೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.
- ಉ.** ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತ ಸ್ವಾರಸ್ಯ-ವಿವರವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ
- “ಅದು ಮೂರಿಲ ಗುಣಂಗಳನಾದಮಾನುಂ ರಮ್ಯಮಪ್ಪದು”
 - “ಎನ್ನ ತಂದೆಯೆನಗೆ ರಾಜ್ಯಪಟ್ಟಂಗಟ್ಟಿ ಶ್ರುತಸಾಗರರೆಂಬ ಭಂಡಾರರ ಪಕ್ಷದೆ ತಪಂಬಟ್ಟನ್”
 - “ಮನ್ಮಿತನ ಪೇಟ್ಟಿದುಮೋಲೆಯ ಮಾತುಮೊಂದಾದುದು”

ಭಾಷಾಭ್ರಾಸ

- ಭಾಷಾ ಅಭ್ಯಾಸ ಅರಿವು

१. ಆಗಮಸಂಧಿಯ ವಿಧಗಳು ಯಾವುವು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.
२. ಸಾಮಾನ್ಯದ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಿಸಿ.
३. ಸಾಮಾನ್ಯದಕ್ಕೆ ಸರ್ವನಾಮಕ್ಕೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಏನು?
४. -ಗೆ ಮತ್ತು -ಕ್ಕೆ ಯಾವ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಗಳು?
५. ಈ ಮತ್ತು ಈ ಅಕ್ಷರಗಳ ಹೋಸಗನ್ನಡ ರೂಪವೇನು?

- ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಭಾಷಾಭ್ರಾಸ

ಅ. ಮೊದಲೆರಡು ಪದಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮೂರನೇಯ ಪದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪದವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

१. ಪ - ಅಲ್ಲಾಪತ್ನಿಷತ್ತರ : ಮ _____
२. ಸೋತ್ತಿಲ್ಲ - ಲೋಪಸಂಧಿ : ಮಳೆಗಾಲ _____
३. ಜ್ಞ - ಸಚಾತೀಯ ಸಂಯುಕ್ತರ : ಆರ್ _____
४. ಚೆಟ್ಟ - ದೂಡನಾಮ : ಮಹೇಶ _____
५. ಮುರ - ಮರಗಳು : ಅಣ್ಣ _____

- ಒಳ್ಳಿಫಳಿತ ಸ್ವರ್ಣಸತೀಲ ಭಾಷಾ ಒಕ್ಕೆಯ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಅಭ್ಯಾಸ

ಆ. ಹೊಟ್ಟಿರುವ ಹಳಗನ್ನಡ ಪದಗಳ ಹೋಸಗನ್ನಡ ರೂಪ ಬರೆಯಿರಿ
ಮೇಲ್ಯಾದ್ಯಮ ಕಲ್ಲು ಮೋಗಿ ಬಂದಪನೆಂದು

ಆ. ಹೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಮತ್ತೊಂದು, ದಿವಸಮೀತಂ, ಮನದೋಳಿಂತೆಂದು, ಬಗೆದನ್ನರಸಂ,
ಅರ್ಥರಾತ್ರಾದಾಗಳೂ, ಪರಿದುಟ್ಟು

ಮೂರಕ ಓದು

● ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಓ. ಕೇಶವಭಟ್ಟ ಅವರ ಗದ್ಯಾನುವಾದ
ಶಿವಕೋಟ್ಯಾಚಾರ್ಯ ವಿರಚಿತ ವದ್ವಾರಾಧನೆ ಕೃತಿಯನ್ನು ಓದಿ.

ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ

[ಆಧುನಿಕ ಸಣ್ಣಕತೆ]

- ಸಾರಾ ಅಭಿಬೃದ್ಧಿ

ಮುನ್ತುಯಾಲಿ

ಉದ್ದೂನಾಹಿಕ್ಯಾದ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣಕತೆಯೂ ಒಂದು. ಇದರ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷಣ ಖಚಿತಾದ್ಯಾದು. ಮಾತ್ರ, ಕೆರಾರು, ಗೊರಾರು, ಅನಂತಮೂರ್ತಿ, ಲಂಕೆಶ್ವರ, ಅನುಷ್ಪತ್ತಿ, ನಿರಂಜನ, ವ್ಯಾಧಿಕ, ಸುಮಂಗಲ, ಶ್ರೀಮಲಾ ಚೆಕ್ಕಾಂವಕರ ವೇದಲಾದವರು ಕನ್ನಡದ ಮಹತ್ವದ ಕರ್ತಾರರು. ಒದುಳನ ವಿನಿಧ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಪಕ್ಕನೆ ಮಂಚಿಸುವ ನಾಧ್ಯತೆ ಹೊಂಬಿರುವ ಸಣ್ಣಕತೆ, ಹೆಲ್ಪಾನ್ನಡದ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಕಾರ.

ಸಣ್ಣಕತೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪೂರಕ ಮಾಧ್ಯಮ ಸಮಾಜದ ಏಳಿಗ, ಇನರ ಬದುಕು, ತಿಕ್ಷ್ಣ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಕ್ರಾಂತಿ, ಕೃಷಿ ಎಲ್ಲವೂ ಸಣ್ಣಕತೆ ವಸ್ತುಗಳಿಂ. ನಿರ್ದರ ಕಾರ್ಯ ಗ್ರಾಮಿಣ ಬದುಕು ಸಣ್ಣಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ವಾರ್ಥಿ. ಅಲ್ಲದೇ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮತೆ, ಸಾಮಾಜಿಕತ್ವ, ಸೈರ್ಹಣಿ, ಇವು ಸಾಮಾಜಿಕ ದೋಷಿತರ ಎಂಬುದೇ ಪ್ರಕ್ರೂತ ಕರ್ತೆಯ ಅಂತರ್ಭ್ರದ ದಂತಿ. ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅವಂಬವನಿಂಯ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಸೆಕತ್ತು, ಶಾಂತಿ, ಸಂತೋಷಗೆ ಸಲ್ಲಿಪು ಎಂಬುದೂ ಕರ್ತೆಯ ಇಂಂತ.

ಅಧ್ಯೇತ್ಸಿ - ಓದಿ

ತಮಾಷೆ	ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ	ಮನಮುಟ್ಟಿ	ಸಮಯಸಾಧಕ	ನಿದೇಂತಕ
ಹಾಸ್ಯಾಪ್ರದ	ದೇಶೋದ್ಧಾರಕ	ಕೋಮೋದಿಕ್ರ	ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ	ಜವಾಬ್ದಾರಿ

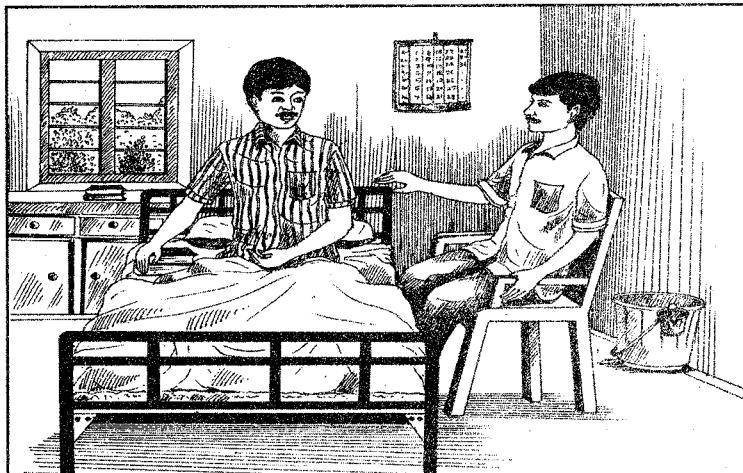
ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಸಣ್ಣಕತೆ - ಗದ್ಯ

ಈ ದಿನ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದ ನನಗೆ ಅಕಸ್ಮಾತಾಗಿ ಗೆಳೆಯ ಮುಸೇನನ ಭೇಟಿಯಾಗಿತ್ತು. “ಬಾ ಹಮೀದ್. ನಿನಗೂಂದು ತಮಾಷೆ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ” – ಎಂದುಕೊಂಡೇ ಆತ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದೂಯ್ದಿದ್ದ. ಉರ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಅಂದು ಬೃಹತ್ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭೆಯೊಂದು ಜರಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಲವಾರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮುಖಿಂಡರೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಗುರುಗಳೂ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬರಿಂದ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಯಾವ ರೀತಿ ಶೋಷಣೆಗೊಳಗಾಗುವರು, ಇತರ ಬಲಾಲಿಗಳು ಬಲಹಿನರನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ತೊಂದರೆಗೆ ಈಡು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ – ಎಂಬುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿದ ಜನರ ಮನಮುಟ್ಟವಂತೆ ಏವರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಭೆ ಮುಗಿದಾಗ ರಾತ್ರಿ ಎಂಟಿಗಂಟೆ ದಾಟಿತ್ತು. ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಹೋಗುವ ಕೊನೆಯ ಬಸ್ಸು ಹೊರಟು ಹೋಗಿತ್ತು.

‘ಅದಕ್ಕೆ ಇಪ್ಪು ಯೋಚನೆ? ಬಾ, ಈ ದಿನ ನನ್ನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದು ನಾಳೆ ಉಲಿಗೆ ಹೋದರಾಯಿತು’ – ಎಂದು ಮುಸೇನನೆಂದಾಗ ಬೇರೆ ದಾರಿ ಇಲ್ಲದೆ ಆತನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದೆ.

ಬಹಳ ದಿನಗಳ ಬಳಿಕ ಭೇಟಿಯಾದ ಗೆಳೆಯನೊಡನೆ ಒಂದಿಪ್ಪು ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯೋಣವೆನಿಸಿತು. ‘ಮುಸೇನ್ ನಾನೊಂದು ಏಚಾರ ಕೇಳಲೇ?’ ಕುಚಿಕಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಕೇಳಿದ. ಹಾಸಿಗೆ ಹಾಸಿ, ದಿಂಬನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿ

ನನ್ನದೇಗೆ ಪ್ರಶ್ನಾಭರಕವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾ 'ಕೇಳು' ಎಂದನು, ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೊರಗುತ್ತಾ 'ಇನ್ನೇನಿಲ್ಲ ಬಲಶಾಲಿಗಳಿಂದ ಬಲಹಿನರು ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದೆಲ್ಲ ಶೋರೆದರಲ್ಲ. ಇದು ನಿಜವೇ? ನಾನಂತರ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವವನು. ನನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ನನಗೆ ಅಂತಹ ಅನುಭವಗಳೇನು ಈವರೆಗೆ ಆಗಿಲ್ಲ. ಇಂದಿಗೂ ನಮ್ಮ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರುವವರು ಅನ್ಯರೇ. ಅವರಿಂದ ನಮಗಾಗಲಿ, ನಮ್ಮಿಂದ ಅವರಿಗಾಗಲಿ ಈವರೆಗೆ ಏನೂ ತೊಂದರೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ನಾವು ಪರಸ್ಪರ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಾ ನಾಯಕರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುವಾಗ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಅಸ್ಥಿರತೆ ನನ್ನನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಹುಸೇನನ ಮುಖಿದ ಮೇಲಿದ್ದ ಮುಗಳ್ಳಗೆ ಮಾಯವಾಗಿ ಮುಖಿ ಗಂಭೀರಪಣಿಯಲ್ಲ. ಕೆಲಪೊತ್ತು ಕಳೆದ ಬಳಿಕ, 'ನೀನೂ ಈ ಜನರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಂಬುತ್ತೀರು ಹಾಗೇಂದೋ? ಇದೆಲ್ಲ ಈ ಜನರ ಸಮಯ ಸಾಧಕತನ; ಇವರಿಗೆಲ್ಲ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆಯಾಗಲಿ, ಸಮಾಜದ ಬಗ್ಗೆಯಾಗಲಿ ಏನಾದರೂ ಕಳಿಕಳಿ ಇದೆಯಂದುಕೊಂಡೆಯಾ?' ಎಂದು ಜಗುಪ್ರೇಯಿಂದ ನುಡಿದನು. ಬಳಿಕ ಎದ್ದು ಕುಳಿತ್ತು, 'ನಾನೋಂದು ಕತೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಬಳಿಕ ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತೀಳಿಸು' ಎಂದನು.

'ಅಯ್ಯೋ ಮಾರಾಯ ನಿನ್ನ ಕತೆ ಕೇಳುತ್ತಾ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಈಗ ನನಗೆ ವೇಳೆ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತೆದ್ದಂತೆಯೇ' ಆತ ನಡುವೆಯೇ ತಡೆದು, 'ಕತೆಯಿಂದರೆ ಕಟ್ಟಿಕತೆಯಲ್ಲ ಮಾರಾಯ ನಿಜವಾಗಿ ನಡೆದ ಕತೆ' ಎಂದನು. ನಡೆದ ಕತೆಯಿಂದಾಗ ನನ್ನ ಕೆವಿ ನಿಮಿರಿತು; ನಿದ್ರೆ ಹಾರಿತು. 'ಹೂ, ಹಾಗಾದರೆ ಹೇಳು' ಎನ್ನುತ್ತಾ ಕತೆ ಕೇಳಲು ಉತ್ಸಕತೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. ಹುಸೇನ್ ಕತೆ ಹೇಳಲು ತೊಡಗಿದನು.

* * * *

ಆ ನಗರಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದ ಸಂಚೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆಯೋಂದಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಕ ತಂತ್ರಜ್ಞವಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದವನು ರಹಿಮ್.

ರಹಿಮ್ ಈ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬದುಕಲು ನಾಲಾಯಕ್ಕಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂಬುದು ಆತನ ಸ್ವೇಷಿತರ ಅನ್ನಿಸಿಕೆ. ಆತನ ಅತಿ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸಿದ್ದೀ ಸ್ವೇಷಿತರ ಈ ವಾದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಸಾಕಷ್ಟು ಮೇಲುಂಪಾದನೆ, ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಈವರೆಗೂ ಆ ಹಾದಿ ಪುಳಿದವನಲ್ಲ. ತಿಂಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹಣದ ಕೂರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಬಸಳಿಸೋಣಿನ ಸಾರು ಮಾಡಿ ಉಬಮಾಡಿದ್ದು ಎಷ್ಟು ಬಾರಿಯೋ. ಆತನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿ ಮತ್ತು ಈವರು

ಮಕ್ಕಳು, ತಾಯಿ, ನಿರುದ್ಯೋಗಿ ತಮ್ಮ ಮತ್ತು ತಂಗಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಮಗ ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ಎಸ್.ಎಸ್.ಎಲ್.ಸಿ. ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳವನು. ಮಗಣ ಏಳನೆಯ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಆತನೊಡನೆ ಸರಕಾರಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆತನ ಅತಿ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿತ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ ಉಳಿದವರಿಗೆ ಹೊಂಚ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಥಿವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಬದುಕಲು ಕಲಿಯದವನು, ದೇಶೋದ್ದಾರಕ ಎಂಬ ಅಡ್ಡ ಹೆಸರನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಹೀಗಿರುವಾಗ ಒಂದು ದಿನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ಚಟೆರ್‌ ಅವರು ರಹಿಮಾನನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಚೇರಿಗೆ ಕರೆಸಿದರು. ಅತ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಇನ್ನೊಂದಿಬ್ಬರು ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದರು.

“ನಮಸ್ಕಾರ ಸಾರ್” ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತು ಆತನೆಂದನು.

‘ಬನ್ನಿ ರಹಿಮಾ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ’ ಎಂದು ಸೌಜನ್ಯದಿಂದಲೇ ಅವರೆಂದರು. ಬಳಿಕ ‘ನಿಮಗೆ ಇವರ ಪರಿಚಯವರಬೇಕಳ್ಳಾ?’ ಎಂದರು.

ರಹಿಮನಿಗೆ ಕೂಡಲೇ ಎಲ್ಲಪೂ ಹೇಳಿಯಿತು. ಕಳೆದ ಬಾರಿ ಟೆಂಡರ್ ಕರೆದ ಕೆಲಸ ಈತನಿಗೆ ದಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಈಗ ಅಡ್ಡ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಂಸ್ಥೆಯ ನಿರ್ದೇಶಕರನ್ನೇ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾನೆ. ನಿರ್ದೇಶಕರು ನೇರವಾಗಿ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದರು.

ನೋಡಿ ರಹಿಮಾ, ಈತ ಈ ಭಾಗದ ಒಕ್ಕ ಪ್ರತಿಭ್ಯಾತ ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟ್. ಈ ಕೆಲಸದ ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟ್ ಈತನಿಗೆ ದೊರೆಯಂತೆ ಮಾಡಲು ನಿಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧ್ಯ’ ಎನ್ನತ್ತು ಅವರು ರಹಿಮನ ಮುಖ ನೋಡಿದರು.

ರಹಿಮಾ ಹೋಮೋಡ್ರಿಕ್ಸಾದನು. ಆತನ ಕೆಲ್ಲಗಳು ಕೆಂಪಾದವು. ಉಸಿರಾಟ ತೀವ್ರವಾಯಿತು. ಆತನು ಎದ್ದು ನಿಂತನು.

‘ಸರ, ಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಅನ್ಯಾಯದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕನ್ನುತ್ತೀರಾ? ಇಂತಹ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಲು ನೀವು ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಳ್ಳಿ, ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ’, ಎನ್ನತ್ತು ಹೋಪದಿಂದ ಹೋಕೆಯಿಂದ ಹೊರಟೇ ಹೋದನು.

ಬುದ್ಧಿ ಹತೋಟಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಆತನು ಯೋಚಿಸತೋಡಗಿದನು. ಹೋಪದಿಂದ ಎದುರುತ್ತರ ನೀಡಿದ್ದ ತನ್ನ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗೆ, ಆತ ಇಟ್ಟಿಸಿದರೆ ತನಗೆ ಎಂತಹ ಶಿಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದರೂ ನೀಡಬಲ್ಲರು. ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳ ಮರ್ಚಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸದ ತೊಂದರೆಗೇಡಾದವರು ಎಷ್ಟೇ ಮಂದಿ ಇದ್ದಾರೆ. ತಾನು ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದಿದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅವರೂಡನೆ ಎದುರುವಾದಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಅವಮಾನಿಸಿದ್ದೇನೆ ಕೂಡ. ಇನ್ನು ಇಂದೋ ನಾಳೆಯೋ ತನ್ನನ್ನೆತ್ತಿ ದೇಶದ ಯಾವುದೋ ಮೂಲೆಗೆ ಎಸೆಯಲೂ ಆತ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡಲಾರಿದೋನೋ?

ಇದಾಗಿ ಕೆಲವು ದಿನಗಳೇ ಕಳೆದರೂ ಆತನಂದುಕೊಂಡಂತಹ ಅನಧರ್ವವೇನೂ ಜರುಗಲಿಲ್ಲ. ನಿರ್ದೇಶಕರು ಆತನನ್ನು ಯಾವುದೋ ಮೂಲೆಗೆತ್ತಿ ಎಸೆಯಲೂ ಇಲ್ಲ; ಆತನಿಗೆ ಇನ್ನಾವ ರೀತಿಯ ಕಿರುಕುಳವನ್ನು ಹೊಡಲೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರು ಆ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೇ ಮರೆತರು. ಪ್ರಮಾಣೀಕ ಅಧಿಕಾರಿಯೊಬ್ಬಿಗೆ ಕಿರುಕುಳ ಹೊಡಲು ಅವರ ಮನಸ್ಸಾಟಿಗೆ ಒಟ್ಟಿಗೆಯಾಗಲಿಲ್ಲವೇನೋ!

ಒಂದೆರಡು ಪರ್ಫರ್ಮಾ ಕಳೆದವು. ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಬದಲಾಗಿದ್ದರು. ಹೊಸಬರು ಬಂದಾಗ ರಹಿಮಾ ತೃಪ್ತಿಯ ನಿಟ್ಟಿಸಿರೆಳಿದಿದ್ದನು. ಆತನ ಮನ ಹಗುರಾಯಿತು. ಏಕೆಂದರೆ ಆತನು ರಹಿಮಾನಿಗೆ ಬೇಕಾದವನಾಗಿದ್ದನು. ಈವರೆಗೂ ಆತನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅಸ್ಥಿರತೆ ಮರೆಯಾಯಿತು.

ಒಂದು ದಿನ ಅವರು ರಹಿಮ್‌ನನ್ನು ಕಚೇರಿಗೆ ಕರೆಸಿ ಆತನಿಗೆ ಒಂದು ಕೆಲಸವಹಿಸಿದ್ದರು.

‘ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದ ಕೆಲವು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಒಂದರಡು ದಿನಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ತಂಗಲಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಬಂದು ಹೋಗುವವರೆಗೆ ಅವರನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನಿಮ್ಮದು ಎಂದು ಅಧಿಕಾರವಾಣಿಯಿಂದಲೇ ನುಡಿದರು.

ರಹಿಮ್‌ನಿಗೆ ಪೇಟಿಗಿಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. ಅವರನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದರೆ ಅವರ ಉಚಿತ ತಿಂಡಿಯ ವಿಚ್ಯಂತಿತ ತಾನೇ ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ತನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಂತೂ ಇಂತಹ ವಿಚಿಗೆ ಹಣವಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕಂತ್ರಾಕ್ಟರ್‌ನೇಡೆಗೆ ಕೈಚಾಚಬೇಕು. ಅವನ ಮುಲಾಜಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಬಿಧ್ಯ ಮೇಲೆ ತಾನು ಅವನ ಕ್ರೀಗೊಂಬೆಯಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೊಂದೂ ತನ್ನಿಂದಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಕೆಲಹೊತ್ತು ಯೋಚಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಆತನು ತನ್ನ ಸಹಾಯಕನನ್ನು ಕರೆದನು

‘ನೋಡಿ ನಿದೇಶಕರು ನನಗೆ ಇಂತಹದೊಂದು ಕೆಲಸ ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ನಾನೀಗೆ ಶ್ರಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಒಂದು ವಾರ ನಾನು ರಚಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನಿಮ್ಮದು’ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಆತನು ರಚಿ ಮುಗಿಸಿ ಹಿಂತಿರುಗಿದಾಗ ತನ್ನ ಸಹಾಯಕನನ್ನು ಕರೆದು ಕೇಳಿದನು. ‘ಪ್ರವೀ ಎಲ್ಲಾ ಚೆನ್ನಾಗಾಯಿತೇ?’

‘ಹೌದು ಸಾರ್, ಆ ಕಂತ್ರಾಕ್ಟರ್‌ಗೆ ಹೇಳಿ ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಏರಾಡುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿಸಿದೆ, ಖಾತ್ರಾತದಿಂದ ನುಡಿದನಾತ.

ಅದರೆ ಪ್ರಕರಣ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಥೆಯ ನಿದೇಶಕರು ರಹಿಮನಿಗೆ ಕರೆಕಳುಹಿಸಿದರು. ಹೊಂಚ ಅಳುಕಿನಿಂದಲೇ ಅವನು ಅವರ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

ಅವರ ಮುಖ ಗಂಭೀರವಾಗಿತ್ತು. ಒಳ ಬಂದಾತನನ್ನು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ ಎಂದು ಸೌಜನ್ಯಕ್ಕಾಡರೂ ನುಡಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ನೇರವಾಗಿ ವಿಷಯಯವನ್ನುತ್ತಿಕೊಂಡರು. ‘ನಿಮಗೆ ನಾನೊಂದು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಕೆಲಸ ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದೆ. ನೀವೆಡನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಿರಾ?’

‘ನಾನು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಉರಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಸಾರ್, ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಸಹಾಯಕನಿಗೆ ಆ ಕೆಲಸ ವಹಿಸಿದ್ದೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಸುಗಮವಾಗಿ ನಡೆಯಿತೆಂದು’ ಆತ ಹೇಳಿದ ಸಾರ್. ದ್ವಿನಿಯನ್ನು ಆದಮ್ಮೆ ಮೃದುವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ನುಡಿದನು ರಹಿಮ್.

ನಿದೇಶಕರು ಆತನ ಮುಖವನ್ನೇ ದುರುದುರು ನೋಡಿದರು. ‘ನನ್ನ ಕೈಕೆಳಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರು, ನನ್ನ ಅಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಲೇ ಬೇಕು. ನಿಮಿಷ ಬಂದಂತೆ ವರ್ತಿಸಲು ಇದೇನು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯೆಂದು ತಿಳಿದಿರಾ? ಎಂದು ಜೋರಾಗಿ ಕೇಳಿದರು.

ರಹಿಮನ ಸಹನೆಯ ಕಟ್ಟೆಯೋಡೆಯಿತು. ಆತನಲ್ಲಿಡಗಿದ್ದ ಮುಂಗೊಪ ನೆತ್ತಿಗೇರಿತು.

‘ನನ್ನ ಮನೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಬಿಟ್ಟಿ ಕೂಟು ತಿನ್ನಲು ಬಂದವರನ್ನು ಹೊಡೆದು ಹೋರಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೆ’ ತಾನು ಯಾರೊಡನೆ ವಾದಿಸುತ್ತಿರುವೆನೆಂಬ ಅರಿವಿಲ್ಲದವನಂತೆ ಅವನ ಬಾಯಿಂದ ಈ ಮಾತುಗಳು ಹೂರಬಿದ್ದವು.

ತನ್ನ ಕೈಕೆಳಗಿನವನೊಬ್ಬಿನಿಂದ ಅವರು ಇಂತಹ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿರಲಿಲ್ಲವೇನೋ, ಕ್ಷೇತ್ರಾಲ ಅವಾಕ್ಷಾರಿ ಕುಳಿತು ಬಳಿಕ, ಅವರು, ‘ನಿಮ್ಮಂತಹ ಎಷ್ಟೋ ಜನರೊಡನೆ ಗುದ್ದಾಡಿ ಪಳಗಿದವನು ನಾನು. ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಬುದ್ದಿ ಕಲಿಸಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು’, ಎಂದು ಹಲ್ಲುಕಡಿಯುತ್ತಾ ನುಡಿದರು.

‘నాను నన్న కెత్తవ్వదల్లి ఓండే బిద్దిద్దరే, నాను కట్టిసిద కట్టడగళల్లి బిరుకు ముంతాద ఓండే ఒందు కోరతే కండుబందిద్దరే తావు నన్నన్న శిక్షిసుప్పదరల్లి అధికింది. నన్న కార్మిక్కెత్తే సుంబంధప్రచార యారో ఒందాగ నాను అవరిగే మయాదే నీడలిల్లపెందు తావు నన్నన్న శిక్షిసుప్పదాదరే నానేనునూ హేళలార. తమ్మ మనస్సుకిగే సరికంజంతే మాడి’ ఎన్నుత్తు అను అవర ఖుత్తరక్కు కాయిద అల్లిండ హోరటు హోదను.

కేలవే దినగళల్లి ఈ ఘషణైయ ప్రత్యుథియే కానీసిహించితు. రహిమునిగే పట్టణాదింద సుమాదు నానూరు మ్మెలు దూరద ఉఱిగే వగ్గవాద ఆశ్చేర్చి ఒంతు.

ఈ హోస స్ఫల సమీపద పట్టణాదింద హదిస్యేదు కిలోమీటర్లో దూరదల్లిత్తు. అల్లిడే అల్లి సరకారి మనే ఇరలిల్ల. సమీపద పట్టణాదల్లి సావిరగట్టలే అడ్డున్న తెత్తు దుబారి బాడిగొట్టు మనే మూడబేకాగిత్తు. హీగాగి సంసార సాగిసువ యోచనెయన్నే ఆత క్యే బిడబేకాయితు.

‘మౌదలిన నిదేశకదోషనేయి ఇచే రీతియ ఘషణై సడేదిత్తు. ఆదరే అపరు ననగే యమవుచే రీతియ శిరుకుళవస్సు కొడెదె నమోడనే ఏనూ ఆగిల్లదంతే సహజవాగియే వర్తికుత్తిష్టుచు. ఆపరే జీకాదవరేనిసిహిండ తాతనింద ననగేష్టు కష్టప్పువాయితోడు నూను యమారోడనే హేళలీ? ఆధుకాపేడ అమలు తలేగేరిద మనుష్య ఎష్టు క్రూరియాగబల్ల ఎంబుదక్కే ఇచోందు నిదేశన’ ఎందుకోండ రహిమో.

*

*

*

*

‘ఊగ నీనే హేళు హమీదో, తోందరే మాడువవరు యారు? యారింద తమగే తోందరేయాగుత్తిరే? అన్వరించలేసి అభవా నమ్మపలేనిసిహిండవరిందలే?’ ఎందు హేళిద హుసేనో.

కతె హేళిద బాలక నాను దిబ్బాధునాగి కుళితే. హణ, అధికారద ప్రమాదద సుఖయల్లి మాసపీయుతెయింయుచు ములుగి హోగుత్తదేయల్లవే?

లేఖిక - భావ - ఆకర్

సారా అబుబకర్ ఇం జూన్ గంగిల రందు కాసరగోడినల్లి జనిసిదరు. మహిళయరు సాహిత్య రజనెయల్లి తొడగిసిహోళ్లపుదు అపరూప ఎన్నువ సందభాదల్లి బరెవణిగే ఆరంభిసిద ఇవరు ఇందు నాడిన ఖ్యాత కతెగార్తి హగూ కాదంబరిగార్తియాగి జనప్రియతే గళిసిరువరు. చంద్రగిరియ తీరదల్లి, సహస్ర, కడనవిరామ, పంచగట్ట, సులయల్లి సిక్కివరు, తల ఒడెడ దోణియలి మోదలాదువు ప్రముఖ కాదంబరిగటు. ఛండలిగటు, ఖెడ్డ, అధిరాత్రియల్లి కుత్తిడ శోషు, జయో ఇవు కథా సంకలనగటు. ఇవర సాహిత్య కృషిగాగి అనేక ప్రత్యస్తిగటు హగూ కనాటక సాహిత్య పరిషత్తిన ప్రతిష్టిత నృపతుంగ ప్రతస్తియూ లభిసిద్దు, కన్నడ సంస్కృతియ చంతశరల్లి ఇవరు ఒట్టరు.

*

*

*

*

ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಇಂದು ಎಲ್ಲಿಡೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧನೆ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಹ ಅಧಿಕಾರಿಯೊಬ್ಬನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿತ ಶೋಂದರೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಶೋಂದರೆ ಮಾಡುವ ಮೇಲಾಧಿಕಾರಿಯೂ ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾದವನೇ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಯಾವುದೇ ವರ್ಗದ ಶೋಷಣೆ ನಡೆಯುವುದು ಅಯಾ ವರ್ಗದವರಿಂದಲೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಕರೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದು.

* * * *

ಪ್ರಕೃತ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಕರೆಯನ್ನು ಶಾರಾ ಅಭಿಬಂಧರ್ ಅವರ ಚಪ್ಪಲಿಗಳ ಕಥಾಸಂಕಲನದಿಂದ (ಮುಟ್ಟಿಗಳಿಂದ) ಆಯ್ದು ಸಂಪಾದಿಸಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದೆ.

ಪದ -ಗಢ್ಣಾರ್ಥ

ಬೃಹತ್-ದೊಡ್ಡ; ಹರಟೆ-ಕಾಲಹರಣದ ಮಾತು; ತರಾತುರಿ-ಅತುರ; ಅಸ್ಥಿರತೆ-ಸ್ಥಿರವಲ್ಲದ ಸ್ಥಿತಿ; ಬಾಧೆ-ನೋವು; ಸಮಯಸಾಧಕತನ-ಅವಕಾಶವಾದ; ಕಳಕಳಿ-ಕಾಳಜಿ, ಅಸಕ್ತಿ; ಜಿಗುಪ್ಪೆ-ಬೇಸರ, ಅಸಹ್ಯ; ನಾಲಾಯಕ್ಕು-ಲಾಯಕ್ಕಿಲ್ಲದ; ಅರ್ಥತೆಯಲ್ಲದ; ಸೌಜನ್ಯ-ಸಚ್ಚನಿಕೆ, ಒಳ್ಳೆಯಿತನ; ಹತ್ತೋಟಿ-ನಿಯಂತ್ರಣ; ಮುಜ್ರೆ-ಕಾಳಜಿ; ಅನರ್ಥ-ಅಪಾಯ, ಕೇಡು; ಕಿರುಕುಳಿ-ಶೋಂದರೆ; ವಾಣಿ-ಮಾತು; ಪ್ರಕರಣ-ಫಟನೆ; ಪಳಗಿದವನು-ಅನುಭವಿ. ಹಳಬಿ; ಘಡಣೆ-ತಿಕ್ಕಾಟ, ಜಗಳ ; ದಿಜಿಂಧ-ದಿಕ್ಕುತೋಚಕದ, ಮಂಕಾಗು

ಪಠ್ಯಾಧಾರ ಟಿಪ್ಪಣಿ

ಟಿಂಡರ್ - ತಾಂತ್ರಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಸ್ತುಗಳ ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಲು, ಕಟ್ಟಡ, ರಸ್ತೆ, ಅಣೆಕಟ್ಟು ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾಮಗಾರಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲು ನಿಗದಿತ ದರ ವಿವರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡುವ ಪಟ್ಟಿ.

ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ- ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಶಿಕ್ಷಣ, ವಾಣಿಜ್ಯ, ಕಲೆ, ಭಾಷೆ, ವಿಜ್ಞಾನ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ -ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳ ತಲಸ್ವರ್ತಿ ಅಧ್ಯಯನದ ಅನುಕೂಲತೆಯ ಸುಸಜ್ಜಿತ ತಾಣ.

ಕಲಿತ ಮೂಲ ಪಾಠದ ಅಭ್ಯಾಸ

- ಮೋಷಕ ಅಭ್ಯಾಸ
 - ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಪಠ್ಯದ ವಸ್ತುನಿಪ್ತ್ತ/ನಿಶಿರ ನಿರ್ಜಾಯ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
 - ಕೊಟ್ಟಿರುವ ನಾಲ್ಕು ಉತ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.
1. ಇದೆಲ್ಲ ಈ ಜನರ _____ ಸಾಧಕತನ.

[ಕಾರ್ಯ ಲಾಭ ಸ್ವಾರ್ಥ ಸಮಯ]

 2. ರಹಿಮನ ಅತಿ _____ ಸ್ವೇಧಿತರ ವಾದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ .
[ಬಡತನವೇ ಕೃಪಣತೆಯೇ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯೇ ಕೋಪವೇ]
 3. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಅಧಿಕಾರಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ಕಿರುಕುಳಿ ಕೊಡಲು ಅವರ _____ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗಲೀಲ್ಲವೇನೋ
[ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ]

೪. ಅವನ ಮುಲಾಚಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಬಿದ್ದ ಮೇಲೆ ತಾನು ಅವನ _____ ಆಗಬೇಕು.

[ಸೂತ್ರಧಾರ ಹಂಗು ಗುಲಾಮ ಕೈಗೊಂಬೆ]

೫. ಅವನಲ್ಲದಗಿದ್ದ ಮುಂಗೋಪದ _____ ಸೆಟೆದು ನಿಂತಿತು.

[ಗೊಳಿ ಭೂತ ರಾಕ್ಷಸ ಪಿಶಾಚ]

- ಪ್ರೇರಣಾ ಅಭ್ಯಾಸ
- ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಪಶ್ಚದ ವಿಷಯ ಗ್ರಹಿಕಾ/ಉತ್ತರ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

ಅ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ

ಇ. ನಗರದಲ್ಲಿ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಸಿಕ್ಕ ಗೆಳೆಯ ಹಮೀದನಿಗೆ ಏನು ಹೇಳಿದ?

ಉ. ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಭೆ ಯಾವುದು?

ಇ. ರಹಿಮು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಸ್ಥೆ ಯಾವುದು?

ಇ. ರಹಿಮನ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ಗುಣ ಯಾವುದು?

ಇ. ಚಟುವಟಿಕೆ ಅವರು ರಹಿಮನಿಗೆ ಏನೆಂದು ಹೇಳಿದರು?

ಆ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮೂರು/ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ

ಇ. ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು?

ಉ. ಹುಸೇನ ಜಿಗುಪ್ಪೆಯಿಂದ ನುಡಿದ ಮಾತುಗಳೇನು?

ಇ. ರಹಿಮು ಚಟುವಟಿಕೆ ಅವರಿಗೆ ಕೋಪದಲ್ಲಿ ಏನೆಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದನು?

ಇ. ರಹಿಮ ತನ್ನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಬಗೆ ಹೇಗೆ?

ಇ. ರಹಿಮ ವರ್ಗವಾದ ಹೊಸ ಸ್ಥಳ ಹೇಗಿತ್ತು?

ಇ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು/ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ

ಇ. ರಹಿಮನ ಸ್ಥಾಪನ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

ಉ. ರಹಿಮ ತನಗೆ ಬೇಕಾದವರೇ ಆದ ನಿರ್ದೇಶಕರನ್ನು ಎದುರು ಹಾಕಿಕೊಂಡುದರ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

ಆ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ವಿವರವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ

ಇ. “ನೀನೂ ಈ ಜನರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಂಬುತ್ತೀಯಾ?”

ಉ. “ಅವರನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನಿಮ್ಮದು”

ಇ. “ಬಿಟ್ಟಿ ಕೂಲು ತಿನ್ನಲು ಬಂದವರನ್ನು ಹೊಡೆದು ಹೊರಗೆ ಹಾಕುತ್ತಿದೆ”

ಇ. “ನಿಮ್ಮಂತಹ ಎಷ್ಟೋ ಜನರೊಡನೆ ಗುದ್ದಾಡಿ ಪಳಗಿದವನು ನಾನು”

ಭಾಷಾಭ್ರಾಹ

• ಶೈದಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭ್ರಾಹ

ಕ್ರಿಯಾಪದ - ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಳಲ ವಿವರ

- ತಾಯಿಯ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ
- ತಂದೆಯು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದರು
- ಅವನು ಉಟಪನ್ನು ಮಾಡುವನು
- ದೇವರು ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡಲಿ

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗೇರೆ ಎಳೆದಿರುವ ಪದಗಳು ಶ್ರೀಯ ಮಾರ್ಗಸೋಂಡಿರುವದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಯ ಮಾರ್ಗಸೋಂಡಿದ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸಬಲ್ಲ ಪದವೇ ಕ್ರಿಯಾಪದ.

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಶ್ರೀಯಾಪದಗಳಿಗೂ ಮೂಲಪದ ಮಾಡು ಎಂಬುದು. ಇಂತಹ ಮೂಲರೂಪ ಪದಗಳೇ ಕ್ರಿಯಾಪ್ರಕೃತಿ ಅಥವಾ ಧಾತು.

ಸೂತ್ರ : ಶ್ರೀಯಾರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪ್ರತ್ಯೇಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಪದವೇ ಶ್ರೀಯಾಪ್ರಕೃತಿ ಅಥವಾ ಧಾತು. ಅಂದರೆ ಶ್ರೀಯಾಪದದ ಮೂಲ ರೂಪವೇ ಧಾತು.

ಸಕಮ್ಯಾಕ ಮತ್ತು ಅಕಮ್ಯಾಕ ಧಾತುಗಳ ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಳಲ ವಿವರ

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ:

- ರಾಮ ಗಿಡವನ್ನು ನೆಟ್ಟಿನು
- ಶಿಲ್ಬಿಗಳು ಗುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪಾಠವನ್ನು ಓದಿದರು

ಮೂಲ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ನೆಟ್ಟನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು ಓದಿದರು ಎಂಬ ಶ್ರೀಯಾಪದಗಳಿಗೆ ಏನನ್ನು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿದಾಗ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಗಿಡವನ್ನು ಗುಡಿಯನ್ನು ಪಾಠವನ್ನು ಎಂಬ ಉತ್ತರ ದೊರೆಯವುದು ಇಂತಹ ಪದಗಳೇ ಕಮ್ಯಾಪದಗಳು.

ಇಲ್ಲಿರುವ ಮೂಲ ಶ್ರೀಯಾಪದಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ನೆಡು ಕಟ್ಟು ಓದು ಎಂಬ ಧಾತುಗಳಿವೆ. ಎಲ್ಲ ಧಾತುಗಳಿಗೂ ಕಮ್ಯಾಪದ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ವಾಕ್ಯ ಮಾರ್ಗ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೊಡಲಾರದು.

ಸೂತ್ರ: ಕಮ್ಯಾಪದವನ್ನು ಬಯಸುವ ಧಾತುಗಳೇ ಸಕಮ್ಯಾಕ ಧಾತುಗಳು

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ:

- ಕೂಸು ಮಲಗಿತು
- ಅವನು ಬದುಕಿದನು
- ಆಕಾಶ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ

ಇಲ್ಲಿ ಮಲಗಿತು ಬದುಕಿದನು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ಪದಗಳು ಶ್ರೀಯಾಪದಗಳು. ಈ ಶ್ರೀಯಾಪದಗಳಿಗೆ ಏನನ್ನು ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಶ್ರೀಯಾಪದಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮಲಗು ಬದುಕು ಹೊಳೆಯು ಎಂಬ ಧಾತುಗಳು ಕಮ್ಯಾಪದವನ್ನು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಮೂತ್ರ : ಕರ್ಮವದವನ್ನು ಬಯಸಿದೇ ಇರುವ ಧಾರುಗಳೇ ಅಕರ್ಮಕ ಧಾರುಗಳು.

* ಭಾಷಾ ಅಭ್ಯಾಸ ಅರಿವು

ಅ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ

ಇ. ಶ್ರೀಯಾಪದ ಎಂದರೇನು?

ಉ. ಶ್ರೀಯಾಪ್ರಕೃತಿ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಿ.

ಇ. ಸಕರ್ಮಕ ಧಾರುವನ್ನು ಉದಾಹರಣೆ ಸಹಿತ ವಿವರಿಸಿ.

ಉ. ಅಕರ್ಮಕ ಧಾರುಗಳಿಗೆ ಐದು ನಿದರ್ಶನ ಕೊಡಿ.

ಆ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಕರ್ಮಕ ಮತ್ತು ಅಕರ್ಮಕ ಧಾರುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ

ಇ. ಶಿಲ್ಪಾಳಿ ಗುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು

ಉ. ಕೂಸು ಮಲಗಿತು

* ಪ್ರತ್ಯಾಧಾರಿತ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

ಅ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಪದ ಬರೆಯಿರಿ

ದೀರ್ಘ - ವಿಫಲ - ಪಥ್ಯ - ಕಮ್ಮಿ - ಬಡಕಲು - ಉತ್ತಾಹ

ಆ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳ ತದ್ವಾಪದವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ

ಆಶ್ಚರ್ಯ - ನಿತ್ಯ - ಸಂತೋಷ - ರಕ್ತ

ಮೂರಕ ಓದು

- ಸಾರಾ ಅಭೂಬಕ್ಕರ್ ಅವರ ಪಯಣ ಮತ್ತು ಗಗನ ಕವಿ ಸಣ್ಣ ಕತೆ ಸಂಕಲನವನ್ನು ಓದಿ.
- ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಅವರ ಮೊಸರಿನ ಮಂಗಮ್ಮೆ ಕಥಾ ಸಂಕಲನವನ್ನು ಓದಿ.

ಗದ್ಯಪಾಠ - १२

ಚೆಡಗಿನತಾರ್ಥ ಜಯಮುರ

[ಪ್ರವಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ]

- ಕೋಟಿ ಶಿವರಾಮಕಾರಂತ

ಮುನ್ನಂಬಾಲಿ

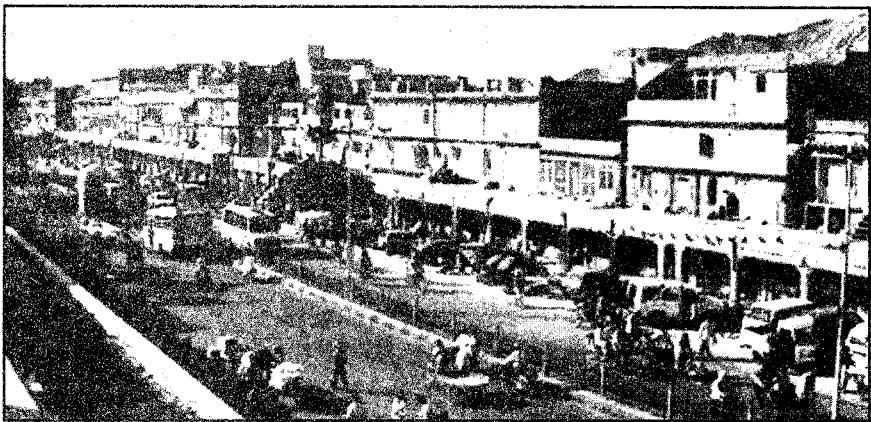
ದೇಶ ಸುತ್ತು ಕೇಳಿದ್ದ ಏಡು ಎಂಬ ರಾದೆಯಂತೆ ಜ್ಞಾನ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಲರಣ ಮಾರ್ಗರಾಜು. ದೇಶ ಸುತ್ತುಪ್ರದರ್ಶಿತ ಪ್ರಾಯೋಳಿಕವಾಗಿ ಜ್ಞಾನ ದೊರಿಯತ್ವದ್ದೆ. ಆ ಅನುಭವದ ಬರಹ ಯಾವುದೆ ಅಭವ್ಯಾತ್ಯಯೇ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನ. ಇದು ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರದಿಂದಲ್ಲಿ ಬಂದು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಅವಶೇಷಿಸಿದಾಗ ಈಲಿ ವೆಂಟಿಗರಮಣಶ್ರೀ ತತ್ತ್ವ ಅವರ ದಾಖಿಲ ಯಾತ್ರೆ ಚರಿತ್ರೆ ಕೃತಿಯೇ ವೇದಲ ಪ್ರವಾಸಕಥನವೆಂದು ತಿಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ಇದು ಏಡುಗನೀಗೆ ಪ್ರವಾಸದ ಸರ್ವಾಳ್ಕಾರಿ ಅನುಭವವನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಿದ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯಂತು. ಪ್ರವಾಸಕಥನಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿ ಪ್ರವಾಸಕಥನಗಳು, ದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಕಥನಗಳು, ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರಾಳಿಯ ಪ್ರವಾಸಕಥನಗಳೆಂದು ಸ್ಥಳಾಳಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದೆ. ಪ್ರಕೃತ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನ ದೇಶಿ ನೆಲೆಯದ್ದು.

ಅಳ್ಳೈಸಿ - ಓದಿ

ದೇಶಿಯ	ಹೋಳಿಹುಣ್ಣಿಮೆ	ಮುಂಡಾಸು	ಗುಡಿಗೋಪುರ	ಅಂತಃಪುರ
ಚಾವಡಿ	ಚಂದ್ರಕಾಂತಶಿಲೆ	ಲತಾಪುಷ್ಟಿ	ಮುಳ್ಳಿಗೆ	ಲಕ್ಷ್ಮೀಪಲಕ್ಷ
ನಕ್ಕಿತ್ತಾಕೃತಿ	ಗಭಗೃಹ	ನವರಂಗ	ಲೇಮನೇಡ್	ಜಂತ್ರಮಂತ್ರ

ನಗದಿತ ಮೂಲ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನ - ಗದ್ಯ

ಜಯಮುರ ನನ್ನ ಹಾಲಿಗೆ ಹೊಸತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹದಿನ್ನೇದು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಈ ಬಾರಿ ನಾನೂ ಶ್ರೀಪತಿಯೂ ರ್ಯಾಲಿನಿಂದ ಇಳಿಂದಾಗ, ಬೆಳಿಗಿನ ಹನ್ನೊಂದು ಗಂಟೆಯ ಬಿಸಿಲು ಬಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮಿತ್ರರಾದ ರ್ಯಾಗಳು ನಿಲ್ಲಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಮಗಾಗಿ ಕಾದಿದ್ದರು. ನಮ್ಮನ್ನು ಉರ ಹೊರಗಿನ ಅವರ ಮನಗೆ ಕರೆದುಹೊಂಡು ಹೋದರು. ಹೊರಗಡೆ ನಾಲ್ಕು ಸುತ್ತಲೂ ಉಸುಬು ಹರಡಿದ್ದ ಮರಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಮನಯಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ವೇಳೆ ಸ್ವಾನಕ್ಕೆ ನೀರು ಕಾಯಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ, ಉಸುಬಿನ ಕಾವಿನಿಂದ ನಲ್ಲಿಯ ನೀರು ಕಾಡೇ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನೇನೋ ಬಿಸಿನೀರು ಸ್ವಾನ ಮಾಡುವವ. ಆದರೆ ನನಗೆ ಆದದ್ದು ಶ್ರೀಪತಿಗೆ ಆಗದು. ಶ್ರೀಪತಿ ತಣ್ಣೀರು ಮೀಯುತ್ತಿದ್ದ. ಹೀಗಾಗಿ ಕಾದಿದ್ದ ನೀರನ್ನು ಆರಿಸಿ, ತಣ್ಣೀರಿನ ಸ್ವಾನ ಮಾಡಿದ. ಅನಂತರ ಉಟ ಮಾಡಿ ಒಂದೆರಡು ತಾಸು ವಿಶ್ವಾಂತಿ ಪಡೆದೆವು. ನಮ್ಮ ಮೊದಲ ಕಾಯಿಕ್ಕೆಮಂದರೆ, ಅಂಬೇರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು. ಉರ ಹೊರಗಿರುವ ನಮ್ಮ ಮಿತ್ರ ರ್ಯಾಗಿಗೆ, ಅಂಬೇರಕ್ಕೂ ಜಯಮುರಕ್ಕೂ ನಡುವೆ ಸಿಟಿ ಬಸ್ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ಸಹ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ನಾವು ಉಂಗಾವನ್ನು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ನಗರದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಹಾದು ಹೋದೆವು.

ಜಯಪುರದ ಮುಖ್ಯಾದಿಗಳು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ತುಂಬಾ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರಿದವು. ಒಂದು ಶತಮಾನದ ಹಿಂದೆ ಆ ನಗರದ ಬೀದಿಗಳು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಬಹಳ ಅಗಲವಾದ ಬೀದಿಗಳವು; ನೇರವಾದವುಗಳು. ಬುಕುದೂರದಿಂದ ಕಾಣಿಸುವ ಅಂಗಡಿ-ಮನೆಗಳ ದೇಶೀ ವಾಸ್ತುರಚನೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಒಂದೊಂದು ಮನೆಯೂ ಒಂದೊಂದು ಶೈಲಿಯದೂ ಒಂದೊಂದು ದೇಶದ್ದೂ ಆಗಿ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ನನಗೆ ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಮೋಹ. ಇಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯ ಬೀದಿಗಳು ಸಂಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಚೌಕಗಳಿವೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಭವ್ಯವಾದ ಮಹಾದ್ವಾರಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಜಯಪುರ ಬಣ್ಣಗಾರರ ತವರೂರು. ಬಣ್ಣ ಹಾಕುವ ಕುಶಲಿಗರು ಆ ಉರಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮಂದಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಬಣ್ಣದ ಮೋಹವಿರುವ ಜನರೂ ಬಹಳ ಇದ್ದಾರೆ. ಗಿಡಪುರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಜನರಿಗೆ, ಕಟ್ಟಿನ ತಣೀವು ಹೇಗೆ ಬರಬೇಕು? ಹಾಗೆಂದೋ ಏನೋ, ಇಲ್ಲಿನ ಜನರು ಅದರಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರೂ ರಂಗುರಂಗಿನ ಲಂಗ, ಪಾಯಿಜಾಮಾ, ಸೀರೆ, ರವಿಕೆ, ಮೇಲುದೆ ತೊಡುವ ಅಭ್ಯಾಸದವರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು, ಕಿತ್ತಲೆ, ಹಳದಿ ಎಂದರೆ ಪ್ರಾಣ. ನಿತ್ಯಪೂ ಹೋಳಿ ಹುಟ್ಟಿಮೆ ಮಾಡುವವರಂತೆ ಬಣ್ಣದ ಚೆಲ್ಲಾಟ ಅವರ ಬಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರೂ ರಂಗುರಾಯರೇ. ಅವರ ಪಂಚಿ, ಅಂಗಿಗಳಲ್ಲಿ ರಂಗು ಕಾಣಿಸದಿದ್ದರೂ ಮುಂಡಾಸಿನ ಮೂವತ್ತು ಮೋಳಗಳಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಾರು ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಮೇರೆಯಿಸುವುದುಂಟು. ಸುತ್ತುಸುತ್ತಿನ ಅವರ ದೇಶೀ ಮುಂಡಾಸನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಿಗಿದುಹೊಂಡಾಗಬಲು ಗಂಭೀರವಾಗಿಯೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

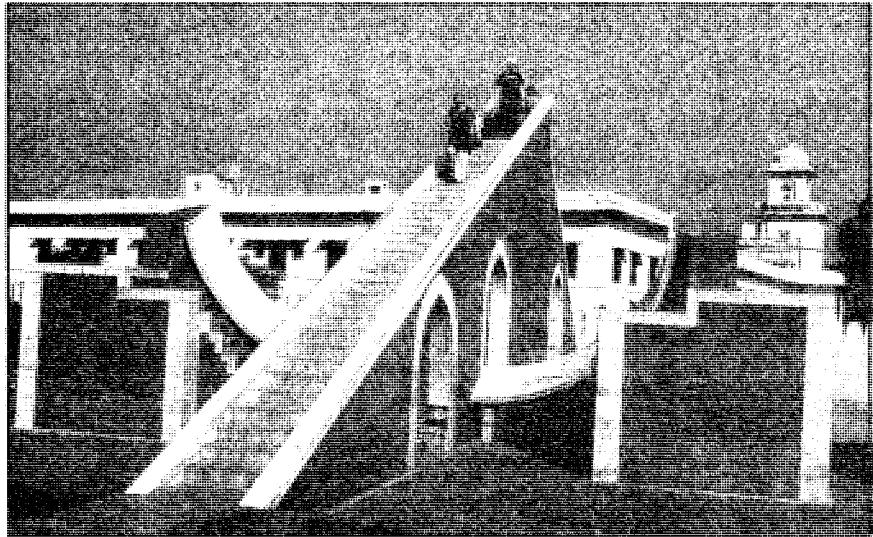
ನಾವು ನಗರವನ್ನು ಕಳೆದು, ಸುಂದರವಾದ ರಸ್ತೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾದು, ಉನ್ನತ ಬೆಟ್ಟಗಳಿಗಳಿಂದ ಮುಖವಾಗಿ ಹೋರಣಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇನ್ನೊಂದು ನಾಲ್ಕು ಮೈಲಿಗೆ ಅಂಬೇರದ ಬೆಟ್ಟ ಸಿಗ್ನಲ್ತದೆ. ಅಂಬೇರ ಜಯಪುರದ ಪೂರ್ವಕಾಲದ ರಾಜಧಾನಿ. ಹಳೆಯ ಕೋಟಿ, ಅರಮನೆಗಳೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿವೆ. ಸಂಚೆ, ಮುಂಜಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಗುಡ್ಡ, ಬೆಟ್ಟ ಹಾಗೂ ಕಣಿವೆಗಳು ಅಪೂರ್ವ ಮೋಹಕತೆಯನ್ನು ತಾಳುತ್ತವೆ. ಹಿಂದೆ ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಜನವಸತಿ ಇದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಲವಾರು ಪ್ರಾಚೀನ ಗುಡಿಗೋಪುರಗಳು ಗೂಬೆಯ ಮನೆಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಈಗ ಹಾಗಿಲ್ಲ; ನೂರಾರು ಸಿಂಧೀ ಕುಟುಂಬಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿವೆ. ಅಂಬೇರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಟ್ಟ ಕೆರೆ. ಕೆರೆಯ ನೋಟ ಸುಂದರವಾದ ನೋಟ. ಸುತ್ತಲಿನ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಎಳೆ ಹಸುರು ತಳಿರುಗಳು ಚಿಗುರಿದ್ದು, ಮರಗಳು ಹಚ್ಚೆಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಕೆರೆಯ ಮಗ್ಗಲಿನಿಂದ ಮುಂದುವರಿದರೆ, ಸುಂದರ ಉದ್ದಾನಪೂರ್ವಂದು ಕಾಣಿಸಿಗುತ್ತದೆ. ಬಳಿಯಲ್ಲೇ ಕೆಂಪು ಕಲ್ಲಿನ ಹಳೆಯ ಕಾಲದ ಕೆಲವೊಂದು ಸುಂದರ

ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿವೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ರಜಪೂತ ಕೆತ್ತನೆಯ ಸರಳತೆ, ವೈಶಿರಿ, ಭವ್ಯತೆಗಳಲ್ಲ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಉದ್ದಾನವನ್ನು ಹಾಯ್ದು ದಿದ್ದಿಯ ಬಾಗಿಲೊಂದನ್ನು ದಾಟಿ, ಹೋಟೆಯ ದಾರಿಯನ್ನು ಏರಿ ಹೋಗಬೇಕು. ಏದುತ್ತ ಹೋದಂತೆ, ಕೆಳಗಿನ ನೋಟ ರಮಣೀಯವಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದು. ನಾವು ಅವಸರವಾಗಿ ಹೋಟೆಯನ್ನು ಸೇರಿದೆವು. ಹೋಟೆಯ ಒಳಗೆ ಅರಮನೆ. ಅರಮನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಭಾಂಗಣ ದೇವಾಲಯ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮೂರು ಅಂತಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮೊದಲ ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟ ದೇವಾಲಯವಿದೆ. ಈ ಮುಟ್ಟ ಮಂದಿರ ಚಿತ್ರ ಕೆಲಸಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹಾಲುಗಲ್ಲಿನ ರಚನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಗೋಡೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಹಾಲುಗಲ್ಲಿನವೇ ; ನೆಲವೂ ಅದರದ್ದೇ. ಸ್ತಂಭಗಳೂ ಅವುಗಳದ್ದೇ. ಗುಡಿ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿದ್ದರೂ ಶಾಂತವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವ ಮಂದಿರ. ಗುಡಿಯ ವಿಗ್ರಹ ಮಾತ್ರ ಆಕಾರ ಹಾಗೂ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಅಷ್ಟೂಂದು ಶೋಭಿಸಿದು. ಇಲ್ಲಿಯ ಗುಡಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಮೇಲಿನ ಅಂಗಳವನ್ನೇರಿ ಹೋದರೆ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಸಭಾಂಗಣ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ವಿಶಾಲವಾದ ಹಾಲುಗಲ್ಲಿನ ರಚನೆ. ಅದರ ಚಾವಣಿ, ರಜಪುತಾನದ ಶೈಲಿಯ ಕರ್ಮಾನು ಮತ್ತು ಕಂಬಗಳು ತುಂಬ ಲಲಿತವಾಗಿದ್ದು, ಪರಕ್ಕರ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು, ಈ ರಚನೆಗೆ ಚೆಲುವನ್ನು ನೀಡಿವೆ. ಎದುರಿನ ಅಂಗಣವೂ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಶಾಲವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮೂರನೆಯ ಅಂತಸ್ತಿಗೆ ಹೋದರೆ ರಾಜರ ಅಂತಃಮರವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಶಿಲೆಯ ಸುಂದರ ಮಂಟಪಗಳಿವೆ. ಶಿಲೆಯನ್ನು ಕೆತ್ತಿ ಬಣ್ಣದ ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕೊರೆದು ತುಂಬಿಸಿದ ಲತಾಪುಷ್ಟಗಳ ಚಿತ್ರಾವಳಿಗಳೂ ಇವೆ. ಇನ್ನೊಂದರಿಂದ ಚಾವಡಿಗಳು ಕನ್ನಡಿಯ ಚೆಲುಗಳನ್ನು ಸುಣ್ಣದ ಗಾರೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಟಸಿ, ಚಿತ್ರಾವಳಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅಲಂಕರಿಸಿದೆಂತಹ ಕಂಬ, ಮುಚ್ಚಿಕೆಗಳಳ್ಳಿ ರಚನೆ. ಕತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ದೀವಿಗೆ ಹೋತ್ತಿಸಿದಾಗ, ಲಕ್ಷ್ಮೋಪಲಕ್ಷ್ಮಿ ಈ ಗಾಜಿನ ತುಳಸುಗಳು, ಚಾವಡಿಗೆ ನಕ್ಷತ್ರಲೋಕದ ಸೋಬಗನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅರಮನೆಯ ಮೊದಲನೆಯ ಮುಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಅಂತಃಮರವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹಾಲುಗಲ್ಲಿನ ಚಾವಡಿ ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಕಾರಂಜಿಗಳಿವೆ; ಚಿತ್ರ ಕೊರೆದು ಮಾಡಿದ ಹಾಲುಗಲ್ಲಿನ ನೀರಕಾಲುವೆಗಳಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲ ರಜಪೂತ ಅರಸರುಗಳ ರಸಿಕ ಜೀವನದ ದ್ಯೋತಿಕಗಳು.

ಆವರಣದ ಹಿಂದುಗಡೆ ಇರುವ ತಗ್ಗಿನ ಕಣಿವೆಯ ತಳದಲ್ಲೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ ಮೀರಾಬಾಯಿಯ ದೇವಾಲಯ. ಆಕೆ ಗಿರಿಧರನಾಗರನನ್ನು ಮೊಜಿಸಿದ ಸ್ಥಳವಿದು. ಕೆಳಗಿಳಿದು ಹೋಗಿ ಗುಡಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅದರ ಸೊಬಗು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಕ್ಷತ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಗರ್ಭಗೃಹ, ನವರಂಗಗಳಿವೆ. ಗುಡಿಯ ಸುಂದರ ಆವರಣವನ್ನು ನೋಡಿ ಹಿಗ್ಗಿ, ನಮ್ಮ ಟಾಂಗಾ ನಿಲ್ಲಿಸಿದಲ್ಲಿಗೆ ಮರಳಿ ಬಂದೆವು. ನಮ್ಮ ಜೀವ ತುಂಬ ದಣಿದಿತ್ತು. ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಬಾಯಾರಿಕೆ ಏರಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ನಾವು ಬಂದವರೇ, ಹಾದಿಯ ಮಗ್ಗುಲಿನ ಬಂದು ಅಂಗಡಿಯ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತು, ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ಸೋಡಾ, ಲೆಮನೇಡ್ ಪುಡಿದೆವು. ಉಡುಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇಲ್ಲ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಸಿ ತಿರುಗುವ ಅಲ್ಲಿನ ಜನ, ಮಾರುವ ಸೋಡಾ, ಲೆಮನೇಡ್ ಗಳಿಗೂ ಕಡುಪಿನ ರಂಗನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವನ್ನು ಕಂಡರೆ ಇದು ಶಾಯಿಯೋ ಪಾನೀಯವೋ ಎಂಬ ಭ್ರಮ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ದೊರೆತ, ಕುಡಿಯಬಹುದಾದ ಹಾನೀಯವೂ ಅದೊಂದೇ.

ಸರಿ, ಮನೆಗೆ ಹೋರಟಿವು. ಆಗ ಸೋಧೂಳಿಯ ಸಮಯ. ಉಂಗಾ ಕುದುರೆ ಮೆಲ್ಲಿಗೆ ನಮ್ಮ ಮಾನವೀ ಹೋರೆಯನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ತುಂಬ ಹೋಲಗಳಲ್ಲಿ ಕೋಳಿ, ಕಾಗೆಗಳಿಗಿಂತ ಅಗ್ನಿವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವ ನೆವಿಲನ ಹಿಂಡು. ನಿಜ, ನೆವಿಲುಗಳ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣದ ಕೆಳ್ಳಿ ಹುಟ್ಟಲು, ರಜಪುತಾನದ ಶ್ರೀಯರಿಗೆ ಬೇರೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ.

ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸಮೀಪವಾಗಿರುವ ‘ಜಂತ್ರ ಮಂತ್ರ’ ನೋಡಲು ಹೋದೆವು. ‘ಜಂತ್ರ ಮಂತ್ರ’ ಹಳೆಯ ಕಾಲದ ಖಿಗೋಳವಿಚ್ಛಾನದ ಪರಿಶೀಲನಾಲಯ. ೪೦೦-೫೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ, ಖಿಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಗ್ರಹ, ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ, ತಾರಾಮಂಡಲಗಳನ್ನು ಅಳೆದು, ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ನೋಡುವ ಸಲುವಾಗಿ, ಇಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ಹತ್ತೆಂಟು ವಿಧದ ಸಾಧನಗಳ ವಿಚಿತ್ರ ರಚನೆಗಳಿವೆ. ಗಳಿಗೆ ಅಳೆಯವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲೂ ಸೂರ್ಯ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಗತಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಏನೇನೋ ವರ್ಷಾಂಶಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಾಧನದ ಮೇಲೂ ಅವುಗಳ ಉಪಯೋಗ ಮತ್ತು ಕಾಲವನ್ನು ಅಳೆಯುವ ರೀತಿ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ನಮೂದಿಸಿದೆ. ದೂರದರ್ಶಿಯ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ, ಬರಿಗಳ್ಳಿನಿಂದಲೇ ಖಿಗೋಳದ ಗ್ರಹಗಳ ಗತಿಯನ್ನು ಅಳೆಯಲು ಮಾಡಿದ ಈ ಸಾಧನಗಳು, ಗಣಿತಕ್ಕೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪರಿಶೀಲನೆಗೂ ಹಿರಿಯರು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಕಾಣಿಕೆ. ಸೂರ್ಯ ನಡುಬಾನಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನಮ್ಮ ತಲೆಯನ್ನು ಕೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದನಾದರಿಂದ, ಇತರ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ಆಸೆ ಮರೆತು, ಮನೆಗೆ ಓಡಿ ಬಂದೆವು.

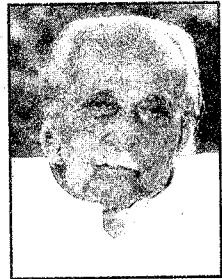
ಜಯಪುರದಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ನೃತ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ ನನ್ನದಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿ, ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಮಿಶ್ರಿಗೆ ನನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದೆ. ಅವರು ಗಳಿಯರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ವರ್ಷಾಂಶ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಸಂಜೆಯಾಗುತ್ತೇ ಅಲ್ಲಿನ ಚೀಫ್ ಇಂಜೀನಿಯರ್ ಗೋಪೀನಾಥರಾಯರ ಮನೆಗೆ ಹೋದೆವು. ಅವರು ಮೈಸೂರಿನವರು. ಸದ್ಯ ಜಯಪುರದಲ್ಲೇ ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸ್ವಂತ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಸುಂದರ ಬಂಗಲೆ ಎದುರಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಹಸುರಿನ ಬಯಲಿನ ಒಂದು ತುಱುಕು ಜಾಗವಿದೆ. ಅಲ್ಲೇ ನೃತ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ. ಉಲ್ಲಿನ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ನೃತ್ಯವದು. ಇಬ್ಬರು ಯೋವನಸ್ಥರು ಶ್ರೀಯರ ಉಡುಗೆ ಉಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಮಾರವಾಡಿ ಸೀಯರಂತೆ ತಲೆಗೆ ಸೇರಗು ಹಾಕಿಚೊಂಡು, ಮುಖೀರಿಸದೆ ಕುಣಿಯತೊಡಗಿದರು. ಹಿಮ್ಮೇಳಕ್ಕೆ ಡೋಲು ತಮಟಗಳಿದ್ದವು. ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೀವೇಷದ ನರ್ತಕರು ಲಾಸ್ಯವೆಸಗಿದರು. ಅವರ ಕಾಲಿನ ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರೈಸ್ತ ಚೆಲನೆಯಲ್ಲಿ ಜಾನ್ನೆ ಚೆಲುವುಗಳಿರದೂ ಇದ್ದವು. ಅವರ ಜಲೆಗೆ ಮೂರು, ನಾಲ್ಕು ಹುಡುಗರು ನಿತ್ಯದ ಉಡುಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುಣಿದಾಡಿದರು. ಆ ನೋಟವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಮರವರೀಗರೂ ಬಂದು ಕಲೆತರು. ನಮಗಾಗಿ ಒಂದೇ ದಿನದ ಏಪಾರ್ಟಿನಿಂದ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ಮಿಶ್ರಿಗೆ ನಾನು ತುಂಬಾ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುವೆ. ಕೆಲಸವಾದ ಮೇಲೆ, ಗೋಟೀನಾಥರ ಆತಿಧ್ಯ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಮರಳಿದೆವು.

ಮುಂದೆಲ್ಲ ಅವಸರವೇ, ಅವಸರದ ಉಟ; ಅವಸರದ ಓಟ. ನಾವು ಧಾವಿಸಿ ಬರುವುದರೋಳಗಾಗಿ, ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವ ರ್ಯಾಲುಬಂಡಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಮಿಶ್ರ ರ್ಯಾಗಳ ಸತ್ಯಾರಕ್ಕೆ ವಂದನೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಬಂಡಿಯನ್ನೇರಿ, ಮೇಲಂತಹಿನಲ್ಲಿ ಹಾಸಿಗೆ ಬಿಡಿಸಿದೆವು. ನಮಗೆ ಬೆಳಗಾದದ್ದೇ ದೇಹಲಿಯನ್ನು ಸಮೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ.

ಲೇಖ - ಭಾವ - ಆಕರ

ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು (ಪ್ರಸ್ತುತಿಕ್ರಿಯೆ ರ್ಯಾಲಿಟಿ) ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೋಟಿದವರು. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವ ಇವರ ಚೋಮನದ್ವಾರಿ, ಮರಳಾಳಿಗೆ, ಬೆಣ್ಣದಜೀವ, ಅಳಿದಮೇಲೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಪ್ರೀತಿಪ್ರಾಣಿ. ಹಸಿವು, ಹಾವು, ಕವಿ, ಕರ್ಮ - ಕಥಾಸಂಕಲನಗಳನ್ನು, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸುಧಾಕರ ಮತ್ತು ನೀಳ್ಮಾರನಗಳು - ಕವಿತಾ ಸಂಕಲನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾಟಕ, ಹರಡಿ, ಬಾಲಸಾಹಿತ್ಯ, ವಿಚಾಳ್ಳ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಅನುವಾದ, ನಿಘಂಟು ರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವ ಇವರು ಅಬೂವಿಂದ ಬರಾಮಕ್ಕೆ ಅಪೂರ್ವ ಪತ್ರಿಮು, ಅರಿಸಿಕರಲ್ಲ, ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಪಯಣ - ಪ್ರವಾಸ ಕಥನಗಳು. ಮಹ್ಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಹತ್ತು ಮುಖಿಗಳು ಆತ್ಮಕಥನ, ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮುಂತಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇವರ ಮೂಕಜ್ಞಿಯ ಕನಪುಗಳು ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಭಾರತೀಯ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟ ಕೃತಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಮೈಮನಗಳ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೃತಿಗೆ ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಲಭಿಸಿದೆ. ಇವರು ಇಂಜಿನಿಯರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಇಲ್ಲಿನೆಯ ಅಶೀಲ ಭಾರತ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು.

* * * *

ಬೆಡಗಿನತಾಣ ಜಯಪುರ ಪರ್ಯಾಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ವಿಶಿಷ್ಟಾಸ್ತಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಜಯಪುರದ ಅಂದಚಂದ, ಅಲ್ಲಿನ ಜನರ ಉಡುಗೆ-ತೊಡುಗೆ, ವಿಶಿಷ್ಟಾಸ್ತಿಕ ವೈಭವ, ಜಾನಪದ ಕಲೆಗಳ ಸೋಗಸು ಮೌದಲಾದ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಲೇಖಿಕರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಜಯಪುರದ ರಾಜರ ವೈಚಾನಿಕತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ಜಂತ್ರ-ಮಂತ್ರ ಬಯಲು ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

* * * *

ಪ್ರಕೃತ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನ ಬೆಡಗಿನತಾಣ ಜಯಪುರ ಪರ್ಯಾಭಾಗವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಇಲಾಖೆ ಹೊರತಂದಿರುವ ಶಿವರಾಮಕಾರಂತರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಪುಟ - ೨೨, ಭಾಗ - ೨, ಗ್ರಂಥದ ಅಭಿವಿನಿಂದ ಬರಾಮಕ್ಕೆ ಭಾಗದಿಂದ ಆರಿಸಿ, ಸಂಪಾದಿಸಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದೆ.

ಪದ-ಗದ್ಯಾರ್ಥ

ಉಸುಬು-ಮರಳು, ಖಸುಕು; ದೇಶೀಯ-ದೇಶ್ಯ, ಸ್ಥಳೀಯ; ವಾಸ್ತು-ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣ /ಕಟ್ಟುವಶಾಸ್ತ್ರ; ಮೇಲುರೆ-ಹೆಂಗಸರು ಮೈಮೇಲೆ ಹೊದೆಯುವ ವಸ್ತು; ಮುಂಡಾಸು-ಪೇಟ, ತಲೆಯುದಿಗೆ; ಪರಂಗ-ದೇಹಾಲಯದ ಸಭಾಮಂಟಪ: ಕಡುಪಿನ ಬಣ್ಣ-ದಟ್ಟವಾದ ಬಣ್ಣ, ರಂಗಾದ ಬಣ್ಣ; ಜೂವಡಿ-ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನ, ಕಟ್ಟಿ; ಹಾಲುಗಲ್ಲು-ಅಮೃತಶಿಲೆ

ಪಠ್ಯಾಧಾರ ಟಿಪ್ಪಣಿ

ಗೋಧುಳಿ ಕರುಣೆಯ : ಮುಸ್ಸಂಚೆಯ ಸಮಯ, ಗ್ರಾಮೀಣಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ದನಕರುಗಳು ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ ಅವುಗಳ ಗೂರುಸಿನ ಘರ್ಷಣೆಯಿಂದಾಗಿ ನೆಲದಿಂದ ಏಳುವ ಧೂಳು. ಮಣಿ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರತಿಸ್ಥಾವಾದ ಸಮಯ.

ದಿಕ್ಕಿ : ಸಣ್ಣ ಬಾಗಿಲು (ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು ಅಥವಾ ಮುಖ್ಯದ್ವಾರದ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿದ್ವಾಗ ತೆರೆದಿರುವ ಕೆರು ಬಾಗಿಲು).

ಪಠ್ಯಾಧಾರ ಮೂರಕ ವಿಶೇಷಾಂಶ

ಸಂಚಾರ - ಸಾಹಿತ್ಯಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದುದು. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬೌದ್ಧಿಕ ಮತ್ತು ಭೌತಿಕ ಅನುಭವ ಗಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ್ದು. ಅದಕ್ಕೇ ದೇಶ ಮತ್ತು ಕೋತ ಒಮ್ಮೆ - ಗೂದೆ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿರುವುದು.

ಮುಚ್ಚಿಕೆ ರಚನೆ - ಕಟ್ಟಡ ರಚನಾ ವಿನ್ಯಾಸದ ಬಗೆ. ಪದರು ಪದರು ರೂಪದ ಹೊದಿಕೆಯ ಕಟ್ಟಡ ರಚನೆ.

ರಚನೆತಾನ ಶೈಲಿ - ಇದು ರಚನೆತರ ರಾಜಸ್ಥಾನ ಪ್ರಾಂತೀಯ ರಾಜವಂಶೀಯ ಶೈಲಿಯ ಬಗೆ. ವಿಶಾಲ ಅಂಕಣದಲ್ಲಿ ಲಲಿತವಾದ ಕರ್ಮಾನು ಮತ್ತು ಕಂಬಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಹೊಂದಿಕೆಯ ರಚನಾ ವಿನ್ಯಾಸ ನಮೂನೆ.

ಕಲಿತ ಮೂಲ ಪಾಠದ ಅಭ್ಯಾಸ

- * ಮೋಹಕ ಅಭ್ಯಾಸ
- ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಪಠ್ಯದ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ/ನಿಖಿಲ ನಿಜಾಯ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
- ▲. ಬಿಟ್ಟ ಜಾಗವನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಪದದಿಂದ ತಂಬಿ
- . ಜಯಪುರ ಬಣ್ಣಗಾರರ _____

ಇ. ಚಿತ್ರಹೊರೆದು ಮಾಡಿದ _____ ನೀರ ಕಾಲುವೆಗಳು.

ಇ. _____ ಹಳೆಯ ಕಾಲದ ವಿಗೋಳವಿಜ್ಞಾನ ವೀಕ್ಷಣಾಲಯ.

ಇ. ಹಿಮ್ಮೇಳಕ್ಕೆ _____ ತಮಟೆಗಳಿದ್ದವು.

ಇ. ಮತ್ತೆ ರ್ಯಾಗಳ _____ ವಂದನ ಸಲ್ಲಿಸಿದೆವು.

ಇ. ಹೊಂದಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ

‘ಅ’ ಪಟ್ಟಿ

‘ಆ’ ಪಟ್ಟಿ

ಇ. ಅಂಬೇರ

ಸರ್ವಾರ್ಥಿಕ ಸಂಧಿ

ಇ. ಲಕ್ಷ್ಮೋಪಲಕ್ಷ

ತತ್ವಮ

ಇ. ಬಣ್ಣಬಣ್ಣ

ಮಾರ್ಫದ ರಾಜಧಾನಿ

ಇ. ಜಂತ್ರ ಮಂತ್ರ

ದ್ವಿರ್ಯತ್ಕೆ

ಇ. ಶೃಂಗಾರ

ವಿಗೋಳ ವೀಕ್ಷಣಾಲಯ

ಮಂತ್ರವಾದಿ

ಗುಣಸಂಧಿ

● ಪ್ರೇರಣಾ ಅಭ್ಯಾಸ

● ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಪತ್ಯದ ವಿಷಯ ಗ್ರಹಿಕಾ/ಉತ್ತರ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

ಅ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ವರಡು/ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ

ಇ. ಜಯಪುರದ ಬೀದಿ ಹಾಗೂ ಮನೆಗಳ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ.

ಇ. ಲೇಖಕರ ಮೊದಲ ಅಂಬೇರ ಭೇಟಿಗೂ ಇತ್ತೀಚಿನ ಭೇಟಿಗೂ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿತ್ತು?

ಇ. ಮೀರಾಬಾಯಿ ದೇವಾಲಯದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

ಇ. ಲೇಖಕರು ನೋಡಿದ ಜನಪದ ನೃತ್ಯದ ಸೊಬಗನ್ನು ಜಿತ್ತಿಸಿ.

ಅ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಏದು/ಆರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ

ಇ. ಜಯಪುರದ ಜನರಿಗೆ ಬಣ್ಣಗಳ ಬಗೆಗೆ ಇರುವ ಮೋಹವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.

ಇ. ಅಂಬೇರ ಬೆಟ್ಟದ ಮೂರು ಅಂತಸ್ಸಿನ ದೇವಾಲಯದ ಒಳಾಂಗಣ ಚೆಲುವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.

ಇ. ಜಂತ್ರ ಮಂತ್ರದ ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಹೊಡಿ.

- ಇ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ
- ರ್ಯಾಗಳ ಮನೆ ಎಂಥ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿತ್ತು?
 - ಲೇಖಕರಿಗೆ ಜಯಪುರದ ಮನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಮೋಹವೇಕೆ?
 - ಜಯಪುರದ ಜನರಿಗೆ ಯಾವ ಯಾವ ಬಣ್ಣಗಳು ಇವ್ವಿ?
 - ಜಯಪುರದ ಮೂರ್ವದ ರಾಜಧಾನಿ ಯಾವುದು?
 - ಲೇಖಕರಿಗಿಂದ ಹಂಬಲವೇನು?
- ಈ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತ ಸ್ವಾರಸ್ಯ-ವಿವರವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ
- “ಅಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ವೇಳೆ ಸ್ವಾನಕ್ಕೆ ನೀರು ಕಾಯಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.”
 - “ಗಂಡಸರೂ ರಂಗುರಾಯರೇ”
 - “ಪ್ರಾಚೀನ ಗುಡಿಗೋಪುರಗಳು ಗೂಚೆಯ ಮನೆಗಳಾಗಿದ್ದವು”
 - “ಚಾವಡಿಗೆ ನಕ್ಕತ್ತಲೋಕದ ಸೊಬಗನ್ನು ಕೊಡುತ್ತುವೆ”

ಭಾಷಾಭಾಷೆ

- ಸೃಧಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭಾಷೆ
- ಕರ್ತವ್ರಿ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಣ ಪ್ರಯೋಗದ ಸ್ಥಳ ಪರಿಚಯ ವಿವರ
ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ:

ಗುಂಪೆ - ೧

- ಅಣ್ಣಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಉಂಡನು
- ಕೃಷ್ಣ ಶಾಳಿಂಗವನ್ನು ಮದಿಸಿದನು
- ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯನ್ನು ಕರೆದಳು

ಗುಂಪೆ - ೨

- ಅಣ್ಣಿನಿಂದ ಅನ್ನವು ಉಣಿಲ್ಪಟ್ಟಿತು
- ಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಶಾಳಿಂಗವು ಮದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು
- ಅಕ್ಕನಿಂದ ತಂಗಿಯು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಳು

ಮೊದಲ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿರುವ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ವಚನವಾಚಕಗಳು ಸೇರಿ ಮಾರ್ಗ ವಾಕ್ಯವಾಗಿವೆ.
ಇವೇ ಕರ್ತವ್ರಿ ಪ್ರಯೋಗ ವಾಕ್ಯಗಳು.

ಸೂತ್ರ: ಕ್ರಿಯಾಪದಕ್ಕೆ ಕರ್ತವ್ರಿ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಕರ್ತ್ಯಾವಿನ ಲಿಂಗ, ವಚನಗಳು ಬರುತ್ತವೆ.

ಎರಡನೆಯ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿರುವ ಧಾತುಗಳಿಗೆ -ಅಲ್ಪಡು ಪ್ರತ್ಯೇಯ ಸೇರಿದೆ. ಇವೇ ಕರ್ಮಣ ಪ್ರಯೋಗ ವಾಕ್ಯಗಳು.

ಮೂತ್ರ: ಧಾತುಗಳಿಗೆ - 'ಅಲ್ಪದು' ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯೇಯ ಸೇರಿ ಅಡಕ್ಕೆ ಕಾಲಸೂಚಕ ಮತ್ತು ಆಶ್ವಾತಪ್ರತ್ಯೇಯಗಳು ಸೇರಿದಾಗ ಕರ್ಮಣಿ ಪ್ರಯೋಗದ ವಾಕ್ಯಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

- ನಾನಾ ಶ್ರೀಯಾಧರಕಗಳ ಸ್ಥಾಲ ಪರಿಚಯ ವಿವರ

ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ:

- ದೇವರು ನಿಮಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡಲಿ
- ಅವರು ಪಾಠವನ್ನು ಓದಲಿ
- ಭೀಮನಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ

ಈ ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಿ ಓದಲ ಆಗಲಿ ಎಂಬ ಶ್ರೀಯಾಪದಗಳಿವೆ. ಮಾಡಲಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹಾರ್ಜೆಕೆಯೂ ಓದಲ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸಮೃತಿಯೂ ಆಗಲಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಆಶೀರ್ವಾದವೂ ಇದೆ.

ಮೂತ್ರ: ಆಶೀರ್ವಾದ ಅರ್ಪಣೆ ಅಜ್ಞೆ ಹಾರ್ಜೆ ಸಮೃತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಶ್ರೀಯಾಪದಗಳೇ ವಿಧ್ಯಾರ್ಥಕ ಶ್ರೀಯಾಪದಗಳು.

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ:

- ಕೃಷ್ಣನು ಹಣ್ಣನ್ನು ತಿನ್ನನು
- ಕರುತೆಯು ಆಟಕ್ಕೆ ಬಾರಳು

ಇಲ್ಲಿ ತಿನ್ನನು ಎಂಬ ಶ್ರೀಯಾಪದ ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಬಾರಳು ಎಂಬ ಶ್ರೀಯಾಪದ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ಮೂತ್ರ: ಶ್ರೀಯೆ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಶ್ರೀಯಾಪದಗಳೇ ನಿಷೇಧಾರ್ಥಕ ಶ್ರೀಯಾಪದಗಳು.

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ:

- ಅವರು ನಾಳೆ ಬಂದಾರು
- ಚೆಂಡು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋದೀತು

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಬಂದಾರು, ಹೋದೀತು ಎಂಬ ಶ್ರೀಯಾಪದಗಳು ಸಂಶಯ ಅಥವಾ ಉಹೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ಮೂತ್ರ: ಶ್ರೀಯೆ ನಡೆಯುವ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶಯ ಅಥವಾ ಉಹೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವಂತಹ ಪದಗಳೇ ಸಂಭಾವನಾರ್ಥಕ ಶ್ರೀಯಾಪದಗಳು.

- ಭಾವಾ ಅಭ್ಯಾಸ ಅರಿವು

ಅ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿ

ಇ. ನಮೂದಿತ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ಶ್ರೀಯಾಪದಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ
ದೇವರು ನಿಮಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡಲಿ

ಅವರು ಪಾಠವನ್ನು ಕಲಿತರು

ಅವನಿಗೆ ಜಯ ಸಿಕ್ಕಿತು

ಇ. ಕರ್ತರಿ ಪ್ರಯೋಗ ವಾಕ್ಯದ ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.

ಇ. ವಿಧ್ಯಾರ್ಥಕ ಶ್ರೀಯಾಪದ ಎಂದರೇನು?

ಇ. ನಿಷೇಧಾರ್ಥಕ ಶ್ರೀಯಾಪದಗಳಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಹೊಡಿ.

ಇ. ಸಂಭಾವನಾರ್ಥಕ ಶ್ರೀಯಾಪದವನ್ನು ಸೂತ್ರ ಸಹಿತ ವಿವರಿಸಿ.

● ಪಠ್ಯಾರ್ಥಾರಿತ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಭಾವಾಭ್ಯಾಸ

ಅ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಸ್ತಾರ-ವಿಸರ್ಗ ಸಹಿತ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ

ಒಂದೆರಡು	ಸುಂದರ	ರಂಗುರಂಗಿನ	ಕೆಂಪು	ಹನ್ನೊಂದು
---------	-------	-----------	-------	----------

ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ	ಗಂಡಸರು	ರಂಗುರಾಯರು	ಪಂಚೆ	ಅಂಗಿ
-----------	--------	-----------	------	------

ಅಂಬೇರ	ಸಭಾಂಗಣ	ಅಂತಃಪುರ	ಟಾಂಗ	ಜಂತ್ರಮಂತ್ರ
-------	--------	---------	------	------------

ಅ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಅನುನಾಸಿಕ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ

ನಗರ	ಮಧ್ಯ	ಪರಿಣಾಮ	ಬಣ್ಣ	ನಿತ್ಯ
-----	------	--------	------	-------

ಜನ	ಮನೆ	ಕಣೀವೆ	ಮಂದಿರ	ವಿಜ್ಞಾನ
----	-----	-------	-------	---------

ಮೂರಕ ಓದು

- ಕೋಟಿ ಶಿವರಾಮಕಾರಂತ ಅವರ ಅಬುವಿನಿಂದ ಬರಾಮಕ್ಕೆ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನ ಓದಿ

ಗದ್ಯಪಾಠ - ೧೪

ಆದತ್ತ ಲಿಕ್ಕ ಸಮೇಕಪಲ್ಲಿ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್

[ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರ]

- ಸಮಿತಿಯ ರಚನೆ

ಮುನ್ತಯಾಲಿ

ಸಾಹತ್ಯದ ವಿಧಿ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಒಂದು ನಿರ್ಬಿಂಬಿಸುವ ಜಂಗನ್-ಸಾಧನ-ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ದಾಖಲಾಪಡುವ ತ್ರಿಭಾಷಣೆ. ನಿನ್ನತೆ ಸುಧಿಭಾಷೆ ವಿವರದ ಬರೆಹ ಜಂಗನ್‌ಚರ್ಚಿತ್ಯಾದರೆ ಸ್ಥಳಾಳತ್ತಣ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿನ ವರ್ಣಣಾತ್ಮಕನ್ನು ಸ್ವತಃ ಬರೆದುತ್ತೊಂದರೆ ಅದು ಅತ್ಯಂತಾನಿ. ಹಳಗೆ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ಸಾಡದಲ್ಲಿ ಮೂರೂ ಬಗೆಯ ಸಾಹತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ರಚನೆಯಾಗಿವೆ. ಸ್ವರ್ವಾಪಲ್ಲಿ ಡಾ. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರದು ವಿಶಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಆದತ್ತ ಶಿಕ್ಷಕ. ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿ, ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಾಗಿ ಮಾನಲಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಜಂಗನ್-ಸಾಧನಯ ಸ್ಥಳ ನೇಂಟ ಪ್ರಕೃತೆ ಗದ್ಯಪಾಠದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗೋಂಡಿದೆ.

ಅಧ್ಯೇತಿ - ಓದಿ

ಅಸಾಮಾನ್ಯತೆ	ವಿದ್ವತ್ತಾತ್ಮಕ	ಹರ್ಮನ್‌ನ್ಯಾಬಿಗ್ರಾ	ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ	ಭಾವೋದ್ರೇಕ
ಪಾಂಚಿಮಾತ್ರೀ	ಮಂತ್ರಮುಗ್ಧ	ಆದತ್ತಪ್ರಾಯ	ವಿದ್ಯಾಜ್ಞನೆ	ವಿಶ್ವವಿಶ್ವಾತೆ

ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರ - ಗದ್ಯ

“ನೀವೋಬ್ಲರೇ ನನ್ನನ್ನು ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಂತೆ ಕಂಡು ವರ್ತಿಸಿದವರು. ನೀವು ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಿರಿ. ನನಗೆ ಇದು ದುಃಖ ನೀಡಿದೆ. ನೀವು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಬಾಳಬೇಕೆಂಬುದೇ ನನ್ನಾನ್ನೇ. ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಬಾಳಿವುದಿಲ್ಲ” ರಂಧ್ರಾ ದೇಶದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ವಾಲಿನ್ ಅವರು ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರಿಗೆ ಮಾಸೋದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಬೀಳ್ಳುದುಗೆ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ “ಅಶೋಕನು ಕಳಿಂಗ ಯಾದ್ವಧದ ಅನಂತರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮನುಷ್ಯನಾದಂತೆ ನೀವೂ ಆಗುವಿರಿ” ಎಂದು ತಮ್ಮ ಪ್ರಥಮ ಭೇಟಿಯಲ್ಲಿ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅಂತಿಮ ಸತ್ಯ ಒಂದೇ, ಪ್ರತಿ ಧರ್ಮವೂ ಅದರ ಗುಣವನ್ನು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಯಾವುದೇ ಧರ್ಮದ ಅಸಾಮಾನ್ಯತೆ ಅರಿವಾಗುವುದೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಅವರು ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳ ಆಳವಾದ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಸಾಧಿಸಿ ತೋರಿಸಿದರು. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ವಿದ್ವತ್ ತಪದ ಘಲವಾಗಿ ಯಾಗದ ಪರಿವರ್ತನಶೀಲ ಪ್ರಭಾವಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರೆನಿಸಿದರು.

ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರು ಆಂದ್ರಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಗಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ತಿರುತ್ತಣಿ ಎಂಬ ಮಟ್ಟಿಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಕ್ತ ಶಕ ಱಲಲೆ ಸೆಪ್ಪೆಂಬರ್ ನಿ ರಂದು ಜನಿಸಿದರು. ತಂದೆ ಏರಸ್ಯಾಮಿ, ತಾಯಿ ಸೀತಮ್ಯ. ಅವರ ಮುತ್ತೆಜ್ಞ ವೀರಸ್ಯಾಮಿ ಆಂದ್ರದ ಸರ್ವೇಪಲ್ಲಿಯಿಂದ ತಮಿಳುನಾಡಿನ ತಿರುತ್ತಣಿಗೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದರು. ಪಕ್ಷಿ ತಿಪಕ್ಷಾಮು(ಪದ್) ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಏಕೈಕ ಸಹಕಾರ ನೀಡಿದರು.

ವೀರಸ್ಯಾಮಿ ಅವರಿಗೆ ಮಗ ಆಂಗ್ ಭಾಷೆ ಕಲಿಯವುದು ಇಷ್ಟವಿರಲ್ಲಿ. ದೇಶೀ ಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಕಲಿಯಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಅವೇಕ್ಷೆ. ಆದರೆ ಆದೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅನರಕರ ತಿರುಪ್ಪತಿಯ ಹಮ್ಮನ್ನು ಬಗ್ಗೆ ಮಿಷನರಿ ಕಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಮನ್ವಜೀವಿತ್ತು, ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ವೆಲ್ಲಾರಿನ ವೂರ್ನು ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಬಿ. ಎ. ಪೂರ್ವದ ಎರಡು ಪರ್ಸಿಗಳ ಕಲಾ ಪದವಿಗೆ ಸೇರಿದರು. ಮಿಷನರಿ ಶಾಲೆಯ ಶಿಸ್ತನೇ ತರಬೇತಿಯಿಂದ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನದತ್ತ ವಾಲಿತು. ಗ್ರಹಣತಕ್ತಿ ಚುರುಕಾಯಿತು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಜೀವನದ ಗುರಿಯ ಅರಿವು ಅವರಿಗಾಯಿತು. ಶಿಸ್ತ ಗಾಂಧೀಯಗಳೊಡನೆ ಅಧ್ಯಯನಶೀಲರಾಗ ತೊಡಗಿದರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿದೇಶನ ಪಡೆದು ಅಂದಿನ ಮದ್ರಾಸಿನ ಕ್ರಿಕ್ಕೆಟ್ಯನ್ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಬಿ. ಎ. ಪದವಿಗೆ ಸೇರಿದರಲ್ಲದೆ ಪರ್ಸಿದ ತತ್ವಶಾಸ್ತರ ಉತ್ತಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಎನಿಸಿ ಪ್ರಥಮ ದಕ್ಷಾಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾದರು. ಮನೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊತ್ತೆ ಇವರು ಕೆರಿಯ ಸಹವಾರಿಗಳಿಗೆ ಮನೆಯ ಪಾಠ ಹೇಳಿ ಹಣಗಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು, ಅರ್ಥಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ತಮ್ಮ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ನಿವಾರಿಸಲಾಗದ ಹೊಡಕೆಂದು ಭಾವಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬಡತನದ ಬೇಗಂಬಳ್ಳೀ ತಮ್ಮ ಆಸಕ್ತಿಯ ವಿಷಯವಾದ ತತ್ವಶಾಸ್ತರದಲ್ಲಿ ಎಂ.ಎ. ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು.

ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರು ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಯ ಉಪಸಹಾಯಕ ಇವೋಸ್ಕರ್ ಆಗಿ ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ (ಅಗಿನ ಚೆನ್ನೆಲ್) ಮೊದಲ ಸೇವೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಮದ್ರಾಸಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ್ವಿ ಕಾಲೇಜು, ಸಯ್ಯದ್ ಪೇಟೆಯ ಟಿಚರ್ಸ್ ಟ್ರೈನಿಂಗ್ ಕಾಲೇಜು, ಆಂದ್ರದ ಅನಂತಪ್ರವರ ಹಾಗೂ ರಾಜಮುಂಡಿಯ ಸರ್ಕಾರಿ ಕಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಪಂಡಿತರಿಂದ ಕಲಿತರಲ್ಲದೇ ಗುಂಧಿಜೆ ಅವರನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೊರಾಟವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದರು. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ತತ್ವಶಾಸ್ತರ ಉಪಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಹಾಗೂ ಹೊಲ್ಯಾಡಲ್ಲಿ (ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಯಾತ್ರಾ) ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸೇವೆ ಸ್ಕ್ರೇನೀಯ. ಇದಲ್ಲದೆ ಆಂಧ್ರ, ದಕ್ಷಾಲಿ, ಬನಾರಸ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕುಲಪತಿಯಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಮರೋಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ತಮಿಸಿದರು. ಆಕ್ಷಫ್ರದ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಶಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರ ಬೋಧನೆ ಶೈಲಿ, ನಿರಗ್ರಾತೆ, ವಿವರಿಸಿದ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಭುತ್ವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಬಹುಬೇಗ ಆಕರ್ಷಿಸಿತು. ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕತ್ವವನ್ನು ಯಾವಾಗಲೆಂದರೆ ಆವಾಗ ಕಳಿಂಗ ಅವರು ಏರು ಜವ್ವನದ ಯುವಕರಂತೆ ಹಾಸ್ಯ ಎನೋದಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಶಿಕ್ಷಕನೊಬ್ಬನ ಗೌರವ ಬೋಧನೆಯಿಂದಲೇ ವೃದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ ಜತೆಗೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಸೌಜನ್ಯ, ಸೈಯಂತೀಲತೆ ಎಲ್ಲಾರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳಿಯತ್ತದೆ.

ಅವರು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ನೇಮಕಗೋಂಡಾಗ ಮೈಸೂರಿನಿಂದ ಹೊರಟ ದಿನ ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ವೈಭವದ ಬೀಳೊಳ್ಳುಡುಗೆ ಯಾವ ಜಕ್ಕವರ್ತಿಗೂ ದೊರೆತಿರಲಾರದು. ಅಂದಿನ ಹಾತಾವರಣದಲ್ಲಿದ್ದುದು ವೈಭವಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವ್ಯದಯದಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮೆದ ಗುರುತ್ವೇಮ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಪ್ರೇಮದ ಚಿಲುಮೆ ಉಕ್ಕಿಬಂತು. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರನ್ನು ಮಹಾರಾಜ ಕಾಲೀನಿನಿಂದ ರೈಲು ನೀಡುತ್ತಾರೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವಾಗ ಸಾರೋಚಿಗೆ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲೀಲ್ಲ. ಸ್ನಾತ್ಕಃ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ಎಳಿದೊಯ್ಯಿರು. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರಿಗಾಗಿ ಕಾದಿರಿಸಿದ್ದ ಕಂಪಾರ್ಕ್ ಮೆಂಟನ್ನು, ಒರಗುದಿಂಬು ಹಾಗೂ ರತ್ನಗಂಬಳಿಯನ್ನು ಹಾಸಿ ಮುಲಗುವ ಸೀಟನ್ನು, ನೆಲವನ್ನು ಹೂವಿನಿಂದ ಸುಪ್ತಿಗೆಯಂತೆ ಮಾಡಿ ದೇವ ಮಂದಿರವನ್ನು ಭಕ್ತರು ಅಲಂಕರಿಸುವಂತೆ ಅಲಂಕರಿಸಲಾಗಿತ್ತು. “ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ” ಎಂಬ ಕಾಗು ರೈಲ್ ಸ್ವೇಷನ್ನಿಂದ ಆವರಣದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಮೊಳಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ದಿನ ಭಾವೋದ್ರೇಕದಿಂದ ಅದೆಷ್ಟು ಜನ ಅತ್ಯರ್ಥಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತೋರಿದ ವಿಶ್ವಾಸ ಅವರ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ತಂದಿತು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮೂರ್ಚದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಮರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಮನ್ವಣಿ ನೀಡುತ್ತಿರಲ್ಲಿ, ಭಾರತದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಿಗಿದ್ದ ಈ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ತೋಡೆದು ಹಾಕಿ ಅದರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಜೀರೋಂದು ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನಿಡುವುದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರು ಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಬರೆವಣಿಗೆಯ ಮೂಲಕ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಿಗೆ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಅವರು ಭಾರತದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್, ಅಪೆರಿಕಾ ಮುಂತಾದ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದಾಗ ಅವರ ಹಾಕ್ಕಿಯೂ ತರ್ಕಬದ್ಧವಾದ ವಿಚಾರ ಸರಣಿಯೂ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸಿತು. ಅವರ ಭಾಷಣ ಕೇಳಿದ ಅಲ್ಲಿನ ಜನ ಮಂತ್ರಮುಗ್ಧರಾಗಿ ಯಾರ ಪ್ರೇರಣೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಎದ್ದನಿಂತು ಜಯಕಾರ ಮಾಡಿ ಗೌರವ ಸೂಚಿಸಿದರು.

ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರು. ಯೂರೋಪಿಯನ್ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಅವರ ವಿಶ್ವದೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಯಿತು. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ವಿಚಾರಧಾರೆ ಅವರ ಮನವನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿತು. ಅವರು “ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವು ಬಂದು ವೈಚಾರಿಕ ಜೀವನ ಮಾರ್ಗವೆಂದೂ, ಸ್ನೇಹಿಕ ಗುಣಾತ್ಮಕ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಮಾನವನ ಆಂತರಿಕ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ. ಹಿಂದೂಧರ್ಮವಾಗಲಿ, ವೇದಾಂತವಾಗಲಿ ಅಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾರತೀಯ ಚಿಂತನೆಗಳು ಯಾವುದೋ ವಿಚಿತ್ರ ಮತ್ತು ನಿಗೂಢ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳಾಗಿಲ್ಲ, ಜೀವನದ ನಾಡಿ ಮಿಡಿಟೆಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಜಿಂತನೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸುವುದಾಗಿದೆ” ಎಂದು ಸರಳವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಮನಗಂಡ ಇವರು “ಶಿಕ್ಷಣ ಜೀವನದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗ. ಅದು ಮಾನವನವನ್ನು ಪರಿಮಾಣತೆ ಹಾಗೂ ಸುಸಂಸ್ಕೃತಿಯತ್ತ ಒಯ್ಯಬ ಸಾಧನ ಮಾರ್ಗ” ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಕೆನಡಾ ದೇಶದ ರೇಡಿಯೋ ಪ್ರಸಾರ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ “ಮಾನವತೆಯೇ ವಿಶ್ವ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಮಾರ್ಗ” ಎಂದು ತಮ್ಮ ನಿಲುವನ್ನು ಅಭಿವೃತ್ತಿಸಿದರು.

ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರ ಬಹುಮುಖ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದ ನೇಹರೂ ಅವರು ಇವರನ್ನು ಮಾಸೋಽದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ರಾಯಭಾರಿಯಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದರು. ರಘುದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದ ಸ್ವಲ್ಪಿನ ಅವರ ಸ್ವೇಳ ಸೌಹಾದರ್ಗಳ ಭೇಟಿ ಫಲಪ್ರದೇವಾಗಿ ಉಭಯ ದೇಶಗಳ ಬಾಂಧವ್ಯ ವ್ಯಾಧಿಸಿತು. ಇದರಿಂದ ಸಂತಸಗೊಂಡ ನೇಹರು ಅವರು ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಪ್ರತಂಸಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಇವರನ್ನು ಭಾರತದ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಎರಡು ಬಾರಿ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಅನುಪಮ ಸೇವೆ ನೀಡಿಸಿದರು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಸೌಹಾದರ್ವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದರು. ಇವರ ಪ್ರಪಾಸದ ಉದ್ದೇಶ ಭಾರತೀಯ ಜೀವನ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಮಾನವಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವುದಾದ್ಯರಿಂದ ವಿಶ್ವದ ಬುದ್ಧಿಪಂತರ ಮೆಚ್ಚಿಗೆ ಗಳಿಸಿದರು. ವಿಶ್ವದೇಶೀಯೆಗಳಿಂದ ಶ್ಲಾಘಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಇವರನ್ನು ಪದವಿ ಹಾಗೂ ಹುದ್ದೆ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಅರಸಿ ಬಂದವು. ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಿರ್ದಾರಿಸಿದ ಅನಂತರ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸರ್ವಾನುಮತದಿಂದ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಅವರಿಗೆ ಒರುತ್ತಿದ್ದ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ರುಪಾಯಿಗಳ ವೇತನದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸಾವಿರದ ಐಸೂರು ರುಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪಡೆದು. ಉಳಿದ ಹಣವನ್ನು ಪ್ರಥಾನ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಪರಿಹಾರ ನಿರ್ಧಿಗೆ ವಂತಿಗೆಯಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇವರ ಸ್ವರ್ಣೀಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಅತ್ಯಾನ್ತ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾದ 'ಭಾರತರತ್ನ'ವನ್ನು ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಲಾಯಿತು. ಬ್ರಸೆಲ್ನ್‌ನ ಷ್ಟಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಗೌರವ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಪದವಿಯನ್ನು ಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿತು. ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾಭವನದ 'ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಭಾಷ್ಯಕ' ಬಿರುದಿಗೂ ಪಾತ್ರರಾದರು. ಓಗೆ ಇವರಿಗೆ ದೇಶ ವಿದೇಶಗಳ ಹಲವಾರು ಗೌರವ ಪದವಿ ದೊರಕಿದವು. ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಸೆಪ್ಪೆಂಬರ್ ಇರಂದು ಡಾ. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರ ಜನ್ಮ ದಿನವನ್ನು ೧೯೬೧ ರಿಂದ 'ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಕರ ದಿನ' ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಆಚರಿಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿತು.

ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರ ಬಾಹ್ಯರೂಪ ಎತ್ತರವಾದ ನಿಲುವು, ಬಿಸ್ಟೆಟ್ ಬಣ್ಣದ ರೇಷ್ಟ್ಯೆಯ ನಿಲುವಂಗಿ. ಶುಭ್ರಪೂ ನಿರಾಡಂಬರಪೂ ಆದ ಬಿಳಿಯ ಪಂಚೆ ಮತ್ತು ರುಮಾಲು, ಕೋಪ ಸೂಚಕವಲ್ಲದ ಹುಬ್ಬಿ, ಯಾವುದೋ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಒಳಹೊಗುವಂತಿರುವ ಕಳ್ಳನೋಟ, ಮುಗುಳು ನಗೆಯು ಸುಳಿವು ಇವು ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿಗೂ ಪರಿಚಿತ. ಪ್ರಪಂಚದ ಘೂಷನ್ ಎಷ್ಟೇ ಬದಲಾಯಿಸಿದರೂ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ತಮ್ಮ ವೇಷಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಜತನವಾಗಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರು ಧರ್ಮ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಶಿಕ್ಷಣ, ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹಲವಾರು ಮೌಲ್ಯಯುತ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಇಂಡಿಯನ್ ಫಿಲಾಸ್ಫಿ', 'ದಿ ಹಿಂದೂ ವ್ಯೂ ಆಫ್ ಲೈಪ್ಸಿಕ್', 'ಅನ್ ಬಡಿಯಾಲಿಸ್ ವ್ಯೂ ಆಫ್ ಲೈಪ್ಸಿಕ್', 'ಕ್ರಿಸ್ತ ಅಂಡ್ ವೆಸ್ಟ್ ಇನ್

ರಿಲೀಜನ್», ಕಾಂಟಂಪರರಿ ಇಂಡಿಯನ್ ಫಿಲುಸಫೆ ಇವು ಅವರ ಪ್ರಮುಖಿ ಕೃತಿಗಳು. ಶ್ರೀಯುತರು ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರತಿಸ್ಥಿತ ಮರ್ಚ್ಸ್‌ತರ್ಮೆ ಅಹಮದು. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಮದ್ದೆಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿತ ಮೆಂದಿದ ಅನಂತರ ಮದ್ದಾಸಿಗೆ (ಚೆನ್ನೈ) ಹಿಂದಿರುಗಿದರು. ಶಿಕ್ಷಕ ಮದ್ದೆಯಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಮದ್ದೆಯವರೆಗೆ ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಮೇಲೇರಿದ ಮಹಾನ್ ನಾಯಕ ಪ್ರಸಕ್ತ ಶಕ ಇಂಡಿಯಾ ರಳ್ಳಿ ಇವಲೋಕ ತ್ಯಜಿಸಿದರು. ಅವರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನೆಯ ಜತಿಗೆ ಅಪಾರ ಟೋಕಾನುಭವ ಮತ್ತು ಜೀವನಾನುಭವ ಪಡೆದವರು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ತ್ರೈಷ್ಟ ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞ ಮಹಾ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ ಹಾಗೂ ಮಾನವತಾವಾದಿಯಾಗಿ ಬಹುಮಾನಿ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ ವಿಶ್ವವಿಧ್ಯಾತ್ರಾಗಿರುವರು.

ಭಾವ - ಸಂಪನ್ಮೂಲತೆ

ಡಾ. ಎಸ್. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರು ಭಾರತದ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಕೇತ್ತಿದ ಅನಾಮನ್ಯ ಪ್ರತಿಭೆ. ಇವರು ತಾತ್ತ್ವಿಕರೂ ದಾರ್ಶನಿಕರೂ ಹೌದು. ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ನಿಲುವನ್ನು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿಸಿದ ರಾಜಕೀಯ ಧೂರೀಗಳು. ಇವರು ವಿದ್ಯಾತ್ಮಾಣ ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಚಿಂತನೆ ಖಾದ್ಯಾಧರಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತಿಕ್ರಯಿತಪೂರ್ವ ಆಗಿವೆ. ಆದರೆ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿದ್ದ ಇವರು ಗುರುವಿನ ಸ್ಥಾನ ಹಾಗೂ ಗೌರವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ, ಉದರ್ಶ ಸಮಾಜದ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರ ಅಗತ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಶ್ರೀದಾಮುರ್ಖ ಕವಾಗಿ, ಅತ್ಯಾವಂಚನೆ ಇಲ್ಲವೆ ಶ್ರೀದಾಮುರ್ಖ ಕವಾಗಿ ಸಚ್ಚಾರಿತ್ರೆ ಮತ್ತೆಲ್ಲಾಗಲನ್ನು ವ್ಯಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಾಗಿ ಅನುಭವ ಸೇವೆಗೆದರದು. ಇಂಥ ಮೇರು ಆದರೆ ಚ್ಯಾಕ್ಟೆಲ್ಡ್ ಡಾ. ಎಸ್. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರ ಜೀವನ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವುದೇ ಪ್ರಸ್ತುತ ಗದ್ಯಭಾಗದ ಆಶಯ ಭಾವ.

* * * *

ಪ್ರಕೃತ ಆದರೆ ಶಿಕ್ಷಕ ಸಮೀಕ್ಷೆ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ದೃಕ್ಕಿಂತ ಗಢ್ಯ ಭಾಗವನ್ನು ಕೆ. ಎಸ್. ರತ್ನಮೃತ ಅವರ ಡಾ. ಎಸ್. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ - ಜೀವನ ಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಎ.ಎನ್. ಮೂರಿಗರಾವ್ ಅವರ ಒತ್ತಗಳಿ - ಪತ್ರಗಳು ಕೃತಿಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಪತ್ಯಮಸ್ತಕ ರಚನಾ ಸಮಿತಿ ಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸಿ, ನಿಗದಿ ಮಾಡಿರೆ.

ಪದ - ಗದ್ಯಾಧಿಕ

ಗ್ರಹಣ ಶಕ್ತಿ-ಮಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮಧ್ಯ; ಬೇಗೆ-ಸಂಕಟ; ಮೋಳಗು-ದ್ವಾನಿಮಾಡು; ಭಾವೋದೇಶ-ಭಾವನಾ ಪರವಶತೆ; ಅನುಭವ-ಎಕೆಯಿಲ್ಲದ; ವ್ಯಾಪಕ-ವಿಸ್ತಾರವಾದ; ಬೆರಗು-ಆಶ್ಚರ್ಯ; ಬುನಾದಿ-ತಳಹದಿ, ಅಡಿಪಾಯ; ಅಪುರ-ಶಾಶ್ವತ; ಮಂತ್ರಮುಗ್ಂ-ಮೌನ, ಆಶ್ವಯ ಚಕಿತ

ಪರಾಧ್ಯಾದ ಪಿಷ್ಟೇ

ಪ್ರಸಿದ್ಧನಿಂದಿಸಿ ಕಾಲೇಜು: ಬ್ರಿಟಿಷರು ಮದ್ದಾಸು(ಚೆನ್ನೈ), ಬೊಂಬಾಯಿ(ಮುಂಬೈ), ಕೊಲ್ಲೂತ್ತಾ(ಕೆಲ್ಲೂತ್ತಾ)ಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲೇಜು

ಇ. ಆಕ್ಷಾರ್ಥಿ: ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಹಳೆಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಕರ್ಣಪಾಟ್ ಮೆಂಟ್: ರೈಲುಬೋಗಿ

ಸಾರೋಟ್: ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಓಡಿಸುವ ನಾಲ್ಕು ಚಕ್ರದ ರಥ/ಗಾಡಿ

ಮಿಷನರಿ ಶಾಲೆ: ಕ್ರೈಸ್ತ ಪಾದಿಗಳು ನಡೆಸುವ ಶಾಲೆ

ವಾರ್ಷಿಕ್ ಮಾತ್ರ್ಯ: ಪಶ್ಚಿಮ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ (ಯೂರೋಪ್ ಅಮೆರಿಕಾ ಇತ್ಯಾದಿ)

ಭಾರತರತ್ನ: ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ನೀಡುವ ಅತ್ಯಾನ್ವತ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

ಕಲಿತ ಮೂಲ ಪಾಠದ ಅಭ್ಯಾಸ

- * ಮೋಡಕ ಅಭ್ಯಾಸ
- * ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಪಠ್ಯದ ವಸ್ತುನಿಷ್ಟ/ನಿಶಿರ ನಿಣಾಯ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
- ಆ. ಹೊಂದಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ

‘ಅ’ ಪಟ್ಟಿ

೧. ಸ್ವಾಲಿನ್
೨. ಸವೇಂಪಟ್ಟಿ
೩. ಹರ್ಮನ್ಸ್ ಬಗ್
೪. ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾಭವನ
೫. ಆಕ್ಷಫ್ರೋ
೬. ಸೆಪ್ಟಂಬರ್‌ಎಂಬ್

‘ಆ’ ಪಟ್ಟಿ

- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಕರ ದಿನಾಚರಣೆ
- ಮಿಷನರಿ ಶಾಲೆ
- ಆಂದ್ರ
- ಮಾಸ್ಕ್
- ಭಾರತರತ್ನ
- ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ
- ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಭಾಸ್ಕರ
- ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದಿನಾಚರಣೆ
- ಅಮೆರಿಕಾ

- ಇ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗೂ ನೀಡಿರುವ ನಾಲ್ಕು ಆಯ್ದುಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ

೧. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಸಹಕಾರ ನೀಡಿದವರು _____

[ತಂದೆ ತಾಯಿ ಪತ್ನಿ ಸಹೋದರಿ]

೨. ಮದ್ರಾಸಿನ ಕ್ರಿಷ್ಯಯನ್ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರು ಉತ್ತಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಬ್ಬ ಏಷಯ _____

[ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ]

೩. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರು ಸಂದರ್ಭಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಕಾಯ್ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

[ಬನಾರಸ್ ಕೇಂಬ್ರಿಡ್ಜ್ ಆಕ್ಷಫ್ರೋ ಉಸ್ಕಾನಿಯ]

- ಒ. “ಮಾನವತೆಯೇ ವಿಶ್ವ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಮಾರ್ಗ” ಎಂದು ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರು ರೇಡಿಯೋ ಪ್ರಸಾರ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದ ದೇಶ _____
 [ಇಂದ್ರಿಂದ್ರಾ ಕೆನಡಾ ಅಮೆರಿಕ ರಷ್ಯಾ]
 ಓ. ಭಾರತ ಮತ್ತು ರಷ್ಯಾದ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಾಧಿಗೊಳಿಸಿದ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದವರು _____
 [ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿರ್ ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು ಸ್ವಾಲಿಂ ಸಿ.ಎ.ಎಂ. ಜೋಡ್]
 • ಪ್ರೇರಣಾ ಅಭ್ಯಾಸ
 • ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಪತ್ಯದ ವಿಷಯ ಗ್ರಹಿಕಾ/ಉತ್ತರ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು
 ಅ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮೂರು/ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ
 ಱ. ಸ್ವಾಲಿಂ ಅವರು ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರ ಬೀಳೆಷ್ಟುಡುಗೆ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಏನು ಹೇಳಿದರು?
 ೲ. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು?
 ೩. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರ ವೇಷಭೂಷಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಿರಿ.
 ೪. ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರು ಏನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ?
 ೫. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರಿಗೆ ಸಂದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮರಸ್ಯಾರಗಳು ಯಾವುವು?
 ಆ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು/ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ
 ಱ. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರು ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿ.
 ೲ. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರಿಗೆ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಬೀಳೆಷ್ಟುಡುಗೆಯ ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿ.
 ೩. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ತತ್ವಶಾಸ್ತರ ಬಗ್ಗೆ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು? ವಿವರಿಸಿ.
 ಇ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತ ಸ್ವಾರ್ಥ-ವಿವರವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ
 ಱ. “ನೀವೋಬ್ಬರೇ ನನ್ನನ್ನು ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಂತೆ ಕಂಡು ವರ್ತಿಸಿದವರು”.
 ೲ. “ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ತಮ್ಮ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ನಿವಾರಿಸಲಾಗದ ತೊಡಕೆಂದು ಭಾವಿಸಲಿಲ್ಲ”
 ೩. “ಏರು ಜವ್ವನದ ಯುವಕರಂತೆ ಹಾಸ್ಯ ವಿನೋದಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಿದ್ದರು”
 ೪. “ಅಶೋಕ ಕಳಿಂಗ ಯುದ್ಧದ ನಂತರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮನುಷ್ಯನಾದಂತೆ ನೀವೂ ಆಗುವಿರಿ”
 ೫. “ಮಾನವತೆಯೇ ವಿಶ್ವ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಮಾರ್ಗ”
 ಈ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ
 ಱ. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರ ತಂದೆತಾಯಿಯರ ಹೆಸರೇನು?
 ೲ. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರ ತಂದೆಯ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಏನಾಗಿತ್ತು?

೨. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ವೇತನವನ್ನು ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರು ಹೇಗೆ ಸದುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು?
೩. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರ ಜನ್ಮ ದಿನವನ್ನು ಯಾವ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

- ಸ್ವೇಧಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ
- ಕಾಲಗಳ ಸ್ಥಳ ಪರಿಚಯ ವಿವರ

ನಮೂದಿತ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ:

- ಅವನು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ
- ಅವನು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋದನು
- ಅವನು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವನು

ಮೂರೂ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಗು ಎಂಬ ಪದ ಧಾತುವಾಗಿದ್ದು ಇದರ ಜಡಿತ ಮೊದಲ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ -ಉತ್ತರ ಎರಡನೆಯ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ -ದ ಹಾಗೂ ಮೂರನೆಯ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ -ವ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಇರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ -ಉತ್ತರ ಎಂಬುದು ವರ್ತಮಾನಕಾಲವನ್ನೂ -ದ ಎಂಬುದು ಭೂತಕಾಲವನ್ನೂ -ವ ಎಂಬುದು ಭವಿಷ್ಯತ್ ಕಾಲವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮೊದಲ ವಾಕ್ಯ ವರ್ತಮಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ವಾಕ್ಯ ಭೂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯ ವಾಕ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತ್ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇವೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಕಾಲಸೂಚಕ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಸೇರುವುದರ ಜಡಿತ -ಅನೆ -ಅನು -ಅದು -ಎನು ಇತ್ಯಾದಿ ಆಖ್ಯಾತಪ್ರಶ್ನೆಯಗಳು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯಗಳು ಮರುಷಾಧಕ ಸರ್ವಾನಾಮ, ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ವಚನಗಳಿಗನುಣಾವಾಗಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ಆಗಿರುವುದನ್ನು ತಿನ್ನು ಎಂಬ ಧಾತುವಿನ ಆಧಾರದಿಂದ ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ವರ್ತಮಾನಕಾಲ

ಮರುಷಾಧಕ	ಲಿಂಗ	ಧಾತು	ಕಾಲಸೂಚಕ	ಆಖ್ಯಾತಪ್ರಶ್ನೆಯ ಏಕ/ಬಹು	ಏಕವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಉತ್ತರಮ ಮರುಷ	ಮ/ಸ್ತ್ರೀ	ತಿನ್ನು	-ಉತ್ತರ	-ಎನೆ/ಎವೆ	ತಿನ್ನುತ್ತೇನೆ	ತಿನ್ನುತ್ತೇವೆ
ಮಧ್ಯಮ ಮರುಷ	ಮ/ಸ್ತ್ರೀ	ತಿನ್ನು	-ಉತ್ತರ	-ಈಯೆ/ಈರಿ	ತಿನ್ನುತ್ತೀಯೆ	ತಿನ್ನುತ್ತೀರಿ
ಪ್ರಥಮ ಮರುಷ	ಮಲ್ಲಿಂಗ	ತಿನ್ನು	-ಉತ್ತರ	-ಅನೆ/ಆರೆ	ತಿನ್ನುತ್ತಾನೆ	ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ
ಪ್ರಥಮ ಮರುಷ	ಶ್ರೀಲಿಂಗ	ತಿನ್ನು	-ಉತ್ತರ	-ಅಳೆ/ಆರೆ	ತಿನ್ನುತ್ತಾಳೆ	ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ
ಪ್ರಥಮ ಮರುಷ	ನಮುಂಸಕ ಲಿಂಗ	ತಿನ್ನು	-ಉತ್ತರ	-ಅದೆ/ಅವೆ	ತಿನ್ನುತ್ತದೆ	ತಿನ್ನುತ್ತದೆ

ಭೂತೆಕಾಲ

ಪುರುಷವಾಚಕ	ಲಿಂಗ	ಧಾತು	ಕಾಲಸೂಚಕ ಪ್ರಶ್ನೆಯ	ಆಖಾತ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಏಕ/ಬಹು	ವಿಕವಚನ	ಒಹುವಚನ
ಉತ್ತಮ ಪುರುಷ	ಮು/ಸ್ತ್ರೀ	ತಿನ್ನು	-ದ	-ಎನು/ಎವು	ತಿಂದೆನು	ತಿಂದೆವು
ಮಧ್ಯಮ ಪುರುಷ	ಮು/ಸ್ತ್ರೀ	ತಿನ್ನು	-ದ	-ಎ/ಇರಿ	ತಿಂದೆ	ತಿಂದಿರಿ
ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷ	ಮುಲ್ಲಿಂಗ	ತಿನ್ನು	-ದ	-ಅನು/ಅರು	ತಿಂದನು	ತಿಂದರು
ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷ	ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ	ತಿನ್ನು	-ದ	-ಅಳು/ಅರು	ತಿಂದಳು	ತಿಂದರು
ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷ	ನಮುಂಸಕ ಲಿಂಗ	ತಿನ್ನು	-ದ	-ಉದು/ಅವು ಇತು	ತಿಂದುದು/ತಿಂದಿತು	ತಿಂದವು

ಭವಿಷ್ಯತ್ತೊಕಾಲ

ಪುರುಷವಾಚಕ	ಲಿಂಗ	ಧಾತು	ಕಾಲಸೂಚಕ ಪ್ರಶ್ನೆಯ	ಆಖಾತ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಏಕ/ಬಹು	ವಿಕವಚನ	ಒಹುವಚನ
ಉತ್ತಮ ಪುರುಷ	ಮು/ಸ್ತ್ರೀ	ತಿನ್ನು	-ವ	-ಎನು/ಎವು	ತಿನ್ನುವೆನು	ತಿನ್ನುವೆವು
ಮಧ್ಯಮ ಪುರುಷ	ಮು/ಸ್ತ್ರೀ	ತಿನ್ನು	-ವ	-ಎ/ಇರಿ	ತಿನ್ನುವೆ	ತಿನ್ನುವಿರಿ
ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷ	ಮುಲ್ಲಿಂಗ	ತಿನ್ನು	-ವ	-ಅನು/ಅರು	ತಿನ್ನುವನು	ತಿನ್ನುವರು
ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷ	ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ	ತಿನ್ನು	-ವ	-ಅಳು/ಅರು	ತಿನ್ನುವಳು	ತಿನ್ನುವರು
ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷ	ನಮುಂಸಕ ಲಿಂಗ	ತಿನ್ನು	-ವ	-ಉದು/ಉವು	ತಿನ್ನುವುದು	ತಿನ್ನುವುವು

ಕಾಲಪಲ್ಲಟೆ

ಒಂದು ಕಾಲದ ಶ್ರೀಯೆಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಲದ ಶ್ರೀಯಾರೂಪದಿಂದ ಹೇಳುವುದೇ ಕಾಲಪಲ್ಲಟೆ. ಹೀಗೆ ಕಾಲಪಲ್ಲಟವಾಗುವಾಗ ಭವಿಷ್ಯತ್ತೊಕಾಲದ ಶ್ರೀಯಾಪದಗಳು ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವರ್ತಮಾನದ ಕಾಲದ ಶ್ರೀಯಾಪದಗಳು ಭವಿಷ್ಯತ್ತೊಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುವುವು.

ಉದಾ.: ೧.

ವರ್ತಮಾನಕಾಲವು ಭವಿಷ್ಯತ್ತೊಕಾಲದಲ್ಲಿ

- ಅವನು ಒಳಗೆ ಉಂಟ ಮಾಡುವನು (ಉಂಟ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದಾಗಬೇಕು)
- ಅವಳು ಒಳಗೆ ಅಡುಗೆ ಮಾಡುವಳು (ಅಡುಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ ಎಂದಾಗಬೇಕು)

- ಉದ್ದಾ.: ೨. ಭವಿಷ್ಯತ್ತೊಂದಲ್ಲವು ವರ್ತಮಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ
 - ಅವನು ನಾಳಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ (ಹೋಗುವನು ಎಂದಾಗಬೇಕು)
 - ನಾನು ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳು ಬರುತ್ತೇನೆ (ಬರುವೆನು ಎಂದಾಗಬೇಕು)

- ಭಾಷಾ ಅಭ್ಯಾಸ ಅರಿವು
- ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ
 ೧. ಕಾಲಗಳು ಎಪ್ಪು? ಉದಾಹರಣೆ ಸಹಿತ ವಿವರಿಸಿ.
 ೨. ಕಾಲಸೂಚಕ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿಸಿ.
 ೩. ಕಾಲಪಲ್ಲಿಟಿ ಎಂದರೇನು?
 ೪. ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರಶ್ನೆಯಕ್ಕೆ ಉದ್ದೇಶ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕೊಡಿ.

ಮೂರಕ ಓದು

- ಕೆ. ಎಸ್. ರತ್ನಮೃ ಅವರ ಎಸ್. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಚಿವನ ಸಾಧನೆ ಮುಸ್ತಕವನ್ನು ಓದಿ
- ಎ.ಎನ್. ಮೂರತಿರಾವ್ ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳು - ಪತ್ರಗಳು ಮುಸ್ತಕವನ್ನು ಓದಿ.

ಗದ್ಯಪಾಠ - ೧೫

ಸಮಾಗಮ

[ಸಂಗೃಹಿತ ಅನುವಾದಿತ ನಾಟಕ]

-ಮೂಲ: ಭಾಸ, ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ: ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಂಪಾದನೆ - ಕಲೀತ

ಮುನ್ಮಯಾಲಿ

ಕಾವ್ಯಾಲಯ ನಾಟಕಂ ರಮ್ಯಾಂ ಎಂಬದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯ ಮಾತು. ಭಾರತೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ವೇದಲು ರಚನೆಯಾದದ್ವೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆದರೂ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ ಚಲಿತ್ಯೇಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಯಶ್ವಿಗಾನದ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ವೋದಲ ನಾಟಕವೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ. ನಾಟಕ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಜನಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ಅನುವಾದಿತ ನಾಟಕಗಳೆಂದು ಎರಡು ಬಳಿ ಅನುವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಖಂಡಿಣಿ ಭಾಷೆಗಳ ಕೊಡುಗೆ ಅಪಾರ. ಪ್ರಕೃತ ಅನುವಾದ ನಾಟಕವನ್ನು ಪ್ರಾಲೈನಿಫಿಕ್ ಎಂಬ ಪರಿಚಯನಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಅಂತ್ಯ-ಸಿ-ಒಂದಿ

ನೈದಿಲೆ	ವ್ರೋಮ	ಪ್ರೇಢಾಯ್	ವಿಜ್ಞಾಪನೆ	ಕಾಳಿದು
ಬೇಳ್ಣಿ	ದೀಪ್ತ	ಅಭವ	ಶತಕುಂಭ	ಮುದ್ರಣ್
ಪಾರಣೆ	ನಿಷಿಧ್	ತಾರಕಸ್ವರ	ವಂಚಭೂತ	

ಪಾಠ ಪರಿಚಯ

- ಸೂತ್ರಧಾರ : ನಾಟಕದ ಕರೆಯ ನಿರೂಪಕ, ರಂಗದ ತಾಂತ್ರಿಕ
- ವಯಸ್ಸಿಗ : ಕುಟುಂಬದ ಹಿರಿಯ ಯಜಮಾನ
- ಹೆಂಡತಿ : ವಯಸ್ಸಿಗನ ಮದದಿ
- ಹಿರಿಮಗ : ವಯಸ್ಸಿಗನ ಹಿರಿಯ ಮಗ
- ನಡುಮಗ : ವಯಸ್ಸಿಗನ ಮಧ್ಯದ ಮಗ
- ಕಿರಿಮಗ : ವಯಸ್ಸಿಗನ ಕೊನೆಯ ಮಗ
- ಘಟೋತ್ತಬ್ಜ : ಪಾಂಡವ ಮಧ್ಯಮನ (ಭೀಮನ) ಮಗ
- ಒಂಡಿಂಬೆ : ಭೀಮನ ಮದದಿ, ಘಟೋತ್ತಬ್ಜನ ತಾಯಿ

ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಅನುವಾದಿತ ನಾಟಕ - ಗಡ್ಡ

- ಮಂತ್ರಧಾರ** : ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯ ದಳಭಂತೆ ನೀಲವರ್ಣದ ಪಾದ | ಮೂರು ಲೋಕವನ್ನು ಲೇಯುವಾಗ | ಪ್ರೌಢ ಹಾಗರದಾಡುಂತೆ ವೈಧೂಯ್ಯ ಸೇತುವೆಯ ನಿರ್ವಹಿತ ಪಾದ | ಪ್ರೀಪರಿಯ ಅ ರಂಡಿಕ್ಕೊಪ ಪಾದ | ಸದಾ ನಿಷ್ಪಾತ್ಸು ಜಾಲಿಸುತ್ತಿರಲಿ. ಮಹಾಜನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾಪನ.....
- ಧ್ವನಿ (ವಯಸ್ಸಿಗೆ)** : ಅಯ್ಯೋ ದೇವರೆ! ಇವನು ಯಾರೋ ಕಾಣೆನಲ್ಲಿ.
- ಮಂತ್ರಧಾರ** : (ತುಂಬ ಕಸಿವಿಸಿಯಿಂದ) ಒ, ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡೆ ಅಂತ ಇರ್ಲೇವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಕೊನ್ನಿತ್ತ ಗಡ್ಡಲ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದೇನು ನೋಡುತ್ತೀನಿ.
- ಧ್ವನಿ (ವಯಸ್ಸಿಗೆ)** : ಅಯ್ಯೋ ದೇವರೆ! ಇವನು ಯಾರೋ ಕಾಣೆನಲ್ಲಿ.
- ಮಂತ್ರಧಾರ** : ನಿಜವಾಗ್ನಿ ಈತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ ಇರಬೇಕೆ. ಅದರಲ್ಲೇನೂ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ (ರಂಗದ ಬದಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹೋರಗೆ ನೋಡಿ, ಮನೂ ತನ್ನ ಮಾರ್ಗ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು). ಓ..... ಈಗ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಹೆದರಿಸಿರೋನು ಪಾಂಡವಮಧ್ಯಮ ಭೀಮಸೇನನ ಮಗ. ಹಿಡಿಂಬೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವನು. ಸಾತ್ತಿಕನೊಬ್ಬನನ್ನು ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ! ಬಳಲಿರುವ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೇರೆ! ಪಾಪ. ಅವನಿಗೆ ಏನು ಪಾಡು ಬಂತು! (ಹೋರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ).
- [ತರೆ ಒಳ್ಳಿತ್ತದೇ: ದೃಶ್ಯ ಕಗ್ಗಾಡಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಲುಡಾರಿ. ವಯಸ್ಸಿಗನ ಹೆಂಡತಿ ಕಕೆಯ ಕ್ಕಿ ಹಿಡಿಯುಕೊಂಡು ಕಿರಿಮಗ. ಅವರ ಹಿಂದೆ ಎರಡನೆಯ ಮಗ ಮತ್ತು ಹಿರಿಯ ಮಾಗ. ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಸಿಗ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.]
- ವಯಸ್ಸಿಗೆ** : ಅಯ್ಯೋ ದೇವರೆ ಇವನಾರೋ ಕಾಣೆನಲ್ಲಿ!
- ಹಿರಿಮಗ** : ಕರಿಯ ಹೋಡದ ಹಾಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.
- ನಡುಮಂಗ** : ಅಪ್ಪ ಅವನು ಯಾರು?
- ಅನೆ ಮರಿಯ ದಂಡಂಥ ದಾಡೆಯವನು ನೇಗಿಲಂಥ ಮೂಗಿನವನು ಮದಿಸಿದಾನೆ ಸುಂಡಿಲಂಥ ಹೋಳಿನವನು ಕರಿಯ ಮುಗಿಲ ಬಣ್ಣದವನು ಬೇಳ್ಳೆಯಂಡ ಅಗ್ನಿಪೋಲು ದೀಪ್ತನಿವನು ಭೀಕರೋಗ್ರ ಭೀಮನು ಶ್ರಿಮರಾಹದಂದಿನಭವ ರೋಷ ಮೂರ್ಕಿಫೆತ್ತೆ ತೆರದೊಳಿವನು.
- ಧ್ವನಿ (ವಯಸ್ಸಿಗೆ)** : (ಹೋರಿಗಿನಿಂದ) ಅಯ್ಯಾ ನಿಲ್ಲಿ.
- ಹಿರಿಮಗ** : ಅಪ್ಪ ಅವನು ಯಾರಪ್ಪ ನಮ್ಮನ್ನು ಹಿಡಿಸುತ್ತಿರುವವನು?
- ಹೆಂಡತಿ** : ನಮಗೆ ಯಾಕ ಹೀಗೆ ಹಿಂಸೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ?

- ಫಟೋತ್ತಮ** : (ಪ್ರವರ್ತಿಸಿ) ಅಂತಹ ನಿಲ್ಲು! ನಿಲ್ಲು! ನನಗೆ ಭಯಪಟ್ಟ ಏಕೆ ಓದುತ್ತಿ? ಬಲವಿಲ್ಲದೇನು ನೀನು, ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ತಕ್ಷಿಯಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿ? ನಿಲ್ಲು!
- ವಯಸ್ಸಿಗ** : (ಹೆಂಡತಿಗೆ) ಹೆದರಬೇಡ. ಹೆದರಬೇಡಿ ಮಕ್ಕಳೇ, ಅವನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತಕ್ಕ ಇದೆ. ಯೊಳಚಿಸಿ ಮಾತಾಡಿದ್ದಾನೆ.
- ಫಟೋತ್ತಮ** : ನಾನೆಂತಹ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದೇನೆ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾತ್ತ್ವಿಕರು ಪೂಜ್ಯರೆಂದು ಬಳ್ಳಿ. ಆದರಿವತ್ತು ತಾಯಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಾಗಿದೆ. ಅವಳು ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಹಿಂಜರಿಯದೆ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ.
- ವಯಸ್ಸಿಗ** : (ಹೆಂಡತಿಗೆ) ಜಲತ್ತಿನ್ನ ಮುನಿಗಳು ಹೇಳಿದ್ದು ಜ್ಞಾಪಕ ಇದೆಯೇ? ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸರಿದ್ದಾರೆ. ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಹೋಗಬೇಕು ಅಂತ. ಅವರು ಹೇಳಿದ ರಾಕ್ಷಸ ಭಯ ಈಗ ಬಂದಿದೆ.
- ಹೆಂಡತಿ** : ಹಾಗೆಂದರೆ? ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟರೆ ಆಗುತ್ತದೆಯೆ?
- ವಯಸ್ಸಿಗ** : ಅದ್ವಾತ್ವವಿಲ್ಲದೇನು ಏನು ಮಾಡು ಅನ್ನತ್ತಿ?
- ಹೆಂಡತಿ** : ಯಾರೆ ಶಾರಿಕೋಬಾರದು?
- ಹಿರಿಮಗ** : ಯಾರನ್ನ ಅಂತ ಕೂಗುತ್ತೀಯಮ್ಮು? ನಿಜನವಾದ ಕಾಡು, ಲಿಕೋ ಅನ್ನವಂತಿದೆ.
- ವಯಸ್ಸಿಗ** : ಇಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲೋ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರ ಆಶ್ರಮ ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಕಾದಾಡೋದು ಇಷ್ಟ. ರಕ್ಷಣೆ ಬೇಡಿದೋರನ್ನ ಸ್ವೇಂಿತರ ಹಾಗೆ ನೋಡಿಕೋತಾರೆ. ಖಿಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ದೀನರ ಪಕ್ಷವಹಿಸಿ ಕಾಪುಡುತ್ತಾರೆ.
- ಹಿರಿಮಗ** : ಪಾಂಡವರು ಅಲ್ಲಿರೋದು ಕಾಣಲ್ಲಿ ಕಣಪ್ಪ.
- ವಯಸ್ಸಿಗ** : ನಿನಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಗೊತ್ತು?
- ಹಿರಿಮಗ** : ದಾರೀಲೊಬ್ಬ ವಿಪ್ರ ಸಿಕ್ಕಿದನಲ್ಲ ಅವನು ಹೇಳಿದ. ಅವರು ಶತಕುಂಭಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಧೌಮ್ಯಮಹಷ್ಟಿಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರಂತೆ.
- ವಯಸ್ಸಿಗ** : ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನಾವು ಸತ್ತ ಹಾಗೆ ಸರಿ.
- ಹಿರಿಮಗ** : ಅಪ್ಪ ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗಿಲ್ಲವಂತೆ ಆಶ್ರಮದ ಕಾವಲಿಗೆ ಅಂತ ಮಧ್ಯಮನನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರಂತೆ.
- ವಯಸ್ಸಿಗ** : ಸಧ್ಯ! ಅವನೊಬ್ಬ ಇದರೆ ಸಾಕು ಎಲ್ಲರೂ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ.
- ಹಿರಿಮಗ** : ಆದರೆ ಇಷ್ಟ ಹೋತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಸರತ್ತು ಮಾಡೋಕೆ ಎಲ್ಲೋ ದೂರ ಹೋಗಿರುತ್ತಾನಂತೆ.
- ವಯಸ್ಸಿಗ** : (ನಿಟ್ಟಿರುಬಿಟ್ಟು) ಹೂಂ! ನಮ್ಮ ಆಸೆ ಮುಗಿತ್ತಾ!.... ಅವನನ್ನೇ ಸ್ವೇಚ್ಚೆ ಕೇಳಿಕೋತೇನೆ.... ಅಯ್ಯಾ ಅಯ್ಯಾ ನೀನು ಗಟ್ಟಿ ಗಂಡಸು. ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತೀಯಾ?

- ಫಟೋತ್ತಮಚ** : (ಎರಡು ಕ್ಷಣಿ ಮುದುಕನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ, ತರುವಾಯ) ಬಿಡುತೇನೆ. ಒಂದು ಷರತ್ತಿಗೆ ಒಟ್ಟಿದರೆ.
- ವಯಸ್ಸಿಗ** : ಈನು ಷರತ್ತು?
- ಫಟೋತ್ತಮಚ** : ಅಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತಾಯಿ ಇದ್ದಾಳೆ. ಆಕ ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ “ನನ್ನ ಉಪವಾಸ ಮುಗೀತು. ಇವತ್ತು ಪಾರಣೆ, ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿ ಯಾವನಾದರೂ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಾ” ಅಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೆ. ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿ, ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳ ಸಮೀತ ನೀನು ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ, ಒಬ್ಬ ಮಗನನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಡು.
- ವಯಸ್ಸಿಗ** : ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ತೀಮಾನ ಕೇಳಿ. ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ನಾನೇ ಬರುತ್ತೇನೆ.
- ಹೆಂಡತಿ** : ಬೇಡಿ! ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಡಿ! ನನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಹಿಂಣಿಸಿ ಗಂಡನನ್ನು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕುಲವನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಉದ್ದಾರವಾಗುತ್ತೇನೆ.
- ಫಟೋತ್ತಮಚ** : ತಾಯಿ, ನನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಹೆಂಗಸರು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ.....
- ಹಿರಿಮಗ** : ಕುಲದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಇವನೊಡನೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಿ.....
- ನಡುಮಗ** : ಅಣ್ಣಿ, ನಾನು ಒಮ್ಮೋದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಜ್ಯೇಷ್ಠ. ಹಿತ್ಯಗಳಿಗೆ ತ್ರಿಯನಾದವ. ಲೋಕಕ್ಕೆ ಜ್ಯೇಷ್ಠನೇ ಶ್ರೀಷ್ಠ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.
- ಕರಿಮಗ** : ದೊಡ್ಡಣಿ, ಚಿಕ್ಕಣಿ ನೀವು ಹೋಗೋಕೆ ನಾನು ಬಿಡೋದಿಲ್ಲ. ಹಿರಿಯಣಿ ತಂದೆಗೆ ಸಮಾನ ಎಂದು ತತ್ತ್ವ ತಿಳಿದವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಿರಿಯರನ್ನು ಉಳಿಸಲು ನಾನೇ ತಕ್ಕಾವನು.
- ಹಿರಿಮಗ** : ತಮ್ಮಾಯ್ದು ಹಾಗಲ್ಲ. ತಂದೆಗಾವಪತ್ರ ಬಂದಾಗ ಅದ ನಿವಾರಿಸುವುದು ಹಿರಿಯ ಮಗನ ಧರ್ಮ. ದೊಡ್ಡವರನ್ನು ಉಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಾನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.
- ವಯಸ್ಸಿಗ** : ನೀನು ಹಿರಿಯ ಮಗ. ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊಡೋದಿಲ್ಲ.
- ಹೆಂಡತಿ** : (ಕಿರಿಯ ಮಗನನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು) ಅವರಿಗೆ ಹಿರಿಯ ಮಗನ ಮೇಲೆ ಇಷ್ಟ ಇರೋ ಹಾಗೆ ನನಗೆ ಕಿರಿಯ ಮಗನ ಮೇಲೆ ಇಷ್ಟ.
- ನಡುಮಗ** : ಕುಟುಂಬದ ಗೌರವವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು ನನ್ನ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಅಲ್ಲವಾ? ತಂದ ತಾಯಿಯರಿಗೆ ಬೇಡವಾದೋನು ನಾನು ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕಾಗುತ್ತೇನೆ?
- ಫಟೋತ್ತಮಚ** : ನನಗೆ ಬೇಕಾಗುತ್ತೀಯ. ಬಾ, ಬೇಗ ಹೋಗಬೇಕು.
- ನಡುಮಗ** : ದೊಡ್ಡವರ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ನಾನು ಮಣಿವಂತ.
- ಫಟೋತ್ತಮಚ** : ಅಬ್ಬ! ಈ ವಟುವಿಗೆ ಸ್ವಜನ ವಾಸ್ತವ್ಯ ಎಷ್ಟಿದೆ!

- ನಡುಮಗ : (ವಯಸ್ಸಿಗನಿಗೆ) ಅಪ್ಪ, ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ (ಕಾಲು ಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ).
- ವಯಸ್ಸಿಗ : (ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದೆಬ್ಬಿಸಿ) ಹಿರಿಯರ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಕೊಡುವ ನಿನಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ದೂರೆಯಲಿ.
- (ನಡುಮಗ ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ನ ತಾಯಿ, ಅಣ್ಣಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ ಕಿರಿಯನನ್ನು ಆತೀವೆದಿಸುತ್ತಾನೆ)
- ನಡುಮಗ : (ಫಟೋತ್ತುಚನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು) ಅಯ್ಯಾ ಏರ, ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ನದಿ ಇರೋ ಹಾಗೆ ಕಾಳಿತ್ತೇ. ಮಿಂದುಟ್ಟಿ ಬರುತ್ತೇನೆ.
- ಫಟೋತ್ತುಚ : (ಯೋಚಿಸುತ್ತು) ಆಂ? ನೀನು ಗಟ್ಟಿ ಮನಸ್ಸಿನೋನು ಹೋಗು. ಆದರೆ ಬೇಗ ಬರಬೇಕು ತಿಳಿತ್ತೇ?
- ನಡುಮಗ : (ವಯಸ್ಸಿಗನಿಗೆ) ಅಪ್ಪ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ (ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ).
- ವಯಸ್ಸಿಗ : ಹಾ! ಹಾ! ಕಳೆದುಕೊಂಡೆವಲ್ಲ ಕಳೆದುಕೊಂಡೆವಲ್ಲ.
- ತರುಣತಾನುರಾಪಕಾಂತಿಯಿಂದ ಮೇರವ ತರುಣನೆ | ನಿಯಮಪರನೆ ಪಾತಾಸತ್ತಚಿತ್ತನೆ ಆನೆ ಮುರಿಯೆ ನೆಲಕುರುಳ್ಳ ಹೂವು ಬಿಟ್ಟ ಮರಪನೆ | ಅಯ್ಯಾ ನಾಶವಡೆಯೆ ನೀನದೆಂತು ಹೋವೆ ಬಾಲನೆ.
- ಫಟೋತ್ತುಚ : ಯಾಕೆ ಆ ವಟು ಇಷ್ಟು ತಡಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ? ಅಮ್ಮನ ಪಾರಣೆಯ ಹೊತ್ತು ಮೀರುತ್ತಾ ಬಂತು, ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಅಯ್ಯಾ ವಿಪ್ರ ನಿನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಕೊಗು.
- ವಯಸ್ಸಿಗ : ನೀನು ಹೇಳೋದು ರಾಕ್ಷಸರ ಕೈಯವನ್ನೂ ಮೀರಿಸುವಂತಿದೆ.
- ಫಟೋತ್ತುಚ : ಯಾಕೆ? ಕೋಪ ಬಂತೆ? ಕ್ಷಮಿಸಿ, ಸ್ವಾಮಿ, ಕ್ಷಮಿಸಿ. ಅದು ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವದ ದೋಷ. ನೀವು ಕೂಗದಿದ್ದರೆ ಹೋಗಲಿ, ಅವನ ಹೆಸರೇನು?
- ವಯಸ್ಸಿಗ : ಅದನ್ನು ಹೇಳೋದೂ ನಿಷಿದ್ಧ.
- ಫಟೋತ್ತುಚ : ಸರಿ ಸರಿ ಅಯ್ಯಾ ಹುಡುಗ ನಿನ್ನ ತಮ್ಮನ ಹೆಸರೇನು?
- ಹಿರಿಮಗ : ಬಡಪಾಯಿ! ‘ಮಧ್ಯಮ’ ಅಂತ.
- ಫಟೋತ್ತುಚ : ಮಧ್ಯಮ ಅಂತಲೆ? ಜೆನ್ನಾಗಿ ಒಮ್ಮೋ ಹೆಸರು. ಸರಿ, ನಾನೇ ಕರೆಯುತ್ತೇನೆ. ಮಧ್ಯಮಾ....! ಅಯ್ಯಾ ಮಧ್ಯಮಾ....! ಬೇಗ ಬಾ!
- ಭೀಮ : (ಸ್ವರ್ಗ) ಯಾರೋ ಕೂಗಿದ್ದು ಕೇಳಿಸಿಕು;ನೂರಾರು ಹಕ್ಕಿಗಳ ಮಥುರನಾದದಿಂದ ತುಂಬಿ, ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡಲಾಗದಪ್ಪ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಮರಗಳ ಹಬ್ಬಿ, ಭಯ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಯಾವನೋ ತಾರಕ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಕೂಗಿದ!

- ಫಟೋತ್ತಮಚ** : ಇನ್ನೂ ತಡ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನಲ್ಲ! ಅಮೃತ ಪಾರಣೆಯ ಹೊತ್ತು ಇನ್ನೇನು ಮೇರಿ ಹೋಗುತ್ತೆ. ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಇನ್ನೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೊಗುತ್ತೇನೆ. ಮಧ್ಯಮಾ ಬೇಗ ಬಾ!
- ಭೀಮ** : ಅವನು ಯಾರು? ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮ, ಮಧ್ಯಮ ಅಂತ ಕೂಗಿ ನನ್ನ ವ್ಯಾಯಾಮಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡಿದ. ಅವನು ಯಾರು ನೋಡಬೇಕು. (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಫಟೋತ್ತಮಚನನ್ನು ಕಂಡು) ಓ! ಈತ ಎಷ್ಟು ಬೆಂಬಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಯಾವನೋ ಲೋಕವೀರನ ಮಗನಂತೆ ಕಾಳಿತ್ತಾನೆ.
- ಫಟೋತ್ತಮಚ** : ಅಯ್ಯಾ ಏಪ್ಪು, ನಿಮ್ಮ ಹುಡುಗ ಎಷ್ಟು ತಡ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನೀವಂತೂ ಅವನನ್ನು ಕರೆಯೋದಿಲ್ಲ. ಆಗಲಿ ನಾನೇ ಕರೆಯುತ್ತೇನೆ. ಅಯ್ಯಾ ಮಧ್ಯಮಾ, ಬೇಗ ಬಾ.
- ಭೀಮ** : ಇದೋ ಬಂದೆ.
- ಫಟೋತ್ತಮಚ** : (ಭೀಮನನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿ) ನೀನು ಪಾರ್ಶ್ವ ಹುಡುಗನಲ್ಲ (ನದಿಯ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ). ಏ! ಮಧ್ಯಮಾ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಕೊಗುತ್ತಿರೋದು.
- ಭೀಮ** : ಅದಕ್ಕೇ ನಾನು ಬಂದಿರೋದು.
- ಫಟೋತ್ತಮಚ** : ನೀನೂ ಮಧ್ಯಮನೇ?
- ಭೀಮ** : ಬೇರೆ ಮಧ್ಯಮ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಕೊಲ್ಲಲಸಾಧ್ಯವಾದವರಲ್ಲಿ ನಾನೇ ಮಧ್ಯಮ, ಪಂಚಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ನಾನೇ ಮಧ್ಯಮ.
- ವಯಸ್ಸಿಗ** : (ಹೆಂಡತಿಗೆ) ಮಧ್ಯಮ ಅಂತ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳತ್ತಿರೋ ಅವನು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಪಾಂಡುವಿನ ಮಧ್ಯಮ ಮಗನೇ ಇರಬೇಕು.
- ನಡುಮಗ** : (ಫಟೋತ್ತಮಚನಿಗೆ) ಅಯ್ಯಾ! ಮರುಷ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.
- ಫಟೋತ್ತಮಚ** : (ಭೀಮನಿಗೆ) ಇವನು ನಿಜವಾದ ಮಧ್ಯಮ.
- ವಯಸ್ಸಿಗ** : (ಭೀಮನಿಗೆ) ಅಯ್ಯಾ ಮಧ್ಯಮ, ನಿಮ್ಮ ಸಂಸಾರ ಕಾಪಾಡಪ್ಪ!
- ಭೀಮ** : ಹೆದರಬೇಡಿ, ನಾನು ಮಧ್ಯಮ, ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ (ಮುದುಕನ ಕಾಲು ಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ).
- ವಯಸ್ಸಿಗ** : ವಾಯುವನಂತೆ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಬಾಳು.
- ಭೀಮ** : ಅನುಗ್ರಹವಾಯಿತು. ನಿಮ್ಮ ಭಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಏನು?
- ವಯಸ್ಸಿಗ** : ಕೇಳಬ್ಬೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಉದ್ದ್ಯಾಮಕ ಅನ್ನೋ ಉರಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ನನ್ನ ಸೋದರಮಾವನ ಮಗನ ಉಪನಯನಕ್ಕೆ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳ ಜತೆ ಹೊರಟಿದ್ದೆ. ಈತ ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿದೆ.

- ಭೀಮ** : ಓಹೋ ಹಾಗೋ? ಇವನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶಾಸ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ (ಫಟೋತ್ತುಚನಿಗೆ). ಅಯ್ಯಾ! ಮಹಾಪರುಷ ಸ್ವಾಪ ಇರು. ಇವರಿಗೆ ಹಿಕೆ ಹಿಂಸೆ ಕೊಡುತ್ತಿ? ಇವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟಬಿಡು.
- ಫಟೋತ್ತುಚ** : (ಮಧ್ಯದ ಮಗನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು) ‘ನಮ್ಮಪಣೇ ಬಂದು ಬಿಡು’ ಎಂದು ಜೋರು ಮಾಡಿದರೂ ಬಿಡೋದಿಲ್ಲ! ನಮ್ಮಮ್ಮನ ಆಜ್ಞೆಯಾಗಿದೆ ಅದರಂತೆ ಹಿಡಿದ್ದೇನೆ.
- ಭೀಮ** : ಹೋದೇ? ನಿನ್ನ ತಾಯಿ ಯಾರು?
- ಫಟೋತ್ತುಚ** : (ಹಮ್ಮೆಯಿಂದ) ಹಿಡಿಂಬ ಅಂತ ಹೆಸರು! ಕುರುಕುಲಕ್ಕೆ ದೀವಿಗೆಯ ಹಾಗೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಮಹಾತ್ಮನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿರುವ ಪುಣ್ಯವಂತೆ.
- ಭೀಮ** : (ಹರಣದಿಂದ) ಹಾಗೋ! ನೀನು ಹಿಡಿಂಬೆಯ ಮಗಮೋ? ಆಕಾರ, ಬಲ, ಗುಂಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಹಾಗೂ ಅವನ ಸೋದರರನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿ. ಆದರೆ ಕರುಣೆ ತೋರಿಸುವ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಯಾರ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಹೋಲುತ್ತದೋ ಕಾಣ. ಅಪ್ಪ, ಮಡುಗ, ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟಬಿಡು.
- ಫಟೋತ್ತುಚ** : ಬಿಡೋದಿಲ್ಲ!
- ಭೀಮ** : (ವಯಸ್ಸಿಗನಿಗೆ) ನಿಮ್ಮ ಮಗನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ. ಇವನ ಜತೆ ನಾನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.
- ಫಟೋತ್ತುಚ** : ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನ ಜತೆ ನೀನೇ ಬರಬೇಕು (ಫಟೋತ್ತುಚ ನಡುಮಗನ ತೋಳನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ).
- ಭೀಮ** : ಕರೆದಾಕ್ಷಣ ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಹಿಂದೆ ಹೋಗೋನಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಶಕ್ತಿ ಇದ್ದರೆ ಬಲಾತ್ಮಾರವಾಗಿ ಎಳಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗು.
- ಫಟೋತ್ತುಚ** : ಸರಿ ಹಾಗಾದರೆ, ನಿನ್ನ ಆಯುಧ ತೆಗೆದುಕೋ.
- ಭೀಮ** : ಬಲವಾದ ತೋಳುಗಳೇ ನನ್ನ ಆಯುಧ.
- ಫಟೋತ್ತುಚ** : ನನ್ನ ತಂದೆ ಭೀಮಸೇನ ಹೇಳೋದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮಾತ್ರ ಇದು.
- ಭೀಮ** : ಅದು ಯಾರಪ್ಪ ಆ ಭೀಮಸೇನ? ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮ, ಶಿವನಿಗೆ, ಸಮಾನನ್? ಇಲ್ಲ ಇಂಥ್ರ, ಕೃಷ್ಣ, ಯಮ, ಇವರಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ಸಮಾನ?
- ಫಟೋತ್ತುಚ** : ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ
- ಭೀಮ** : ಟೇ! ಸುಳ್ಳು.
- ಫಟೋತ್ತುಚ** : ಸುಳ್ಳು ಅನ್ನತ್ತೀಯಾ? ನನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸುತ್ತೀಯಾ? ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು ಈ ದೊಡ್ಡ ಮರ. ಇದನ್ನು ಬೇರುಸಹಿತ ಕಿಟ್ಟು ಹೊಡಿಯುವೆನು.

- భీము** : కేండ ఒండ కాజున్గె అదో కాదిన మరి హదెదువురిల్ల.
- ఫణోత్థజు** : (బంజేయన్న భీమున మేలే ఎసేయత్తానే) బంజేయిందలు నిన్నన్న శోల్టోకాగలిల్ల, ఆగలి నోఁడు నాను భీమున మగ. వాయుదేవున మొష్యుగా! ముల్లయుధ్యదల్లి నన్న సమానరిల్ల. సిద్ధానాగు! (ఇబ్బరూ కాళగ మాడుత్తారే. భీమునన్న పట్టినల్లి హిదిదు) (స్వగత) గట్టి హగ్గదింద ఆనే కెట్టువ కాగే నన్న తోళినింద నిన్నన్న బిగిదిద్దేనే. కేగే బిడిశోఖ్యత్తోయో నోఁడుక్కేనే.
- భీము** : (బిడిశిశోందు) నోడిదేయా? తోళినల్లి బలవిదే అన్నవ దప్పవన్న బిట్టు బిడు. ననగంతలొ ముల్లయుధ్యదల్లి తోందరేయిన్నవుదే ఇల్ల!
- ఫణోత్థజు** : ఆగలి నన్న తాయి శోట్టి మాయాపాశదింద నిన్నన్న బిగిదు హోత్తుశోందు హోగుత్తేనే (మంత్రవన్న జపిసుత్తానే. మాయా పాశదల్లి భీముసేననన్న సిలుకిసుత్తానే).
- భీము** : (మంత్రవన్న జపిసుత్తానే) మహేశ్వరనింద దోరేతిరువ మాయాపాశ వోక్కమంత్రదింద నిన్న కట్టుగళన్న బిడిశిశోందిద్దేనే.
- ఫణోత్థజు** : (స్వగత) ఈగే ఏను మాఁఁయు? (భీమునిగే) ఆగలి నమ్మ హిందిన ఒపందద కాగే మాడు.

- ಭೀಮ : ಒಪ್ಪಂದ ಯಾವ ಒಪ್ಪಂದ? ಓ ಅದೇ ಜಾಪುಕಕ್ಕೆ ಬಂತು, ಆಗಲಿ ಬರುತ್ತೇನೆ, ನಡೆ (ಫಟೋತ್ತುಚನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ).
- ಫಟೋತ್ತುಚ : ಇದೇ ನಮ್ಮ ಮನೆ. ಇಲ್ಲೇ ಇರು. ನೀನು ಬಂದಿರೋದನ್ನು ನನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ(ಎರಡು ಹೆಣ್ಣಿನಡೆದು ಹೊರಕ್ಕೆ, ಕೂಗುತ್ತ). ಅಮ್ಮ ನಾನು ಫಟೋತ್ತುಚ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಆಹಾರ ತಂದಿದ್ದೇನೆ. ಹೊರಗೆ ಬಾರಮ್ಮ.
- ಹಿಡಿಂಬ : ಸಂತೋಷ ಮಗು ಬರುತ್ತೇನೆ(ದೃಢಕಾಯದ ಹೆಂಗಸು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ. ಭೀಮನನ್ನು ನೋಡಿ, ಫಟೋತ್ತುಚನಿಗೆ). ಓಹ್ ಇವರೇ ಮಗನೇ, ಇವರೇ ನನ್ನ ದೇವರು ಇವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸು(ಹೋಗಿ ಭೀಮನ ಕಾಲು ಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ).
- ಭೀಮ : ಯಾರಮ್ಮ ನೀವು? ನನಗೇಕೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ? (ಹಿಡಿಂಬೆ ಏದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ) ಓ! ಹಿಡಿಂಬೆ? ಏನಿದು..... ? (ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಉಸಿರುತ್ತಾಳೆ) !
- ಹಿಡಿಂಬ : ಕಂದ ಫಟೋತ್ತುಚ ಇವರೇ ನಿನ್ನ ತಂದೆ, ನಮಸ್ಕರಿಸು.
- ಫಟೋತ್ತುಚ : ಅನುಗ್ರಹಿತನಾದೆ ತಂದೆ

(ತೆರೆ ಸರಿಯುವುದು)

ತೇವಿಕ - ಭಾವ - ಸಂಪನ್ಮೂಲತೆ

ಭಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಂಸ್ಕृತ ನಾಟಕಕಾರ. ಈತ ಕಾಳಿದಾಸನಿಗಿಂತ ಸುಮಾರು ಐದು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಹಿಂದಿನವ. ಈತನ ಕಾಲ ಸುಮಾರು ಕ್ರಿಸ್ತ ಮೂರ್ವ ೩೦೦. ಪೊಣ ರೂಪದಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿರುವ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಸನ ನಾಟಕಗಳೇ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದುವು. ಈತ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದವ. ಅಂ-ಶಿಂ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಲಭಿಸಿರುವ ನಾಟಕಗಳು ಇಳ ಮಾತ್ರ. ಶ್ರುತಿಜ್ಞಾ ಯೋಗಂಥರಾಯಿಂ, ಶ್ವಾಸವದತ್ತ, ಚಾರುದತ್ತ ಇವು ಬೃಹತ್ತಥಿಗಳು. ಪ್ರೇರಿತ, ಪ್ರತಿಮಾನಾಟಕ, ಅಭಿಪ್ರೇಕ, ಯಜ್ಞಫಲ ಇವು ರಾಮಾಯಣ ಕಥಾನಕಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವು. ಪಂಚರಾತ್ರ, ಮಧ್ಯಮ ವ್ಯಾಯೋಗ, ದೂತವಾಕ್ಯ, ಮಾತ್ರ ಫಟೋತ್ತುಚ, ಕರ್ಣಭಾರ, ಉರುಭಂಗ, ಬಾಲಚರಿತ ಇವು ಮಹಾಭಾರತದ ಪ್ರಸಂಗಗಳು.

* * * *

ಪ್ರಕೃತ ನಾಟಕ ವಿಶೇಷವಾದುದು. ಶಿಷ್ಟಪಾಲನಾ ನೀತಿಯಂತೆ ರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳ ಕಾಳಗಗಳಾದ, ಅಷ್ಟನ-ಬಭುವಾಹನ, ಕುಶಲವರ ಕಾಳಗದಂತೆಯೇ ಭೀಮನೇನ-ಫಟೋತ್ತುಚರ ಕಾಳಗವೂ ಬಂದು. ಹುಟುಂಬಪ್ರೋಂದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ವಚನಕೊಟ್ಟಿ ಭೀಮ ವಚನ ಪರಿಪಾಲನೆಗಾಗಿ ಫಟೋತ್ತುಚನನ್ನು ಮಗನೆಂದು ತಿಳಿದ ಮೇಲೂ ಅವನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಒಪ್ಪಂದದಂತೆ ಅವನೋಂದಿಗೆ ತರಳಿದಾಗ ಎಲ್ಲರ ಸಮಾಗಮವಾಗುತ್ತದೆ.

* * * *

ಪ್ರಕೃತ ಪಾಠ ಸಮಾಗಮ ಎಂಬುದು ಭಾಸನ ಮಧ್ಯಮ ವ್ಯಾಯೋಗ ನಾಟಕದ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದಿತ ರೂಪ. ಪಶ್ಚಿಮ ಮಹಿಳೆ ರಚನಾ ಸಮಿತಿ ಅನುವಾದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಸ್.ವಿ. ಪರಮೇಶ್ವರಪಟ್ಟ ಅವರ ಮಧ್ಯಮ ವ್ಯಾಯೋಗ ಹಾಗೂ ಬಿ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಅವರ ಮಧ್ಯಮ ವ್ಯಾಯೋಗ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದನೆಗೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಪದ-ಗದ್ಯಾಧ್ಯ-

ನೈದಿಲಿ-ಕುಮುದ; ವೈಕ್ಯಾಮ-ಆಕಾಶ; ವೃಷಭಾಯ್-ನವರತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು; ರಂಜಿಸುವ-ಹೊಳೆಯುವ, ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುವ; ವಿಜ್ಞಾಪನೆ-ಬಿನ್ನಹ, ಕೋರಿಕೆ; ಬೇಳ್ಣಿ-ಆಹುತಿ, ಬಲಿ; ದೀಪ್ತ-ಕಾಂತಿಯುಕ್ತ; ಅಭವ-ಶಿವ; ಕಾಡು-ದಟ್ಟ ಅರಣ್ಯ; ಸಾತ್ವಿಕ-ಸತ್ಯಗುಣಯುತ; ಪಾರಣೆ-ಲುಪ್ತವಾಸ ವ್ರತದ ಮಾರನೆಯ ದಿನದ ಉಟ; ತಾರಕಸ್ವರ-ಏರು ದನಿ, ಗಟ್ಟಿದನಿ; ಶಾಸ್ತಿ-ದಂಡನೆ, ಶಿಕ್ಷೆ

ಪಠ್ಯಾಧಾರ ಟಿಪ್ಪಣಿ

ಪಠಂಡಭೂತ : ಭೂಮಿ, ನೀರು, ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು, ಆಕಾಶ - ಇದು ಮೂಲವಸ್ತು.

ಹಿಡಿಂಬಿ : ಹಿಡಿಂಬಿನ ತಂಗಿ. ಈತ ರಕ್ಷಿಸನಾದ ಕೆಮ್ಮೀರನ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವ. ಪಾಂಡವರು ಅರಗಿನ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿದಾಗ ಭೀಮನನ್ನು ಕೊಂಡಿ ಆಶನಿಂದ ಮಾಡಿ ಹಿಡಿಂಬಿನ ಅನುಜೆಯಾದ ಹಿಡಿಂಬಿ ಭೀಮನ ಹೆಂಡತಿ. ಘಟೋತ್ಸಂಜನ ಮಾತೆ.

ಪಾರಣೆ : ಉಪವಾಸದ ಅನಂತರ ಮಾಡುವ ಉಟ. ಉಪವಾಸ ದಿನದ ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಮಾಡುವ ಹಬ್ಬಿದೂಟ.

ಧೌಮ್ಯಮಹಣಿ: ಅಷ್ಟವಸುಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಪ್ರತ್ಯೋಪನ ಮಗ, ಬ್ರಹ್ಮಣಿಯಾದ ದೇವಲನ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವ, ಪಾಂಡವರ ಮರೋಹಿತ, ಅವರ ವನವಾಸ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತೀರ್ಥಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದವ. ಅಲ್ಲದೆ ಪಾಂಡವರು ಅಜಾಳತವಾಸಕ್ಕೆ ಹೊರಡಾಗ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇವಕರು ವಾಸಮಾಡಬೇಕಾದ ರೀತಿಯನ್ನೂ ಅವರ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಅವರಿಗೆ ಅರುಹಿದವ, ಪಾಂಡವರು ಅಜಾಳತವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವರ ಅಗ್ನಹೋತ್ರಗಳನ್ನು ಈತ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು.

ಶ್ರೀಪುರ : ತಾರಕಾಸುರನ ಮಕ್ಕಳಾದ ತಾರಾಕ್, ಕಮಲಾಕ್ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯನ್ನಾಲ್ಲಿ ಎಂಬವರು ಮಯನ ಮೂಲಕ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡ ಮೂರು ಪಟ್ಟಣಗಳು. ಬ್ರಹ್ಮನ ವರಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಮಯನು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಕಬ್ಬಿಣದ, ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿಯ, ಅದರ ಮೇಲಾಗದಲ್ಲಿ ಸುವಣಿದ ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ತಾರಾಕ್ನು ಸುವಣಿ ಮರವನ್ನೂ ಕಮಲಾಕ್ನು ಬೆಳ್ಳಿಯ ಮರವನ್ನೂ

೪೫

ಎದ್ಯನ್ನಾಲ್ಲಿಯು ಕಬ್ರಿಣಿದ ಮರವನ್ನೂ ಹೊಕ್ಕೆ ತಮ್ಮವರೇಂದಿಗೆ ಮಾಯನ ಆದೇಶದಂತೆ ದೃಷ್ಟಿಪಡ್ತಕೆ ಉಳ್ಳವರಾಗಿ ಅನ್ನಾಯ, ಅತ್ಯಾಚಾರ ಮಾಡದೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ವಿಧಿವಿಲಾಸದಂತೆ ಈ ಮೂರು ರಾಕ್ಷಸರು ದಿನೇದಿನೇ ತಮ್ಮ ನಿಷ್ಠೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿ ದೃಷ್ಟಿಪಡ್ತಿಯಂದ ದೂರ ಸರಿದು ಅನ್ನಾಯ ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ತೋಡಿದರು. ಇವರ ಹಾವಳಿಯನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ದೇವತೆಗಳು ಶಿವನನ್ನು ಮೊರೆಹೊಕ್ಕೆರು ಶಿವನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ರಥವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಜರ್ಮುವೇದಗಳನ್ನು ಕುದುರೆಗಳನ್ನಾಗಿಯೂ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸಾರಥಿಯನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಂದರ ಪರವತವನ್ನು ಬಿಲ್ಲನ್ನಾಗಿಯೂ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಬತ್ತಳಿಕೆಯನ್ನಾಗಿಯೂ, ಆದಿತೀಷನನ್ನು ಹೆದೆಯನ್ನಾಗಿಯೂ, ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಬಾಣವನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆ ಮೂರು ಪಟ್ಟಣಗಳು ಒಂದು ಕಡೆ ಸೇರಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಜಾಳದಿಂದ ಆ ಮೂರು ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ಸುಷ್ಟು ಬೂದಿಮಾಡಿದನು. ಈ ದಿನದ ಸಂಕೀರ್ತವಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೀಪೋತ್ಸವ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಪತ್ರಾಧಾರ ಮೂರಕ ವಿಶೇಷಾಂಶ

ಭಾಷಾಂತರ/ಅನುವಾದ: ಎರಡು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಷೆಗಳ ನಡುವೆ ಪರಸ್ಪರ ಮಾಹಿತಿ ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನಾಂಶವನ್ನು ಹೆಂಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂರಕ ಭಾಷಿಕ ಪಕ್ಷಿಯೆ. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ನುಡಿಗೆ ಅರ್ಥವ್ಯತ್ಯಯ, ಲೋಪ, ಭಿನ್ನತೆ ಇಲ್ಲಿದಂತೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿ ನಿರೂಪಿಸುವ ಭಾಷಿಕ ರಚನಾ ಶಯಾರಿಯೇ ಭಾಷಾಂತರ. ಮೂಲ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿತ ಭಾಷೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುವ ಸಮನ್ವಯೀ ಕ್ರಿಯೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿಕೆ ಇದೊಂದು ಮಹತ್ವದ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ.

ಕಲಿತ ಮೂಲ ಪಾಠದ ಅಭ್ಯಾಸ

- ಮೋಹಕ ಅಭ್ಯಾಸ
- ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಶಾಸ್ತ್ರದ ವಸ್ತುನಿಷ್ಟ/ನಿವಿರ ನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಉಪಾಯಕೆಗಳು
- ಬಿಟ್ಟ ಜಾಗವನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಪದದಿಂದ ತುಂಬಿ
 ೧. ಹೆದರಬೇಡಿ ಮಕ್ಕಳೆ, ಅವನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ _____ ಇಡೆ.
 ೨. ನನ್ನ ತಾಯಿಗೆ _____ ಇವೆವಿಲ್ಲ.
 ೩. ಇಲ್ಲಿಂದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ _____ ಅನ್ನೋ ಉರಿದೆ.
 ೪. ಕುರುಕುಲಕ್ಕೆ ದೀವಿಗೆಯ ಹಾಗೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ _____ ಮದುವೆಯಾಗಿರುವ ಮುಣ್ಣವಂತೆ.

- ಆ.** ಮೊದಲೆರಡು ಪದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮೂರನೆಯ ಪದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪದವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
- ಭೀಮನೇನ : ಹಿಡಿಂಬಿ : : ವಯಸ್ಸಿಗೆ : _____
 - ದಂತದಂಥ : ದಾಡೆ : : ನೇಗಿಲಂಥ : _____
 - ಧೋಚ್ಯ : ಮರಟ್ : : ಜಲಶೈನ್ : _____
 - ಹಿರಿಯ : ಶರಿಯ : : ಉಪವಾಸ : _____
 - ಕತೆ : ಕತೆಗಾರ : : ನಾಟಕ : _____
- ಪ್ರೇರಣಾ ಅಭ್ಯಾಸ**
- ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಪಠ್ಯದ ವಿಷಯ ಗ್ರಹಿಕಾ/ಲುತ್ತರ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು**
- ಅ.** ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ನಾಲ್ಕು/ಒಂದು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ
- ಸೂತ್ರಧಾರ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಹೊಗಳಿರುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ?
 - ನಡುವುಗ ಘಟೋತ್ತಜನ ರೂಪವನ್ನು ಹೇಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದ?
 - ವಯಸ್ಸಿಗ ಹೇಳಿದ ನಡುವುಗನ ಗುಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.
- ಆ.** ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು/ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ
- ಯಾರು ಆಹಾರವಾಗಬೇಕೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಸಿಗನ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವಾದ ಮತ್ತು ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
 - ಭೀಮ-ಘಟೋತ್ತಜರ ನಡುವಿನ ಹೋರಾಟವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
- ಇ.** ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳ ಸಂದರ್ಭೋಽಚಿತ ಸ್ವಾರಸ್ಯ – ವಿವರವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ
- “ಪ್ರೇಷುಯ್ ಸೇತುವೆಯ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಪಾದ”
 - “ತಂದೆ ತಾಯಿಯರಿಗೆ ಬೇಡವಾದೋನು ನಾನು”
 - “ಬುಲವಾದ ತೋಳುಗಳೇ ನನ್ನ ಆಯುಧ”
 - “ಕೋಪ ಬಂದ ಕಾಡಾನೆಗೆ ಅದೇ ಕಾಡಿನ ಹುಲಿ ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ”
- ಈ.** ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎರಡು/ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ
- ರಕ್ಷಣೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರ ನಿಲುವು ಏನು?
 - ತಾನು ಹಿಡಿಂಬೆಯ ಮಗನೆಂದು ಘಟೋತ್ತಜನ ಹೇಳಿದಾಗ ಭೀಮನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಏನು?
 - ಘಟೋತ್ತಜನ ತಾನು ಮಲ್ಲಿಯುಧ್ ದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣನೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದನ್ನು ವಿವರಿಸಿ?

೪೮. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ
- ಜಲಕ್ಕಿನ್ನ ಮುನಿಗಳ ಎಜ್ಜರಿಕೆ ಏನು?
 - ಕಾದಾಡೋದು ಯಾರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ವಿಚಾರ?
 - ಪಾಂಡವರು ಧೌಮ್ಯ ಮಹಣ್ಣಿಗಳ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದುದು ಏಕೆ?
 - ಫಟೋತ್ತಮಚನಿಗೆ ತಾಯಿ ಏನೆಂದು ಕೋರಿಕೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದಳು?
 - ಭೀಮನೋಂದಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋದ ಫಟೋತ್ತಮನು ತಾಯಿಗೆ ಏನೆಂದು ಹೇಳಿದನು?

ಭಾಷಾಭ್ರಾಂತಿ

• ಸ್ವೇಚ್ಛಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭ್ರಾಂತಿ

ಹಳಗನ್ನಡದ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಗಳ ಸ್ಥಾಲ ಪರಿಚಯ ಏಷರ

ವಿಭಕ್ತಿ	ಕಾರ್ಯಕ್ರಾಂತಿ	ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಹಳಗನ್ನಡ	ವರ್ಕವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರಥಮಾ	ಕತ್ತುರಾಧ್ರ	-ಮ್	ಅರಸಂ	ಅರಸರ್
ದ್ವಿತೀಯಾ	ಕಮಾರಾಧ್ರ	-ಎಂ	ಅರಸನಂ	ಅರಸರಂ
ತೃತೀಯಾ	ಕರಣಾರಾಧ್ರ	-ಇಂ, -ಇಂದಂ, -ಇಂದೆ	ಅರಸನಿಂ, ಅರಸನಿಂದಂ ಅರಸನಿಂದೆ	ಅರಸರಿಂ ಅರಸರಿಂದಂ ಅರಸರಿಂದೆ
ಚತುರ್ಥೀ	ಸಂಪ್ರದಾನ	-ಗೆ, ಕೆ, -ಕ್ಕೆ	ಅರಸಂಗೆ	ಅರಸಗೆ
ಪಂಚಮೀ	ಅಪಾದಾನ	-ಅತ್ಯೇಂ -ಅತ್ಯೇಂದಂ -ಅತ್ಯೇಂದೆ	ಅರಸನತ್ಯೇಂ ಅರಸನತ್ಯೇಂದಂ ಅರಸನತ್ಯೇಂದೆ	ಅರಸರತ್ಯೇಂ ಅರಸರತ್ಯೇಂದಂ ಅರಸರತ್ಯೇಂದೆ
ಷಟ್ತಮೀ	ಸಂಬಂಧ	-ಏ	ಅರಸನ	ಅರಸರ
ಸದ್ವರ್ತಮೀ	ಅಧಿಕರಣ	-ಇಂಳ್	ಅರಸನೊಳ್	ಅರಸರೊಳ್

ವಿಭಕ್ತಿಪಲ್ಲಟದ ಸ್ಥಾಲ ಪರಿಚಯ ವಿವರ

ನಾವು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಪದ, ಪ್ರಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಯಾವ್ಯಾವ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯೇಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯೇಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಹೇಳುವುದುಂಟು ಹೀಗೆ ಸೇರಿಸಬೇಕಾದ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯೇಯಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಬೇರೆ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯೇಯವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಹೇಳುವುದೇ ವಿಭಕ್ತಿ ಪಲ್ಲಟವನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

- ಉ.ದಾ.: - ಬಂಡಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿದನು (ದ್ವಿತೀಯ) - ಬಂಡಿಗೆ ಹತ್ತಿದನು (ಚತುರ್ಥ)
- ಆತನ ದೇಸೆಯಿಂದ ಕೇಡಾಯ್ತು (ಪಂಚಮೀ) - ಆತನಿಂದ ಕೇಡಾಯ್ತು (ಶ್ರೀಯಾ)
- ಮನೆಯ ಯಜಮಾನ (ಷಟ್ಪ್ರಿಯ) - ಮನೆಗೆ ಯಜಮಾನ (ಚತುರ್ಥ)
- ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಬಿಧ್ವನು (ಸಪ್ತಮೀ) - ಹಳಕ್ಕೆ ಬಿಧ್ವನು (ಚತುರ್ಥ)

• ಭಾವಾ ಅಭ್ಯಾಸ ಅರಿವು

ಅ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ

ಇ. ಹಳಗನ್ನಡದ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯೇಯಗಳಾವುವು? - ಪಟ್ಟಿಸಿ

ಉ. ವಿಭಕ್ತಿಪಲ್ಲಟ ಎಂದರೇನು? ನಿದರ್ಶನ ನೀಡಿ

ಮೂರಕ ಓದು

- ಎಸ್.ವಿ. ಪರಮೇಶ್ವರಭಟ್ಟ ಅವರ ಭಾಸ ಸಂಪುಟ (ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ) ಓದಿ.

ಗಂಡ್ಯಪಾಠ - ०६

ಹರಲೀಲೆ

[ನಡುಗನ್ನಡ ರಗಳೆ - ಗಂಡ್ಯ]

- ಹರಿಹರ

ಮುನ್ನಯಾಲಿ

ಹರಿಹರ ನಿರ್ಬಾಧರುವ ತಿಖಣಿತ್ವಪಂಚ ವಿಶಾಲಪೂ ಸ್ವೇವಿಧಿಷ್ಟಮುಂಪೂ ಆಗಿದೆ. ಶರಣರಾಜು ಮುಕ್ತರು, ಕವಿಗಳು, ವಿಧಿ ಪ್ರತಿಯವರು, ಜನನಾಮಾನ್ಯರು ಇದ್ದಾರೆ. ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ದೇವತೋಽಕ ಪ್ರವೇಶಿಲಿದವಲಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾವಿಷಯ ಸ್ವಾತ್ಮಾಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮತತ್ವದ್ವೇತಿರುಗಿನ ದೃಷ್ಟಿ ಅವಲಿಗೆಲ್ಲ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಂಶ. ಶಿವಶರಣರ ಬಾಳನ್ನು ತವಿ ಶಾತ್ವಾಹಿಂದ ತಲ್ಲಿನತೆಯಂದ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಪ್ಯಾತ್ಮಾಯ ದಶನ ಮಾನವನ ಬಧುತಿಗೆ ದಾಲಿಷಿಪ ಹರಿಹರನ ರಾಜೀತ್ಯಲ್ಲಿ ಬಸವರಾಜದೇವರ ರಂಡೆ ಮತ್ತು ನಂಜಯಜ್ಞನ ರಂಡೆ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳು. ಶಿವನು ವೃಧ್ಷಾವಣಿಷಧಾಲಿಯಾಗಿ ಬಂದು ತನ್ನ ಭಕ್ತನಾಡ ನಂಜಯಜ್ಞನನ್ನು ಇತ್ತಣಿಗೆ ಸಿಲುತ್ತಿಸಿದ ಕಥಾ ಸಂದರ್ಭ ಇಲ್ಲಿಯದು.

ಪ್ರಸ್ತುತ ನಿಗದಿತ ಗಂಡ್ಯಪಾಠದ ಘೋವಕತೆ

ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿರುವ ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ರುದ್ರಕನ್ನಿಕೆಯರು ಹೂ ಬಿಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದನ್ನು ರುದ್ರಗಣದ ಸದಸ್ಯರುಗಳಲ್ಲಿಬ್ಬನಾದ ಮಹ್ವದತ್ತ ಗಮನಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಅನುರಾಗ ಭಾವದಿಂದ ನೋಡಿದನು. ಮಹ್ವದತ್ತನನ್ನು ಕಂಡ ರುದ್ರಕನ್ನಿಕೆಯರೂ ಅವನನ್ನು ಅದೇ ಭಾವದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಶಿವ ಗಮನಿಸಿದ ಮತ್ತು ಅಸಮಾಧಾನ ಹೊಂದಿದ. ಕಾರಣ ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಗಣಗಳು ಇಂತಹ ವಿಕಾರಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ತಪಾಗಿತ್ತು. ಶಿವನು ಈ ಮೂರಿಗೂ ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮನುಜರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಎಂದು ಶಬ್ದಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ನೋಂದ ಮಹ್ವದತ್ತ “ನಿಮ್ಮನ್ನಗಳಿ ನಾನಿರಲಾರೆ, ದಯವಿಟ್ಟಿ ನನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಮನ್ಸಿಸಿ” ಎಂದು ಪ್ರಾಧಿಕಾರಿ, ನೀನು ಈಗ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾನವನಾಗಿ ಹುಟ್ಟು, ಆದಮ್ಮೆ ಬೇಗನೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನೆಂದು ಆಶ್ವಾಸನೆ ನೀಡಿದ. ಹೀಗೆ ಚೋಳದೇಶದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಯಜ್ಞನಾಗಿ ಮಹ್ವದತ್ತನೂ ಪರವೆ-ಸಂಕಿಲಿಯರಾಗಿ ರುದ್ರಕನ್ನಿಕೆಯರೂ ಹುಟ್ಟಿದರು.

ಅಧ್ಯೇತ್ಸಿ-ಒಂದಿ

ವಸುಧೆ	ವಿರೂಪಾಕ್ಷ	ಗಿರಿಜೆ	ಮಹ್ವದತ್ತ	ಚೋಳದೇಶ
ತಿರುವಾರೂರು	ಚಪ್ಪರ	ಖಟ್ಟಾಂಗ	ಫಳಿಗೆವಟ್ಟಲು	ಗೌತಮನಗೋವ
ಬ್ರಹ್ಮೇತಿಕಾರ	ಕಾರಣೀಕ	ರುದ್ರಕನ್ನಿಕೆ	ಆಪಾದಮಸ್ತಕ	ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ

ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ನಡುಗನ್ನಡ ರಗಳೆ - ಗದ್ಯ

ಇಂತು ಮಣಿಮಂದ ಪುಕ್ಕಾಗೆ ನಡೆವೃತ್ತಮಿರೆ
ಮುಂಕೊರ್ವನೆಯ್ಯಂಚು ಬಿನ್ನಪದೆನುತ್ತಮಿರೆ
ದೇವ ಲಾರ್ಯಾದ ಮುಹೂರ್ತಂ ಬರಂ ಬನದೊಳಗೆ
ದೇವ ಸುಖಿದಿಂದಿಪ್ರದೀ ವೂರ ಬನದೊಳಗೆ
ಎನೆ ತಿರುಗಿ ನಡೆದುದಾ ವನದತ್ತ ಮುಂತಾಗಿ
ತನತಸಗೆ ಮುಯ್ಯಾನುತಾನಂದಮಯರಾಗಿ

ಬಂದು ಬನಮಂ ಹೊಕ್ಕು ಏಕ್ಕು ಸಂತೋಷದಿಂ
ಮುಂದೆ ಸಿಂಹಾಸನವನಿಕ್ಕಲು ಏಲಾಸದಿಂ-
ದೆಸೆಯೆ ಕುಳಿದ್ವನಾ ಸುಕುಮಾರ ಸೌಂದರಂ
ವಸುಧಾಗೋಪ್ನಾವ ಮತ್ತ್ವಮಂಡಲಪರಂದರಂ
ಮುಗಿದಿರ್ವ ಸ್ಯಾದಿಲುಗೋಳಂಗಳಂ ನೋಡುತುಂ
ಮಿಗೆ ಬಳಲುವಾ ಚಕೋರಂಗಳಂ ಕಾಣುತುಂ
ರಸಫಳಂಗಳನಱಸುತ್ತಿರ್ವ ಶುಕನಿಕರಮಂ
ಮೋಸಪೂರವನೆಳಸಿರ್ವ ಮಧುಕರಪ್ರಕರಮಂ

ನೋಡುತುಂ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿರ್ವನಾ ವನದೊಳಗೆ
ಆಡಿಸುತ್ತ ಪಾಡಿಸುತ್ತಮಿರ್ವನಾ ವನದೊಳಗೆ
ಇಂತು ಮುದದಿಂ ನಲಿವುತರಸುಮಗನೋಷಿದಂ
ಸಂತತಂ ವನದೊಳಗೆ ಸುಕುಮಾರನೋಷಿದಂ

ವಿವಾಹತತ್ವರಾಗಿ ನಂಬಿಯಣ್ಣಂ ವನದೊಳಗಿರಲಿತ್ತಲು ಕೈಲಾಸಪುರದರಖಾಸೆಯು ಲಪರಿಮಿತಜೆರಿವಾರನಾಗಿ ವಿರೋಪಾಕ್ಷನಿದ್ಯ ಗಿರಿಜಿಗಿಂತೆಂದಂ – ದೇವಿ, ಹೇಳಿ, ನಮ್ಮ ಮತ್ತೆ ಮಷ್ಟದಕ್ಕೆ ನರಯೋಕ್ಷಮೋಳ ಮಟ್ಟ, ನಂಬಿಯೆಂಬ ನಾಮವಾಗಿ. ಸಂಸಾರದಿಂ ತಟ್ಟು ಮೋಗಲಮುವಾಗಿದ್ದರೆ. ಅತಂಗ ಮುನ್ನಿತ್ತ ನಂಬುಗೆಯ ಬೆಂಬಳಿಗೂಂಡು ಮೋಗಿ, ಮತ್ತು ದೊಳ್ಳುಗೊಂಡು ತಪ್ಪ ಕಳುಹಿಡ ಪಾಣಿಪ್ಪಿರು ರುದ್ರಕನ್ನಿಕೆಯರು ಚೋಳದೇಶದ ತಿರುವಾರೂರೋಳಂ, ತಿರುವತ್ತಿಮೂರೋಳಂ ಪರವೆ ಸಂಕೀರ್ಣಿಂಬಿ ಸಾಮಾದಿಂ ಜನಿಯಿಸಿದ್ರವರವಂದಿರಾತನೋಳಾ ನೆರಪಿ, ಸಕಲಸುಖಮಂ ಮಾಜೆಯಾಗಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಂತ್ರಿ ಒಬ್ಬನೆನೋ ಆನುಂ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ನೋಡುತ್ತುಂ ಬಂದಪನೆಂದು ದೇವಿಯರ್ ಬಿನ್ನೆನ್ನೇ, ನೀನಕ್ಕುತ್ತತೆದುಂಬಿ ನಾರ್ ಪರಾಳ್ಯಾದತಿನಿಷ್ಪೂರಜರಿತ್ತುಂ. ಅದೋಡಂ ನೀಂ ಬಂದು, ಆನಾವೂರೋಳದ್ರ್ ನೆನಲಲ್ಲಿಯ ದೇವಾಲಯದೊಳಿರುತ್ತೆ ಬಿಂದುದಂದು ಕರುಣೆಸಿ, ವಿಚಿತ್ರಂ ಮತ್ತು ದೇವಿಯರ್ ನೋಡನೋಡಲೇಂದರ್ ಶತವ್ಯಾದ್ವಾಗಿ ನಿಂದಿದ್ರಾಸೆನಂತೆಂದೋಡಿ-

ಆಪಾದಮಸ್ತಕಪರ್ಯಾಂತದಪ್ಪದ್ದಳಿಸಿದ ವಿಭೂತಿಯ ತಲೆಯುಂ ಮಯ್ಯಂ ನರೆಶೆರೋಳಾಗೆ ಜೆಡೆಯ ಜಂಡ್ರಳಿ ಕೊಡೆಯಾಗೆ, ಪಿಡಿದ ತ್ರಿಶೂಲಂ ಕೊಡೆಯ ಕಾವಾಗೆ, ವಿಟ್ಟಾಗಂ ಯಾಷಿಯಾಗೆ, ಅಭರಣದೇಂಬೆಂದು ಸಾರ್ಥಂ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರಮಾಗೆ, ಕಮಲಜಿರಂ ಕಮಂಡಲಮಾಗೆ, ಹೂಲಿದೇವಲ್ ಗಜಚಹ್ರಂ ಉಟ್ಟಿ ಹೇಳಿದೆ ವೇಷ್ಟಿಗಳಾಗೆ, ಮೆಟ್ಟಿದ ನಾಗಾಸುರಂ ಪಾದರಕ್ಷೇಗಳಾಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ತಿಂಡಿಮಾಲೆ ಜಾಡಮಾಲೆಯಾಗೆ, ಮಹಾವೃದ್ಧಾಗಿ ಕೈಲಾಸದಿಂ ಚೋಳದೇಶದ ಪೂರಿಪುಂಡಪುತ್ತುರೆ ಹೂಡುದುಳಿ ಜಪ್ಪರದ ಮುಂದಿಳಿಂತಿದ್ರ್. ಕಯ್ಯ ಹೊಡೆಯಿಂ, ಮಯ್ಯತೆರೆಯಿಂ, ಜೋಲ್ಲಮುವಿರ್ಂ, ನೇಳ್ಬ್ರಹ್ಮಾಂತ್ರವರೀಂ, ಇಟ್ಟಿ ವಿಭೂತಿಯಿಂ, ಉಜ್ಜಿದ ಯಾಷಿಯ ಕೋಲಿಂ, ಪಿಡಿದ ಕಮಂಡಲದಿಂಯಿಳಿದ ಬೋಗಿಧರೀಂ, ನಡುಗುವ ನರೆದಲೆಯಿಂ, ನರೆತು ಸಡಿಲ್ಲ ಸವಾರಂಗದಿಂ, ಘಣ್ಣಂ ಪಣ್ಣಾದಂತೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕೆಮ್ಮುಕ್ಕೊಮ್ಮುಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಗೂಹೆಗೊಹುಷುಪುಂ ಶಿಥಿಲಾಕ್ಷರಂಗಳಿಂ ನಮಃಶಿವಾಯ ನಮಃಶಿವಾಯಯೆನ್ನತೆನಲಾಜದಂತೆ ನಡುಗುತ್ತುಂ ಹೊಜಿಗೆ ನರೆದ ನರವಿಗಳೆಲ್ಲಂ ನೋಡುತ್ತಿರಲು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಜಪ್ಪರದ ಬಾಗಿಲ್ಲ ಒರ್ನೊಡವರ್ ಮೋಗಲೀಯದೋಡಿ ಅವಂದಿರಜಿಯದಂತೆ ಮೋಗುತಪ್ಪಾಗಳಿಂ-

ವಿವಾಹಮಂಟಪಮಂ ಮೋಗುತಿಪ್ಪ್ರ ತಮ್ಮನಾರುವಜೆಯದೆ, ಕಾಣದೆ, ಲೇಕ್ಕಿಸದೆ ಸಂಭೂತಮೊಳಿರೆ, ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆಲ್ಲವ ನೋಡುತ್ತುಂ, ಮನದೊಳಾ ನಗುತುಂ, ಕೋಲನೂಜುತೆ ಕೆಮ್ಮೆ ಕೆಮ್ಮುತ್ತೆ, ಸಾಲ್ಭ್ರಾಂಡಿದ್ರ ಪ್ರಸ್ತದ ಕೊಡಂಗಳೊಳೆ ನಾಲ್ಕೆರಡನೆಡಹಿ ನಮಃಶಿವಾಯಯೆಂಬ ವೃದ್ಧಾಧ್ನಿ ಮುಟ್ಟಿ ಹೊಡಂಗಳೊಳೆ ಮೇಲೊಡೆಬಿಳ್ಳಿಕ್ಕಳಿಂದ ಮುಖಿದೊಳಿಂ, ಕಣ್ಣೊಳಂ, ಮಯ್ಯೊಳಂ ತುಪ್ಪಂ ಚೆಲ್ಲೆ ಎಲ್ಲರೆದ್ರಮಲ್ಲಿಗೊಂಡು ಹೊಳ್ಳಿದು ಬಿಳ್ಳಿ ವೃದ್ಧಾಧಾಕೇಶ್ವರನಂ ಮುತ್ತಿಕೊಂಡೆತ್ತಲನುವಾಗಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ನೆಗಪಿ ನಿಂದಿರಿಸಲ್ಲ ಒಂದೆರಡಿಯಿಟ್ಟ ದಡದದಸಿ ನೋಡುವ ಜನವೆಲ್ಲಂ ಎಲೆಲೆ ವೃದ್ಧಾಧಾಬಿಧನೆಂಬಲ್ಲಿಂ ಮುನ್ನಂನಿ ಲಲಾಜದ ಹಳಲನೆ ಫಳಿಗೆವಟ್ಟಲ ಮೇಲೆ ಬೀಳಿ ಕಳಸಿಗೆಯೊಡೆದು ಫಳಿಗೆವಟ್ಟಲು ಮುಜೆದು ತಂಡುಲಂ ಜಲ್ಲಿ ಜೋಯಿಸರೆಲ್ಲಂ ಕೆಡಜಿಮೋಗೆ, ಬಿದ್ದೇಳಲಾಜದೆ ಹಮ್ಮೆಸಿದಂತಿರೆ ಪರಿತಂದು ಕಣ್ಣೊಳಂ ಬಾಯೋಳಂ

ನೀರಂ ತಳಿದೆಂತಕ್ಕೆಜ್ಞಿಸೆ ಎತ್ತುವರ ಕಯ್ಯ ಬಾಯೋಳಿ ಜೀವಂ ಹಿಡಿಯಬಾರದು ಮುಟ್ಟಿಬಾರದು ನೋಡಬಾರದು ನುಡಿಸಲರಿದು ಹಿಡಿದು ಬಿಟ್ಟಿಡೆ ತುಪ್ಪದ ಕೊಡನ ಮೇಲಲ್ಲದೆ ಬೀಳಂ. ಈ ವೃದ್ಧಬ್ರಾಹ್ಮಣನವೀ ಮುಷಿನ ಮರುಳನನೀ ಗೌತಮನ ಗೋವನೀ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿಕಾಜನನಾರ್ಥ ಪೆಗಿಸಿದರಾರ್ಥ ತಂದರೂ. ಇದೆ ಅವಶಕುನವಿನ್ನೇನೀ ಮದುವೆ ಹಸನಾಗದೆನುತ್ತೆಲ್ಲರುಂ ಮೆಲ್ಲನೆ ಕಯ್ಯಮಂ ಕಾಲುಮಂ ಹಿಡಿದೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಮೋಗಿ ತಮ್ಮಾಯಷ್ಟ ಭಾಷೆಗಳಂ ಮೊಜಗಿದುವಂತೆ ಚಪ್ಪರದವ್ರೋಳಿಗೆ ಮೆಲ್ಲನಿಖಿಲಿ ಈತನಂ ಮೋಗಲೀಯದಿರೀವೃದ್ಧನಂ ಮೋಗಿಸದಿರಂದು ಬಾಗಿಲವನನದುಹುತ್ತೆ ಕದವನಿಕ್ಕಿ ಒಳಗಂ ಮೋಗುವೇಸಕ್ಕೆ ಅವರಿಂ ಮುನ್ನವೆಯ್ತಂದೋಳಗಂ ಮೋಕ್ಕು ತೋರಣಿದ ತಳಿರಂ ಪಜೆದು ಶಿವದಿದುತ್ತಿರಲ್ಲಾ ಅವರ್ಥ ಕಂಡು ಬೆಜಗಾಗಿ ಈಗಳಿಂತು ಮೊಜಗಿರಿಸಲಾಗಳಂತೆ ಬಂದು ಮುಂದಿರ್ದಿರ್ವನೀ ವೃದ್ಧಂ ಕೆಱುಕುಳನಲ್ಲ ಕಾರಣಿಕನಾಗಲೇವೇಳ್ಳುಮೆಂದು ನೋಡುತ್ತಿರ್ದರೂ.

ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಗಢಪಾಠದ ಪದವಿಂಗಡಣಾ ಓದು

ಇಂತು ಮಣಮಂದ ಮತ್ತೂಗೆ ನಡೆವುತ್ತುಮ್ಮೊ + ಇರೆ ಮುಂತೆ + ಒರ್ವನ್ನೊ + ಎಯ್ತಂದು ಬಿನ್ನುಪ + ಎನುತ್ತುಮ್ಮೊ + ಇರೆ ದೇವ ಲಗ್ಗುದ ಮುಹೂರ್ತಂ ಬರಂ ಬನದ + ಒಳಗೆ ದೇವ ಸುಖಿದಿಂದ + ಇರ್ಮಾದು ಈ + ಉರ ಬನದ + ಒಳಗೆ ಎನೆ ತಿರುಗಿ ನಡೆದುದು + ಆ ವನದತ್ತ ಮುಂತಾಗಿ ತನತನಗೆ ಮುಯಾನುತ್ತ + ಆನಂದ ಮಯರ್ಥ + ಆಗಿ ಬಂದು ಬನಮಂ ಮೋಕ್ಕು ಮಿಕ್ಕು ಸಂತೋಷದಿಂ ಮುಂದೆ ಸಿಂಹಾಸನವನು + ಇಕ್ಕಲು ವಿಲಾಸದಿಂದ+ ಎಸೆಯೆ ಕುಳ್ಳಿರ್ದನು + ಆ ಸುಕುಮಾರ ಸೌಂದರಂ ವಸುಧಿಗೆ + ಒಮ್ಮೆವ ಮತ್ತ್ಯಾಮಂಡಲ ಮರಂದರಂ ಮುಗಿದು + ಇರ್ದಂ ನೈದಿಲು + ಕೊಳಂಗಳಂ ನೋಡುತ್ತಂ ಏಗೆ ಬಳಲುವ + ಆ ಚಕೋರಂಗಳಂ ಕಾಣುತ್ತಂ ರಸಫಳಂಗಳನ್ನೊ + ಅಜ[ರ]ಸುತ್ತ + ಇರ್ವ ಮಧುಕರ ಪ್ರಕರಮ್ಮೊ ನೋಡುತ್ತಂ ಹೊಂಡಾಡುತ್ತ + ಇರ್ದನೊ + ಆ ವನದೋಳಗೆ ಆಡಿಸುತ್ತ ಪಾಡಿಸುತ್ತಮ್ಮೊ + ಇರ್ದನೊ + ಆ ವನದೋಳಗೆ ಇಂತು ಮುದದಿಂ ನಲಿವುತ್ತ + ಅರಸು ಮಗನ್ನೊ + ಒಪ್ಪಿದಂ ಸಂತತಂ ವನದೋಳಗೆ ಸುಕುಮಾರನೊ + ಒಪ್ಪಿದಂ

ವಿವಾಹ ತತ್ತ್ವ + ಪರನಾಗಿ ನಂಬಿಯಣ್ಣಂ ವನದ + ಒಳಗೆ + ಇರಲ್ಲೊ + ಇತ್ತಲು ಕೃಲಾಸಮರದ್ದ+ ಅರಮನೆಯಲ್ಲೊ + ಅಪರಿಮಿತ ಪರಿವಾರನಾಗಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನೊ + ಇದ್ವ ಗಿರಿಜೆಗೆ + ಇಂತು + ಎಂದಂ ದೇವಿ ಕೇಳಿನೆ ನಮ್ಮು ಮತ್ತುಂ ಮಷ್ಟದತ್ತಂ ನರಲೋಕದೋಳ ಮಟ್ಟಿ ನಂಬಿ + ಎಂಬ ನಾಮವಾಗಿ ಸಂಸಾರದಿಂ ಕೆಟ್ಟಮೋಗಲ್ಲೊ ಅನುವಾಗಿ + ಇರ್ದಪಂ ಆತಂಗಿ ಮುನ್ನೊ + ಇತ್ತ ನಂಬುಗೆಯ ಬೆನ್ನೊ + ಬಳಿ + ಹೊಂಡು ಮೋಗಿ ಮತ್ತ್ಯಾದೋಳ ತೊತ್ತು + ಹೊಂಡು ಆವು ಕಳುಷಿದ ನಿಮ್ಮು + ಇರ್ಬರು ರುದ್ರಕನ್ನಿಕೆಯರು ಚೋಳದೇಶದ ತಿರುವಾರೂರ್ಥ + ಒಳಂ ತಿರುವತ್ತಿ + ಉರ್ಯೋಳಂ ಪರವೆ ಸಂಕಿಲಿಗಳೊ+ ಎಂಬ ನಾಮದಿಂ ಜನಿಯಿಸಿ + ಇರ್ದಪರ್ಥ + ಅವಂದಿರನೊ + ಆಶನೋಳೊ ನೆರಪಿ ಸಕಲ ಸುಖಮಂ

ಮೂಡಿ + ಆಗಿ ಕೈಕೊಂಡು ಬರ್ವನ್ + ಎನಲ್ ಆನುಂ ನಿಮ್ಮು + ಒಡನೆ ನೋಡುತ್ತುಂ ಬಂದಪೇನ್ + ಎಂದು ದೇವಿಯರ್ ಬಿನ್ನೆಸೆ ನೀನ್ + ಅತಿ + ಅಂತೆ ಕರುಣೆ. ನಾಂ ಮಾಳ್ವಿದು + ಅತಿ + ನಿಷ್ಪರ್ಚಿತ್ತಂ ಆದೊಡಂ ನೀಂ ಬಂದು ಆನ್ + ಆವ + ಉರೋಳ್ + ಇರ್ವನ್ + ಎನಲ್ + ಅಲ್ಲಿಯ ದೇವಾಲಯದೋಳ್ + ಇರುತೆ ಬಹುದು ಎಂದು ಕರುಣಿಸಿ ವಿಚಿತ್ರಂ ಮತ್ತಂ ದೇವಿಯರ್ ನೋಡನೋಡಲ್ + ಒರ್ವ ಶತವೃದ್ಧನ್ + ಆಗಿ ನಿಂಡು + ಇರ್ವನ್ + ಎಂತು + ಎಂದೋಡೆ.

ಆಪಾದಮಸ್ತಕ ಪರ್ಯಂತರ + ಉದ್ಯಾಳಿಸಿದ ವಿಭೂತಿಯ ತಲೆಯುಂ ಮಯ್ಯಂ ನರೆತರೆಗೋಳ್ + ಆಗೆ ಜಿಡೆಯ + ಚಂದ್ರಕಳೆ ಕೊಡೆಯಾಗೆ ಪಿಡಿದ ತ್ರಿಶೂಲಂ ಕೊಡೆಯ ಕಾವಾಗೆ ಖಟ್ಟಾಂಗಂ ಯಷ್ಟಿಯಾಗೆ ಆಫರಣದೋಳ್ + ಬಂದು ಸರ್ವಂ ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರಂ + ಆಗೆ ಕಮಲಜ ಶಿರಂ ಕಮಂಡಲಮ್ + ಆಗೆ ಪುಲಿ + ತೋವಲ್ ಗಜಕರ್ಮಂ ಉಟ್ಟಿ ಹೊದೆದ ವೇಷ್ಟಿಗೋಳ್ + ಆಗೆ ಮೆಟ್ಟಿದ ನಾಗಾಸುರಂ ಪಾದರಕ್ಷಿಗೋಳ್ + ಆಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಶಿರೋಮಾಲೆ ಜಪಮಾಲೆಯಾಗೆ ಮಹಾವೃದ್ಧನ್ + ಆಗಿ ಕೈಲಾಸದಿಂ ಚೋಳದೇಶದ ಮೂರುಂದಪುತ್ರಾರ್ಥ ಮುದುವೆಯ ಚಪ್ಪರದ ಮುಂದೆ+ಇಳಿಹಿದಂತೆ ಇರ್ವಂ. ಕಯ್ಯ ಕೊಡೆಯಿಂ ಮಯ್ಯತೆರೆಯಿಂ ಜೋಲ್ಲು ಪುರ್ವಂ ನೇಲ್ಲು ತೋಳ ತೋವಲಿಂ ಇಟ್ಟ ವಿಭೂತಿಯಿಂ ಉಳಿ[ರಿ]ದ ಯಷ್ಟಿಯ ಕೋಲಿಂ ಪಿಡಿದ ಕಮಂಡಲದಿಂ + ಇಳಿದ ಬೆಳ್ಳ + ಗಡ್ಡದಿಂ ನಡುಗುವ ನರೆ+ ತಲೆಯಿಂ ನರೆತು ಸಡಿಲ್ಲ ಸರ್ವ+ಅಂಗರಿಂ ಪುಣ್ಯಂ ಪಣ್ಣಿ + ಆದಂತೆ ಒಮ್ಮೆ + ಒಮ್ಮೆ ಕೆಮ್ಮುತೆ + ಒಮ್ಮೆ + ಒಮ್ಮೆ ಗೊಹಗೊಹಕೆ ಗುಟ್ಟುತುಂ ಶಿಥಿಲ + ಅಕ್ಷರಂಗಳಿಂ ನಮಃಶಿವಾಯ ನಮಃಶಿವಾಯ + ಎನುತ್ತ + ಎನಲ್ + ಅಱಿ[ರಿ]ದಂತೆ ನಡುಗುತ್ತುಂ ಹೊಱಿ[ರಿ]ಗೆ ನರೆದ ನರವಿಗೋಳ್ + ಎಲ್ಲಂ ನೋಡುತ್ತಿರಲು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಚಪ್ಪರದ ಬಾಗಿಲ್ಲೆ ಬಂದೋಡೆ + ಅವರ್ ಮೋಗಲ್ + ಶಯದೆ + ಇದೋಡೆ ಅವಂದಿರ್ + ಅಱಿ[ರಿ]ಯದಂತೆ + ಮೊಗುತ್ಪು + ಆಗೋಳ್.

ವಿವಾಹಮಂಟಪಮಂ + ಮೋಗುತೆ+ಇರ್ವ ತಮ್ಮನ್ + ಆರು + ಅಱಿ[ರಿ]ಯದೆ ಕಾಣದೆ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಸಂಭ್ರಮದೋಳ್+ಇರೆ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ + ಎಲ್ಲವ ನೋಡುತ್ತುಂ ಮನದೋಳ್ ನಗುತುಂ ಹೋಲನ್ + ಉಣಿ[ರು]ತೆ ಕೆಮ್ಮುಕೆಮ್ಮುತೆ ಸಾಲ್ + ಕೊಂಡು + ಇರ್ವ ತುಪ್ಪದ ಕೊಡಂಗಳೋಳ್ ನಾಲ್ಕು + ವರಡನ್ + ಎಡಪಿ ನಮಃಶಿವಾಯ+ಎಂಬ ವೃದ್ಧಾಧ್ಯನಿ ಮಟ್ಟೆ ಕೊಡಂಗಳ ಮೇಲ್ + ಒಡೆಬಿಳ್ಳಿ ಕುಳಿದರ ಮುಖದೋಳಂ ಕಣೆಳ್ಳಿಂ ಮಯ್ಯಾಳಂ ತುಪ್ಪಂ ಜೆಲ್ಲೆ ಎಲ್ಲರ್ + ಎದ್ರ್ + ಮಲ್ಲಿಂ + ಕೊಂಡು ಘೋಳ್ಳಿಂದು ಬಿಳ್ಳಿ ವೃದ್ಧ ಮಾಹೇಶ್ವರನಂ ಮುತ್ತಿಕೊಂಡು + ಎತ್ತಲ್ + ಅನುವಾಗಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ನೆಗಡಿ ನಿಂದು+ ಇರಿಸಲ್ + ಒಂದು + ಎರಡು + ಅಡಿ + ಇಟ್ಟು ದದದದಿಸಿ ನೋಡುವ ಜನ + ಎಲ್ಲಂ ಎಲೆ + ಎಲೆ ವೃದ್ಧನ್ + ಬಿಧ್ನನ್ + ಎಂಬಲ್ಲಿಂ ಮನ್ವಂ ನಿಲಲ್ + ಅಱಿ[ರಿ]ದೆ ಹಳಿಲ್ + ಎನೆ ಘಳಿಗೆ + ಬಟ್ಟಲ ಮೇಲೆ ಬೀಳೆ ಕಳಸಿಗೆ + ಒಡೆದು ಘಳಿಗೆ + ಬಟ್ಟಲು ಮುಱಿ[ರಿ]ದು ತಂಡುಲಂ ಜೆಲ್ಲಿ ಜೋಯಿಸರ್ + ಎಲ್ಲಂ ಕೆದಱಿ[ರಿ]ಮೋಗೆ ಬಿಧ್ನ + ಏಳಿಲಾಱಿ[ರಿ]ದೆ ಹಮ್ಮೆಸಿದಂತೆ + ಇರೆ ಪರಿತಂದು ಕಣೆಳ್ಳಿಂ ಬಾಯೋಳಂ ನೀರೆಂ + ತಳಿದು + ಎಂತಕ್ಕೆ + ಎಳ್ಳಿಕೆ[ರಿ]ಸೆ ಎತ್ತುವರ ಕಯ್ಯ ಬಾಯೋಳೆ ಜೀವಂ ಹಿಡಿಯಬಾರದು ಮುಟ್ಟಬಾರದು ನೋಡಬಾರದು ನುಡಿಸಲ್ + ಅರಿದು ಪಿಡಿದು ಬಿಟ್ಟಡೆ ತುಪ್ಪದ

ಕೊಡನ ಮೇಲ್ + ಅಲ್ಲದೆ ಬೀಳಂ- ಈ ವೃದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ್ನು + ಈ ಮುಟ್ಟಿನ ಮರುಳನ್ನು + ಈ ಗೋತಮನ ಗೋವನ್ನು + ಈ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿಕಾಣ[ರ]ನನ್ನು + ಆರ್ ಮೂಗಿಸಿದರ್ + ಆರ್ ತಂದರ್-ಇದೆ ಅವಶಕುನ ಇನ್ನು + ಏನ್ + ಈ ಮದುವೆ ಹಸನಾಗದು + ಎನ್ತೆ + ಎಲ್ಲರುಂ ಮೆಲ್ಲನೆ ಕಯ್ಯಿಮಂ ಕಾಲುಮಂ ಬಿಡಿದು + ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ತಮ್ಮು + ಆಯುಷ್ಯಭಾಷೆಗಳಂ ಹೊಜಿ[ರ]ಗೆ + ಇಡುವಂತೆ ಚಪ್ಪರದ ಹೊಜಿ[ರ]ಗೆ ಮೆಲ್ಲನೆ + ಇಳಿಪಿ ಈ ವಿಪ್ರನಂ ಹೋಗಲ್ + ಈಯದಿರಿ + ಈ + ವೃದ್ಧನಂ ಹೊಗಿಸದಿರಿ + ಎಂದು ಬಾಗಿಲ + ಅವನನ್ + ಅದುಹುತೆ ಕದವನ್ + ಇಕ್ಕೆ ಒಳಗಂ ಹೋಗುವ + ಎಸಕ್ಕೆ ಅವರಿಂ ಮುನ್ನಂ + ಎಯ್ತಂದು + ಒಳಗಂ ಹೊಕ್ಕು ತೋರಣದ ತಳಿರಂ ಪಟ್ಟಿ[ರ]ದು ಶಿವದಿಡುತ್ತ + ಇರಲ್ - ಅವರ್ + ಕಂಡು ಬೆಜಿ[ರ]ಗಾಗಿ ಈಗಳ್ + ಇಂತು ಹೊಜಿ[ರ]ಗೆ + ಇರಿಸಲ್ + ಆಗಳ್ + ಅಂತೆ ಬಂದು ಮುಂದೆ + ಇರ್ವಂದ್ ಈಸು[ರು]ಹುಳನ್ + ಅಲ್ಲ ಕಾರಣಿಕನ್ + ಆಗಲ್ + ವೇಳ್ಳುಂ + ಎಂದು ನೋಡುತ್ತ + ಇರ್ವಂ.

ಕವಿ - ಭಾವ - ಆಕರ್

ಹರಿಹರನ ಕಾಲ ಸುಮಾರು ಪ್ರಸಕ್ತಕ ಇಂಂಂ. ಈತನ ಸ್ಥಳ ಹಂಪೆ. ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಈತನ ಆರಾಧ್ಯದ್ವೇವ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ರಗಳೆ ಕಾವ್ಯಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಜೀವಂತಗೊಳಿಸಿದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿ. ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ ಪ್ರೈಡಚಂಪಾಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಕಾವ್ಯ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಸಾಫಂಗಳಿಸಿರುವುದು ರಗಳೆ ಕಾವ್ಯದ ಮೂಲಕ. ಶಿವಶರಣರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಲು ಮಾತ್ರ ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಳಸಬೇಕಲ್ಲದೆ ಮಾನವರಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲವೆಂಬ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಗೆ ತಂದ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದ ಜಂಪೂಕಾವ್ಯಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ಸರಿಸಿ ರಗಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯರಚಿಸುವ ಹೊಸಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿದ. ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯ, ಪ್ರಭುದೇವ, ಬಸವಣ್ಣ, ಅಕ್ಷಮಹಾದೇವ, ಗುಂಡಯ್ಯ, ಮಾದರಚನ್ಯಯ್ಯ ಮುಂತಾದ ಶಿವಶರಣರನ್ನು ಕುರಿತ ರಗಳಿಗಳನ್ನಲ್ಲದ ಪ್ರಾರ್ಥಣೆಯನ್ನೂ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪಾದಗಳ ನಿರ್ಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಈ ರಗಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಥಾನಿರೂಪಣೆ ನಿರಗಳವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ರಗಳೆ ಕವಿಯೆಂದೇ ಪ್ರೈಡ್ನಾಗಿರುವ ಈತನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸ್ಥಳಗಳು ಪೂರ್ವಿಯಾಗಿ ಗಡ್ಡದಲ್ಲಿದ್ದ ಭಕ್ತಿಭಾವ ಉತ್ತರಿಸಿದಿವೆ.

* * * *

ವೃದ್ಧಮಾಹೇಶ್ವರ ಸ್ಥಲದ ವೃದ್ಧನ ವರ್ಣನೆ, ನಡೆನುಡಿ, ಹಾವಭಾವಗಳು ಸಹೃದಯನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮುದ ನೀಡುತ್ತವೆ. ತನ್ನ ಅಭಿನಯಕಾಲುಯ್ಯ ಹಾಗೂ ನಟನಾ ಸಾಮಧ್ಯವನ್ನು ನೋಡಲು ಜಗನ್ನಾತೆಯಾದ ಗಿರಿಜೆ ಉರ ಮುಂದಿನ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವುದನ್ನೀರಿತ ನಟವರಗಂಗಾಧರ, ಭಕ್ತ ಉದ್ಘಾರಕ ಸೋಗಸಾದ ನಟನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹರಿಹರನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪದಗಳು ಅದೆಷ್ಟು ಜೆನ್ನಾಗಿ ನರ್ತಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನರಿಯಲು ಇಡೀ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಮೆಲುಕು ಹಾಕಬೇಕು. ಶಿವನ್ಯತ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದ ಶರಣರು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕಾಣಲು ಕಾತರಿಸುವಂತೆ ಇಡೀ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮಗದೊಮ್ಮೆ ಓದಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ. ನಂಬಿಯಣನ ರಗಳಿಯಲ್ಲಿನ ವೃದ್ಧಮಾಹೇಶ್ವರನ ಅಭಿನಯ ಸಹೃದಯರಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯದ ಹೊನಲನ್ನು ಹರಿಸುತ್ತದೆ.

* * * *

ಹರಿಹರನ ನಂಬಿಯಣ್ಣನರಗಳೆಯಲ್ಲಿನ ಆರಸೆಯ ಸ್ಥಲದಿಂದ ಹರಲೀಲೆ ಕಾವ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ತೀನಂ. ಶ್ರೀಕಂತಯ್ಯನವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದು ಮೈಸೂರಿನ ಕಾವ್ಯಾಲಯ ಪ್ರಕಾಶನವು ಹೊರತಂದಿದೆ.

ಪದ-ಪದ್ಯ-ಗದ್ಯಾಧ್ಯಾತ್ಮ

ಒರ್ವನೆ-ಒಬ್ಬನೆ; ಎಯ್ಯಂದು-ಬಂದು; ಬಿನ್ನಪ(ಧ್ವ)-ವಿಜ್ಞಾಪನೆ (ತ್ವ); ಇರೆ-ಇರಲು; ಬನ(ಧ್ವ)-ವನ(ತ್ವ); ವಸುಧ್ರ-ಭೂಮಿ; ಮತ್ತ್ವಂಡಲ - ಭೂಲೋಕ; ಅಱ[ರ]ಸು-ಹುಡುಕು; ಶುಕ-ಗಿಳಿ; ನಿಕರ-ಸಮೂಹ; ಎಳಸಿರ್ವ-ಸುತ್ತುವರಿದಿರುವ; ತತ್ವರ-ಆಸಕ್ತ; ಅಪರಿಮಿತ-ಪರಿಮಿತವಲ್ಲದ, ಮಿತಿಯಿಲ್ಲದ; ಪರಿಪಾರ-ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಜನ; ಅನುವಾಗು-ಸಿದ್ಧಾನಾಗು; ಬೆಂಬಳಿಗೊಂಡು-ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ; ಮತ್ತ್ವ - ಭೂಮಿ; ತೊತ್ತುಗೊಂಡು-ಸೇವಕನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು; ಆಪು-ನಾಪು; ನೇರಪಿ-ಸೇರಿಸಿ; ಬಿನ್ನೆಸು-ನಿವೇದಿಸು, ವಿಜ್ಞಾಪಿಸು; ಚರಿತ್ರಂ-ಕೆಲಸ; ಶತವ್ಯಧ್ರ-ನೂರುವರ್ಷ ತುಂಬಿದ ಮುದುಕ; ಆಪಾದ ಮುಸ್ತಕ ಪರ್ಯಂತರ-ಪಾದದಿಂದ ತಲೆಯವರೆಗೆ; ಉದ್ಘಾಟಸು-ಲೇಪಿಸು; ನರೆ-ಮುಟ್ಟಿನಿಂದ ಬರುವ ಬಿಳಿಕೂದಲು; ತರೆ-ಮುಟ್ಟಿನಿಂದಾಗಿ ಸುಕ್ಕಿಗಟ್ಟಿರ ಚರ್ಮ; ಖಟ್ಟಾಂಗ - ತುದಿಯಲ್ಲಿ ತಲೆಬುರುಡೆಯುಳ್ಳ ಶಿವನ ಗಡೆ; ಯಷ್ಟಿ - ಉದುಗೋಲು; ಕಮಲಜ - ಬ್ರಿಹ್ಮ; ತೊವಲ್ - ಚರ್ಮ; ಗಜ - ಆನೆ; ವೇಣ್ಣಿ-ಪಂಚ; ಜೋಳ್ಜ - ಸಡಿಲವಾಗಿರುವ; ಮರ್ವ್ರ - ಹುಬ್ಬಿ; ನೇಲ್ವ್ - ನೇತಾಡುವ; ಬೆಳ್ - ಬಿಳಿ; ಗೊಹೆಗೊಹೆಗುಟ್ಟು-ಗೊರ್ಗೊರ್ಗ ಎಂದು ಶಭ್ದ ಮಾಡು; ಶಿಧಿಲಾಷ್ಟರ - ತೊದಲು ಮಾತು; ನೇರಬಿ-ಸೇರಿದ ಜನ; ಈಯದೆ-ಬಿಡದೆ; ಅವಂದಿರ್ -ಅವರು; ಮೊಗುತಪ್ಪಾಗ್ಳೋ - ಹೊಕ್ಕಿದಾಗ; ಮಲ್ಲಾಂಗೊಂಡು - ಗುಂಪು ಗೂಡಿ; ನೆಗಡಿ - ಎತ್ತಿ; ಫಳಿಗೆಪಟ್ಟಲು - ಫಳಿಗೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಬಟ್ಟಲು; ತಂಡುಲ-ಅಕ್ಕಿ; ಹಮ್ಮೆಸು-ಮೈಮರೆ, ಮೂಳೆಹೋಗು; ಗೌತಮನಗೋವು - ಬಡಕಲಾದ ಗೋವು; ಬ್ರಹ್ಮೇತಿಕಾಣ - ಬಹುಹೃಣನನ್ನು ಕೊಂಡವ; ಮೊಗಿಸು-ಹೊಕ್ಕಿಸು; ಅದುಹು - ಸಂತಯ ಪದು; ಐಸಕ್ಕೆ-ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ, ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ; ಶಿವದಿದು - ಶಿವಾ ಎಂದು ಕಳಗು; ಕಾರಣಿಕ - ಅಸಾಧರಣ ಮರುಪ.

ಪರ್ಯಾಧಾರ ಟಿಪ್ಪಣಿ

ವಿರೂಪಾಕ್ಷ : ಶಿವನ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರು. ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿರುವ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಹರಿಹರನ ಆರಾಧ್ಯದ್ಯೇವ.

ಮಹಾದತ್ತ : ನಂಬಿಯಣ್ಣನ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕೈಲಾಸದ ರುದ್ರಕನ್ನಿಕೆಯರಾಗಿದ್ದರು. ಈತನು ಶರಣ ನಡೆವಳಿಕೆಗೆ ಅಪಚಾರಪೆಂಬಂತೆ ರುದ್ರಕನ್ನಿಕೆಯರನ್ನುಮೋಹಿತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದ್ದರಿಂದ ಮಾನವನಾಗಿ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಕಪ್ಪಕೊಟಿಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

ಪರವೆ-ಸಂಕಿಲಿ : ಇವರಿಬ್ಬರು ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕೈಲಾಸದ ರುದ್ರಕನ್ನಿಕೆಯರಾಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಇವರ ಮನಸ್ಸು ಮೋಹಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಡುದರಿಂದ ಮೋಹದ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಮಾನವರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿರೆಂದು ಶಿವನ ಶಾಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದವರು.

ಮಣಮಂದಪಮತ್ತೊರು : ಜೋಳ ದೇಶದ ಒಂದು ಗ್ರಾಮ. ಇಲ್ಲಿ ನಂಬಿಯಣ್ಣನ ಮದುವೆಗೆ ಏಪಾರ್ಕು ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ವ್ಯಾಧಿ ವೇಷಧಾರಿಯಾಗಿ ಒಂದು ಮಾಹೇಶ್ವರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ.

ಜೋಯಿಸ : ಜ್ಯೋತಿಶ್ವಾಸ್ತ್ರ ತಿಳಿದವನು. ಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಮನನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಚ್ಯಾಟಿಬಾರದಂತೆ ಬದುಕನ್ನು ಸಾಗಿಸುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮುಂದಾಳು.

ಕಾರಣಿಕ : ಯಾವುದೋ ಒಂದು ತಟ್ಟಿಗಾಗಿ ಶಿವನ ಅರ್ಚನೆಗೆ ಬಳಗಾಗಿ, ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅನಂತರ ಕೈಲಾಸದ ಶಿವ ಗಣಪರಿವಾರದಲ್ಲಿ ಸೇರುವವನೇ ಕಾರಣಿಕ, ಅವಶಾರ ಪುರುಷ.

ಫಾಳಿಗೆವಟ್ಟಲು : ಫಾಳಿಗೆ ಬಟ್ಟಲು – ಒಂದು ದಿನಕ್ಕೆ (ರಾತ್ರಿ ಸೇರಿ) ೧೦ ಫಾಳಿಗೆ. ಒಂದು ಫಾಳಿಗೆಯನ್ನು ಅಳೀಯಲು ಈ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗಾತ್ರದ ಬಟ್ಟಲಿಗೆ ತಳದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗಾತ್ರದ ರಂಧ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಇನ್ನೊಂದು (ಅದಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡದು) ಬಟ್ಟಲ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟಿ ತೊತ್ತು ಮಾಡಿರುವ ಬಟ್ಟಲಿಗೆ ನೀರು ತುಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದರು (ಕೆಲವು ಕಡೆ ಮರಳನ್ನು ತುಂಬಿತ್ತಿದ್ದರು) ಆ ನೀರು (ಮರಳು) ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಕೆಳಗಿರುವ ಬಟ್ಟಲಿಗೆ ಸೋರಿ ಹೋದಾಗೆ ಒಂದು ಫಾಳಿಗೆ ಆಯಿತು ಎಂದು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಕಮಲಜ : ಕಮಲ-ತಾವರೆ ಜ-ಜನಿಸಿದವನು. ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವನು, ಬ್ರಹ್ಮ

ಬ್ರಹ್ಮೇತಿಕಾಣ[ರ] : ಬೋಮ್ಮೇತಿಗಾಣ[ರ], ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವರ್ಧೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವನು; ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದೋಷಕ್ಕೆ ಬಳಗಾದವನು.

ಶತಕುಂಭಯಜ್ಞ : ಯಶೋ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಿಂದ ಮಾಡುವ ಸಾತ್ವಿಕ ಯಜ್ಞದ ವಿಧ. ನೂರು ಕಲಶಗಳ ಸಹಿತ ನಡೆಸುವ ಸಂಕಲ್ಪಿತ ಯಜ್ಞ. ಆಶ್ರಮ ವಾಸಿಯಾದ ಧೌಮ್ಯ ಮಹಣ ಶತಕುಂಭ ಯಜ್ಞವನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದರು.

ಪತ್ರಾಧಾರ ಮೂರಕ ವಿಶೇಷಾಂಶ

ನಡುಗನ್ನಡ : ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ವಿಕಾಸದ ಪ್ರಮುಖ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದು. ಪ್ರಸ್ತುತಕೆ ಱೆಜಿಂರಿಂದ ಱೆಜಿಂಂ ವರೆಗಿನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ಬರೆಹದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾರೂಪವದು. ಅದು ಹಾಡುಗಬ್ಬಗಳ ಭಾಷೆ. ವಚನ, ರಗಳೆ, ಷಟ್ಟದಿ, ತ್ರಿಪದಿಗಳ ಕಾಲದ ಗಡ್ಡ ರೂಪ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯಕ ರಚನಾ ವಿನ್ಯಾಸಗಳೇ ನಡುಗನ್ನಡ ಭಾಷಾ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ.

ಕಲಿತ ಮೂಲ ಪಾಠದ ಅಭ್ಯಾಸ

- ಮೋಹಕ ಅಭ್ಯಾಸ
- ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಪಠ್ಯದ ವಸ್ತುನಿಷ್ಟ/ನಿರ್ವಿರ ನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

ಅ. ಹೊಂದಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ

‘ಅ’ ಪಟ್ಟಿ	‘ಆ’ ಪಟ್ಟಿ
ಮಹುದತ್ತ	ಹಂಪಿ
ರುದ್ರಕನ್ನಿಕೆಯರು	ಬಾಗಿಲು
ಚೋಳದೇಶ	ನಂಬಿಯಣ್ಣ
ಕದ	ಪರವೆ-ಸಂಕಿಲೆ
ಗಿರಿಜೆ	ಮಣಮಂದಪುತ್ತಾರು
	ಶಿವ
	ಪಾರ್ವತಿ

ಇ. ಕೊಟ್ಟರುವ ನಾಲ್ಕು ಅಯ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಅರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ

೧. ಹರಿಹರನ ಕಾಲ _____

[೧೧೬೦ ರಜೀಷ್ಟಿಂ ೧೭೦೦ ರಿಜೀಷ್ಟಿಂ]

೨. ವೃದ್ಧಮಾಹೇಶ್ವರ _____ ಕೊಡದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದನು
[ಎಣ್ಣಿಯ ಹಾಲಿನ ತುಪ್ಪದ ಮಜ್ಜಿಗೆ]

೩. ಹರಲೀಲೆ ಕಾವ್ಯಭಾಗವನ್ನು _____ ರಗಳೆಯಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.
[ಬಿಸವರಾಜ ದೇವರ ರಗಳೆ ನಂಬಿಯಣ್ಣನ ರಗಳೆ ಗುಂಡಯ್ಯನ ರಗಳೆ
ಅಕ್ಷಮಹಾದೇವ ರಗಳೆ]

೪. ವೃದ್ಧಮಾಹೇಶ್ವರನು ಕೈಲಾಸದಿಂದ _____ ಗೆ ಬಂದನು.
[ಮಣಮಂದಪುತ್ತಾರು ತಿರುವಾರೂರು ತಿರುವತ್ತಿಯೂರು ಕೈಲಾಸಪುರ]

• ಪ್ರೇರಣಾ ಅಭ್ಯಾಸ

• ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಪರ್ಯಾದ ವಿಷಯ ಗ್ರಹಿಕಾ/ಉತ್ತರ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

ಅ. ಕೊಟ್ಟರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ನಾಲ್ಕು/ಐದು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ

೧. ಶಿವನು ವೃದ್ಧಮಾಹೇಶ್ವರನಾಗಿ ವೇಷಧರಿಸಲು ಕಾರಣವೇನು?

೨. ವೃದ್ಧಮಾಹೇಶ್ವರನನ್ನು ಕವಿ ಹೇಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ?

೩. ಮದುವೆ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧನು ಮಾಡಿದ ಅವಾಂತರಗಳಾವುವು?

ಆ. ಕೊಟ್ಟರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಏರಡು/ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ

೧. ವಿರೂಪಾಕ್ಷನು ಗಿರಿಜೆಗೆ ಏನೆಂದು ಹೇಳಿದನು?

೨. ಚೋಳದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಮೂರು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಹೇಸರಿಸಿ.

೩. ವೃದ್ಧ ಮಾಹೇಶ್ವರನು ಶಿವಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.

೪. ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದ ವೃದ್ಧನನ್ನು ನೋಡಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಜನ ಏನೆಂದು ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡರು?

- ಇ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ
- ನಂಬಿಯಣಿನ ಮೂರ್ಚಣಿದ ಹೆಸರೇನು?
 - ಹರಲೀಲೆ ಕಾವ್ಯಭಾಗದ ಮೂಲ ಕೃತಿ ಯಾವುದು?
 - ಹರಲೀಲೆ ಕಾವ್ಯಭಾಗದ ಕವಿಯ ಹೆಸರೇನು?
 - ಗಿರಿಜೆ ಎಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕೆಂದು ಶಿವನು ತಿಳಿಸಿದನು?
 - ಹರಿಹರ ಬರೆದಿರುವ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.
- ಈ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ವಿವರವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ
- “ಸಕಲಸುಖಿಮಂ ಮಾಜೆಯಾಗಿ ಕೇಕೊಂಡುಬಪ್ರೇನ್”
 - “ನೀನತ್ಯಂತ ಕರುಣೆ”
 - “ಮಣಿಂ ಪಣಣದಂತೆ”
 - “ಈ ವೃದ್ಧಂ ಕಿಱುಹುಳನಲ್ಲ”

ಭಾಷಾಭಾಷೆ

- ಸ್ವೇದಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭಾಷೆ
- ಸಂಧಿಯ ಸ್ಥಾಲ ಪರಿಚಯ ವಿವರ

ನಮೂದಿತ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ:

- ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾನ್ಯತ ಗ್ರಂಥ
- ಸೂರ್ಯೋದಯ ದೃಶ್ಯ ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಹರವಾಗಿದೆ

ನಮೂದಿತ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾನ್ಯತ, ಗ್ರಂಥ, ಸೂರ್ಯೋದಯ, ದೃಶ್ಯ, ಅತ್ಯಂತ, ಮನೋಹರ - ಎಲ್ಲವೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳು. ಆದರೆ ಕನ್ನಡ ವಾಕ್ಯಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಬೇಕಿದೆ. ಹೀಗೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳು ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿವೆ. ಇಂತಹ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳೇ ಸೇರಿಸಂಧಿಯಾದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಸಂಧಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಎರಡು ಸ್ವರಗಳ ನಡುವೆ ಸಂಧಿಯಾದರೆ ಅದು ಸ್ವರಸಂಧಿ. ಸ್ವರಕ್ಕೆ ವ್ಯಂಜನ ಅಥವಾ ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ವ್ಯಂಜನ ಸೇರಿ ಸಂಧಿಯಾದರೆ ಅದು ವ್ಯಂಜನಸಂಧಿ.

- ಸಂಸ್ಕೃತ ಸ್ವರಸಂಧಿಗಳ ಸ್ಥಾಲ ವಿವರ

ಸಂಸ್ಕೃತದಿಫೇಂಸಂಧಿ

- ವಿದ್ಯಾಭಾಷೆ ಮಾಡು
- ಗುರೂಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆ

ನಮೂದಿತ ಎರಡೂ ಹೇಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿದ್ಯಾಭಾಷೆ, ಗುರೂಪದೇಶ ಪದಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

ವಿದ್ಯಾ + ಅಭಾಷೆ > ವಿದ್ಯಾಭಾಷೆ

ದ್ವ + ಯ್ + ಅ + ಅ > ದ್ವ + ಯ್ + ಅ

ಇಲ್ಲಿ ಮೂರ್ವಪದದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ -ಅ ಸ್ವರದ ಮುಂದೆ ಪರಪದದ ಅದಿಯಲ್ಲಿ ಅ- ಸ್ವರ ಇರುವುದು. ಇವೆಡೂ ಸ್ವರಗಳು ಒಂದೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವುದರಿಂದ ಇವು ಸಮಾಗಳು. ಈ ಸಮಾನ ಸ್ವರಗಳು ಸಂಧಿಯಾದಾಗ ದೀರ್ಘಸ್ವರವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇದನ್ನು ಸಮಾನ ದೀರ್ಘ ಸಂಧಿ ಎಂದು ಕರೆಯಾಗಿದೆ.

ಉದಾ. :

ಗುರು + ಉಪದೇಶ > ಗುರೂಪದೇಶ

ರ್ಹ + ಉ + ಉ > ರ್ಹ + ಉ

ಇಲ್ಲಿಯೂ ಎರಡು ಉ ಕಾರಗಳು ಸೇರಿ ಉ ಕಾರ ಆಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇದು ಕೂಡಾ ಸಮಾನದೀರ್ಘ ಸಂಧಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆ.

ಮೌತ್ರ : ಸಮಾನಸ್ವರಗಳು ಒಂದರ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಸೇರಿ ಸಂಧಿಯಾದಾಗ ಅವರಡರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಜಾತಿಯ ದೀರ್ಘಸ್ವರ ಅದೇಶವಾಗಿ ಒಂದರೆ ಅದನ್ನು ಸಮಾನ ದೀರ್ಘಸಂಧಿ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು.

ಗುಣಸಂಧಿ

- ದೇವೇಂದ್ರನ ಸಭೆ

- ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಯಿತು

ಇಲ್ಲಿರುವ ದೇವೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯೋದಯ ಪದಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

ದೇವೈ + ಇಂದ್ರ > ದೇವೇಂದ್ರ

ವ್ರ + ಅ + ಇಂ > ವ್ರ + ಇಂ

ಇಲ್ಲಿ ಮೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಅ ಕಾರಕೆ ಪರಪದದ ಅದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಇಂ ಕಾರ ಸೇರಿ ಏಂ ಕಾರ ಆದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಸೂರ್ಯ + ಉದಯ > ಸೂರ್ಯೋದಯ

ರ್ಹ + ಯ್ಹ + ಅ + ಉ > ರ್ಹ + ಯ್ಹ + ಇಂ

ಇಲ್ಲಿ ಮೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಅ ಕಾರಕೆ ಪರಪದದ ಅದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಉ ಕಾರ ಸೇರಿ ಈ ಕಾರ ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ.

ಮೌತ್ರ : ಅ ಅ ಕಾರಗಳಿಗೆ ಇ ಈ ಕಾರಗಳು ಪರವಾದರೆ ಅವರಡರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಏ ಕಾರವೂ ಉ ಉ ಕಾರಗಳು ಪರವಾದರೆ ಓ ಕಾರವೂ ಇಂ ಕಾರ ಪರವಾದರೆ ಅರ್ಹ ಕಾರವೂ ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅದು ಗುಣಸಂಧಿ.

ಉದಾ: ಸುರೇಂದ್ರ ಮಹೇಶ್ವರ ಚಂದ್ರೋದಯ ದೇವತ್ವ ಇತ್ಯಾದಿ
ಸಮಾಸದ ಸ್ಥಾಲ ಪರಿಚಯ ವಿವರ

ತತ್ಪುರುಷ ಕರ್ಮಧಾರಯ ಮತ್ತು ದ್ವಿಗುಸಮಾಸಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ತಿಳಿದಿರುವೀರಿ. ಉಳಿದ ಸಮಾಸಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಿರಿ.

ಅಂಶಿಸಮಾಸ

ದ್ವನಂದಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಅಂಗೈ ಮುಂಗೈ ಮುಂದಲೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ಪದಗಳ ರಚನೆ ಇಂತಿದೆ:

- ಉದಾ.: ಕ್ಷೇಯ + ಅಡಿ > ಅಂಗೈ
 ತಲೆಯ + ಮುಂದು > ಮುಂದಲೆ
 ಹುಣಿನ + ಕೊನೆ > ಕೊನೆಹುಣು

ನಮೂದಿತ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಮೂರ್ವಪದ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಅಂಶಿಯೂ ಪರಪದ ಅಂಶಿಯ ಒಂದು ಅಂಶವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುವುದು.

ಸೂತ್ರ : ಮೂರ್ವೋಽತ್ತರ ಪದಗಳು ಅಂಶಾಂಶಿ ಭಾವಸಂಬಂಧದಿಂದ ಸೇರಿ ಮೂರ್ವಪದ ಅಥವ ತ್ವಾನವಾಗುಳ್ಳ ಸಮಾಸವೇ ಅಂಶಿಸಮಾಸ. ಈ ಸಮಾಸವನ್ನು ಅವೃತ್ಯಾಭಾವ ಸಮಾಸವೆಂತಲೂ ಕರೆಯುವರು.
 ಉದಾ.: ಅಂಗಾಲು ಮುಂಗಾಲು ಹಿಂದಲೆ ಮುಂಬಾಗಿಲು ಇತ್ಯಾದಿ

ರಗಳೆ

‘ರಗಳೆ’ ಎಂಬುದು ‘ರಫೆಟೊ’ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದದ ತಡ್ಡವರೂಪ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಉತ್ಸಾಹ, ಮಂದಾನಿಲ ಮತ್ತು ಲಿಲಿತ ಎಂದು ಮೂರು ವಿಧದ ರಗಳಿಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ‘ರಗಳೆ’ಯಲ್ಲಿ ಇಂತಿಪ್ಪೇ ಸಾಲುಗಳು ಇರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಲುಗಳು ಸಮಾನವಾದ ಮಾತ್ರಾಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತವೆ. ಎರಡೆರಡು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಉತ್ಸಾಹರಗಳೆ :

ಉತ್ಸಾಹ	- ಉ	- ಉ	- ಉ
ಪೋಗೊ	ಉ	ಉಂಗ	ಉಲ್ಲಿ
ತಳಿರ	- ಉ	- ಉ	- ಉ
ಕಾವ	ಉ	ಉಂಗ	ಉಲ್ಲಿ
ತುಂಬಿ	- ಉ	- ಉ	- ಉ
ವಿಂಡಿ	ಉ	ನಂತೆ	ಪಾಡಿ
ಜಕ್ಕೆ	- ಉ	- ಉ	- ಉ
ವಕ್ಕೆ	ಉ	ಯಂತೆ	ಕೊಡಿ

ನಾಲ್ಕು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಉತ್ಸಾಹ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಸಾಲಿನಲ್ಲೂ ಮೂರು ಮಾತ್ರೆಗಳ ನಾಲ್ಕು ಗಣಗಳಿಂಟು ಮೂದಲೆರಡು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಆದ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯಪ್ರಾಸಗಳೂ ಮತ್ತೆರಡು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯಪ್ರಾಸವೂ ಇರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಸೂತ್ರ : ಎರಡೆರಡು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸ ನಿಯಮವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮೂರು ಮಾತ್ರೆಯ ನಾಲ್ಕುಗಣಗಳ ಗಣನಿಯಮದಿಂದ ಸಾಲುಗಳ ಸಂಖಾನಿಯಮವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವ ಪದ್ಯ ಜಾತಿಯೇ ಉತ್ಸಾಹರಗಳೆಯೆನಿಸುವುದು.

ಶಿಥಿಲದ್ವಿತ್ಯ : ಒಂದು ಅಕ್ಷರವು ಸಂಯುಕ್ತಕ್ಕರವಾಗಿದ್ದರೆ (ಒತ್ತಕ್ಕರ) ಆಗ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ತೇಲಿಸಿ ಉಚ್ಛರಿಸಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿರುವ ಒತ್ತು ಶಿಥಿಲವಾಗುತ್ತದೆ ಇಂತಹ ಅಕ್ಷರವನ್ನೇ ಶಿಥಿಲದ್ವಿತ್ಯಕ್ಕರ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು. ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯದ ಮೊದಲ ಸಾಲಿನ ಮೊದಲ ಪದವಾದ ‘ಕುಳಿವರ್’ ಎಂಬಲ್ಲಿ ‘ವರ್’ ಎಂಬುದು ಒತ್ತಕ್ಕರವಾಗಿದೆ (ಡಿತ್ಟಾಕ್ಕರ). ನಿಯಮಾನುಸಾರ ಅದರ ಹಿಂದಿನ ಅಕ್ಷರ ‘ಳಿ’ ಎಂಬುದು ಗುರು ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿರುವ ‘ವರ್’ ಅಕ್ಷರ ಶಿಥಿಲದ್ವಿತ್ಯಕ್ಕರವಾದ ಕಾರಣ ಅಂದರೆ ‘ವರ್’ ಎಂಬ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ತೇಲಿಸಿ ಉಚ್ಛರಿಸುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಶಿಥಿಲದ್ವಿತ್ಯ ಉಂಟಾಗಿ ‘ಳಿ’ ಎಂಬ ಅಕ್ಷರವು ಲಘು ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಮಂದಾನಿಲ ರಗಳಿಃ :

॥	—	॥	॥	॥	—	
ಅಡುವ		ಗುಂಡ		ಯ್ಯನ ಹೊಸ		ನೃತ್ಯಂ
—	॥	॥	—	॥	—	
ನೋಡುವ		ಶಿವನಂ		ಮುಟ್ಟಿತು		ಸತ್ಯಂ
॥	—	—		—	—	
ಸುಖಿದಾ		ಟಂತೆ		ನ್ನಂಬೆಂ		ಬತ್ತಲ್
॥	॥	॥	—	॥	—	
ಸುಖ ಮುಖ		ದಿಂದಂ		ಮನಮಂ		ಸುತ್ತಲ್

ಈ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಾದದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರೆಗಳ ನಾಲ್ಕು ಗಣಗಳಿವೆ. ಮೊದಲೆರಡು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ‘ಡ್’ ಎಂಬ ಪ್ರಾಸಾಕ್ಷರವೂ ಮತ್ತೆರಡು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ‘ಬ್ರ್’ ಎಂಬ ಪ್ರಾಸಾಕ್ಷರವೂ ಆದಿಪ್ರಾಸವಾಗಿ ಬಂದಿವೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಎರಡೆರಡು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯಪ್ರಾಪ್ತೂ ಇದೆ.

ಸೂತ್ರ : ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರೆಯ ನಾಲ್ಕು ಗಣ ಪ್ರತಿ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಎರಡೆರಡು ಸಾಲುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಸನಿಯಮುದಿತುವ ಪದ್ಯಜಾತಿಗೆ ಮಂದಾನಿಲ ರಗಳಿಂದೆನ್ನುವರು.

ಲಲಿತರಗಳಿಃ :

ಒಳಿಯಿರಗ		ದನಿಲನಲು		ಗದ ರವಿ ಕ		ರಂ ಮಗದ
ಒಂ	—	ಒಂ	—	ಒಂ	—	ಒಂ
ಸುಳಿಗೊಂಡು		ದಳವೇರಿ		ಹೆಸರಳಿದ		ಬೆಳಮುಳಿದ
ಒಂಬಂಬ		— ಒ —		ಒಂ ಒ		— — ಒ
ಸುರುಚಿರಮೆ		ನಿಪ್ಪಮೀ		ಸಲಮೊಗ್ಗೆ		ಯಂಚೊಂಡು
ಒಂ ಒ		— ಒ ಒ		ಒಂ ಒಂ ಒ		— — ಒ
ಇರವಂತಿ		ಯೋಳ ಮರೆವ		ಬಿರಿಮುಗ್ಗುಳ್ಳ		ಝಂ ಚೊಂಡು

ಇಲ್ಲಯೂ ಹೊನೆಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ‘ಗು’ ಎಂಬುದು ದ್ವಿತ್ಯಕ್ಕರ (ಒತ್ತುಕ್ಕರ) ಆಗಿದ್ದರು ಇಲ್ಲಿ ಶಿಥಿಲದ್ವಿತ್ಯ ಇರುವುದರಿಂದಾಗಿ ಅದರ ಹಿಂದಿನ ಅಕ್ಕರ ‘ಗು’ ಎಂಬುದು ಲಘುವಾಯಿತು.

ಈ ಪದ್ಯದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಾಲಿನಲ್ಲಿಯೂ ಏದು ಮಾತ್ರಗಳ ನಾಲ್ಕು ಗಣಗಳಿವೆ. ಎರಡೆರಡು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸ್ತಾವಿದೆ.

ಮೂತ್ರ: ಪ್ರತಿ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಐದ್ಯೆಡು ಮಾತ್ರಗಳ ನಾಲ್ಕು ಗಣಗಳಿಷ್ಟು ಎರಡೆರಡು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸ್ತಾವಿದೆ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ರಗಳಿಯೇ ಲಲಿತರಗಳೇ.

- ಭಾಷಾ ಚರ್ಚೆಗಳಿಕೆ :

ರಸಫಳಂಗಳನ ಇಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ ಶುಕನಿಕರಮಂ

ಮೊಸ ಮೊವನೆಳಸಿರುತ್ತದೆ ಮಧುಕರ ಪ್ರಕರಮಂ

ಈ ಪದ್ಯಭಾಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತಾರ ಹಾಕಿ ಗಣ ವಿಭಾಗಮಾಡಿ ಭಂದಸ್ಸಿನ ಹೇಸರು ಬರೆದು ಲಕ್ಷಣ ಬರೆಯಿರಿ.

- ಅಭ್ಯಾಸ ಅರಿವು

೧. ಸಂಧಿ ಎಂದರೇನು? ಅದರ ವಿಧಗಳಾವುವು?

೨. ಸವಣದಿಫಳ ಸಂಧಿ ಎಂದರೇನು?

೩. ಗುಣಸಂಧಿ ಎಂದರೇನು? ಉದಾಹರಣೆ ಹೊಡಿ

೪. ಸಮಾಸ ಎಂದರೇನು? ಅದರ ವಿಧಗಳಾವುವು?

೫. ರಗಳೆ ಭಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಪಾದಗಳಿರುತ್ತವೆ?

೬. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ರಗಳೆಗಳೆಷ್ಟು? ಯಾವುವು?

ಪೂರಕ ಓದು

➤ ಹರಿಹರನ ಬಸವದೇವರಾಜ ರಗಳೆ ಮತ್ತು ನಂಬಿಯಣಿನ ರಗಳಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಓದಿ.

ಗದ್ಯಪಾಠ - ०२

ಇತಿಹಾಸದ ಚಕ್ಕಡಿ

[ಆತ್ಮಕತೆ - ಆಧುನಿಕ ಚಂಪೂ]

- ಅರವಿಂದ ಮಾಲಗ್ರಿ

ಮುನ್ನಯೊಲಿ

ನನ್ನದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ದಿತಿನಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರತಾರವೂ ಒಂದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಶೈಲಿಕ್ಷಣಿಕ ನೋವು, ಕಷ್ಟ, ವೇದನೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ನಾಟಕ್ಯ ಪ್ರತಿಭಾನಿ ಮತ್ತು ವಿರೋಧವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಬಳಿಕ್ತಪ್ರಾಣಾಗಿ. ಆ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಅನೂಳಾಗ್ರ ಬಿದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತರುವುದು ಪ್ರಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ.

ಅಧ್ಯೇತ್ಸಿ - ಓದಿ

ಚಕ್ಕಡಿ	ಕೇರಿ	ಹಂಗಿಸು	ಭಂಗಿ	ವಿಬರು	ಹಿಂಜರಿ
ಟೂರಿಂಗ್‌ಟನ್‌ಸೆಸ್	ಅಂಗಳಾಚು	ಚೇರಮನ್‌ನ್ನು	ಕರುಕುಳಿ	ಬುಡ್ಡಿ	

ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಆತ್ಮಕತೆ - [ಗದ್ಯ-ಪದ್ಯ]

ಇತಿಹಾಸದ ಚಕ್ಕಡಿ, ಚಕ್ಕಡ ಬಾಯಿಯಲಿ
ಪರಿಪಾಠ-ಬಣ್ಣಗಳಲ್ಲದ ಹೂಗಳ ರಾಶಿಯ ಮೌಳಗು
ನೆಲಸಮನಾಗಿ ನೀರು ಹರಿಯುವುದು
ಲಂಪ್ಪು ಸಕ್ಕರೆಯ ಸಂಚಾತ
ಸಮರಸದ ಜೋಗದ ಜಲಜಾತ

ನಾನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಓದುವುದು ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ. ಈ ಕೇರಿಗೆ ಜೀವಂತಿಕೆ ಬಂದಾಗ ಹಿತ್ತೆ ನೆತ್ತಿಗೇರುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಇವರೆಂದಿಗೆ ಕದನ. ಓದು, ಪರಿಕ್ಷೇ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಾಗ ಮಾತ್ರ ಇರುತ್ತಿತ್ತು 'ನಾವು ಓದುತ್ತಿದ್ದೇವೆ' ಎನ್ನುವ ಅಹಂ ತೋರಿಕೆಯದ್ದೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲವು ಬಾರಿ ಮೋಲೀಸ್ ಸ್ವೇಷನ್‌ವರೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ್ರಿ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ಮಾತ್ರ ಸೊನ್ನೆಯಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು.

ನನ್ನ ಓದಿನ ಆತ್ಮೀಯ ಸ್ಥಳವೆಂದರೆ 'ಪದ್ಮಾವತಿಯ ಗುಡ್ಡ'. ಪದ್ಮಾವತಿಯ ದೇವಸಥಾನ ಜೈನರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು, ಪಶಾಂತವಾದ ಸ್ಥಳ. ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಕಲ್ಲು ಬಂಡಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ 'ಅಳಬುರಕ ಕಲ್ಲು' ಹೆಸರುವಾಸಿ. ಈ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಜನ ಬರಲು ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೊದಮೊದಲು ನಮ್ಮ ಕೇರಿಯ ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಓದಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಜತೆಗೋಸ್ಕರ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುತ್ತರುತ್ತಿದ್ದ. ಆತನ ಹೆಸರು ಇಟ್ಟಪ್ಪ. ಈತ ಈಗ ಬ್ಯಾಂಕ್ ನೋಕರ. ಈತನ ಓದುವ ಹವ್ಯಾಸವೇ ನನ್ನನ್ನು ಓದುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಷಿಸಿತು.

ಈತನ ಓದು ಮುಗಿದ ಅನಂತರ ನಾಮೋಭ್ಯನೇ ಎಷ್ಟೇ ಬಾರಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಓದಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಈಗಂತೂ ಅದು ಓದುಗರ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ಆ ಗುಡ್ಡದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಓದುಗರಿರುವುದು ನೋಡಿ ನನಗಂತೂ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಹೇಳು.

ನಮ್ಮೊಭ್ಯನ ಓದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕೇರಿಯ ಸ್ನೇಹಿತರೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಹಂಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ‘ನಾಳೆ ಇಂವ ಚೌಕಟ್ಟಾಗ ಬರ್ತಾನಪ್ಪಾ’ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ‘ಮತ್ತೆನಪ್ಪಾ ಚೌಕಟ್ಟು’ ಎಂದೇ ಮಾತನ್ನಾರಂಭಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಂದರೆ ಓದಿ ರ್ಯಾಂಕ್ ಬರ್ತಾನೆ. ಆಗ ಈತನ ಹೋಚೋ ಹತ್ತಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆಂದು ಗೇಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಪಾಸಾಗುತ್ತಾ ಹೋದಾಗ ಅನಂತರ ಅವರು ನನ್ನ ಹಾದಿಯನ್ನೇ ತುಳಿದರು. ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ನನ್ನ ಕೇರಿಯ ಜನ; ಕೇರಿಯ ಜನಗಳ ಅನಂತರ ಉರ ಜನರೇ ಪದ್ಧಾವತಿಯ ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಬರಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಮೊದಮೊದಲು ನಾನು ಪದ್ಧಾವತಿ ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಅದೊಂದು ಹೆದರಿಕೆಯ ತಾಣ ಎನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಸುತ್ತಲ್ಲ ಹಾಸಿನಿಂತ ಬಂಡೆಗಳು, ಅದರ ಮೇಲೆ ನರ್ತನದ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತ ವಿಭಿನ್ನಾಕಾರದ ಕಲ್ಲು ಬಂಡೆಗಳು. ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಗುಹೆಗಳು, ಕಾಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಇವೆಲ್ಲವೂ ಹೆಚ್ಚು ಮನಸೆಳೆಯುವಂಥವು. ನಾನಂತೂ ಕಲ್ಲು ಮೊಟರೆಯ ಒಳಗೆ ಮಲಗಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದೆ. ಇದು ಗಂಟೆಯೋಳಗಾಗಿಯೇ ಮನಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಒಮ್ಮೆ ನಿದ್ದೆ ಬಂದು ಕಲ್ಲಿನ ಬಂಡೆಯಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಎಚ್ಚರಾದಾಗ ಕತ್ತಲಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ! ಎಚ್ಚರಾಗಿ ಎದ್ದು ಕುಳಿತಾಗ ಎದೆಯೋಡೆದು ನೀರಾಯಿತು. ಆ ಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ನಡುವೆ ಎದ್ದನೋ ಬಿದ್ದನೋ ಎನ್ನುವ ವಿಬರಿಲ್ಲದೆ ಸತ್ತನೋ ಕೆಟ್ಟನೋ ಎಂದು ಓಷ್ಟೋಡಿ ಬಂದಿದ್ದೆ.

ಪರೀಕ್ಷೆ ಹತ್ತಿರ ಬಂತೆಂದರೆ ಸಾಕು. ನಾನು ತಲೆಯ ಕೊಡಲನ್ನು ಮೊಳ್ಳಿವಾಗಿ ತೆಗೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಇದರಿಂದ ತಿರುಗಾಡುವುದಕ್ಕೆ, ಇನ್ನೊಭ್ಯರಿಗೆ ಮುವಿ ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದೆಡೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತುಹೊಳ್ಳುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗಿದ್ದಾಗಲೂ ಉರಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಹೋಗೇಕಾಗಿ ಬಂದಾಗ ತಲೆಗೆ ಟೋಟಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅದರ ಮೇಲೆ ಸ್ವಾರ್ಥ ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ತರಲು ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗಲೂ ಇದೇ ರೀತಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆಗ ಗುರುಗಳು; ‘ಏನು ಮಾಲಗತ್ತಿ ಮೃಯಾಗ ಆರಾಮಿಲ್ಲೇನು?’ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ ಗತಿನಿಂದ ‘ಹೌದು ಸರ್’ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ನಿಜವಾದ ಕಾರಣ ಕೊಡಲು ಮನಸ್ಸು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಅರವಿಂದ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಟ, ಜಾತಿಯಲ್ಲಿನಿದೆ ಮಣ್ಣ?

ನಾ ಬೆಳೆಸಿದ ಹುಡುಗ. . . ನನ್ನ ಗುರುತನದ ಕಾಣಿಕೆ -

ಯೊಂದು ಬೀಗುವಲ್ಲಿ ನಮನವದೆ

ಕಾಲೇಜಿನ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಓದು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು, ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಂದೆರಡು ತಿಂಗಳು ಇದೆ ಎನ್ನುವಾಗ. ವಿದ್ಯುತ್ ದೀಪ ಕೇರಿಗೆ ಪ್ರವೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇನ್ನೂ ಯಾರ ಮನಸೆಯೋಳಕ್ಕೂ ಪ್ರವೇಶವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ನಾನು ರಸ್ತೆಯ ವಿದ್ಯುತ್ ದೀಪದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಓದುವ ರೂಢಿ

ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಶಕ್ತಿ ಹೊರಟು ಹೋದಾಗಲೂ ಬುಡ್ಡಿ ಲ್ಯಾಂಪನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಅದೇ ವಿದ್ಯುತ್ ಕಂಬದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತು ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಓದುವ ವಾಡಿಕೆ ಇತ್ತು.

ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಒಂದು ದಿನ ನಾನು ಓದುವ ಕಂಬದ ದೀಪ ಹತ್ತುಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆ ಕಂಬ ಅಲುಗಾಡಿಸಿದರೆ ಸಾಕು, ದೀಪ ಹತ್ತುವ ಇಲ್ಲವೇ ನಂದುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳೂ ಇದ್ದವು. ಏನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿದರೂ ದೀಪ ಹತ್ತುಲೇ ಇಲ್ಲ. ಬಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದೆ ಎಂದು ಪಂಚಾಯತಿಗೆ ಹೋಗಿ ದೂರು ಸಲ್ಲಿಸಿದೆ. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ದೀಪ ಹತ್ತಿತು. ರಾತ್ರಿ ಒಂದು ಗಂಟೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿದ್ದೆ ಕಳೆಯಲೆಂದು ಸುತ್ತುತ್ತಾ ಹರಕು ಪರದೆಯ ಟೂರಿಂಗ್ ಟಾಕೀಸಿನ ಎಡೆಗೂ ಸುತ್ತಿಬಂದು ನಾಲ್ಕು ಬದು ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ಓದುವ ಅಭ್ಯಾಸವಿತ್ತು.

ಮತ್ತೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮತ್ತೆ ಬಲ್ಲಿ ನಂದಿ ಹೋಯಿತು. ಹೀಗಾದಾಗ ಬುಡ್ಡಿ ಲ್ಯಾಂಪಿನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಓದುವುದೂ ಬೇಸರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹದಿನ್ಯೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಹೀಗೆ ಮೂರು ಬಲ್ಲಗಳು ಹೋದವು. ಪಂಚಾಯತಿಯ ಬಲ್ಲಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗಲ್ಲಾ ಸಲಾಮು ಹೊಡೆದು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಹಾಗೆ ಆಗದ ಹಾಗೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವೆ ಇದೊಂದು ಬಾರಿ ಬಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಎಂದು ಅಂಗಳಾಚಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡೆ.

ಏನೋ ಹೀಂಗ ಹೇಳಾಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟುಸರೆ ಆಯ್ದು ನೀ?

ಓದಿಯೋ? ಇಲ್ಲ ಕಂಬದ ಜೋಡಿ ಆಟಾ ಆಡ್ಡೀಯೋ?

ಎಂದರು ಚೇರಮನ್ನರು.

ಇಲ್ಲಾ ಸರ್, ಆ ಕಂಬದಲ್ಲಿ ಲೈಟಿನ ವಾಯರ್ ಲೂಸ್ ಆಗಿದೆ ಅಂತಾ ಕಾಣ್ಣದೆ. ಆ ವಾಯರ್ ಬಿಗಿ ಮಾಡಿಸಿ ಬಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದರೆ ಸರಿಯಾಗಬಹುದು ಸರ್ ಎಂದೆ.

‘ಕೆ.ಇ.ಬಿ. ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳು’ ಎಂದರು.

ಕೆ.ಇ.ಬಿ. ಅಫೀಸ್ ಇನ್ನೊ ಬಂದಿರಲ್ಲಿ. ಅದರ ಕುರಿತು ಕೆದಕಿ, ಬರಬೇಕಾದ ಒಂದು ಬಲ್ಲು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಒಪ್ಪದೆ ಮೌನವಾಗಿದ್ದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಚೇರಮನ್ನರು ‘ವ ಇದೊಂದು ಸರೆ ಹಾಕಂತ ಹೇಳೋ’ ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಬೆನ್ನು ತೋರಿದೆ. ಮರುದಿನ ಕಂಬದ ದೀಪ ಹತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ಸಂತಸ ಪಟ್ಟಿ, ಅದರಿಂದ ನನ್ನ ಓದಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು.

ಕವಿ ಸೆಲದ ಮೇಲಿರುವುದಿಲ್ಲ

ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಸೆಲವೆ ಕವಿಯ ಮೇಲಿರುತ್ತದೆ

ಕವಿ ಆಕಾಶದ ಮೇಲಿರುತ್ತಾನೆ

ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಮೇಲಕೆತ್ತುತ್ತಾನೆ

ಕವಿ ಮತ್ತೆ ಗೋರಿಯಂದ ಮೇಲೆಣುತ್ತಾನೆ

ತಾನೇ ದೇವರಾಗತ್ತಾನೆ ಜನಾರಣಾವೇ ಹೂಬನವಾಗಿ ಅರಳುತ್ತದೆ!

ಲೇಖ - ಭಾವ - ಆಕರ್

ಅರವಿಂದ ಮಾಲಗ್ತಿ ಅವರು (ರೇಖಿತ) ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳದವರು. ಕನಾರೆಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಿಂದ ಎಂ.ಎ., ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿ ಪಡೆದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಪೋಧನೆ ಮತ್ತು ವೈಚಾರಿಕ ಲೇಖನಗಳಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವರಲ್ಲದೇ ಜನಪ್ರಿಯ ಕವಿಯೂ ಆಗಿರುವರು. ಮೂಕನಿಗೆ ಬಾಯಿ ಬಂಡಾಗ, ಕಪ್ಪಕಾವ್ಯ, ಮೂರನೇ ಕೆಳ್ಳಿ, ನಾದಿನಿನಾದ, ಶಿಲಿಕಾನ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಕೋಗಿಲೆ, ಬಂಡಾಲ ಸ್ವಾರೋಜಿಗಳಿಂ ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳು. ಕಾರ್ಯಕ್ರಾಂತಿಕ ಮುಗಿಯದ ಕರ್ತೆಗಳು ಕಥಾ ಸಂಕಲನಗಳು. ಗೌಮೇರಂಟ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಆತ್ಮಕಥನ. ಜಾನಪದ ಶೋಧ, ಭೂತಾರಾಧನೆ, ದಲಿತಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳವಳಿಯ ತಾತ್ತ್ವಿಕ ಬಿಂಠನ, ದಲಿತಪ್ರಜ್ಞ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಕೃತಿಗಳು.

ಮೂಕನಿಗೆ ಬಾಯಿಬಂಡಾಗ ಕವನ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ದೇವರಾಜ ಬಹದೂರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಕಪ್ಪಕಾವ್ಯ ಕೃತಿಗೆ ನರಸಿಂಹಯ್ಯ ಮರಸ್ಯಾರ ಹಾಗೂ ಗೌಮೇರಂಟ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕೃತಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಲಭಿಸಿದೆ.

*

*

*

*

ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಒಂದು ವಿಶ್ವಪ್ರಕಾರದ ಆತ್ಮಕಥ. ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಜೀವನ ವಿವರವನ್ನು ಸ್ವತಃ ಬರೆದು ದಾಖಲಿಸುವುದೇ ಆತ್ಮಕಥ. ಬದುಕಿನ ಸಿಹಿ ಕಹಿಗಳಿರದನ್ನೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಮನಬಿಷ್ಟಿ ಹೇಳುವ ಅನುಭವ ನಿರೂಪಣೆ. ಸಿಂಹಾವಲೋಕನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸಾದರವದಿಸುವ ಸ್ವತಿಜಿತ್ರಗಳೇ ಆತ್ಮಕಥ!

ಅರವಿಂದ ಮಾಲಗ್ತಿ ಅವರು ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ. ಸಾಹಿತ್ಯಾಗಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದಲಿತ ಸಂಪೇದನೆ ಮತ್ತು ಅನುಭವವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ದಾಖಲಿಸುವವರು. ಆತ್ಮಕಥಯಿಂದ ಅವರ ಬಾಲ್ಯ, ವ್ಯಾಸಂಗ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಪರಿಸರವನ್ನು ಅರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸಾಧಕರೊಬ್ಬರು ನಡೆದುಬಂದ ದಾರಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ ಸಾಧನಾ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಎಡರುತೋಡರುಗಳು ಬಂದರೂ ಭಲ ಬಿಡದೆ ಮುನ್ನಗೆಬೇಕೆಂಬ ತಿಳಿವನ್ನು ಪಡೆಯಲೀ ಎಂಬುದೇ ಪ್ರಕೃತ ಗದ್ದ ಭಾಗದ ಉದ್ದೇಶ. ಬಾಲ್ಯದ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪರಿಚಯಿಸಿದೆ.

*

*

*

*

ಪ್ರಕೃತ ಇತಿಹಾಸದ ಚಕ್ಷುಡಿ ಆತ್ಮಕಥನದ ಭಾಗವನ್ನು ಅರವಿಂದ ಮಾಲಗ್ತಿ ಅವರ ಆತ್ಮಕಥನ ಗೌಮೇರಂಟ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ(ಪುಟ ೪೦-೪೧) ಮತ್ತು ಆಯ್ದ ಕವಿತೆಗಳು ಮಸ್ತಕದಿಂದ ಆರಿಸಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಸಂಯೋಜಿಸಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದೆ.

ಪದ-ಗದ್ಯಧರ್ಮ

ಕದನ-ಸಂಘರ್ಷ; ಅಹಂ-ಜಂಬಿ; ಕೇರಿ-ಮನೆಗಳ ಸಾಲು ; ಪ್ರೇರೇಪಿಸು-ಉತ್ತೇಜಿಸು, ಹಂಗಿಸು-ಮೂದಲಿಸು, ಪಾಸಾಗು-ಉತ್ತೀರ್ಣಿಸಾಗು ; ತಾಣ-ನೆಲೆ ; ಖಿಬರು- ಅರಿವು ; ಗತ್ತು-ಮೀವಿ. ವಾಡಿಕೆ-ಪದ್ಧತಿ; ಅಂಗಲಾಚು-ಮೊರೆಯಿಡು.

ಪತ್ರಾಧಾರ ಟಿಪ್ಪಣಿ

ಆರಾಮಿಲ್ಲ: ಆರೋಗ್ಯ ಸರಿಯಿಲ್ಲ, ಅನಾರೋಗ್ಯ

ಫಾರಿಂಗ್ ಟ್ರಾಕ್ಟ್‌ಎಂಬೆಂದು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗುವ ಸಂಭಾರಿ ಚಿತ್ರಮಂದಿರ ಚೈಕಟ್ಟಾಗು: ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದವರ ಘೋಟೋ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವುದು

ಪತ್ರಾಧಾರ ಮೊರಕ ವಿಶೇಷಾಂಶ

ಪಂಚಾಯಿತಿ: ಗ್ರಾಮದ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುವ ಬದು ಸದಸ್ಯರುಳ್ಳ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆ

ಕ. ಇ. ಬಿ.: ಕನಾಂಟಿಕ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಕಲ್ ಮೋಡ್‌ [ಕನಾಂಟಿಕ ರಾಜ್ಯ ವಿದ್ಯುತ್ತಕ್ಕೆ ನಿಗಮ]

ಫಿಲೋ.ಡಿ.: Philosophiae Doctor [Ph.D], ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿರಾರದ ಪದವಿ (Doctor of Philosophy)

ಕಲಿತ ಮೂಲ ಪಾಠದ ಅಭ್ಯಾಸ

- ಮೋವಕ ಅಭ್ಯಾಸ
 - ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಪಠ್ಯದ ವಸ್ತುನಿಷ್ಟ/ನಿಲಿರ ನಿಜಾಯ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಚರ್ಚುವಟಿಕೆಗಳು
 - ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಜಾಗವನ್ನು ಸೂಕ್ತಪದದಿಂದ ತುಂಬಿ.
೧. ಪದ್ಯಾವತಿ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ _____ ಕಲ್ಲು ಹೆಸರುವಾಸಿ.
 ೨. ಚೌಕಟ್ಟಾಗು ಎಂದರೆ _____ ಅರ್ಥ.
 ೩. ದಾರಿದೀಪದಡಿಯಲ್ಲಿ ಲೇಖಿಕರು ಕುಲಿತು ಓದುವುದು _____
 ೪. ಹಗಲಿನ ಓದಿಗಿಂತ _____ ಓದು ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರಿಯವಾದುದು.
 ೫. ಇತಿಹಾಸದ ಚಕ್ಕಡಿ ಗಡ್ಡಪಾಠದ ಆಕರ ಗ್ರಂಥ _____
- ಆ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದ ಪದವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ
೧. ಕಮ್ಮಕಾವ್ಯ ನಾದನಿನಾದ ಮೂಕನಿಗೆ ಬಾಯಿ ಬಂದಾಗ ಕಾಯ್
 ೨. ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ನತ್ಯನಾದ ಮನೆಗೆ

೨. ಬಂತೆಂದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬಿಗೆ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗಾದಾಗ
೩. ಅ ರ ಇ ಏ
- ಹೇರಣಾ ಅಭ್ಯಾಸ
 - ಕರಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಪಠ್ಯದ ವಿವರಗ್ರಹಿಕಾ ಮತ್ತು ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು
 - ಅ. ಕೊಟ್ಟರುವ ವಾಕ್ಯಗಳ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತ ಸ್ಥಾರಸ್ತ್ಯ-ವಿವರವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ
 ೧. “ನಾಳೆ ಇಂವ ಚೌಕಟಪ್ಪುಗ ಬಿರ್ತಾನವ್ವು”
 ೨. “ಎಚ್ಚರಾಗಿ ಎದ್ದು ಕುಳಿತಾಗ ಎದೆಯೋಡೆದು ನೀರಾಯಿತು”
 ೩. “ಮೈಯಾಗ ಆರಾಮಿಳ್ಳೇನು?”
 ೪. “ಇಡೀಯೋ ಇಲ್ಲ ಕಂಬದ ಜೋಡಿ ಆಟಾ ಆಡ್ಡೀಯೋ”
 ೫. “ಆ ಪಾಯರ್ ಬಿಗಿ ಮಾಡಿಸಿ ಬಲ್ಲು ಹಾಕಿದರೆ ಸರಿಯಾಗಬಹುದು ಸರ್”
 - ಆ. ಕೊಟ್ಟರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು/ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ
 ೧. ಪದಾರ್ಥತಿ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಲೇಖಿಕರು ಓದಲು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
 ೨. ಎದ್ದುಕ್ಕಾದೀಪದ ಬೆಳಕನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಲೇಖಿಕರು ಎದುರಿಸಿದ ಸಂಘರ್ಷಾವಾವು?
 ೩. ಆತ್ಮಕಥನದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
 - ಇ. ಕೊಟ್ಟರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮೂರು/ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ
 ೧. ಪದಾರ್ಥತಿ ಗುಡ್ಡದ ವಿಶೇಷತೆ ಎನ್ನು?
 ೨. ಶಿದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕೇರಿಯ ಜನರು ಲೇಖಿಕರನ್ನು ಏನೆಂದು ಹಂಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು?
 ೩. ಪದಾರ್ಥತಿ ಗುಡ್ಡದಿಂದ ಲೇಖಿಕರು ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಓಡಿಬರಲು ಕಾರಣವೇನು?
 ೪. ಲೇಖಿಕರು ಮೂರ್ಕಾ ತಲೆಕೊಡಲು ತೆಗೆಯಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಏಕೆ? ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು?
 ೫. ದೀಪದ ಕಂಬದ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತು ಓದುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಹೇಗೆ ಆಯಿತು?
 - ಈ. ಕೊಟ್ಟರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ
 ೧. ಓದು ಯಾವಾಗ ಇರುತ್ತಿತ್ತು?
 ೨. ಲೇಖಿಕರ ಓದಿನ ಆತ್ಮೀಯ ಸ್ಥಳ ಯಾವುದು?
 ೩. ಇಟ್ಟಪ್ಪ ಯಾರು?

ಉ. ಲೇಖಕರಿಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಯಾದ ಸಂಗತಿ ಯಾವುದು?

ಇ. ಲೇಖಕರು ರಾತ್ರಿ ಓಟಗೆ ಬದ್ಧರಾಗಲು ಕಾರಣ ಏನು?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

• ಸ್ವೇಚ್ಛಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

ಸಂಧಿಯ ಶ್ವರೂಪ ಪರಿಜಯ ವಿವರ [ಮುಂದುವರಿದು]

ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಂಧಿ

- ಅವನು ಏಕೈಕ ಏರೆ

ಇಲ್ಲಿರುವ ಏಕೈಕ ಪದವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

ಎತ್ತ + ತುಕ > ಏತ್ತುಕ

ಕ್ರ + ತು + ತು > ಕ್ರು + ತು

ಇಲ್ಲಿ ಮಹಾವಿಷಯದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಅ ಕಾರಕೈ ಪರವದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಏ ಕಾರವು ಪರವಾಗಿ ಸಂಧಿಯಾಡಾಗ ಇ ಕಾರವು ಆದೇಶವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ಮೊತ್ತ : ಅ ಅ ಕಾರಗಳಿಗೆ ಈ ಇ ಕಾರಗಳು ಪರವಾಡಾಗ ಅವೇರದರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇ ಕಾರವೂ ಈ ಜೀ ಕಾರಗಳು ಪರವಾಡಾಗ ಜೀ ಕಾರವೂ ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದರ (ಇ, ಜೀ ಕಾರಗಳು ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂಡಾಗ) ಅದೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಂಧಿ.

ಉ.ಆ.: ಉತ್ತೋಕ್ತುಕ್ತಿ ಜನ್ಮತ್ವಾ ಜಲೋಫ್ ವನೋಷಧಿ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಯಣ್ಣಾಂತಿಕ

ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಂಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಣ್ಣಾ ಎಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಯೂ ಒಂದು. ಯ್ಯಾ ರ್ಹ ಲ್ಹ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ವ್ಯಂಜನಗಳನ್ನು ಯಣ್ಣಾ ಅಕ್ಷರಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಂಧಿಯಾಗುವಾಗ ಯಣ್ಣಾ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಅಕ್ಷರ ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅದೇ ಯಣ್ಣಾಂತಿಕ.

- ಅವನು ಅತ್ಯಂತ ಪರಾಕ್ರಮಿ

ಈ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಅತ್ಯಂತ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

ಅತ್ತ + ಅಂತ > ಅತ್ಯಂತ

ತ್ತು + ತ್ತು + ಅಂ > ತ್ತು + ಯ್ಯಾ + ಅಂ

ಇಲ್ಲಿ ಮೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಇ ಕಾರಕ್ಕೆ ಪರಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅಂ ಕಾರ ಸೇರಿ ಸಂಧಿಯಾದಾಗ ಇ ಕಾರದ ಬದಲಿಗೆ ಯೋ ಕಾರ ಆದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಮೂತ್ರ : ಇ ಈ ಕಾರಗಳಿಗೆ ಯೋ ಕಾರವೂ ಉ ಉ ಕಾರಗಳಿಗೆ ವೋ ಕಾರವೂ ಇಯ ಕಾರಕ್ಕೆ ರೋ ಕಾರವೂ ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅದು ಯಣಾಸಂಧಿ.

ಉ.ದಾ: ಅತ್ಯವಸರ ಜಾತ್ಯತೀತ ಕೋಟ್ಯಾಧಿತ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಮನ್ವಾದಿ ಹಿತ್ಯಾಚಿತ ಇತ್ಯಾದಿ ದ್ವಂದ್ವಸಮಾಸ

ಕೆರೆಯೂ ಕಟ್ಟೆಯೂ ಭಾವಿಯೂ – ಕೆರೆಕಟ್ಟೆಭಾವಿಗಳು

ಆನೆಯೂ ಕುದುರೆಯೂ ಒಂಟೆಯೂ – ಆನೆಕುದುರೆಒಂಟೆಗಳು

ಗಿಡವೂ ಮರವೂ ಬಳ್ಳಿಯೂ – ಗಿಡಮರಬಳ್ಳಿಗಳು

ಈ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಬೇರೆ ಸಮಾಸಗಳಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಮೂರ್ವಪದ ಮತ್ತು ಪರಪದ ಎಂಬ ವಿಭಾಗಗಳು ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅಥವ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಪದಕ್ಕೆ ಅಂದರೆ ಮೂರ್ವಪದ ಅಥವಾ ಪರಪದಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲಾ ಪದಗಳ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಧಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಮೂತ್ರ : ಎರಡು ಅಥವಾ ಅನೇಕ ನಾಮಪದಗಳು ಸಹಯೋಗ ತೋರುವಂತೆ ಸೇರಿ ಎಲ್ಲಾ ಪದಗಳ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಧಾನವಾಗಿ ಇರುವ ಸಮಾಸವೇ ದ್ವಂದ್ವಸಮಾಸ.

ಉದಾ: ಗುಡುಗು ಸಿಡಿಲು ಮಂಬಗಳು, ಗಿರಿಷನ ದುಗ್ಗಾಗಳು

ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು, ಕರಿ ತುರಗ ರಥಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ

- ಭಾಷಾ ಅಭ್ಯಾಸ ಅರಿವು

१. ವೃದ್ಧಿಸಂಧಿ ಎಂದರೆನು? ನಿದರ್ಶನ ಸಹಿತ ಬರೆಯಿರಿ.

२. ದ್ವಂದ್ವಸಮಾಸಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನ ನೀಡಿ.

ಮೂರಕ ಓದು

- ಅರವಿಂದ ಮಾಲಗತ್ತಿ ಅವರ ಗೌರ್ವೆಯಾಭಾಷ್ಣಾ ಆತ್ಮಕಥನ ಮಸ್ತಕವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಓದಿ

- ಎಚ್.ಎಸ್. ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್ ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ ಅರವಿಂದ ಮಾಲಗತ್ತಿ ಅವರ ಆಯ್ದ ಕವಿತೆಗಳು ಕೃತಿಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ

ಗದ್ದಪಾಠ - ೧೦
ಅಭಿಕರಿಯ ಜೀವಿ ಇಂಬಳ
[ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಬಂಧ]

- ಪಿ. ಸತ್ಯನಾರಾಯಣಭಟ್ಟ್

ಮುನ್ನಯಾಲಿ

ಅಮುಶತ್ವಾದುದನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ಮೂಲತೀರ್ಥಕರಿಸುವ ವಿಧಾನ, ವಿಶೇಷವೇ ವಿಜ್ಞಾನ. ಅಂದರೆ ಭಾತ ಜರ್ತಿನ ನಮಸ್ತವನ್ನಿಂದ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಲಿಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದಿಯ ದೋಷರಿಂತೆ ಒಳಪಡಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಧಾನವೇ ವಿಜ್ಞಾನ. ಈ ತರಣಾದ ವಿಜಾರಣೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಿಷ್ಟ ನಿಣಾಯಕ ಸೇಲೆಯಲ್ಲಿ ತಾತ್ತ್ವಿಕ ನಿರಂತರಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ನಿರೂಪಿಸುವ ಲೇಖನಗಳೇ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಬಂಧಗಳು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂಶವೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ, ತಾತ್ತ್ವಿಕ, ಗೈಡೀಯ ಸೇಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಳಿಗೆಯ್ತದ್ದು. ಅಂತಹ ಪ್ರಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಉಪ್ಪಾರ್ಥಕ ಒಂದಾಣಿದೆ.

ಅವನೆಂತಾ ಜಗತ್ ಮಾರಾಯಾ, ಕಟ್ಟಕೆಂಡ್ರೆ ಬಿಂಬಿಂದೇ ಖಲ್ಲಿ - ಮಾತ್ರ ಕೆಂಬಿಂದೆ. ಏನಾದ್ದು ನಂಗತಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನೇ ಪಣ್ಣಾಗಿ ಹಿಡಿದು ವಾಧಿತುವ ಮಂಬಿ ಖದ್ದುರೆ. ಅದನ್ನೇ ಸಾಧಿಸುವ ಭಲಣಾರಲಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಹ ಮಂಬಿಗೆ ಜಗತ್ ಎನ್ನಾತ್ತಾರೆ. ಅದು ನಿರುಪದ್ರವ, ಅಪತಾಲಿ ಜಂಬಿ. ಖಂಬಿ ಎಂದರೂ ಅದೇ. ಖಂತಹ ಜಂಬಿ ಖಂದು ನರೆ ದೀರ್ಘದಿಂದ ಭಾರತಕ್ಕ ಅಮುದಾಗುತ್ತಿದೆ. ಎಕೆ, ಎಣಿ ಮತ್ತು ಹೆಂಗೆ? ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯೋಣ.

ಅಧ್ಯೇತ್ಸಿ - ಓದಿ

ಕಿರ್ಯಾರ್ಡಿ	ಎರೆಹುಳಿ	ಜವಗು	ಚಾರೆಣಿ	ಪಾವರಿ
ಯಾನೆ	ಪಟ್ಟ	ಜೀರ್ಣಾರ್ಥಿಗೆ	ಗ್ರಾದರರ್	ಜಲೂಕ
ಸಿರೆ	ಧೇರಪಿ	ಹಿರುಡಿನ್	ರ್ಯಾಂಕ್‌ಲಾಗಾನಾ	

ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಬಂಧ

ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಚೆಳಿಗಾಲದ ಚುಮುಚುಮು ನಸುಕಿನ ಹೊತ್ತು. ಒಂದು ಚರ್ಮದ ಕೃಜೀಲ ಹಿಡಿದ ಬಬ್ಬಿ ಹಣ್ಣು ಹಣ್ಣು ಮುದುಕೆ ಕೆವಿ ವರ್ಡ್‌ವರ್ತೋಗೆ ಎದುರಾಗುತ್ತಾನೆ. ಜಿಗಣೆ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾಯಕದ ಈ ಮುದುಕನ ಕುರಿತು 'ಜಿಗಣೆ ಹಿಡುಕ' (Leach gatherer) ಕೆವಿತೆ ಮಟ್ಟತದೆ. ಮುದುಕನ ಸಂಕಷ್ಟ ಬಡತನ, ಜಿಗಣೆ ಸಂಗ್ರಹ ವೃತ್ತಿಯ ಸಕಲ ಸಂಗತಿ ಆ ಕವನದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತರಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ತವಿ ವಡ್‌ವರ್ತಗಳನಂತೆ ನಾನೇನೂ ಇಂಬಳದ ಕವನ ಬರೆಯ ಹೊರಟಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ವಿಚಿತ್ರ ಜೀವಿಯನ್ನು ನಾನು ಮೊದಲ ಭಾರಿ ಕಂಡ್ದು ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ಪರಿಸರದ ಉಚ್ಚರಯ ಹತ್ತಿರದ ಕೆರೆಯ ಬಳಿ. ಯಗಾದಿಯ ಸಂದರ್ಭ. ಅದು ಕಿರ್ಯಾದಿ ಕೆರೆ. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ದೇಗುಲದ ಕೆರೆ. ಏಶಾಲ ಕೆರೆಯಂಚಿನಲ್ಲಿ ಸೂಜಿ ಮೊನೆಯಾಕಾರದ ಎರೆಹುಳದಂತಿರುವ ವಿಚಿತ್ರ ಜೀವಿ ಕಂಡೆ. ನನಗಾಗ ಹತ್ತು ವರ್ಷ. ಅಮ್ಮೆ ಅದನ್ನು ಪಾವರಿ ಎಂದು ತುಳು ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆದು ಗುರುತಿಸಿದರು. ಪಾವ್ ಎಂದರೆ ಹಾವು ಎಂದರ್ಭ. ಇದು ತುಳು ಮೂಲವಿದ್ದಿತು. ಅಂತಹ ಪದ ಇಂದು ತುಳು ಭಾವೇಯಿಂದ ಮಾಯವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನೀರಿನ ಆಸರೆ, ಜವುಗು ಕ್ಷಾರೆಯಾದರೆ ಇಂಬಳ ಸಹ ಕಾಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೆಕ್ಕಿಂಜೆ, ಚಾಮಾದಿ ಘಟ್ಟ ಸಾಲಿನ ಚಾರಣ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೊರಕೆ ಕಡ್ಡಿಯಾಕಾರದ ಪಾವರಿ ಕಾಲನಿ ಕಂಡೆ. ನೂರಾರು ಪಾವರಿಗಳ ರಾಶಿ ರಾಶಿ ಅಲ್ಲಿತ್ತು. ಅಂತಹ ನೆಗೆಯುವ ಪಾವರಿ ಯಾನೆ ಇಂಬಳಗಳು ದಾರಿಹೋರನ್ನು ಗಬಕ್ಕನೆ ನೆಗೆದು ಹಿಡಿದು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ನೆತ್ತರು ಹೀರಿ ಎರೆಹುಳದಂತೆ ಗುಂಡನೆ ಗಾತ್ರ ಪಡೆದು ದೇಹದಿಂದ ಕಳಜಿಕೊಳ್ಳುವಂಥವು. ಅಂತಹ ಕಡ್ಡಿ ಇಂಬಳ ಕಾಲನಿಗಳಂತೂ ಅಂದು ಎರಡು ಬಾಂ ಚಾರಣಗಿರಿಗೆ ಮೋಜಿನ ಸಂಗತಿ. ಹಸಿದ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಜೆ ಘಟ್ಟ ಇಳಿಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಒಬ್ಬಾಬ್ಬರೂ ಕನಿಷ್ಠ ಬಿದಾರು ಇಂಬಳಗಳಿಗೆ ಬಿಟ್ಟೆ ನೆತ್ತರು ದಾನಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಅಂತಹ ಮ್ಮೊ ಅಂದು ನಮಗೆ ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಒದಗಿತ್ತು.

ಇಂಬಳ ತನ್ನ ಅತಿಧಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಕಚ್ಚಿದರೆ ಮುಂದಿನ ಕಡಿತಕ್ಕ ವರ್ಷಕಾಲದ ಅವಧಿಯ ಅಂತರ. ಅಂತಹ ನಿಧಾನ ಜೀವಾಂಗದ ಪರಿ ಸಹ ಅಜ್ಞರಿ. ಅಂತಹ ವಿಚಿತ್ರ ಜೀವಾಂಗ ವ್ಯಾಹರವೇ ಇಂಬಳದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಜಿಗಳೆ ಎಂದರೆ ಮೂರ್ಗಳಿಯುವ ಮಂದಿಗೆ ಅದರ ಬದುಕಿನ ಬವಣೆ ತಿಳಿದರೆ ಅನುಕಂಪವಾದಿತು. ಬಿಸಿರಕ್ಕ ಪ್ರಾಣಿ ದೊರಕದೆ ಇದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಜೀವಿಗಳು ಶೀತ ರಕ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದು ನೆತ್ತರು ಹೀರುತ್ತವೆ. ಮೀನಿನ ಮೊಟ್ಟೆ ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ಮೀನು, ಹಕ್ಕಿ, ಹಾಪ್ತ, ಮೊಸಳೆ, ಕಪ್ಪೆ, ಆಮೆಯಂತಹ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ಸತಾಯಿಸುತ್ತವೆ. ರಕ್ತ ಹೀರುತ್ತವೆ. ಎನ್ನೇನೂ ಸಿಗದೆ ಇದ್ದರೆ ಹಸಿರು ಸಸ್ಗಾಳ ಎಲೆ ರಸ ಹೀರಿ ಬದುಕುವ ಇಂಬಳ ಸಹ ಇವೆ. ಪ್ರಾಣಿ ಸಂಕುಲದ ಸಮತೋಲನಕ್ಕೆ ಇವು ನೆರವಾಗುವ ಉಪಕಾರಿ ಜೀವಿ ಎಂಬುದು ನಿಷ್ಪಂತಯ. ಕರೆ, ಹೊರೆ, ನದಿಗಳ ನೀರಿನ ಆರೋಗ್ಯ ಮಟ್ಟ ಕಾಪಾಡಲು ಮತ್ತು ಅಳೆಯಲು ಪಾವರಿಗಳು ಮಾಪಕ ಎಂದು ಪರಿಸರವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಜುರಾಸಿಕ್ ಯುಗದ ಶಿಲಾಪಳೆಯಿಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಬಳದ ಪದಿಯಚ್ಚು ಇದೆಯಂತೆ. ವಿಶ್ವಾದ್ಯಂತ ಸುಮಾರು ಐದು ನೂರು ಬಗೆಯ ಇಂಬಳ ಸಂಬಂಧಿಗಳಿವೆ. ಪ್ರಪಂಚ ಬಾರಿ ಇಂಬಳಕ್ಕೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹೆಸರನ್ನು ನೀಡಿದವ ಮತ್ತು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿದವ ಕೆರೆಲಾಸ್ ಲಿನೇಯಸ್. (ಇಟ್ಟಿ) ಪಷ್ಣಾದ ಪ್ರಮುಖ ಮತ್ತು ಉಪಕಾರಿ ಜಿಗಳೆಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹೆಸರು ಹಿರುಡೋ ಮೆಡಿಸಿನಾಲಿಸ್.

ಇಂದ್ರಿಂಡಿನ ಖ್ಯಾತ ತವಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ ಲೀಚ್ ಗ್ರಾದರ್ರೋ ಅಂದು ಲೀಚ್ ಹಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದು ಏಕೆ? ಅಂದು ಮತ್ತು ಹಿಂದೆ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ. ಇಂದಿಗೂ ಸಹ ಲೀಚ್ ಧರ್ಮ ಬಂದು ಚಿಕಿತ್ಸೆ ವಿಧಾನ. ದೇಹದ ನೆತ್ತರು ಹೀರಿಸಿ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಕಾಯಿಲೆ ವಾಸಿ ಮಾಡುವ ಸರಳ ವಿಧಾನ. ಜಿಗಳೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತ ಹೆಸರು ಜಲೂಕಾ. ಜಲಜೀವಿಗೆ ಅದು ಸಾರ್ಥಕ ಹೆಸರು. ಎರಡೂವರೆ ಸಾವಿರ ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ ಸುಶ್ರುತರು ಜಿಗಳೆ ಬಳಸಿ ಮೃಕೋ ಸರ್ವರಿ ಅಥಾರ್ವಾ ಸೂಕ್ತ ಶಸ್ತ್ರಚಿಕ್ತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದಕ್ಕೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ: ಎರಡು ವಾರದ ಹಿಂದೆ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಜಾರ ಸಂಕೀರಣ ನಡೆದಿತ್ತು. ಹೊಲಾರ ಸನಿಹದ ಮುಳಬಾಗಲಿನ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಅದು ಜರುಗಿದ್ದು. ಅಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯೆ ಡಾ. ಕವಿತಾ ಬಂದು ಪ್ರೈಡ ಪ್ರಬಂಧ.

ಮಂಡಿಸಿದರು. ಒಸಡಿನ ಬೆಂಬಿಡದ ಕಾಯಿಲೆಗೆ, ಒಸಡಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜಿಗಣೆ ಬಿಟ್ಟು ನೆತ್ತರು ಹೀರಿಸಿ ಕಾಯಿಲೆ ಪರಿಹಾರವಾದ ಸಮಗ್ರ ಮಾಹಿತಿ ತಿಳಿದು ನೇರೆದ ಮಂದಿ ದಂಗಾದರು. ಸಚಿತ್ರ ದಾಖಿಲೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತಗೊಳಿಸಿದ ಡಾ. ಕವಿತಾ ಅವರ ಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಜಿಗಣೆಯ ಉಪಕಾರ ವಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಗೊಂಡವು. ನಾಣ್ಯಧಾಕಾರದ ಕೂದಲುದುರಿದ ಸಮಸ್ಯೆ, ಉಬ್ಬಿದ ಕಾಲು ಸಿರೆ(ವೆರಿಕೋಸ್‌ವೆಯ್‌ನ್), ಹಳೆಯ ಗಾಯ ಮತ್ತು ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಯ ಅನಂತರದ ಘನ ಘೋರ ಅವಸ್ಥೆ ಜರಡಿ ಹುಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಲೀಚ್ ಥರಪಿ ಬಳಸುವ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದ್ದ ಸುಶ್ರುತರ ವಿಶೇಷತೆ. ಅದನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವ ಕಾಯಿಕದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿ ಗಳಿಸುವುದು ಖಂಡಿತ.

ಯುನಾನಿ ವೈದ್ಯದ ಜನಕ ‘ಅವಿಸೆನ್ಸ್’ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ವೈದ್ಯದ ಪಿತಾಮಹ ಹಿಪೊಕ್ರೇಟ್ಸ್‌ನಂತಹ ಗ್ರೀಸಾನ ಮೇಧಾವಿಗಳು ಲೀಚ್ ಥರಪಿಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡಿದರು. ಅದು ಇತ್ತೀಚಿನವರೆಗೆ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಅಮೆರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಎಫ್. ಡಿ. ಎ. ಮದ್ದು ಮತ್ತು ಜಿಕಿಷ್ಯೆಯ ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ರಹದಾರಿ ನೀಡುವ ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕೃತ ಸಂಸ್ಥೆ ಒಂದಿದೆ. ಅದು ಲೀಚ್ ಥರಪಿಗೆ ಅಂಗೀಕಾರ ನೀಡಿದೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಈ ಸಂಗತಿಯಿಂದ ಲೀಚ್ ಕುಲದ ಉಳಿವಿಗೆ ಒಳಗೊಂಡಿ ಸ್ವ. ಏಕೆಂದರೆ ಒಮ್ಮೆ ನೆತ್ತರು ಹೀರಿದ ಇಂಬಳಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಉಪಚರಿಸದೆ ಇದ್ದರೆ ಅದು ಸತ್ತು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮನುಕುಲದ ಸಂಕಟಗಳಿಗೆ ಸುಲಭ ಸೂತ್ರವಾಗಿದ್ದರೂ ಜಾರಿಯಾಗಿದೆ ಇಂಬಳ ಜಿಕಿಷ್ಯೆ ರೋಗಿಗಳ ಕಷ್ಟ-ನಷ್ಟಗಳ ಸರಮಾಲೆಗೆ ಇಂದು ಇಂಬು. ಕಣ್ಣಿನ ರೆಪ್ಟ್, ಕೆವಿ, ಒಳಮೂಗು, ಕೈ ಕಾಲಿನ ಬೆರಳು, ಕೊಳೆತು ನಾರುವಹುಣ್ಣ(ಗ್ರಾಂಗ್ರಿಸ್) ಇಂತಹ ಆಯಕಟ್ಟಿನ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳಲ್ಲಿ ಲೀಚ್ ಬಳಕೆ ಖಂಡಿತ ಯಶಸ್ವಿನಿಂದು. ಯಾವುದೇ ಕತ್ತರಿ, ಚಾಕು ಬಳಕೆ ಬೇಡ. ಅರಿವಳಿಕೆ ಅನಗತ್ಯ ಏಕೆಂದರೆ ಲೀಚ್ ಸ್ವತಃ ತಾನು ಕಚ್ಚುವ ತಾವಿನಲ್ಲಿ ಅರಿವಳಿಕೆ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ!

ಲೀಚ್ ಹೇಗೆ ರಕ್ತ ಹೀರುತ್ತದೆ ತಿಳಿಯೋಣ. ಆಯಕಟ್ಟಿನ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಹೊಟ್ಟೆ ಇಡುತ್ತದೆ. ಮರಿಗಳು ಹೊರಬರುತ್ತವೆ. ಬಾಯಿಯ ಕಡೆ ಎರಡು ಹೀರುಕಗಳು. ಬಂದನ್ನು ಉರಿ ಅದರಿಂದ ನೆತ್ತರು ಹೀರಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದು. ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಗಾಯದೆಡೆಗೆ ಉರಿ ಅದರಿಂದ ಹಿರುಡಿನ್ ಎಂಬ ರಕ್ತ ಕರಣೆಗಟ್ಟಿದಂತಹ ರಾಸಾಯನಿಕವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಜೊಲ್ಲನ್ನು ಸ್ವೀಕಿಸುವುದು. ಅದರ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಗಾಯದ ಆಸು ಪಾಸು ಜೋಮು ಹಿಡಿದು ಸ್ವಶರ್ಚ ಹಾನಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ನುಮಾರು ಒಂದು ನೂರು ಹರಿತದ ಹಲ್ಲುಗಳಿರುವ ಇಂಬಳ ಕಚ್ಚಿದರೆ ತಿಳಿಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಡಿತ ಅದು! ಬಿಸಿ ರಕ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪ್ರೇಕ್ಷಿ ಜಿಗಣೆಗೆ ಕುದುರೆಯ ನೆತ್ತರು ಎಂದರೆ ಪಂಚಪ್ರಾಣ. ಇದೀಗ ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ಜವುಗು, ಕೆರೆ-ತೊರೆ ಕಮ್ಮಿಯಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಜಿಗಣೆ ಸಂತತಿ ಇಳಿಮುವಿವಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಕುದುರೆ ಲಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಕುದುರೆ ಸಂಗಡ ಲೀಚ್ ಸಾಕುವ ಹೊಸ ವ್ಯವಸಾಯ ಪದ್ಧತಿ ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ಭಾರತಕ್ಕೆ ನೇರೆದೇಶ ಪಾಕಿಸ್ತಾನದಿಂದ ಜಿಗಣೆ ಆಮದಾಗುತ್ತಿರುವ ಸ್ವಾರಸ್ಯದ ಸಂಗತಿ ನನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅರಿವಿಗೆ ಬಂತು. ಅದು ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಸರೋವರಗಳ ತಾಯ್ಯಾಡು ಕಾಶ್ಚೀರದ

ಶ್ರೀನಗರದ ಹೇರವಲಯದ ಒಂದು ಮಟ್ಟಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ, ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಸರು ತೇಲಬಾಲ್. ಅಲೆಷ್ಟಿಬ್ಬ ಲೀಚ್ ಘರಪಿಸ್ತೂ ಆತನ ಹೆಸರು ಕಾರಿಂಗ್ ಮೇಲಮದ್ ಬಂಗೂ. ಕಾಶ್ಟೀರಿ ಭಾಜಯಲ್ಲಿ ಲೀಚ್ ಘರಪಿಗೆ ದ್ಯೋಂಕ್ ಲಗಾನಾ ಎನ್ನುವರು. ಬಂಗೂ ಇದ್ದೆಡೆಗೆ ರೋಗಿಗಳ ದಂಡೇ ಬರುತ್ತದೆ. ನಾನಿದ್ವಾಗ ಮೂವತ್ತರ ಹರೆಯದ ಬಬ್ಬಿ ಯುವಕ ಬಂದ. ಆತನಿಗೆ ಮೊಣಕಾಲು ಉದಿತ್ತ. ತೀವ್ರ ನೋವಿತ್ತಂತೆ. ಇದೀಗ ಏರಡನೆಯ ಭಾರಿ ಬಂಗೂನ ವಿದೇಶಿ(ಪಾಕಿಸ್ತಾನಿ) ಲೀಚ್‌ಗೆ ಯುವಕನಿಂದ ರಕ್ತದಾನ. ನೋವು ಉಪಶಮನವಾಗಿದೆಯಂತೆ. ಕೇವಲ ಎರಡೇ ಸಿಟ್ಟಿಂಗ್ ಮಾತ್ರ, ಮಾತ್ರೆ ಇಲ್ಲ. ಕಾನು ಖಿಚಿತ್ತಲ್ಲ. ತೇವದ ಹತ್ತಿ ಉಂಡಯಲ್ಲಿ ನಾಕಾರು ಲೀಚ್ ಹಿಡಿದು ಕೋಣೆ ಹೊಕ್ಕೆ ಉದ್ದ್ಯನೆಯ ಬಿಳಿಗಡ್ಡದ, ಕುಳ್ಳನೆಯ ಆಳು ಬಂಗೂ. ಆತನ ಅಂಗ್ರೇಗೆ ಯುವಕ ಕೇವಲ ಹತ್ತುರೂ ತುರುಕಿದ. ಹತ್ತೇ ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮುಗಿದೇ ಮೋಯಿತು. ಅಂತಹ ಮೊಣಕಾಲಿನ ಉರಿ ಉತ್ತರದ ರೋಗಿಗೆ ಚುಚ್ಚು ಮದ್ದು ನೀಡಿ ಅರಿವಳಿಕೆ ಮಾಡಿ ಸರ್ಕಾರಿಯೋ, ನೋಯುತ್ತಿರುವ ಗಂಟಿನ ಒಳಗಳ ದ್ರವಯನ್ನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟಿ ಸಿರಿಂಜಲ್ಲಿ ಹೀರುವ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯೋ ನೀಡುವ ಕ್ಷೇತ್ರಕರ ಸಂಕೀರ್ಣ ವಿಧಾನದ ಕುರಿತು ನನಗೆ ಅರಿವಿದೆ. ಆದರೆ ಬಂಗೂನ ಸರಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಅದ್ವೃತ ಎನಿಸಿತು. ಆತನೇ ಅಭಿನವ ಧನ್ಯಂತರಿ ಎಂಬ ಹೆಮ್ಮೆ ನನಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಧನ್ಯಂತರಿಗೆ ನಾಬ್ಯಾಸ ಕೈ. ಆತನ ಒಂದು ಕ್ಯಾಯಲ್ಲಿ ಜಿಗಳೆ ಇದೆ ಎಂದು ಧ್ಯಾನ ಶೈಲಿಕ್ಕೆ ಅರುಹುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಜಿಗಳೆಯನ್ನೇ ಹಿಡಿದ ಬಂಗೂವಿನ ಕ್ಯಾಯಲ್ಲಿ ಭವಯೋಗ ಹರಿವ ಸರಳ ಸಾಧನ ಇದೆಯಲ್ಲ.

ವಿದೇಶ ಪ್ರವಾಸದಿಂದ ಆಗ ತಾನೇ ಮರಳಿದ್ದೆ. ದೂರದ ದಾಂಡೇಲಿಯ ಕುಳಗಿಯಲ್ಲಿ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರಾಧ್ಯಯನ ಕಮ್ಮುಟಕ್ಕೆ ದಿಕೀರನೆ ಬುಲಾವ್. ನಿಂತ ಕಾಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೊರಟಿ. ಬಲಗಾಲಿನ ಮೊಣಗಂಟು ನೋವಿನ ಬಂಧೆ ನನಗೆ ಕೆಲವಾರು ತಿಂಗಳುಗಳಿಂದ ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಚುಮುಹುಮು ಚೆಲಿಯಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಬಿಸ್ತಿಸಲ್ಲಿ ಪಯಣ. ಮರು ಮುಂಟಾನೆ ಕುಳಗಿಯ ನಿಸಗ್ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಎಡೆಬಿಡದ ಕಾರಣ. ಬಲಗಾಲಿನ ಸಾಕ್ಷಾ ಒಳಗೆ ನಾಕಾರು ಜಿಗಳೆಗಳು ಸದ್ಗುಲಿದೆ ಹೊಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದವು. ಕಲಿವ, ಕಲಿಸುವ ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿ ತಿಳಿದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇಂಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪಾದದ ತುದಿ ಬೆರಳ ಸಂದಿನಿಂದ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ನೆತ್ತರ ಧಾರೆ. ಆಗಷ್ಟೇ ತಿಳಿಯಿತು ಲೀಚ್‌ಗಳ ಕೈ ಅಲ್ಲ, ಬಾಯಿ ಬೆರಳ. ಒಟ್ಟು ಬದುಲೀಚ್‌ಗಳು ನನ್ನ ಬಲಗಾಲಿಗೇ ದಾಳಿ ಇಟ್ಟಿ ತಮ್ಮ ಕಾಯಕ ಮಾರ್ಪಿಸಿ ಉದುರಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಅವು ಸುರಿಸಿದ ಹಿರುಡಿನಾ ದೇಸೆಯಿಂದ ಸೆತ್ತರ ಧಾರೆ ಹೆಮ್ಮೆಗಟ್ಟದೆ ಸುರಿಯುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಕುಳಗಿಯ ಬದು ಜಿಗಳೆಗಳು ಸ್ವಯಂ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಬಲಗಾಲಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರ ಒದಗಿಸಿಟ್ಟಿವು. ಈಗ ನನ್ನ ಬಲಗಾಲು ಮಂಡಿ ನೋಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದು ಲೀಚ್ ಘರಪಿಯ ಪ್ರಭಾವವೇ ಸ್ಯೇ.

ಲೀಖಿಕ - ಭಾವ - ಆಕರ

ಪಿ.ಸತ್ಯನಾರಾಯಣಭಟ್ ಅವರು (ಪ್ರಸಕ್ತ ಶಕ ೧೯೫೯) ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಬೆಳ್ತಂಗಡಿಯವರು. ಆಯುವೇದವಿಜ್ಞಾನದ ಪದವಿಯನ್ನು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಿಂದಲೂ ಸಾತಕೋತ್ತರ ಹಾಗೂ ಡಾಕರ್ಟೆಂಕ್ ಪದವಿಯನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಿಂದಲೂ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಪರಿಸರವಿಜ್ಞಾನ, ಸಾವಯವ ಕೃಷಿ, ಜಿವಧೀಯ ಸಸ್ಯಗಳು, ಜಾನಪದೀಯವಿಜ್ಞಾನ ಇತ್ಯಾದಿ ಇವರಾಸಕ್ತಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು. ಬೆಂಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬರಿಗಾಲ ವೃದ್ಧರು, ಲಿಗೇಂಡ್ ಮಣಿದರ್ಪಣ ಮತ್ತು ಸಸ್ಯ ನಾಮಾವಳಿ ಇವರ ಕೃತಿಗಳು. ಹಲವು ವ್ಯಾಜ್ಞಾನಿಕ

ಶಾಸ್ತ್ರ

ಹುದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಅನುಭವ. ಆಯುವೇದಿಕ್ಷೆ ಅಥವ್ಯಾಯನದ ವೃತ್ತಿ ಆರಂಭದೊಡನೆ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿಯೂ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಕೇತೀರ್ ಅವರದು. ನಾಡಿನ ಹತ್ತು ಹೆಲವು ಸಂಖ್ಯೆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಕ್ರಿಯವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹಲವಾರು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ, ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುವರು. ಇವರು ಬಹುಭಾಷಿಕರು. ನೂರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಮುದ್ರಕಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವರು.

* * * *

ಅಂಕಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇಂದು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ. ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ, ರಾಜಕೀಯ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಕಲೆ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮ, ಪರಿಸರ, ವರ್ತಮಾನದ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳು ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತಂತೆ ಬೇರೆಬೇರೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂದರ್ಭ, ಘಟನೆ, ಸಮಸ್ಯೆ ಕುರಿತಂತಿರುವುದೇ ಅಂಕಣ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಷಯಗಳು. ಸಂಬಂಧಿತ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತಂತೆ ವಿಶೇಷ ಬೆಳಕನ್ನು ಬೀರುತ್ತವೆ. ಪ್ರಚಲಿತ ಘಟನೆ, ಸಂದರ್ಭ ಕುರಿತು ಜನರ ಮನಸೆಗಳಿಯ ಬಲ್ಲ ಚಿಕ್ಕ- ಬರೆಹಗಳೇ ಅಂಕಣ ಬರೆಹಗಳು. ಇವು ನಿರಂತರ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಗದಿತ ದಿನದಂದು ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಲೇಖನ ಮಾಲೆ. ಆ ಪ್ರಕಾರದ ಲೇಖನಗಳ ಕಣಜ ಪ್ರಾಧಿಕೀಯಸೂತ್ರ.

* * * *

ಪ್ರಕೃತ ಅಳ್ವಾರಿಯ ಜೀವಿ ಇಂಬಳ ಗದ್ದಪಾಠವನ್ನು ಪಿ.ಸತ್ಯನಾರಾಯಣಭಟ್ ಅವರ ಪ್ರಾಧಿಕೀಯಸೂತ್ರ ಕೃತಿಯಿಂದ ಆಯ್ದು ಸಂಪಾದಿಸಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದೆ.

ಪದ-ಗದ್ದಾರ

ಜಿಗಣೆ - ಇಂಬಳ, ಅಟ್ಟೆ, ಇಂಬಳು, ಜಿಗುಳೆ, ಇಂಬಳು, ಜಿದುಕ (ದ.ಕ.): ಕೆರೆಯಂಚು- ಕೆರೆಯಬದಿ, ದಡ; ಪಾವ(ಹಳೆಗನ್ನಡ)-ಹಾವು (ಹೊಸಗನ್ನಡ); ಪಾವರಿ - ಜಿಗಣೆ; ಕಾಲನಿ (ಆಂಗ್ನಪದ) - ಬಡಾವಣೆ; ಬಿಟ್ಟೆ-ಉಚಿತ; ಮೂಗೆಳೆ-ಉಪೇಕ್ಷಿಸು; ಸತಾಯಿಸು(ಹಿಂದಿ)-ಕಾಡಿಸು, ತೊಂದರೆಕೊಡು; ಸಿರೆ -ಸಿರ, ರಕ್ತನಾಳ, ನರ; ರಹದಾರಿ-ಅನುಮತಿ ; ಕರಣಿಗಟ್ಟು-ಹೆಮ್ಮೆಗಟ್ಟು; ಜೋಮು- ಅರಿವಳಿಕೆಯಾದಂತಾಗು; ಸ್ತ್ರಾವ-ಸುರಿ; ಉಪಶಮನ-ಗುಣವಾಗು; ನಾಕಾರು-ನಾಲ್ಕು (ನಾಕು) + ಆರು, ಹಲವು; ಸರ್ಜರಿ (ಆಂಗ್ನಪದ)-ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸೆ; ಸಿರಿಂಜ್ (ಆಂಗ್ನಪದ)-ಪಿಚಕಾರಿ; ತೀವ್ರ-ಕರಿಣ, ನೋಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ; ಸಂಕೀರ್ಣ- ಇಕ್ಕಟ್ಟಾದ, ತೊಡಕೆನ; ಅಭಿನವ-ಹೊಸ ; ಸಾಕ್ಷಿ (ಆಂಗ್ನಪದ)-ಕಾಲುಚೀಲ

ಪತ್ಯಾಧಾರ ಟಿಪ್ಪಣಿ

ಮಾರಾಯ : ಮಹಾರಾಜ, ಮಾರಾಯ, ಮಾರಾಯರೆ ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಲುಗೆಯಿಂದ ಗೆಳೆಯ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಕರೆಯುವ ಪದ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇದು ಕರಾವಳಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಇಜವುಗು : ಯಾವಾಗಲೂ ನೀರು ನಿಂತಿರುವ ನೆಲ, ಸವುಳ ಭೂಮಿ.

ಚಾರಣ : ಕಾಲ್ಯಾಂಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡಬೆಟ್ಟಿ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವುದು. (ಚಾರಣ ಮಾಡುವವ ಚಾರಣೀಗೆ)

ಸುಶ್ರುತ : ಮರಾಠನ ಭಾರತದ ಅಯ್ಯವೇದದ ವೈದ್ಯ, ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಜನಕ

ಎಫ್.ಡಿ.ಎ. : ಘುಡ್ ಎಂಡ್ ಡ್ರ್ಗ್ಸ್ ಎಡ್ಡಿನಿಸ್ಟ್ರ್ಯೂಶನ್

ಅಣಾಟಕೋಪ: ಅಟ + ಆಟೋಪ, ಅಟ(ಕನ್ನಡ) ಅಟ, ಅಡ್ಡಿ, ಮೋನ, ಬಾಧೆ, ಅಟೋಪ(ಅ.ದೇ)ಹಿಡಿತ, ಅಳವು, ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ.

ಅರಿವಳಿಕ: ಅಥ ವೇದನ ಪ್ರತಿಬಂಧ, ಅರಿವನ್ನು ಅಳಿಸುವ (ಅನಸ್ತೇಶಿಯಾ), ಸ್ವರ್ತ ಅಥವಾ ನೋವನ್ನು ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ ಮಾಡಲು ಬಳಸುವ ಔಷಧಿ

ಪರ್ಯಾಧಾರ ಮೂರಕ ವಿಶೇಷಾಂಶ

ಹಿರುಡೋ ಹೆಡಿಸಿನಾಲಿಸ್: ಇಂಬಳದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹೆಸರು. ಈ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟವ ಕೆರೊಲಸ್ ಲಿನೇಯಸ್.

ಧನ್ಯಂತರಿ : ದೇವತೆಗಳ ವೈದ್ಯ.

ಅಂಶಣ : ದೃನಿಕಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ಪಾಕಿಕಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಯತವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಸುವ ಬರೆಹ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವಿಷಯದ ಖಚಿತ ವಿವರಗಳ ನಿರೂಪಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಬರೆಹವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಕಲಿತ ಮೂಲ ಪಾಠದ ಅಭ್ಯಾಸ

- ಮೋಪಕ ಅಭ್ಯಾಸ
- ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಪರ್ಯಾದ ವಸ್ತುನಿಷ್ಟ/ನಿವಿರ ನಿಣಾಯ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
- ಅ. ಬಿಳ್ಳಿರುವ ಜಾಗವನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಪದದಿಂದ ತುಂಬಿ
 ೧. ಏನೇನೂಸಿಗದೇ ಇದ್ದರೆ _____ ಹಿರಿ ಬದುಕುವ ಇಂಬಳ ಸಹ ಇವೆ.
 ೨. ಇಂಬಳದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ವಗ್ರೇಕರಿಸಿದ ಮಹಾತಯ _____
 ೩. ಮೃಕ್ಷೋಸಜರಿ ಎಂದರೆ _____
 ೪. ಲೀಬೋಗಳನ್ನು ಸಾಕುವ ಹೊಸ ವ್ಯವಸಾಯ _____ ಖಂಡದಲ್ಲಿದೆ.
 ೫. ಅಭಿನವ ಧನ್ಯಂತರಿ _____ ಆಗಿದ್ದಾನೆ.

ಆ. ಹೊಂದಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ

‘ಅ’ ಪಟ್ಟಿ	‘ಅ’ ಪಟ್ಟೆ
ಸುಶ್ರುತ	ಅಮೇರಿಕ
ಎಫ್.ಡಿ.ಎ	ಗ್ರೀಸ್
ವರ್ಡ್‌ವರ್ಲೋ	ಭಾರತ
ಅವಿಸೆನ್ಸ್	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್
ಹಿಮ್ಮೋರ್ಕೋಟ್ಸ್	ಯುನಾಣಿ
	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ
	ಯುರೋಪ್

● ಪ್ರೇರಣಾ ಅಭ್ಯಾಸ

- ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಪಠ್ಯದ ವಿವರ ಗ್ರಹಿಕಾ ಮತ್ತು ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

ಆ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತ ಸ್ವಾರಸ್ಯ-ವಿವರವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ

ಒ. “ಜಲಜೀವಿಗೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯಕ ಹೇಳಬು.”

ಓ. “ಅಂತಹ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಡಿತ ಅದು!”

ಆ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು/ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

ಒ. ಚಾರ್ಮಾರ್ಡಿ ಘಟ್ಟದ ಚಾರಣಿದಲ್ಲಿ ಲೇಖಿಕರಿಗಾದ ಅನುಭವವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ.

ಓ. ಜಿಗಣೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಅನಾರೋಗ್ಯದ ಯಾವ್ಯಾವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಬಹುದು?

ಔ. ಬಂಗಾ ಯಾರು? ಅವನ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಏಧಾನವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

ಆ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮೂರು/ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

ಒ. ಮುದುಕ ಜಿಗಣೆಯನ್ನು ಯಾಕೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು?

ಓ. ಇಂಬಳದ ಜೀಣಾರ್ಥಿಗಳ ವಿಶೇಷತೆ ಏನು?

ಔ. ಇಂಬಳ ಯಾವ್ಯಾವ ಪ್ರಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸಂಶಯಿಸಿ ರಕ್ತ ಹೀರುತ್ತಿದೆ?

ಓ. ಡಾ. ಕವಿತಾ ಅವರು ಜಿಗಣೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ನೀಡಿದ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಔ. ಜಿಗಣೆ ಕಷ್ಟಾಬಿಟ್ಟ ಬಳಿಕ ರಕ್ತಸೂಧ ಯಾಕೆ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ?

ಆ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ

ಒ. ಮುದುಕ ಯಾರಿಗೆ ಎದುರಾದ?

ಓ. ‘ಜಿಗಣೆ ಹಿಡುಕ’ – ಇದರ ಆಂಗ್ರೆ ರೂಪ ಯಾವುದು?

- ಇ. ಜಿಗಣೆಗಳು ಶೀತರಕ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ನೆತ್ತರನ್ನು ಯಾವಾಗ ಹೀರುತ್ತವೆ?
- ಈ. 'ಲೀಚ್ ಫೆರಪಿ' ಎಂದರೆನು?
- ಇಂ. ಜಿಗಣೆಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಯ ನೆತ್ತರು ಪಂಚಪ್ರಾಣ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

• ಸ್ವೇಧಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಂಜನ ಸಂಧಿಗಳ ಸ್ಥಾಲ ಪರಿಚಯ ವಿವರ

ಜಶ್ವಸಂಧಿ

ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿ ವಗ್ರೇಯ ವ್ಯಂಜನದ ವರ್ಗ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಗಳಾದ ಗ್ರೂಪ್ ಚ್ಯಾ ದ್ಯೋ ಬ್ರೂ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಜಶ್ವ ಎಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಯಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಈ ಜಶ್ವ ಅಕ್ಷರಗಳು ಆದೇಶವಾಗಿ ಬರುವ ಸಂಧಿಗಳೇ ಜಶ್ವಸಂಧಿ.

- ಪಣ್ಣುವಿನಿಗೆ ಷಡಾನನ ಹೆಸರೂ ಇದೆ.

ಈ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಷಡಾನನ ಪದರಚನೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ

ಷಟ್ + ಆನನ > ಷಡಾನನ

ಚ್ಯೋ + ಆ > ದ್ಯೋ + ಆ

ಇಲ್ಲಿ ಮೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಟ ಕಾರಕ್ಕೆ (ವರ್ಗದ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ) ಪರಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಆ ಕಾರ ಪರವಾಗಿ ಸಂಧಿಯಾದಾಗ ಡ ಕಾರ (ಅದೇ ವರ್ಗದ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರ ಅಂದರೆ ಜಶ್ವ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು) ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ.

ಮೂತ್ರ : ಮೂರ್ವಪದದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ವರ್ಗ ಷಟ್ಫಮಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಅಂದರೆ ಕ್ರೋ ಚ್ಯಾ ಚ್ಯೋ ತ್ಯೋ ಗ್ರೋ ಗ್ರಾಗೆ ಅದೇ ವರ್ಗದ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಗಳು ಅಂದರೆ ಗ್ರೂ ಚ್ಯಾ ದ್ಯೋ ಬ್ರೂ ಗಳು ಅಂದರೆ ಜಶ್ವ ಅಕ್ಷರಗಳು ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅದೇ ಜಶ್ವಸಂಧಿ.

ಉ.ದಾ.: ವಾಗ್ನೇವಿ ಅಜಂತ ಷಡಂಗ ಷಡಾನಂದ ಅಬ್ಜಿ ಇತ್ಯಾದಿ

ಶ್ವಷತ್ಸಂಧಿ

ಶ್ವೋ ಚ್ಯಾ ಭ್ರೋ ಜ್ಯೋ ರ್ಯುಽ ಇಂ - ಈ ಆರು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಶ್ವಷ ಎಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಯಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಶ್ವಷ ಅಕ್ಷರಗಳು ಆದೇಶವಾಗಿ ಬರುವ ಸಂಧಿಗಳೇ ಶ್ವಷತ್ಸಂಧಿ.

- ಮಾನವನಿಗೆ ಮನಶ್ವಾದಿ ಇರಬೇಕು

ಈ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಮನಶ್ವಾದಿ ಪದವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ

ಮನಸ್ + ಶ್ವಾದಿ > ಮನಶ್ವಾದಿ

ಸ್ತೋ + ಶ್ವೋ + ಉ > ಶ್ವೋ + ಶ್ವೋ + ಉ

ಇಲ್ಲಿ ಮೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಕಾರಕೆ ಪರಪದದ ಅದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ಕಾರ ಪರವಾಗಿ ಸಂಧಿಯಾದಾಗ ಮೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದ ಈ ಕಾರಕೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಅದೇಶವಾಗಿ ಬಂದಿರುವುದು.

ಮೂತ್ರ: ಈ ಕಾರ ತ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಈ ಕಾರ ಚ ವರ್ಗಗಳು ಅಂದರೆ ಈ ಅಕ್ಷರಗಳು ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅಂತಹ ಸಂಧಿಗಳೇ ಶ್ವಾಸಂಧಿ.

ಉ.ದಾ.: ಪಯಶ್ಯಯನ ಶರಚ್ಚಂಡ ಜಗಟ್ಟೀತಿ ಇತ್ಯಾದಿ

ಒಮ್ಮೊಂದಿನೆಮಾಸ

- ಮೂರು ಕೆಣ್ಣು ಉಳ್ಳವನು = ಮುಕ್ಕಣ್ಣ = ಶಿವ
- ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಣ್ಣುಳ್ಳವನು = ಹಣೆಗ್ಗಣ್ಣ = ಶಿವ

ఈ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರ್ವಪದದ ಅರ್ಥವಾಗಲೇ ಪರಪದದ ಅರ್ಥವಾಗಲೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಲ್ಲದೇ ಬೇರೊಂದು ಪದವಾದ ಶಿವ ಪದದ ಅರ್ಥವೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದೆ.

ಮೂತ್ರ: ಎರಡು ಅಭಿವಾ ಅನೇಕ ಪದಗಳು ಸೇರಿ ಸಮಾಸವಾದಾಗ ಬೇರೊಂದು (ಅನ್ಯಪದ) ಪದದ ಅರ್ಥವು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವ ಸಮಾಸವೇ ಒಮ್ಮೊಂದಿನೆಮಾಸ.

**ಉ.ದಾ.: ನಾಲ್ಕು ಮೋಗ ಉಳ್ಳವನು ಆವಮೋ ಅವನು = ನಾಲ್ಕೊಗ = ಬ್ರಹ್ಮ
ಚತ್ರವು ಪಾಣೆಯಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳವನು ಆವಮೋ ಅವನು = ಚತ್ರಪಾಣ = ವಿಷ್ಣು
ಘಾಲದಲ್ಲಿ ನೇತ್ರ ಉಳ್ಳವನು ಆವಮೋ ಅವನು = ಘಾಲನೇತ್ರ = ಶಿವ**

- ಭಾಷಾ ಅಭ್ಯಾಸ ಅರಿವು
- ಅ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ
 - ಇ. ಜಶ್ವಸಂಧಿಯ ಸೂತ್ರವೇನು?
 - ಉ. ಶ್ವಾಸಂಧಿಯನ್ನು ನಿದರ್ಶನದೊಂದಿಗೆ ವಿವರಿಸಿ.
 - ಇ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳ ಸಂಧಿ ಹೆಸರಿಸಿ.
(ಮುಕ್ಕಣ್ಣ ಹಣೆಗ್ಗಣ್ಣ)
 - ಉ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳ ಸಂಧಿ ಹೆಸರಿಸಿ.
(ವಾಗೇವಿ ಚಿದಾನಂದ)

ಮೂರಕ ಓದು

- ಬಿ.ಜಿ.ಎಲ್. ಸ್ವಾಮಿ ಅವರ ಹಸುರು ಹೊನ್ನು ಮಸ್ತಕವನ್ನು ಓದಿ.
- ಅಜ್ಞಂಪುರ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ಅವರ ಲಿಗಸಿರಿ ವನಸಿರಿ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಓದಿ.

ಜನಪದ ಕಲೆಗಳ ವೈಭವ

[ಜಾನಪದ]

ಮುನ್ಮೊಲಿ

ಜನಪದ-ಕಲೆಗಳು ಮನುಷ್ಯರಷ್ಟೇ ಪ್ರಾಚೀನವಾದುವು. ಪರಿಸರ ವಿಳಿಕ್ಕಣೆ ಮತ್ತು ಅನುಕರಣೆಯಿಂದ ಅಲಿಟ್ಟಿನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಿಕೆಂಬಿರುವುದು, ಮಾನವನ ಸಹಜ ಗೃಹಿಂಡ. ಹಾಗಾಗಿ ಇಂಥ ಕಲೆಗಳು ಅಪ್ರಿತವೆಂದು. ಕಲೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆವ್ವಾಗಿ, ನಂತರಿಂದ ನೀಡಿದ್ದವುದಲ್ಲದೆ ಮುಂದಿನ ಪಿಳಿಗಳಿಗೆ ಅಕರ್ವಾಯ್ತವೆ. ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತಿ ಕಳ್ಳೆಯಲ್ಲಿ ಜನಪದ-ಕಲೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಜನಪದರ ಬದುಕೇ ಒಂದು ಕಲೆ. ಮುದ್ರೆ ಜನಲಿಗೆ ತಿಳಿದೇ, ತಿಳಿಯದೇಂಬೇ ಅವರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಕಲೆ ಹಾನುಹೊಕ್ಕಾಗಿದೆ. ಜನಪದ ಕಲೆಯನ್ನು ಅಯ್ಯಾ ದೇಶದ ಅತ್ಯಾಚಲಿತ್ರೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಿದು. ಜನಪದ ಕಲೆಗಳಿಗೂ ಜಿಂವನಕ್ಕೂ ನಿಕಟ ನಂಬಂಧಿಸಿದೆ. ನಿತ್ಯ ದುಃಖಮೇಯ ಅಯ್ಯಾರೆ, ಬದುಕಿನ ಏಕತಾನತೆ, ಆನಂದಿಕೆ-ಬೇಂಧನಿಕೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮನುಷ್ಯ-ಕಲೆಗಳ ಮೌರೆ ಹೋದ್ದಾಗಿನೆ. ಇವನ್ನು ಜತನವಾಗಿ ರಕ್ಷಣಿ ಬೆಳೆಲಿತ್ತಿರುವುದು ಒಂದಿದ್ದಾಗೆನೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅಂರಿಕ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಾಗಿಂದ ತೂಕಿದ ಕಲೆಗಳು ಕ್ರಮೀಳಿ ಚಿತ್ರ, ಶಿಲ್ಪ, ಹಾಡು, ಕುಟೀತ ವೋದಲಾದ ಅಯ್ಯಾಮಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಜನಪದ ಸ್ವತ್ವಗಳು ಕನಾಂಟಕದಾದ್ಯಂತ ಪ್ರಜಾತನಿದ್ವಾ ನಲವತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಾರಗಳು ದೂಡಿಯಲ್ಲವೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಪಡೆದಿವೆ.

ಅಧ್ಯೋಸಿ - ಓದಿ

ವೀರಭದ್ರ	ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯ	ಗೃಹಪ್ರವೇಶ	ರೋಮಾಂಚನ	ಭೋಗ್ರೋತ
ಕಾಂಪತಾಲ್ಯ	ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ	ಅತ್ಯಾಮಾವಾ	ಆಕಷ್ಣಕ	ಬ್ರಹ್ಮಪಲ್ಕಿ
ಕಸರತ್ತು	ರಂಗಸ್ಥಳ	ಚಕ್ರಮಂಡಿ	ಕಲಾತ್ಮಕ	ಲೋಕೋತ್ತ

ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಜಾನಪದ ಲೇಖನ ಗುಚ್ಛ

ವೀರಗಾಸೆ

ವೀರಗಾಸೆ ಶೈವ ಸಂಪೂರ್ಣಾಯದ ಧಾರ್ಮಿಕ ವೀರನ್ಯತೆ. ಸಾಮೂಹಿಕ ಸ್ವತ್ವವನ್ನೊಂದ ಕನಾಂಟಕದ ಜನಪದ ಕಲೆ. ಇಬ್ಬರಿಂದ ಮೂವತ್ತು ಮಂದಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪಂಚವಾದ್ಯಗಳಾದ ತಾಳ, ಶ್ರುತಿ, ಚಮಾಳ, ಓಲಗ ಅಥವಾ ಮೋರಿ, ಕರಡೆ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಕರಡೆಯು ಕುಣಿತದಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ್ಯ ಎನಿಸಿದೆ.

ವೀರಗಾಸೆ ಕುಣಿತದವರ ವೇಷಭೂಷಣ ವಿಶೇಷವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬಿಳಿಯ ಪಂಚೆಯ ವೀರಗಚ್ಚಿ, ತಲೆಗ ಅರಿತಿಣ ಅಥವಾ ನೀಲೆ ಬಣ್ಣದ ದುರೂಲು, ಕಾವಿ ಬಣ್ಣದ ಕಸೆಯಂಗಿ, ಕೊರಳಲ್ಲಿ ದುದ್ರಾಕ್ಷ ಸರ, ಹಣೆಗೆ ವಿಭೂತಿ, ಕಣ್ಣಕುಂಡಲ, ಸೂಂಟಪಟ್ಟಿ, ಬಿಂಜುಗತ್ತಿ, ಕಾಲ್ಗಿಜ್ಜೆ ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ.

“ಅಹಹ ರುದ್ರಾ ಅಹಹಾ ದೇವಾ” ಎಂದು ವೀರಗಾಸೆಯ ನರ್ತಕ ಹೇಳುವ ಒಡವಿನೊಂದಿಗೆ ಕುಣಿತ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕುಣಿತದಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಂದರ್ಭದ ವರ್ಣನೆ ಹೀಗಿದೆ. “ವೀರಭದ್ರದೇವರು ಹುಟ್ಟಿದ ರೂಪ ಎಂತು ಎಂದೂಡೆ ಹುಟ್ಟಿದಾಗಲೇ ಹೂವಿನಗಾಸೆ, ಮಂಜುಳಾಗಾಸೆ, ಬ್ರಹ್ಮಗಾಸೆ, ವಿಷ್ಣುಗಾಸೆ, ರುದ್ರಗಾಸೆ, ಮೆಟ್ಟಿದ ಹೊನ್ನಾವಿಗೆ, ಸಾವಿರ ಶಿರ, ಮೂರುಸಾವಿರ ನಯನ, ವರದುಸಾವಿರ ಭುಜ, ಕೆಕ್ಕರಿಸಿದ ಕಣ್ಣ, ಜುಂಜುಮಂಡೆ ಇಂತಪ್ಪ ಶ್ರೀ ವೀರಭದ್ರದೇವರು ಹೋಮದ ಕುಂಡದ ಒಳಗೆ ಹೇಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆಂದರೆ”.

ಚಮಾಳ ಹಾಗೂ ಕರಡೆಯ ಬಡಿತ ಇವರ ಕುಣಿತಕ್ಕೆ ಸ್ಮಾರ್ತಿನ ನೀಡುತ್ತವೆ. ನಾಲ್ಕೆಯು ಗತಿಗಳಿರುವ ವೀರಗಾಸೆಯ ಕುಣಿತದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಗತಿಯ ಕುಣಿತದ ಅನಂತರ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ನರ್ತಕ ಒಡಪು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಒಡಪು ಮುಗಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ವಾದ್ಯಗಳ ಭೋಗರೆತದೊಂದಿಗೆ ಮುಂದಿನ ಗತಿಯ ಕುಣಿತ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಗತಿಯಿಂದ ಗತಿ, ಕುಣಿತ, ಬಡಿತಗಳ ವೇಗ ಹೆಚ್ಚಿತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ವೀರಭದ್ರನ ಕುಣಿತ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕುಣಿತ. ವೀರಗಾಸೆ ಸಾಮೂಹಿಕ ಸ್ವರ್ತ. ವೀರಭದ್ರ ಕುಣಿತಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣಕನಾರ್ಥಿಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಬೀರ, ಲಿಂಗಧೀರ, ಲಿಂಗವೀರ ಕುಣಿತವೆಂದು ಹೆಸರಿದೆ. ಉತ್ತರ ಕನಾರ್ಥಿಕದಲ್ಲಿ ಮರವಂತರ ಕುಣಿತವೆಂದು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ. ವೀರಶ್ವಿವ ಸಂಪ್ರದಾಯದವರು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಈ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವೀರಭದ್ರ ವೇಷಧಾರಿ ದಕ್ಷಯಾಗ, ವೀರಭದ್ರನ ಜನನ ಮತ್ತು ವೀರಭದ್ರ ವಿಜಯ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ‘ಖದ್ದ’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತರಕನಾರ್ಥಿಕದಲ್ಲಿ ‘ಒಡಪು’ ಎನ್ನವರು. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ “ಭಲರೇ ವೀರ, ಅಹಹಾ ವೀರ” ಎಂದು ಕಾಳಿ ಹೇಳುತ್ತ ಜಾಗಟಿ ಬಡಿಯತ್ತ ನಿಧಾನವಾಗಿ ವೀರಭದ್ರನ ಸುತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತಾನೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮದುವೆ, ಗೃಹಪ್ರವೇಶ, ಜಾತ್ರೆ, ಉತ್ಸವ, ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರನ ಕುಣಿತ ಏಪ್ರದಿಸುತ್ತಾರೆ. ವೀರಗಾಸೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮನರಂಜನೆಗಾಗಿಯೂ ಒಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕುಣಿತ ನೋಡುವವರಿಗೆ ರೋಮಾಂಚನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಕಂಸಾಳೆ

ಕೂಗೋ ಕೂಗೋ ಮಾಡೇವನ
ಕೂಗಯ್ಯ ದುಂಡು ಮಾಡೇವನ
ಕೂಗಿದರೆ ಕುಣಿಯತ್ತೆ ಬರುವನು ಮಾಡೇವ
ಕೂಗಯ್ಯ ಮುದ್ದು ಮಾಡೇವನ

ದೃಷ್ಟಿಕನಾರ್ಚಿಕದ ಜನ ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬದ
ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಹದೇಶ್ವರನ ಕಾವ್ಯವನ್ನ ಹೀಗೆ
ಹಾಡುತ್ತ ಕಂಸಾಳೆಯೊಂದಿಗೆ ಕುಣಿಯತ್ತೆ
ಮಹದೇಶ್ವರನ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ವಾಡಿಕೆ.

ಕಂಸಾಳೆಯು ಮಲೀಯ ಮಹದೇಶ್ವರನ ಭಕ್ತರಾದ ದೇವರ ಗುಡ್ಡರು ಎಂಬ ಧಾರ್ಮಿಕ ವೃತ್ತಿಗಾಯಕರು
ಬಳಸುವ ಕಂಚಿನ ತಾಳಗಳು. ಇದೊಂದು ಜನಪದ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಾದ್ಯ. ಕಾಂಸತಾಲ್ಯ ಎಂಬ ಪದದ
ತದ್ವಾಪದ್ವರೆ ಕಂಸಾಳೆ. ದೇವರ ಗುಡ್ಡರು ಇದನ್ನು ಬಿರುದು ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಸಾಧಾರಣ ಬಟ್ಟ
ತಾಳಗಳಿಗಿಂತ ಕಂಸಾಳೆ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದು. ಆಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. ಅಂಗ್ಯ ಅಗಲದ
ಚಕ್ರಕಾರದ ಬಟ್ಟಲು ಚಿಕ್ಕ ಜಾಗಟಿಯಂತಿರುವ ಮಟ್ಟಸ್ವಾದ ಮೇಲುತಾಳಿ. ಮೇಲುತಾಳಕ್ಕೆ ಸೇರಿದಂತೆ
ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಗೊಂಡೇವದ ಕಲಾತ್ಮಕ ಹುರಿ, ಇವು ಕಂಸಾಳೆಯ ಮುಖ್ಯ ಭಾಗಗಳು.
ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಮೇಲು ಮುಖಿವಾಗಿ ಎಡ ಅಂಗ್ಯ ಮೇಲೆ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಲಗ್ಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದ ಮೇಲುತಾಳವನ್ನು
ಅದರ ಮೇಲೆ ಸುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಈ ನಾದದ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡರು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ವೃತ್ತಿಗಾಯಕರು ಬಳಸುವ
ವಾದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಳಿಕೆ ಪಡೆಯುವ ಪಾತ್ರಯಾಗಿಯೂ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಏಕಮಾತ್ರ ಸಾಧನ ಕಂಸಾಳೆ.
ಗುಡ್ಡರು ಕಾಳಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಾಗ ಕಂಸಾಳೆಯ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮುಂದೆ ಒಡ್ಡಿ ಪಡೆದು ಅನಂತರ
ಜೋಳಿಗೆ ಸುರಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದೊಂದು ಪವಿತ್ರ ಸಾಧನವಾದುದರಿಂದ ಅರ್ಪಿಸುವ ಕಾಳಿಕೆ ಮಲೀಯ
ಮಹದೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿತವಾದಂತೆಯೇ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಗುಡ್ಡನಿಗೂ ದಾನಿಗೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಕಂಸಾಳೆಯ
ಮಹಿಮೆ ಅಪಾರ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವ ಗುಡ್ಡರು ಅದನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೃಗೃತಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲು
“ಪಳ್ಳಲೆ ಹೆತ್ತೆಯ್ಯ ನಮ್ಮಪ್ಪಾಜಿ ಮಾಯ್ಯಾರ ಮಾಡೇವ ನಿನ್ನ ಪಾದವೇ ಗತಿಕಳಾಪ್ ಶರಣಿ ಶರಣಾಥಿ”
ಎಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕಣ್ಣಿಗೊತ್ತಿಕೊಂಡು ಅನಂತರ ಬಾರಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವರು.

ಭಜನೆ ಹಾಗೂ ಜಾತ್ರೆಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಿಡಿ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ
ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭ ಹಾಗೂ ಹಬ್ಬ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಳವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಹಾಗೂ ಬೀಸುಕಂಸಾಳೆ ನೈತ್ಯದಲ್ಲಿ
ಹಾಡಲು, ಕುನೀಯಲು ಕಂಸಾಳೆಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದೇವರ ಗುಡ್ಡರು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ
ಪೇಷಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಎತ್ತರವಾದ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕಢೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ನಡೆಸಲು
ಕೊನೇ ಪಕ್ಷ ಮೂವರು ಗುಡ್ಡರಾದರೂ ಇರಬೇಕು. ಮೇಳದಲ್ಲಿ ಏಕತಾರಿ, ದಮ್ಮಡಿಗಳನ್ನು ಹಿಮ್ಮೇಳದವರು
ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಮುಖ್ಯ ಗುಡ್ಡ, ಮುಮ್ಮೇಳಗಾರ ಕಂಸಾಳೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವರು. ಉಳಿದವರು ತಾಳದ
ಗತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಿವಿಧ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಗತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ತಾಳಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಕಢೆಯನ್ನು

ಪದ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ನಡುವಣುವ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪಚನದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಪದ್ಯಗಂಧಿಯಾದ ಗಡ್ಡ. ಪಚನವನ್ನು ಪ್ರಥಾನ ಗಾಯಕ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಿ ಅದರ ಪ್ರತಿ ಸಾಲಿನ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೊಲ್ನಿನವರು “ಹೌದು, ಹೌದೋದು, ಶಿವಶಿವಾ, ಮಾದೇವ, ಹುಂ” ಮುಂತಾಗಿ ದನಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದು ಇದು ಕಧಾಪಾಂಡಿನ ನಿರ್ಗಳವಾಗಿ ಹರಿಯಲು ಮೋಡಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದೊಂದು ಮಟ್ಟ ಪಾದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಜಾಳೆಯನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತ ಕಧಾ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ಜೈತನ್ಯವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಹೆಚ್ಚೆ ಹೆಚ್ಚೆಗೂ ಕಂಜಾಳೆಯ ಮಿಡಿತ ಅದರ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುವ ವಿಸ್ತಾರ ಗಡ್ಡಕಥನ ಆಕರ್ಷಕ ಹಾಗೂ ಮನಮೋಹಕ.

ದೇವರ ಗುಡ್ಡರು ಜನಪದ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿಂದಾದ ಮಲೆಯ ಮಹಡೀಶ್ವರನ ಕಥೆಯನ್ನು ಪ್ರಥಾನವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಿಂದ ಕಾಳಗ, ಸಾರಂಗಧರ, ಬಿಳಿಗಿರಿ ರಂಗಸ್ವಾಮಿ, ಬೆಟ್ಟದ ಚಾಮಂಡಿ, ಚಾಲನಾಗಮ್ಮ, ಮುಡುಕುತ್ತೂರೆ ಮಲ್ಲಪ್ಪ, ಕೋಳಿರ ಕೊಡಗೂಸು ಹೊದಲಾದ ಲೋಕಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮಂಟೆಸ್ವಾಮಿ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪ್ರಾಜಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಭಾಗವನ್ನು ಕಂಸಾಳಿ ಗತಿಗೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಬೀಸುಕಂಸಾಳಿ ದೇವರಗುಡ್ಡರ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪ್ತಿ ಕನಾರ್ಟಕದ ಜನಪದ ನೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವವಾದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ತಾರ್ಬಟ್ಟಿ, ತಟ್ಟಬಟ್ಟಿ ಮುಂತಾದ ಬಗೆಗಳಿವೆ. ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಗುಡ್ಡರು ಒಂದು ಕಡೆ ನಿಂತು ಲಿಂಗ ಬಾ, ಮುದ್ದುಲಿಂಗ ಬಾ, ನಮ್ಮ ಮುದ್ದು ಮಾದಯ್ಯನ ಲಿಂಗ ಬಾ ಎಂದು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕಂಸಾಳಿ ಹಿಡಿದ ಗುಡ್ಡ ತಾಳಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಿವಿಧ ವಿನಾಸದಲ್ಲಿ ಬಾರಿಸುತ್ತ ಕುಣಿಯತ್ತಾನೆ. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ, ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ, ಕಾಲ ಕೆಳಗೆ, ಕುಳಿತು, ನಿಂತು, ಬಾಗಿ, ಬಳುಕಿ ತೀವ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ನತಿಸುವ ಭಂಗಿ ಆಶ್ರಯಕರ ಹಾಗೂ ಅಧ್ಯತ್ತ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಇಬ್ಬರು ಗುಡ್ಡರು ಕಲೆತು ನತಿಸುವುದುಂಟು. ಒಬ್ಬರ ಕಂಸಾಳಿಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಕುಟ್ಟತ್ತಾ ಕುಣಿಯವ ವೈಲಿರಿ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಡೊಳ್ಳುಕುಣಿತೆ

ಡೊಳ್ಳುಕುಣಿತೆ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. ಇದು ವಾದ್ಯ ಪ್ರಥಾನ ಕಲೆ. ಬೀರೇಶ್ವರ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಹಾಲುಮತ ಸಮುದಾಯದ ಕುಣಿತೆ. ‘ಡೊಳ್ಳು’ ಚಮುಖಾದ್ಯ ಮೊಳ್ಳು ಪಡಗದ ಎರಡೂ ಬಾಯಿಗಳಿಗೆ ತೊಗಲು ಹೊದಿಸಿದ ಎರಡು ಪರಡೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಹಗ್ಗದಿಂದ ಬಿಗಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ಬಾರಿಸಬಹುದು. ಬಲಗ್ಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಾರಿಸುವ ಗುಣಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಗುಣಿಯಿಂದ ಬಾರಿಸಿದ ಗತಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವಂತೆ ಎಡಗ್ಗೆಯಿಂದ ಭಾಪು ಹಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭರಮದೇವರ ಬ್ರಹ್ಮಪಲ್ಲಕ್ಕೆ ಉತ್ಸವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಡೊಳ್ಳು ಬಾರಿಸುವವರು ದೇಹದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಡೊಳ್ಳು ಬಾರಿಸುವವರು ದೇಹದ

ಮೇಲುಭಾಗಕ್ಕೆ ಕರಿಯ ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ಸೊಂಟದ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಮೊಳಕಾಲು ಮೇಲೆ ಬರುವಂತೆ ಕಚ್ಚೆಪಂಚೆಯನ್ನು ಉಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹಲೀಯ ಚರ್ಮದ ರೀತಿಯ ಉಡುವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹುಣಿತದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವಾದ್ಯಗಾರರು ಹಸಿರು ಇಲ್ಲವೇ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಗಗ್ಗರಿ, ಅಂಗಿ ಹೊಪ್ಪಿಗೆ ಉಡುವರು. ಎರಡೂ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಅದೇ ಬಣ್ಣದ ಕರವಸ್ತು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ಕುಣಿತಕ್ಕ ಹಿನ್ನಲೆಯಾಗಿ ಡೋಳ್ಳು, ತಾಳ ಮತ್ತು ಕೊಳಲು ಇರುತ್ತವೆ. ಶ್ರಾವಣ ಸೋಮವಾರ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ದಿನ ಮತ್ತು ಯುಗಾದಿಯಂದು ಪಲ್ಲಕ್ಕೆ ಉತ್ಸವದ ತರುವಾಯ ಮಾರ್ವ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಭರಮದೇವರ ಗುಡಿಯ ಮುಂದೆ ಡೋಳ್ಳಿನ ಹಾಡುಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಭಕ್ತರು ದೇವರ ಮುಮ್ಮೇಳದವರಾಗಿ ಒಬ್ಬರು ಡೋಳ್ಳು ಬಾರಿಸುತ್ತ ಹಾಡು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಿಮ್ಮೇಳದಲ್ಲಿ ಹಲವರು ತಾಳ ಮತ್ತು ಕೊಳಲು ಬಾರಿಸುತ್ತ ಮುಮ್ಮೇಳದವರು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಹಾಡಿನ ಭಾಗವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಾಡಿನ ವಿಷಯ ದೃವಮಹಿಮೆ ಅಥವಾ ದೃವಭಕ್ತರ ಕಥೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಥನ ಕವನಕ್ಕೆ ರಗಳೆಯೇ ತಕ್ಕ ಧಾಟಿ. ಡೋಳ್ಳಿನ ಹಾಡು ಹಿಂಗೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ:

ಸ್ವಾಮಿ ನಮ್ಮೆಯ ದೇವರು ಬಂದಾನ ಬನ್ನಿರೇ

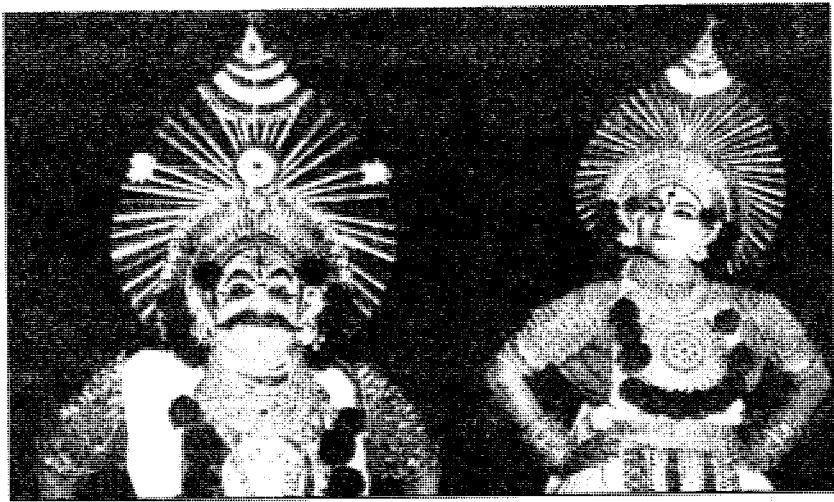
ಗುರುವೇ ನಮ್ಮೆಯ ದೇವರು ಬಂದಾನ ಬನ್ನಿರೇ

ಬೀರೇಶ್ವರ ಹಾಡು ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಭಕ್ತರು ಮೌಖಿಕವಾಗಿ ಜತನವಾಗಿ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯಗಳೇ. ಡೋಳ್ಳಿನ ಹಾಡುಗಳು, ಬಾಳೇ ಮುಖ್ಯವೆಂದೂ ಅದಕ್ಕೆ ಬೀರದೇವರೇ ಬೇನ್ನಾಧಾರವೆಂದೂ ಸಾರಿ ಸಕಲ ಜನರಿಗೂ ಸುಖವಾಗಲೆಂದು ಸಂದೇಶ ನೀಡುತ್ತವೆ.

ಡೋಳ್ಳು ಕುಣಿತದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಕಸರತ್ತಗಳೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಕುದುರೆಕುಣಿತ, ಹೋಲುಕುಣಿತ, ಸಾರು ಕುಣಿತ, ಮಚ್ಚೆಳ್ಳಬಡಿತ, ಕೈಬಾರಿಕೆ, ಒಂದ್ದೆಜ್ಜೆ, ಎರಡ್ದೆಜ್ಜೆಕುಣಿತ, ಜೋಡುಸಾಲಿನ ಜಗ್ಗಿನ ಕೈಯಿ - ಮೊದಲಾದ ವ್ಯೇವಿಧ್ಯಮಯ ಕುಣಿತಗಳಿವೆ. ಬೀರಪ್ಪನ ಡೋಳ್ಳು ಎಂದೇ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಈ ಅದ್ವಿತ ಪ್ರದರ್ಶನ ಕಲೆ ಇಂದು ಧಾರ್ಮಿಕತೆಯ ಆವರಣದಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಲೋಕಿಕ ಉತ್ಸವಗಳಿಗೆ ತೆರೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಯಕ್ಷಗಾನ

ಯಕ್ಷಗಾನ ನೃತ್ಯ ಪ್ರಧಾನ ಕಲೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ದೇಸೀ ಕಲೆಯಾಗಿದ್ದು ಅನಂತರ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ಮಂತ್ರಮುಗ್ಧರನ್ನಾಗಿಸುವ ಅಮಾರ್ವ ಶಕ್ತಿಯಿಳ್ಳ ಕಲೆ. ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಪ್ರಭೇದಗಳಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಮೂರು ಶೈಲಿಗಳು ತೆಂಕುತ್ತಿಟ್ಟು, ಬಡಗುತ್ತಿಟ್ಟು ಮತ್ತು ಬಡಬಡಗುತ್ತಿಟ್ಟು. ಯಕ್ಷಗಾನಕ್ಕೆ ದಶಾವತಾರ, ಬಯಲಾಟ, ಭಾಗವತರಾಟ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಯಲಾಟ ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾಗುವುದು ಹಳ್ಳಿಯ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ಬಯಲಾಟ. ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಿಸುವವನೇ ಭಾಗವತನಾದ್ವರಿಂದ ಭಾಗವತರಾಟ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಗೀತ, ಕುಣಿತ, ವೇಷಭೂಷಣ, ಮಾತುಗಾರಿಕೆ, ವಾದ್ಯ ಇವು ಬಯಲಾಟದ(ಮ್ಯಾಳ ಅಟ್ಟದಾಟ) ಪಂಚ ಅಂಗಗಳು.

ಆಟ ಆಡಿಸುವ ಸ್ಥಳ ರಂಗಸ್ಥಳ. ಆರಂಭದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿದಿರು ಅಥವಾ ಕಂಬಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಮಾಡಿನ ತೋರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ರಂಗಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶನ ನಡೆಸುವರು. ಹಿಮ್ಮೇಳದವರಿಗೆ ಆಸನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರುತ್ತದೆ. ತೆಂಕುತ್ತಿಟ್ಟಿನ ಚಂಡ ವಾದಕನಿಗೆ ಆಸನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಸಿಂಹಾಸನವಿರುತ್ತದೆ. ಬಡಗತಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇದರ ಬದಲಿಗೆ ರಘದ ಆಕೃತಿಯ ಆಸನವನ್ನು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಿಮ್ಮೇಳದ ಪ್ರಮುಖ ವಾದ್ಯ ಪರಿಕರಗಳೆಂದರೆ, ಚಂಡ, ಮದ್ದಳೆ, ಶ್ರುತಿ, ತಾಳ ಅಥವಾ ಜಾಗಟೆ. ಯಕ್ಕಾನದದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ವೇಷ ಭಾಷಣಗಳು ತಿಳ್ಳು ಮತ್ತು ಪಾತ್ರಕುಗೂಳಿವಾಗಿ ವ್ಯವಧಿಮಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ತೆಂಕಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಗಾರಿಕೆಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ಇದ್ದು, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಹೆಚ್ಚೆ ಹಾಕಿ ಗಿರಿಕಿ ಹೊಡೆಯವುದು ಇದರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಬಡಗಿನಲ್ಲಿ ಕುಣಿತ ಹಾಗೂ ಅಭಿನಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ಇದ್ದು, ಚಕ್ರಮಂಡಿ ಕುಣಿತವಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಡುಗಾರಿಕ ಹಾಗೂ ಕುಣಿತ ಯಕ್ಕಾನದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಗಗಳು. ಕುಣಿತಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅಭಿನಯ, ಜಿಗಿತ, ಸಂಭಾಷಣೆ, ಮುಖ್ಯಗಳ ಚಲನೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ತನ್ನಿಯಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನವರಸಗಳ ಅಭಿವೃತ್ತಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ ಮತ್ತು ಭಾಗವತದ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಆಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಳಗ, ಸಂಹಾರ ಮತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪ್ರಸಂಗಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು. ಕಾಳಗವಿಲ್ಲದೆ ಯಕ್ಕಾನವಾಗಲೇ ಬಯಲಾಟವಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ.

ರಂಗಸ್ಥಳ ಸಮೀಪವಿರುವ ನೇಪಥ್ಯವೇ ಚೌಕೆ ಅಥವಾ ಬಣ್ಣಿದ ಮನೆ. ಭಾಗವತರು ಹಿಮ್ಮೇಳ ಹಾಗೂ ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳಿಂದಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಬಣ್ಣಿಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಹಜ್ಜೆಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲು ಚೌಕಿಯಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿ ಮಾಡಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ತದನಂತರ ಚೌಡಂಗಿಗಳು ರಂಗ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು. ಗಣಪತಿ ಸ್ತುತಿಯ ಬಳಿಕ ವಿಷ್ಣು, ಪರಮೇಶ್ವರ, ದುರ್ಗೆ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಭಾಗವತರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಡಿನ ಅನಂತರ ಭಾಗವತರಿಂದ ಸಭಾವಂದನೆ ಅನಂತರ ಚೌಡಂಗಿಗಳು ಕುಣಿದು ಕುಪ್ಪಳಿಸಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ರಂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಬಾಲಗೋವಾಲರ ಆಗಮನ ಹಾಗೂ ಸ್ತೀ ವೇಷಗಳ ಕುಣಿತ. ಮರುಷರೇ ಸ್ತೀ ವೇಷ ಹಾಕುವುದು ಯಕ್ಕಾನದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಯಕ್ಕಾನದ ಮಾರ್ಫರಂಗ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವ ಬಾಲಗೋವಾಲ, ಸ್ತೀ ವೇಷಗಳ ಉದ್ದೇಶ ಮುಂದಿನ ಕಢಾ

ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅಣಿಗೊಳಿಸುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಮನಾ ದೇವತಾ ಸ್ತುತಿ ಆದನಂತರ ಅಂದಿನ ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಒಡ್ಡೋಲಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳು ಭಾಗವತರಿಗೆ ಅನಂತರ ರಂಗಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ವಂದಿಸಿ ಕುಣಿದು ತಮ್ಮ ಸಾಮಧ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವರು.

ಕೃಷ್ಣಾಜುನ ಕಾಳಗ, ಕಣಾಜುನ ಕಾಳಗ, ಬಖುವಾಹನ ಕಾಳಗ, ಸುಧನಾಜುನ ಕಾಳಗ ಮೊದಲಾದವು ಏರೆರಸ ಪ್ರಧಾನವಾದವುಗಳು. ಚಂದ್ರಾವಳಿ ಎಲಾಸ, ರತ್ನಿಕಲ್ಯಾಣ, ರತ್ನಾವತಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಮೊದಲಾದವು ಶೃಂಗಾರ ರಸ ಪ್ರಧಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳು. ಇವಲ್ಲದೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕೈತ್ರಗಳ ಕೈತ್ರಮಹಾತ್ಮೆಗಳಿವೆ. ಯಕ್ಷಗಾನದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ವಿಡಂಬನೆ ಕೂಡ ಹಾಸ್ಯದ ಒಂದು ಅಂಗ. ಅದರಲ್ಲಿ ಹನುಮನಾಯಕ, ಕುಬ್ಜ, ಬಾರಕ, ವನಪಾಲಕ ಮೊದಲಾದ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು.

ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಕಲಾತ್ಮಕವಾದದ್ದು ಬಣಿದ ವೇಷ: ಇಂತಹ ಬೃಹತ್ ವೇಷಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬರುವುದು ನಡುರಾತ್ಮಿಯಲ್ಲಿ. ರಾಕ್ಷಸ ವೇಷಗಳು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಮಧ್ಯದಿಂದ ರಂಗ ಪ್ರಮೇಶಿಸುವುದುಂಟು. ಈ ಪಾತ್ರ ಪ್ರಮೇಶಿಸುವಾಗ ಎರಡು ಬದಿಗೆ ದೀವಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು, ರಾಳದ ಮುಡಿಯನ್ನು ಎರಚಿ ಜ್ಞಾಲೆ ಎಬ್ಬಿಸಿ ಭಯಾನಕ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಚಂಡೆಯ ಬಡಿತ, ರಾಕ್ಷಸರ ಕೂಗು ಅರೆನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ಬಡಿದೆಬ್ಬಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರಗಳು ಭಾಗವತರ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಯಕ್ಷಗಾನ ಜನರಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ನೀತಿ ಪ್ರಜ್ಞಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗ ರಚಿಸಿದವರು ದುಷ್ಪನಿಗ್ರಹ ಶಿಷ್ಟಪರಿಪಾಲನೆ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಭಾವ - ಸಂಪನ್ಮೂಲತೆ

ಜನಪದ ಕಲೆ ಅಶ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದು. ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಉಳಿದು ಬಂದಿರುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿದ್ದು, ಆಂಗಿಕ ಅಭಿನಯದ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಕಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ. ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಕಲೆ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದಿದೆ. ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಜನಪದ ಕಲೆ ನಶಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಕಣ್ಣರೆಯಾಗಿವೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕಿನ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿದ್ದು ಕಲೆ ಮನರಂಜನೆಯ ಮಾಧ್ಯಮವೂ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯ ಸಂಕೇತವೂ ಆಗಿದ್ದು ಗಮನಾರ್ಹ ಅಂತ. ವಿಶ್ವ ನಂಬಿಕೆ, ಆಚರಣೆಯ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ರೂಪವಾಗಿ ಜನಪದ ಕಲೆ ರೂಪಗೊಂಡಿದ್ದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದಿದೆ.

* * * *

ಪ್ರಕೃತ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳ ವೈಭವ - ಜಾನಪದ ಗದ್ಯ ಭಾಗವನ್ನು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಜಾನಪದ ವಿಷಯ ವಿಶ್ವಕೋಶ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ [ಕನಾಟಕ] ಹೊರತಂದಿರುವ ವಿಷಯ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿರಣ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಾಹಿತ್ಯ - ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಕೃತಿಗಳ ಸಂಪನ್ಮೂಲತಾ ಆಧಾರದಿಂದ ನಿಶ್ಚಿತ ನಿಗದಿತ ಪಾಠವನ್ನು ಪರ್ಯಾಪ್ತಪೂರ್ವಕ ರಚನಾ ಸಮಿತಿ ತಯಾರಿಸಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದೆ.

ಪದ - ಗದ್ಯಾರ್ಥ

ಹಾಸುಹೊಕ್ಕು-ಆವರಿಸು; ಏಕತಾನತೆ-ಒಂದೇ ರೀತಿಯ; ಹೊನ್ನಾವಿಗೆ-ಚಿನ್ನದ ಪಾದುಕೆ; ವಾಡಿಕೆ-ರೂಡಿ; ಗೊಂಡೇವ-ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ದಾರದ ಗೊಂಜಲು; ಗುಣಿ-ಡೊಳ್ಳು ಬಾರಿಸುವ ಮರದ ತುಂಡು; ಫಾಮ-ವಚ್ಚಸು; ಕಥನ ಕವನ-ಹಾಡಿನ ಮೂಲಕ ಹೇಳುವ ಕತೆ; ಮಂತ್ರಮೃಗ್-ಪರವಶ; ಗಿರಿಕಿ-ತಿರುಗು; ನೇಷಧ್ಯ-ತರೆಯ ಹಿಂಭಾಗ; ಚಕ್ರಮಂಡಿ-ಯಕ್ಕಾನ ಸ್ವತ್ಯದ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚೆ; ರಾಳ-ಬೆಂಕಿಯ ಜ್ಞಾಲೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಬಳಸುವ ಮಡಿ; ಕುಬ್ಜೆ-ಕುರೂಪಿ; ದೀವಿಟಿಗೆ-ಪಂಚು; ಚಂಡೆ-ಚಮ್ಮಾವಾದ್ಯ; ವೈವಿರಿ-ರೀತಿ; ಕಾಳಗ-ಯುದ್ಧ

ಪಠ್ಯಾಧಾರ ಟಿಪ್ಪಣಿ

ದೇವರಗುಜರು: ದೇವರನ್ನು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಪೂಜಿಸುವ ಮನಸೆನದವರು

ಏಳ್ಳು ಹೆತ್ತಯ್ಯ(ಏಳುಮಲೆಯ ಹೆತ್ತೆ ತಂಡ): ಮಲೆಮಹದೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯು ಏಳುಬೆಟ್ಟಿಗಳ ಮೇಲಿರುವ ಮಹದೇಶ್ವರ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆಂಬುದು ಭಕ್ತರ ನಂಬಿಕೆ

ದಮ್ಮಾಡಿ : ಕಂಸಾಳೆಯವರು ಕತೆ ಹೇಳುವಾಗ ಹಿಮ್ಮೇಳದವರು ಬಾರಿಸುವ ವೃತ್ತಾಕಾರದ ಚರ್ಮದ ಸಾಧನ

ಏಕತಾರಿ : ಒಂದೇ ತಂತಿಯುಳ್ಳ ಸಂಗೀತ ವಾದ್ಯ

ಜೋಳಿಗೆ : ಕಾಣಿಕೆ ಪಡೆದ ದವಸ-ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಗಲಿಗೆ ನೇತು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದನೆಯ ಜೀಲ

ಜನಪದ ಮಹಾಕಾವ್ಯ: ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸುದೀರ್ಘಕಥನ

ಗಗ್ಗರಿ : ಡೊಳ್ಳುಕುಣಿತದ ವಾದ್ಯಗಾರರು ಉಡುವ ಹಸಿರು ಇಲ್ಲವೇ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಬಹಳ ನಿರಿಗಿಯುಳ್ಳ ಲಂಗತೆರನಾದ ಉಡುಗೆ.

ಒಡಮು : ಒಗಟು, ಒಗಟೆ, ಸಮಸ್ಯೆ ಬಿಡಿಸು, ಬೆಡಗು, ತೊಡಕು - ಪರ್ಯಾಯ ರೂಪಗಳು. ಇದು ಕನಾಟಕದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ ಶ್ರಮಿಕ ವರ್ಗದವರು ಅಯಾಸವನ್ನು ಮರೆಯಲು, ನೆನಪಿನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಇಮ್ಮಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಬೌದ್ಧಿಕ ಕೌಶಲವನ್ನು ಮರೆಯಲು ಬಳಸುವ ಚಾಣಾಕ್ಷ ನುಡಿಗಡಣ. ಮದುವೆ-ಮುಂಜಿಗಳಲ್ಲಿ ಮನರಂಜನೆಗಾಗಿ ಚಾಲ್ತಿಗೆ ಬಂದ ಪರಂಪರೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣತ್ವ.

ಪಠ್ಯಾಧಾರ ಮೂರಕ ವಿಶೇಷಾಂಶ

ಎರಗಾಸೆ : ದಕ್ಷಪ್ರಹೃತಿ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಯಾಗಕ್ಕೆ ಶಿವನೊಬ್ಬನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ದೇವಾನುದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾನೆ. ತಂದೆ ಉದ್ದೇಶಮೂರ್ಚಕವಾಗಿ ಗಂಡನನ್ನು ಅವಮಾನಿಸಿದ್ದಾನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ ದಾಕ್ಷಾಯಿಣಿ ಕೋಪಗೊಂಡು ನ್ಯಾಯ ಕೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಗಂಡನ ಅಜ್ಞಾಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ತಂದೆ ಬಳಿ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಅಳಿಯನ ಮೇಲಿನ ಕೋಪದಿಂದ ಮಗಳಿಂಬ ಮಮತೆಯನ್ನು ತೂರೆದು ದಕ್ಷಪ್ರಹೃತಿ ದಾಕ್ಷಾಯಿಣಿಯನ್ನು ಉದಾಸೀನದಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಲ್ಲದೇ ಅವಳಿದುರಿಗೆ ಶಿವನನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪತಿನಿಂದನಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾಗದೆ ದಾಕ್ಷಾಯಿಣಿ ಅಗ್ನಿಕುಂಡವನ್ನು

ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಈ ದುರ್ಘಟನೆಯಿಂದ ಕುಪಿತನಾದ ಶಿವ ಉಗ್ರನಾಗಿ ತಾಂಡವ ಸ್ವತ್ಸ್ಯಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕೋಪದಿಂದ ಹಕ್ಕೆಯ ಬೆವರನ್ನು ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಬಾಚಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ನೂರೊಂದು ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ವೀರಭದ್ರನ ಅವಶಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ವೀರಭದ್ರ ದಕ್ಷಬ್ರಹ್ಮನ ಯಾಗಶಾಲೆಗೆ ಬಂದು ಅದನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರ ತೋರಿದ ಪ್ರತಾಪದ ಪ್ರತೀಕವೇ ವೀರಗಾಸೆ ಕುಣಿತ. ಅಂದಿನಿಂದ ಈ ಕಲೆ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದಿತೆಂದು ಕಲಾವಿದರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಜನಪದ : ಜನಾಂಗದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಬದುಕು, ಸಮಾಜದ ಒಟ್ಟಾರೆ ಸಹಜ ಶ್ರೀಯಾತ್ಮಕತೆಯ ಜನಪದ. ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೂಡಾಂಶವೇ ಇದು. ಸ್ವನೆಲೆಯ ಬದುಕಿನ ಬಹುಮುಶೀಯ ಪೂರ್ಕಿತಿಕ ನೇಮಾದಿಗಳ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಬದುಕು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆ ತಾವಾಡುವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲವೇ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇದು ಮೌಲಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ರೂಪ.

ಕಲಿತ ಮೂಲ ಪಾಠದ ಅಭ್ಯಾಸ

- ಮೋಹಕ ಅಭ್ಯಾಸ
- ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಪಠ್ಯದ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ/ನಿಶ್ಚಯ ನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
- ಆ. ಹೊಂದಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ

	‘ಅ’ ಪಟ್ಟಿ	‘ಆ’ ಪಟ್ಟಿ
೧. ವೀರಭದ್ರ		ಕಾಂಸತಾಲ್ಯ
೨. ಕಂಸಾಳ		ಚಮಕಾದ್ಯ
೩. ದೊಳ್ಳ		ಮಹಾಕಾವ್ಯ
೪. ಯಕ್ಷಗಾನ		ಒಡುಮು
೫. ಮಹದೇಶ್ವರ		ವೇಷಭಾಷಣ
		ಭಾಗವತ
		ಎಳ್ಳಲ್ಲಿ ಹೆತ್ತಯ್ಯ
		ದೀಪಟಿಗೆ
೬. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗೂ ನಾಲ್ಕು ಸಂಭಾಷ್ಯ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದೆ ಅಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ		
೭. ವೀರಗಾಸೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ವೀರನ್ಯತ್ಯ _____		
	[ಶ್ಯೇವ ವೈಷ್ಣವ ಬಿರೇಶ್ವರ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ]	
೮. ಕಂಸಾಳಿ ಗುಡ್ಡರು ಕಂಸಾಳಿಯನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳವ ಮೊದಲು ಸೃಂಸುವ ದೇವರು _____		
	[ಬ್ರಹ್ಮರವೇಶ್ವರ ಮಹದೇಶ್ವರ ನಂಜುಡೇಶ್ವರ ವೈದ್ಯೇಶ್ವರ]	

- ಇ. ಜೊಳ್ಣ ಕುಣಿತದ ಕಲಾವಿದರು ಹಾಡುವ ಬೀರೇಶ್ವರ ದೇವರ ಹಾಡು ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ _____
 [ಭಕ್ತಿಗಿತೆ ಭಾವಗಿತೆ ಕಾವ್ಯಗಿತೆ ಜನಪದಗಿತೆ]
- ಇ. ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ರಂಗಸ್ಥಳ ಸಮೀಪವಿರುವ ನೇಪಢ್ವಣನ್ನು ಹೀಗೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ
 [ಹೇದಿಕೆ ತೆರೆ ಸಭಾಮಂಟಪ ಚೌಕೆ]
- ಇ. ಜನಪದ ಕಲೆಯನ್ನು ಆಯಾ ದೇಶದ _____ ಎನ್ನಬಹುದು.
 [ವೃತ್ತಿಚರಿತ್ರೆ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕಚರಿತ್ರೆ ಭೋಗೋಳಿಕಚರಿತ್ರೆ]
- ಪ್ರೇರಣಾ ಅಭಾವ
 - ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಪರ್ಯಾದ ವಿಷಯ ಗ್ರಹಿಕಾ/ಉತ್ತರ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು
 - ಅ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ
 - ಇ. ಏರಗಾಸೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ವಾದ್ಯಗಳು ಯಾವುವು?
 - ಉ. ಏರಗಾಸೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು ವಿಧ್ಯ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ?
 - ಇ. 'ಕಂಸಾಳೆ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಹೇಗೆ ಬಂದಿತು?
 - ಉ. ಕಂಸಾಳೆಯ ಆಕೃತಿ ಹೇಗೆ ಇರುತ್ತದೆ?
 - ಇ. ಜೊಳ್ಣ ಕುಣಿತ ಯಾವ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕುಣಿತವಾಗಿದೆ?
 - ಉ. ಭರಮ ದೇವರ ಗುಡಿಯ ಮುಂದೆ ಜೊಳ್ಣನ ಹಾಡುಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಯಾವಾಗ ನಡೆಯುತ್ತದೆ?
 - ಉ. ಯಕ್ಷಗಾನದ ಮೂರು ಶೈಲಿಗಳು ಯಾವುವು?
 - ಉ. ಯಕ್ಷಗಾನಕ್ಕೆ ಇರುವ ಬೇರೆಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳು ಯಾವುವು?
 - ಅ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮೂರು/ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ
 - ಇ. ಏರಗಾಸೆ ಕುಣಿತದ ವೇಷಭೂಷಣಗಳು ಹೇಗಿರುತ್ತವೆ? ವಿವರಿಸಿ.
 - ಉ. ದೇವರಗುಢ್ಣಿಗೆ ಕಂಸಾಳೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಗೌರವ ಭಾವನೆ ಹೇಗೆ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿದೆ? ವಿವರಿಸಿ.
 - ಇ. ಭರಮದೇವರ ಗುಡಿಯ ಮುಂದೆ ಜೊಳ್ಣನ ಹಾಡುಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಹೇಗೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ?
 - ಉ. ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ತೆಂಕುತ್ತಿಟ್ಟು ಮತ್ತು ಬಡಗುತ್ತಿಟ್ಟಿಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೇನು? ವಿವರಿಸಿ.
 - ಇ. ಚೌಕೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ವಿಶೇಷಗಳೇನು? ವಿವರಿಸಿ.
 - ಇ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು/ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ
 - ಇ. ಏರಗಾಸೆ ನರ್ತಕನ ಒಡವಿನೊಂದಿಗಿನ ಕುಣಿತ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ? ವಿವರಿಸಿ.
 - ಉ. ಬೀಸು ಕಂಸಾಳೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿ.

೨. ಡೊಣ್ಣಿ ಬಾರಿಸುವ ಕಲಾವಿದರ ವೇಷಭೂಷಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿ.
೩. ಯಕ್ಕಾಗಾನದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಹಾಗೂ ಮೂರ್ಕರಿಂಗದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿ.
- ಹಾ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತ ಸ್ವಾರಸ್ಯ-ವಿವರವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ**
- “ಅವದ ಯಾಡು ಅಹಂ ದೇವಾ”
 - “ಭಲರೇ ಏರ, ಅಹಹಾಏರ”
 - “ಎಣ್ಣಲೆ ಹೆತ್ತಿಯ್ಯ ನಮ್ಮಪ್ಪಾಜಿ ಮಾಯ್ಯಾರ ಮಾದೇವ ನಿನ್ನ ಪಾದವೇ ಗತಿಕಣಪ್ಪ ಶರಣು ತರಣಾಧಿಕ್”
 - “ಸ್ವಾಮಿ ನಮ್ಮಾಯ ದೇವರು ಬಂದಾನ ಬನ್ನಿರೇ”
 - “ದುಷ್ಪ ನಿಗ್ರಹ, ಶಿಷ್ಟ ಪರಿಪಾಲನೆ.”

ಭಾಷಾಭ್ರಾಸ

- ಸ್ವೀದಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭ್ರಾಸ
ಸಂಧಿಯ ಸ್ಥಳ ಪರಿಚಯ ವಿವರ

ಅನುನಾಸಿಕಸಂಧಿ

ಅನುನಾಸಿಕ ಅಕ್ಷರಗಳಾದ ಜ್ಞ್ಯಾನ್ ನ್ಯಾ ಮ್ಯಾ ವ್ಯಂಜನಗಳು ಆದೇಶವಾಗಿ ಬರುವ ಸಂಧಿಗಳೇ ಅನುನಾಸಿಕಸಂಧಿ.

ಉದಾ.: ವಾಕ್ಯ + ಮುಯ > ವಾಬ್ಯಯ
ಕ್ಷ್ಯೋ + ಮ್ಯಾ + ಅ > ಕ್ಷ್ಯೋ + ಮ್ಯಾ + ಅ

ಇಲ್ಲಿ ಮೂರ್ಕಪದದ ಕೊನೆಯ ಅಕ್ಷರವಾದ ಕ ಕಾರಕ್ಯೇ ಪರವದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮ ಕಾರ ಪರವಾಗಿ ಸಂಧಿಯಾದಾಗ ಕ ಕಾರದ ಬದಲಿಗೆ ಅದೇ ವರ್ಗದ ಅನುನಾಸಿಕ ಅಕ್ಷರ ಜ ಕಾರ ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ.

ಮೂತ್ರ : ವರ್ಗದ ಪ್ರತಿಫಲವಾಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಅನುನಾಸಿಕ ಅಕ್ಷರಗಳು ಪರವಾದರೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಂದರೆ ವರ್ಗದ ಪ್ರತಿಫಲವಾಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಅದೇ ವರ್ಗದ ಅನುನಾಸಿಕ ಅಕ್ಷರಗಳು ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅದು ಅನುನಾಸಿಕ ಸಂಧಿ.

ಉದಾ.: ವಾಬ್ಯಯ ಷಣ್ಣಿ ಸನ್ನಾನ ಇತ್ಯಾದಿ

ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಂ

ಮನೆಯನ್ನು + ಕಟ್ಟಿದನು > ಮನೆಕಟ್ಟಿದನು

ಮೈಯನ್ನು + ಮರೆತು > ಮೈಮರೆತು

ಇಲ್ಲಿ ಮೂರ್ಕಪದ ನಾಮಪದವಾಗಿದ್ದ ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತೀಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಪರವದವು ಕ್ರಿಯಾಪದವಾಗಿದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮೂರ್ಕಪದವು ಬೇರೆ ವಿಭಕ್ತಿಪ್ರತ್ಯಯದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿರುವುದುಂಟು.

ಮೂತ್ರ: ಮೂರ್ವಪದ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದ್ವಿತೀಯ ವಿಭಕ್ತ್ಯಂತ ನಾಮಪದವಾಗಿದ್ದ ಪರಪದವು ಕ್ರಿಯಾರೂಪದಿಂದ ಹೊಡಿರುವ ಸಮಾಸವೇ ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸ. ಈ ಸಮಾಸಕ್ಕೆ ಅರಿಸಮಾಸ ದೋಷವಲ್ಲ.
ಉದಾ.: ಮೈದಡವಿ, ಕಣ್ಣರೆ, ಬಟ್ಟದೋರು (ಬಟ್ಟೆ ಎಂದರೆ ದಾರಿ ಎಂದರ್ಥ) ಕೈವಿಡಿದು ಇತ್ಯಾದಿ

ಗಮಕಸಮಾಸ

ಅದು + ಮನೆ > ಆ ಮನೆ

ಇವನು + ಮನುಷ್ಯ > ಈ ಮನುಷ್ಯ

ಇಲ್ಲಿ ಮೂರ್ವಪದಗಳಾದ ಅದು ಮತ್ತು ಇವನು ಸರ್ವನಾಮಗಳಾಗಿದ್ದು, ಪರಪದಗಳಾದ ಮನೆ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯ ನಾಮಪದಗಳಾಗಿವೆ.

ಮೂತ್ರ: ಮೂರ್ವಪದ ಸರ್ವನಾಮ ಅಥವಾ ಕೃದಂತವಾಗಿದ್ದು, ಉತ್ತರಪದ ನಾಮಪದವಾಗಿದ್ದು ಆಗುವ ಸಮಾಸವೇ ಗಮಕಸಮಾಸ.

ಉದಾ.: ಮೂರ್ವಪದ ಸರ್ವನಾಮವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ -

ಆ ಮಹಿಗು ಆ ಕಲ್ಲು ಈ ಮುದುಕಿ ಈ ಬೆಳ್ಳು ಇತ್ಯಾದಿ

ಮೂರ್ವಪದ ಕೃದಂತವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ -

ಮಾಡಿದದುಗೆ ತಿಂಡಕೂಳು ಸಿಡಿಮದ್ದು ಇತ್ಯಾದಿ

● ಭಾಷಾ ಅಭ್ಯಾಸ ಅರಿವು

ಅ. ಹೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ

೧. ಜ್ಞಾ ಜ್ಞಾ ಜ್ಞಾ ನಾ ಮೋ - ಈ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಏನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ?

೨. ಅನುನಾಸಿಕ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ವಿವರಿಸಿ.

೩. ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸ ಎಂದರೇನು?

೪. ಹೆಮ್ಮೆರು ಮುಂಗಾಲು ಸರೆಮನೆ - ಇವು ಯಾವ ಸಮಾಸ?

ಮೂರಕ ಓದು

● ಜೀ.ಶಂ. ಪರಮಶಿವಯ್ಯ ಅವರ ಜಾನಪದ ಮಸ್ತಕವನ್ನು ಓದಿ

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು ಹೊರತಂದಿರುವ ಜಾನಪದ ವಿಷಯ ವಿಶ್ವಕೋಶ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ.

ಡಾ.ಎಂ.ಎನ್. ವಾಲಿ ಸಂಪಾದಕತ್ವದ ಜಾನಪದ ಒಗಟುಗಳು ಸಿರಿಗನ್ನಡ ಒಡಮಗಳು ಮಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಓದಿ.

ಬಲಿಯನಿತ್ಯೋದೆ ಮನಿವೆಂ

[ಹಳಗನ್ನಡ ಪದ್ಧ]

- ಜನ್ಮ

ಮುನ್ಮೆಯಾರಿ

ಶನ್ಯಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲ ಇನ್ನು ಕವಿಯರು ವಿಶಿಷ್ಟ ಹನರು. ಈತನ ಕಾಲ ಪ್ರಸ್ತುತ ಶಕ ೧೨ನೇಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತುತ ಶಕ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಮತ್ತು ಏಂಬುದು ಕವಿತರಿತೊರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಲೋಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಎಳ್ಳಿಯನ್ನು ಹಾತಕೊಳ್ಳದೆ ಎರಡನ್ನು ಯಶೋಧರಣಿತೆ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಹಿಂನೆ ಮಾನವನನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾನ್ತದೆ. ಹಿಂನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಿರಲ ಹಿಂನೆಯನ್ನು ನಂತರಪುರುಷರಿಂದ ಘೋರ ಪಾನ. ಖಡ್ಡು ಇನ್ನು ಜೀವನ್ನಾಂತರಕ್ಕೂ ಕಾಡದೇ ಇಡೆಯು. ಅಹಂಕಾರ ಪರಮಾಲ ದಮ್ಮಾ: ಎರಬ ನಿತ್ಯನತ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಥಿಸಿತೆ ಸರಳ ಸುಂದರವಾಗಿ ಒಕ್ಕಮುಕ್ತಿಜಾದ ಅಭಯರುಣ, ಅಭಯಮುತ್ತಿಯರ ಮೂಲಕ ಇನ್ನು ಶ್ರುತಿಸಬಿಲಿ ಮಾರಿದತ್ತ ರಾಜನನ್ನು ಹಿಂನಾಮಾರ್ಗವಿಂದ ವಿಮುಖವಾಗಬಂತೆ (ಮನಸಲಿವೆನೆಯಾಗಿಂತ) ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹಿಸುವುದೇ ಪ್ರಕೃತ ಪದ್ಧಭಾಗದ ಪ್ರಧಾನ ಆಶಯ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಪದ್ಧ ಪಾಠದ ಮೂರ್ವಕಢಿ

ರಾಜಮರವಂಬ ಪಟ್ಟಣ. ಅದರ ಮೋರೆ ಮಾರಿದತ್ತ. ಆ ಮರದಲ್ಲಿ ಚಂಡಮಾರಿಯ ದೇವಾಲಯವಿತ್ತು. ಆಶ್ವಯುಜ ಹಾಗೂ ಜೈತ್ರಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಜೆಗಳ ಜಾತ್ರೆ ನಡೆಸಿ ದೇವಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಮ್ಮೆ ವಸಂತಮಾಸದಲ್ಲಿ ಜಾತ್ರೆ ನಡೆಯಬೇಕಿತ್ತು. ಮಾರಿಗೆ ಬಲಿ ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾನವರನ್ನು ಹಿಡಿದುಕರುಹಂತೆ ಮಾರಿದತ್ತ. ತಳಾರ ಚಂಡಕರ್ಮನಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದ. ಅವನು ಸುದತ್ತಾಚಾರ್ಯ ಮುನಿಗಳೂದನೆ ಆ ಮರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದ ಎಳೆ ವಯಸ್ಸಿನ ಅಣ್ಣತಂಗಿಯರಾದ ಅಭಯರುಚಿ ಮತ್ತು ಅಭಯಮುತ್ತಿಯರನ್ನು ಹಿಡಿದುತಂದ. ಮಾರಿಯ ಮನೆಯ ಭಯಿಂಕರ ದೃಷ್ಟಿಂದ ಆ ಮಕ್ಕಳಿನ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿಚಿಲೆರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ದ್ಯುಯರ್, ಸ್ಯೇಯರ್ಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಬೆಕ್ಕಸಬೆರಗಾದ ಮಾರಿದತ್ತ ಬಲಿಕೊಡದೆ ಅವರ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಯಬಯಸಿದ. ಅಭಯರುಚಿ ತಮ್ಮ ಮೂರ್ವ ಕಥೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದ.

ಉಜ್ಜಯನಿಯ ರಾಜಕುಮಾರ ಯಶೋಧರ. ತಂದೆ ಯಶೋಧ, ತಾಯಿ ಚಂದ್ರಮತಿ, ಪತ್ನಿ ಅಮೃತಮತಿ. ಯಶೋಧರ ಅಮೃತಮತಿಯರು ಅನೇಕನ್ನುವಾಗಿದ್ದು ಸುಖದಿಂದಿದ್ದರು. ಅತ್ಯಂತ ಜೆಲುವ, ಸುಂದರ, ಸಕಲ ವಿದ್ಯಾಪಾರಂಗತ ಹಾಗೂ ಸುಸಂಸ್ಕತನಾದ ಯಶೋಧರನ ತೋಳಳಿ ಉಯ್ಯಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿದ್ರಾವಶಳಾಗಿದ್ದ ಅಮೃತಮತಿಯ ಕುರೂಪಿಯಾದ ಅಷ್ಟವಂಕ ಮಾವಟಿಗನ ಗಾನಮಾಧುರ್ಯಕ್ಕೆ ಮನಸೋತು ಪತಿಗೆ ದ್ರೋಹ ಬಗೆಯುವಳು. ಪತ್ನಿಯ ಹೇಯಕ್ಕೆವನ್ನು ಕಣಳಾರೆಕಂಡ ಯಶೋಧರ ಅತ್ಯಂತ ಬೀನ್ನನಾಗುವನು. ತಾಯಿ ಚಂದ್ರಮತಿದೇವಿ ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡಾಗ ಮನಸ್ಸಿನ ಬೀನ್ನತೆಗೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳಲಾಗದೇ

ಕಲೆದ ರಾತ್ರಿ ದುಸ್ಯಪ್ಪವೇಂದನ್ನು ಕಂಡದ್ದ್ವಾಗಿ ಹೇಳಬನು. ಸ್ವಷ್ಟದೇಷ್ವ ನಿವಾರಣೋಗಿ ಪ್ರಾಯೋಬಲೀಯನ್ನು ಕೊಡಲು ಒಪ್ಪದೇ ತಾಯಿಯ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಒಟ್ಟಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕೋಳಿಯೆಂದನ್ನು ಬಿಲಿಕೊಡಲು ಒಮ್ಮೆಬನು. ಹಿಟ್ಟಿಸಬೋಳಿಯನ್ನು ಬಲಿಕೊಟ್ಟುಗ ಅದರೊಳಗೆ ಅಡಗಿದ್ದ ಬೆಂತರವೇಂದೂ ಶಾಗಿ ಅಸುನೀಗಿತು. ಇದರಿಂದ ಮತ್ತೂ ಲಿನ್ನನಾದ ಯಶೋಧರ, ಮಗನಾದ ಯಶೋಮತಿಗೆ ಪಟ್ಟಕಟ್ಟಿ ಶಾಗಿಗ ತಪಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ಅನುಷಾಸನವನು. ವಿಷಯ ತಿಳಿದ ಅಮೃತಮತಿಯು, ಗಂಡ ಹಾಗೂ ಅತ್ಯೇಯನ್ನು ವಿಷವಿಕ್ಕಿ ಕೊಲ್ಲುವಳು.

ಸತ್ತೆ ಯಶೋಧರ-ಚಂದ್ರಮತಿಯರು ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನವಿಲು-ನಾಯಿ, ಹಾಷ್ಮ-ಮುಖ್ಯಹಂದಿ, ಮೀನು-ಮೋಸಳಿ, ಆಡು-ಹೋತ ಮತ್ತು ಕೋಣ-ಹೋತಗಳಾಗಿ ಕರೆಗೆ ಕೋಳಿ-ತಿಳಿಗಳಾಗಿ ಜನಿಸುವರು. ಒಮ್ಮೆ ಅಕಂಪನೆಮನಿಯ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೋಳಿಗಳು ಜ್ಞಾತಿಸ್ತರಗಳಾಗಿ ಪ್ರತಿವನ್ನು ಆಚರಿಸಿ, ಹವಣದಿಂದ ಕಲೆತಾಗ, ವನವಿಹಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಯಶೋಮತಿಯ ಬಾಣಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗುವವು. ಸಮಾಧಿ ಮರಣದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕಾರಣ, ಯಶೋಮತಿಯ ಪತ್ನಿ ಕುಸುಮಾವಳಿಯ ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವುವು. ಆ ಅವಳಿ ಮಕ್ಕಳೇ ಅಭಯರುಚಿ ಮತ್ತು ಅಭಯಮತಿ. ಅವರು ಮುಂದೆ ಸುದತ್ತಾಙ್ಕಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯವೈಕಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು.

ಅಷ್ಟ್ರೇಸಿ - ಓದಿ

ಅಭಯಮತಿ	ಕರ್ಮ	ಮಾರಿದತ್ತ	ಗುರು	ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಿಂದಿ
ನರಕ	ಕುಸುಮದತ್ತ	ದೀಕ್ಷೆ	ಕರಿ	ಮೂರಿಸಿಸು

ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಹಳಗನ್ನಡ ಪದ್ಯಪಾಠ

ಆನಭಯರುಚಿಕುಮಾರನೆ
ಈ ನೆಗಡಿದ್ದಭಯಮತಿಯುಮೀ ಅಕ್ಕನೆ ದಲ್ಲ
ನಾನಾ ಏಧ ಕರ್ಮದಿನಿ
ನ್ನೇನಂ ನೀನ್ ಕೇಳಿ ಮಾರಿದತ್ತನ್ನೇಂದ್ರಾ || ೧ ||

ಗುರುವಿಂದು ಬೆಸಸೆ ಭಿಕ್ಕಿಗೆ
ಬರುತಿರೆ ಏಡಿಕಂದರೆಮ್ಮನಾ ದೆಸಗೆ ಭಯಂ
ಮರುಳಿಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಕೇಡಂ
ಪರಿವೇಷ್ಟಿ ಕರುಣದಿಂದ ತಲ್ಲಿಸಿದಪೆಂ || ೨ ||

ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಿಂದಿಸೆಯೋಂದಜೋ-
ಇಂ ಕಂಡೆಂ ಭವದ ದುಃಖಮುಂಡೆಂ ನೀನ್ ನಿಃ
ಶಂಕತೆಯಿನಿತು ದೇಹಿಗ -
ಇಂ ಕೊಂಡಪೆ ನರಕದೋ ನಿವಾರಣವಡೆವಯ್ || ೩ ||

ಎಂದ ನುಡಿ ನೆರೆದ ಜೀವಕ -
 ದಂಬಂಗಳ್ಳಭಯಮೆಂಬ ಡಂಗುರದಪೋಲೋ-
 ಪ್ರಂಬಡೆಯೆ ಮಾರಿದತ್ತನ್ಯ-
 ಪಂ ಬಿಲ್ಲಂ ಬೆಜಗುಮಾದನುದ್ದೇಗಪರಂ

॥ ೪ ॥

ಆ ಚಂಡಮಾರಿ ಲೋಚನ
 ಗೋಚರತನುವಾಗಿ ಕುವರನಂ ಬಂದಿಸಿ ನೀ-
 ನಾಚಾಯ್ ನೆಯೆಂದಿಂತಿರೆ
 ಸೂಚಿಸಿದಳ್ಳ ನೆರೆದ ಜಾತ್ರೆ ನೆಷ್ಟೆ ಕೇಳ್ಣಿಗಂ

॥ ೫ ॥

ಪ್ರಜೆಯೆಲ್ಲಂ ಜಲಗಂಧ
 ಸ್ರಜ ತಂಡುಲ ಧೂಪ ದೀಪ ಚರು ತಾಂಬಾಲ
 ವ್ರಜದಿಂ ಮಾಜಿಸುವುದು ಜೀ-
 ವಜಾತದಿಂದೆನಗೆ ಬಲಿಯನಿತ್ವಾದೆ ಮುನಿವೆಂ

॥ ೬ ॥

ಎಂದು ತಿರೋಹಿತೆಯಾದೋಡೆ
 ತಂದಿರಿಸಿದ ಜೀವರಾಶಿಯಂ ಬಿಡಿಸಿ ಜನಂ-
 ನಂದನರಂ ತನ್ನನುಜೆಯ
 ನಂದನರಂ ಮಾರಿದತ್ತವಿಭು ಲಾಲಿಸಿದಂ

॥ ೭ ॥

ಗುಡುಗುಡನೆ ಸುರಿವ ಕಣ್ಣನಿ-
 ಯೋಡವಂದಶುಭಕ್ಕೆ ಮಂಗಲಸ್ವಾನಮಂ-
 ದೋಡರಿಸೆ ಸೋದರಶಿಶುಗಳ-
 ನೋಡಲೋ ಮಡಗುವಿನಮಟ್ಟಿ ಬೆಳ್ಳನೆ ಸುಯ್ಯಂ

॥ ೮ ॥

ತಾನಂದುವರೆಗಮೋದವಿಸಿ-
 ದೇನಂಗಳ್ಳಿ ಕುಸುಮದತ್ತಂಗೆ ಧರಿ-
 ಶ್ರೀನಾಥಪದವಿಯಂ ಕೊ-
 ತ್ವಾ ನರಪತಿ ಬಟೀಕ ದೀಕ್ಕೆಯಂ ಕೈಕೊಂಡಂ

॥ ೯ ॥

ಕೆಲಕಾಲಮುಗ್ರತಪಮಂ
 ಸಲಿಸಿ ಸಮಾಧಿಯೋಳಿ ಮುಡಿತಿ ಮೂಳನೆಯ ದಿವಂ
 ನೆಲೆಯಾಗೆ ಮಾರಿದತ್ತಂ
 ಕಲಿಯಂ ಮೂದಲಿಸಿದಂತೆ ದೇವನೆ ಆದಂ

॥ ೧೦ ॥

ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಪದಪಾಠದ ಪದ ವಿಂಗಡಣಾ ಓದು

- ಪದ್ಯ-೧.** ಆನ್ + ಅಭಯ ರುಚಿ ಕುಮಾರನೇ, ನೆಗಟ್ಟಿ (ಖ್ಯಾ) + ಇದ್ರ + ಅಭಯಮತಿಯಮ್ + ಈ ಅಕ್ಷನೆ ದಲ್, ನಾನಾ ವಿಧ ಕರ್ಮದಿನ್ + ಇನ್ + ಏನಂ ನೀನ್ ಕೇಳ್ಣ ಮಾರಿದತ್ತ ಸ್ವಪ + ಇಂದ್ರಾ
- ಪದ್ಯ-೨.** ಗುರು + ಇಂದು ಬೆಸಸೆ ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಬರುತೆ + ಇರೆ ಪಿಡಿತಂದರ್ + ಎಮ್ಮನ್, ಆ + ದೆಸೆಗೆ ಭಯಂ ಮರ್ಜಾ + ಇಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಕೇಡಂ + ಪರಿವೀಕ್ಷಿಸಿ ಕರುಣಾದಿಂದೆ ತಲ್ಲಿಶೆಸಿದಪೆಂ
- ಪದ್ಯ-೩.** ಸಂಕಲ್ಪಿಂಸೆ + ಒಂದಜೊ(ರೋ)ಳ್ + ಆಂ ಕಂಡೆಂ ಭವದ ದುಃಖಿಮಂ + ಉಂಡೆಂ, ನೀನ್ ನಿಃಶಂಕೆಯಿನ್ + ಇನಿತು ದೇಹಿಗಳಂ ಕೊಂದಪೆ ನರಕದೊಳ್ಳ ನಿವಾರಣೆ + ಪಡೆವಯ್
- ಪದ್ಯ-೪.** ಎಂದ ನುಡಿ ನೆರೆದ ಜೀವ ಕದಂಬಂಗಳ್ + ಅಭಯಮ್ + ಎಂಬ ಡಂಗುರದವೊಲ್ + ಒಪ್ಪಂ + ಪಡೆಯೆ ಮಾರಿದತ್ತ ಸ್ವಪಂ ಬಿಲ್ಲುಂ + ಬೆಜ(ರ)ಗುಮ್ + ಆದನ್ + ಉದ್ದೇಗಪರಂ
- ಪದ್ಯ-೫.** ಆ ಚಂಡಮಾರಿ ಲೋಚನ ಗೋಚರತನು + ಆಗಿ ಕುವರನಂ ಬಂಧಿಸಿ, ನೀನ್ + ಆಜಾಯನ್ + ಎಂದು + ಇಂತು + ಇರೆ ಸೂಚಿಸಿದಳ್ ನೆರೆದ ಜಾತ್ರೆ ನೆಚ್ಚಿ (ರೆ) + ಕೇಳ್ಣ + ಇನೆಗಂ
- ಪದ್ಯ-೬.** ಪ್ರಜೆ + ಎಲ್ಲಂ ಜಲಗಂಧ, ಸ್ರುಜ ತಂಡುಲ, ಧೂಪರೀಪ, ಚರು ತಾಂಬೂಲವ್ಯಜದಿಂ ಮೂಜಿಸುವುದು ಜೀವಜಾತದಿಂದ + ಎನಗೆ ಬಲಿಯನ್ + ಇತ್ತೊಡೆ ಮುನಿವೆಂ
- ಪದ್ಯ-೭.** ಎಂದು ತಿರೋಹಿತೆ + ಆದೊಡೆ, ತಂದು + ಇರಿಸಿದ ಜೀವರಾಶಿಯಂ ಬಿಡಿಸಿ, ಜನ + ಆನಂದನರಂ ತನ್ನ + ಅನುಜಯ + ನಂದನರಂ ಮಾರಿದತ್ತ ವಿಭು ಲಾಲಿಸಿದಂ
- ಪದ್ಯ-೮.** ಗುಡುಗುಡನೆ ಸುರಿವ ಕಣ್ಣ + ಪನಿಯ + ಒಡ + ಬಂದ + ಅಶುಭಕ್ಷೆ ಮಂಗಳಸ್ವಾನಂ + ಅಂದು + ಒಡರಿಸೆ ಸೋದರಶಿಶುಗಳನ್ + ಒಡಲೊಳ್ಳ ಮದಗುವಿನಮ್ + ಅಪ್ಪಿ ಬೆಳ್ಳನೆ ಸುಯ್ಯಂ
- ಪದ್ಯ-೯.** ತಾನ್ + ಅಂದುವರೆಗಮ್ + ಒದವಿಸಿದ + ಏನಂಗಳ್ + ಅಳ್ಳಿ ಕುಸುಮದತ್ತಂಗ ಧರಿತ್ರೀನಾಥ ಪದವಿಯಂ ಕೊಟ್ಟಿ + ಆ ನರಪತಿ ಬಟೆ(ಳಿ)ಕ ದೀಕ್ಷೆಯಂ ಕ್ಷೇತ್ರಾಂಡಂ
- ಪದ್ಯ-೧೦.** ಕೆಲಕಾಲಮ್ + ಉಗ್ರತಪಮಂ ಸಲಿಸಿ ಸಮಾಧಿಯೊಳ್ಳ ಮುಡಿಸಿ ಮೂಳ(ರ)ನೆಯ ದಿವಂ ನೆಲೆ + ಆಗ ಮಾರಿದತ್ತಂ ಕಲಿಯಂ ಮೂದಲಿಸುವಂತೆ ದೇವನೆ + ಆದಂ

ಕವಿ - ಭಾವ - ಆಕರ

ಜನ್ಮ ಹಳೇಬೀಡು ಪ್ರಾಂತದ ಕವಿ (ಪ್ರಸಕ್ತಿಕ ಱೀಲಿಜಿ) ಹೊಯ್ಸಳರ ಬಲ್ಲಾಳನಿಂದ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಅಭಿಧಾನವನ್ನು ಪಡೆದ ಈತ ಯಶೋಧರ ಚರಿತೆ, ಅನಂತನಾಥಮರಾಜ ಮತ್ತು ಅನುಭವ ಮುಕುರ ಕಾವ್ಯಗಳ ಕತ್ತ್ರ. ನರಸಿಂಹ

ಬಲ್ಲಾಳನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದಂಡಾಧಿಪತಿಯೂ ಮಂತ್ರಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಜ್ಯೇನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಜನ್ಮ ಅಹಿಂಸಾ ತತ್ವವನ್ನು ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂದೇಶ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಕವಿ.

* * *

ಅಹಿಂಸೆ-ಹಿಂಸೆಯ ಮೇಲೆ, ಧರ್ಮ-ಅಥರ್ವಾದ ಮೇಲೆ, ನ್ಯಾಯ-ಅನ್ಯಾಯದ ಮೇಲೆ, ನೀತಿ-ಅನೀತಿಯ ಮೇಲೆ ಜಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂದು ಲೋಕದ ಆಶಯ. ಈ ಆಶಯಕ್ಕನುಸಾರ ಕಾಮ, ಕ್ಷೋಧ, ಲೋಭ, ಮೋಹ, ಮದ, ಮಾತ್ರಗಳ ಬಗೆಗೆ ಸದಾ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಇರಬೇಕು. ಸ್ವಲ್ಪ ಮೈ ಮರೆತರೂ ಅಮೃತಮತಿಯಂತೆ ನಾಯಕ ನರಕವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾದೀತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ..... ಮನಸಿಜನ ಮಾಯೆ ವಿಧಿವಿಲಾಸನದ ಸೆರಂಬಡಯೆ ಕೊಂಡು ಕೂಗದೆ ನರರಂ ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸುರು ಬಿಡುವಂತಾಗುವುದು.

* * *

ಪ್ರಸ್ತುತ ಬಲಿಯನಿಕ್ಕೊಡೆ ಮುನಿವೆಂ ನಿಗದಿತ ಪದ್ಯ ಭಾಗವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಹೊರತಂದಿರುವ ತಕ್ಷಂಜಿ ಗೋಪಾಲ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟ ಅವರ ಸಂಪಾದನಾ ಗ್ರಂಥ ಜನ್ಮ ಕವಿ ವಿರಚಿತ ಯಶೋಧರಚರಿತೆ ಕಾವ್ಯದಿಂದ ಆಯ್ದು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಂಯೋಜಿಸಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದೆ.

ಪದ - ಪದ್ಯಾಧ್ಯಾ

ನೆಗಟ್ಟಿ-ಪ್ರಸಿದ್ಧ; ಬೆಸಸೆ-ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಲು (ಬೆಸನ್ + ಆಜ್ಞೆ); ಹಿಡಿ-ಹಿಡಿ; ದೆಸೆ-ಬಗೆ; ಮರುಳ್ಳ-ಸ್ವಲ್ಪ; ಪರಿವೀಕ್ಷಿಸಿ-ಆಲೋಚಿಸಿ; ತಲ್ಲಣ-ತಳಮಳ; ಭವ-ಜನ್ಮ; ನಿಶ್ಚಯ-ಸಂಶಯವಿಲ್ಲದ, ಭಯವಿಲ್ಲದ; ನಿವಾರಣೆ-ಪರಿಹಾರ; ಕದಂಬ-ಸಮೂಹ; ಬೆಱ(ರ)ಗು-ವಿಸ್ತಯ; ಲೋಚನ-ಕಣ್ಣಿ; ಗೋಚರ-ಕಾಣಿ; ಬಂದಿಸಿ-ನಮಸ್ಕಾರಿಸಿ(ವಂದಿಸಿ); ನರೆದ-ಸೇರಿದ; ನೆಱು(ರೆ)-ಚೆನ್ನಾಗಿ; ಸ್ರಜ-ಹೂಮಾಲೆ; ತಂಡುಲ-ಅಕ್ಕೆ; ಚರು-ಹವಿಸು; ವ್ರಜ-ಸಮೂಹ; ತಿರೋಹಿತ-ಮಾಯವಾಗು; ಅನುಜೆ-ಸಹೋದರಿ; ವಿಭು-ಪ್ರಭು; ಲಾಲಿಸು-ಮುದ್ದಿಸು; ಒಡರಿಸೆ-ಲಂಟಾಗಲು; ಮಡಗು-ಅಡಗಿಸು; ಏನಂಗಳ್ಳ-ಪಾಪಕೃತಗಳು; ಅಳ್ಳಿ-ನಾಚಿ; ದಿವಂ-ಸ್ವರ್ಗ; ಕಲಿ-ಕಲಿಪುರುಷ; ಮೂದಲಿಸು-ಹಂಗಿಸು

ಪದ್ಯಾಧಾರ ಟಿಪ್ಪಣಿ

ಹಸುಮಾವಳಿ: ಯಶೋಮತಿಯ ಪತ್ನಿ, ಅಭಯಮತಿ ಮತ್ತು ಅಭಯರುಚಿಯರ ತಾಯಿ.

ಅಭಯರುಚಿ: ಹಸುಮಾವಳಿಯ ಹಿರಿಯ ಮತ್ತು ಜಿನಸೇನಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯ ಮಾರಿದತ್ತನ ಮನಃಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಧೀರಕುಮಾರ.

ಅಭಯಮತಿ: ಅಭಯರುಚಿಯ ಸಹೋದರಿ. ಜಿನಸೇನಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯ ಸೋದರ ಅಭಯರುಚಿಯ ಜತೆಗೂಡಿ ಮಾರಿದತ್ತನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡಿದವಳು.

ಸಂಕಲ್ಪಿಂಃ: ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಯೋಚಿಸುವುದು ಮಹಾಪಾಪ ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯಿಂಟು. ಯಶೋಧರ ಮಹಾರಾಜ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ತಾಯಿ ಚಂದ್ರಮತಿಯ ಒತ್ತಾಯಕೊಳ್ಳಗಾಗಿ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಒಪ್ಪದೆ ಹಿಟ್ಟಿನ ಕೋಳಿಯನ್ನು ಒಲಿಕೊಡಲು ಒಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಪರೋಕ್ಷ ಒಟ್ಟಿಗೆಯೂ (ಮೌನಂ ಸಮೃತಿ ಲಕ್ಷಣಂ) ಸಂಕಲ್ಪ ಹಿಂಸೆಯೇ.

ಮಾರಿದತ್ತಃ: ರಾಜಮರ ಪಟ್ಟಣದ ಅರಸು. ಹಿಂಸೆ ಇವನಿಗೆ ಪರಮ ಪ್ರಿಯವಾದುದು. ಬಾಲಕರಾದ ಅಭಯರುಚಿ ಅಭಯಮತಿಯರ ನಿರ್ಭಯದ ಸ್ಥಾಪದಿಂದ ಚಕ್ಷಿತಗೊಂಡು ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ದೇವತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದ.

ಕಲಿಪುರುಷः: ಕಲಿಯುಗದ ಅಧಿಪತಿ, ಮಹಾವಿಷ್ವವಿನ ಕೊನೆಯ (ಹತ್ತನೆಯ) ಅವಶಾರ.

ಕಲಿತ ಮೂಲ ಪದ್ಯಪಾಠದ ಅಭ್ಯಾಸ

- ಮೋಷಕ ಅಭ್ಯಾಸ
- ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಪತ್ಯದ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ/ನಿಖಿರ ನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಚರ್ಚಿತಕೆಗಳು
- ಬಿಟ್ಟರುವ ಜಾಗವನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಪದದಿಂದ ತಂಬಿ
 १. ಅಭಯರುಚಿಯ ಸಹೋದರಿಯ ಹೆಸರು _____
 २. ಅಭಯರುಚಿ ಮತ್ತು ಅಭಯಮತಿಯರನ್ನು _____ ಬಂದಿದ್ದಾಗಿ ಸರೆಹಿಡಿದರು.
 ३. ಮಾರಿದತ್ತ _____ ದೇವನಾದನು.
- ಕೊಟ್ಟರುವ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರದ ಪದವನ್ನು ಆರಿಸಿ

१. ರನ್ನ	ಜನ್ನ	ಹರಿಹರ	ಮೊನ್ನ
२. ಸೃಪೇಂದ್ರ	ದೂರೆ	ಸೃಪ	ನರಪತಿ
३. ಗುರುವಿಂದು	ಹಿಂಸೆಯೋಂದರೋ	ಬರುತಿರೆ	ಪ್ರಜೆಯೆಲ್ಲಂ
४. ಅನಂತಪುರಾಣ	ಯಶೋಧರಚರಿತೆ	ವಿಕ್ರಮಾಜುನವಿಜಯ	ಅನುಭವಮುಕುರ
- ಪ್ರೇರಣಾ ಅಭ್ಯಾಸ
- ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಪತ್ಯದ ವಿಷಯ ಗ್ರಹಿಕಾ/ಉತ್ತರ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು
- ಕೊಟ್ಟರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ
 १. ಅಭಯರುಚಿಯ ಸಹೋದರಿಯ ಹೆಸರೇನು?
 २. ಅಭಯರುಚಿ ಮತ್ತು ಅಭಯಮತಿಯನ್ನು ಸರೆಹಿಡಿದುದು ಯಾವಾಗಿ?

2. ಕುಸುಮದತ್ತನ ತಂಡೆ ಹೇಸರೇನು?
3. ಮಾರಿದತ್ತ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದನು?
- ಆ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎರಡು ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ
- ಒ. ಅಭಯರುಚಿ ತಲ್ಲಣಗೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವೇನು?
- ಓ. ಮಾರಿದತ್ತ ಏಕೆ ಉದ್ದಿಗ್ನನಾದನು?
- ಔ. ಜಂಡಮಾರಿ ಜನರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದು ಏನು?
- ಎ. ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುಪುದರಿಂದ ಆಗುವ ಪರಿಣಾಮವೇನು?
- ಖ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು/ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ
- ಒ. ಅಭಯರುಚಿ ಮಾರಿದತ್ತನನ್ನು ಭೇಟಿಯಾದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
- ಓ. ಅಭಯರುಚಿಯ ಮಾತುಗಳು ಮಾರಿದತ್ತನ ಮೇಲೆ ಬೀರಿದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.
- ಔ. ಮಾರಿದತ್ತ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತೈಜಿಸಲು ಕಾರಣವೇನು?
- ಎ. ಅಭಯರುಚಿ ಮತ್ತು ಮಾರಿದತ್ತರಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವಿರಿ?
- ಖ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತ ಸ್ವಾರಸ್ಯ-ವಿವರವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ
- ಒ. “ಕರುಣಾದಿಂದ ತಲ್ಲಣಿಸಿದಪೆಂ”
- ಓ. “ಬಲಿಯನಿತ್ಯೋದ ಮುನಿವೆಂ”
- ಔ. “ನರಕಚೋಳ ನಿವಾರಕೆಪಡೆವಯ”
- ಎ. “ದೇವನೆ ಆದಂ”

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

- ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಭಂಡೋ ಅಭ್ಯಾಸ

ಮಾತ್ರಾಗಳ : ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕ ವಿವರ

ಮಾತ್ರೆ : ಭಂದಶ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರೆ ಎಂಬುದು ಕಾಲವನ್ನು ಅಳಿಯುವ ಮಾನ. ಒಂದು ಶ್ವಸ್ಸ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ಉಚ್ಛರಿಸಲು ಬೇಕಾಗುವ ಕಾಲವೇ ಒಂದು ಮಾತ್ರಾಕಾಲ. ಮಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧ. ಅವೇ ಲಫ್ತು ಮತ್ತು ಗುರು. ಲಫ್ತುವನ್ನು ಉಂಟಲೂ ಗುರುವನ್ನು – ಎಂತಲೂ ಗುರುತಿಸಲಾಗುವುದು. ಒಂದು ಮಾತ್ರಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಛರಿಸಬಹುದಾದ ಅಕ್ಷರವೇ ಲಫ್ತು. ಎರಡು ಅಥವಾ ಎರಡಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತ್ರಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಛರಿಸಬಹುದಾದ ಅಕ್ಷರವೇ ಗುರು.

ಗುರು ಎನಿಸುವ ಅಕ್ಷರಗಳು :

• ದೀಪಾಂಕೃತರಗಳು	-	— ಉ ಕಾಲು	— ಉ ಆಗಸ್
• ಸಂಯುಕ್ತಾಕೃತರದ ಹಿಂದಿನ ಅಕ್ಷರ	-	ಅಕ್ಷರ	ಭಕ್ತಿ
• ಅನುಷ್ಠಾರ, ವಿಸರ್ಗಗಳಿಂದ ಕೊಡಿರುವ ಅಕ್ಷರ	-	ಬಂದನು	ದುಃಖ
• ವ್ಯಂಜನಾಂಕೃತದಿಂದ ಕೊಡಿರುವ ಅಕ್ಷರ	-	ಬರುವೆಂ	ಉಂ ಮರಗಳು
• ಇ, ಔ ಸಹಿತವಾದ ಅಕ್ಷರ	-	ಗೈಮೆ	ಬೈಪಧ
• ಷಟ್ಪದಿಯ ಮೂರು ಮತ್ತು ಆರನೆಯ ಪಾದಗಳ ಕೊನೆಯ ಅಕ್ಷರ	-	ಈ ಅಕ್ಷರಗಳು ಒಂದು ಮಾತ್ರಾ ಲಕ್ಷಣಾದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ ಹಾಡುವಾಗ ಎರಡು ಮಾತ್ರಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಅಕ್ಷರಗಳು ಗುರು ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಯಾವುದೇ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಮಡೆಯಿದ್ದರೂ ಗುರುವಾಗಿಯೇ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.	

ಮಾತ್ರಾಗಳ : ಮಾತ್ರೆಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಗಣವಿಭಾಗ ಮಾಡಲಾಗುವ ಮಾತ್ರಾಗಳಾದಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಧ. ಅವೇ ಮೂರು ಮಾತ್ರೆಯ ಗಣ, ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರೆಯ ಗಣ ಮತ್ತು ಒಂದು ಮಾತ್ರೆಯ ಗಣ. ಕಂದ, ಷಟ್ಪದಿ, ರಗಳೆ ಇವುಗಳು ಮಾತ್ರಾಗಳ ಆಧಾರಿತ ಭಂದಸ್ತುಗಳು.

ಕಂದ : ಮಾತ್ರಾಗಳ ಆಧಾರಿತ ಭಂದಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂದ ಕೂಡ ಒಂದು. ಇದು ಚೌಪದಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದ್ಯದ ಆಧಾರದಿಂದ ಇದರ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

— — ಉ - ಉ — —	ಕಾವೇ ರಿಯಿಂದ ಮಾಗೋ
— ಉ ಉ ಉ ಉ - ಉ — — ಉ ಉ	ದಾವರಿ ವರಮಿ ದಾನಾಡ ದಾಕ ನ್ನಡಮೋಳ್ಳ
— ಉ ಉ ಉ — ಉ	ಭಾವಿಸಿ ದಜನಪ ದಂಪಹ
— ಉ ಉ - ಉ ಉ ಉ ಉ ಉ — —	ಧಾವಳ ಯ ವಿಲೇ ನ ವಿಶದ ವಿಷಯ ವಿ ಶೇಷಂ

ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳಿವೆ. ಒಂದು ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಹನ್ನರಡು ಮಾತ್ರಗಳಿವೆ. ಎರಡು ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಇಪ್ಪತ್ತು ಮಾತ್ರಗಳಿವೆ. ಒಂದು ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯ ಪಾದಗಳು ಮಾತ್ರ ಸಂಭೇದ್ಯಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಸಮವಾಗಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಎರಡು ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾದಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಸಮವಾಗಿವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಮೊದಲೆರಡು ಪಾದಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಂತ್ಯಾರ್ಥ ಎಂತಲೂ ಮೂರು ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾದಗಳನ್ನು ಉತ್ತರಾರ್ಥ ವೆಂತಲೂ ಕರೆಯಬಹುದು. ಪ್ರತಿಪಾದಗಳೂ ತಲಾ ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರಗಳ ಗಣದಂತೆ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಲಕ್ಷಣ • ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳಿರಬೇಕು.

- ಒಂದು ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯ ಪಾದಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಸಮವಾಗಿದ್ದು ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರಗಳ ತಲಾ ಮೂರು ಮೂರು ಗಣಗಳಿರಬೇಕು.
- ಎರಡು ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾದಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಸಮವಾಗಿದ್ದು ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರಗಳ ತಲಾ ಇದ್ದೆಂದು ಗಣಗಳಿರಬೇಕು.
- ಪ್ರತಿ ಪಾದವೂ ಆದಿಪ್ರಾಸದಿಂದ ಕೂಡಿರಬೇಕು.
- ಆರನೆಯ ಮತ್ತು ಹತ್ತನೆಯ ಗಣ ಜಗಣ ಉಪ ವಾಗಿರಬೇಕು ಅಥವಾ ಸರ್ವಲಫು ಗಣವಾಗಿರಬೇಕು.
- ಭಂದೋ ಅಭ್ಯಾಸ ಅರಿವು
 ೧. ಮಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧಾ? ಅವು ಯಾವುವು?
 ೨. ಲಘು ಮತ್ತು ಗುರು ಎಂದರೇನು?
 ೩. ಕಂದ ಪದ್ಯ ಎಂದರೇನು?
- ಪತ್ನಾಧಾರಿತ ಸೃಜನತೀಲ ಭಾಷಾ ಬಳಕೆಯ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಅಭ್ಯಾಸ
 - ಅ. ಈ ಪದ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿ
ಗುಡುಗುಡನೆ — — — — ಬೆಜ್ಜನೆ ಸುಯ್ದಂ

ಮೂರಕ ಓದು

- ತೆಕ್ಕಂಚಿ ಗೋಪಾಲ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟ ಅವರ ಸಂಪಾದನಾ ಗ್ರಂಥ ಜನ್ಮ ಕೆವಿ ವಿರಚಿತ ಯಶೋಧರಚರಿತೆ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ.
- ಕ. ವೆಂ. ರಾಘವಾಚಾರ್ಯ ಅವರ ಯಶೋಧರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ.

ಪದ್ಮಪಾಠ - ೦೨

ರಮ್ಯಸೃಷ್ಟಿ

[ಆಧುನಿಕ]

- ಮಧುರಚನ್ನ

ಮನ್ಯಾಲಿ

ಸಾರ್ಥಕದಯ ಜಗತ್ತಿನ ಜಳವರಾತಿಗೆ ಹೊನ ಉತ್ಸಾಹ ಹಾಗೂ ಈತನವನ್ನು ತುಂಬಿತ್ತದೆ. ಮಳಿಗೆ ಜಳವಜಗತ್ತಿನ್ನು ಎಣಿಲಿ, ನಿಪ್ರೇಯನ್ನು ಇಡಿಲಿ ಹೊನ ಜಳವಕಳೆಯನ್ನು ತುಂಬಿ ಶೈತನ್ಯಗಳಿಗೆ ಅತಿ ಸುಂದರ ಕ್ಷಣಿ. ಖಂತಹ ಸೌಂದರ್ಯದ ಕ್ಷಣಿನವ್ಯಾಕ ಕಿ ಅಫ್ರಿಸಿಂಗ್ ಪದರಳನ್ದಲ್ಲಿ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ವಲ್ಲಿತ್ತದರೆ, ಇತಕಾರ ಅದನ್ನು ತುಂಬದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿತ್ತಾಗುವೆ. ಭಾಯಾತ್ಮಕ ಅದನ್ನು ಭಾಯಾತ್ಮಕದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಳಿಯಲು ಹಾತೋಯಿತ್ತಾನೆ. ಸೃಷ್ಟಿಯ ರಮ್ಯ-ಮನೋಜರ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮನಸೋಳಲದ ಮನಸ್ಯೇ ಇಲ್ಲಿ ದಿನದ ಶ್ರುತಿಕ್ಷಣವೂ ವಿಭಿನ್ನ ಚೆಲುವಿನಿಂದ ಕಂಗಳನ್ನುಪಡು. ಮುಂಜಾವಿನ ಸೋಬಾಗು ತಂಪಾಲಿದ್ದು ಮನಕ್ಕೆ ಮುದ ನೀಡಿದರೆ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಸೋಬಾಗು ತಾವನನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದು. ಮತ್ತೆ ನೇತ್ತಿಯಿಂದ ಹಣತ್ವ ಇಂದಿಯವಾಗಿನ ಸೋಬಾಗು ಮನಾಜಕತ. ಶುಳ್ಳೋದಯದ ರಮ್ಯತೆಯನ್ನು ತಿಳಿತು ಬಳ್ಳಿತಾಗೂರೆ. ಈ ಮಧುರ ಕ್ಷಣದ ವಣನೆಯೇ ಕವನದ ಅಶಯ. ಅಂತಹ ಸುಂದರ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕವನವೂ ಒಂದೆ. ಇದನ್ನು ಶ್ರುತ್ಯಾಗಿಂತೆ, ನಿನರ್ದಾರಿತೆ ಎಂದೂ ಕರೆಯಬಯ.

ಅಧ್ಯೇತಿ-ಛದಿ

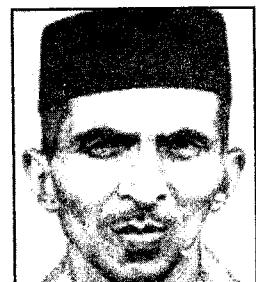
ಮಹಾಕಾಶ	ಪೃಥಿವೀ	ಪ್ರಭಾಮಯ	ವಿಭಾಕರ	ನಭಾಂಗಣ	ವಿರಾಜಿಸು
ನೀಲಗಗನ	ತರು	ಚಿತ್ತಗೋಟ್ಟಿ	ರೀಷು	ಕನ್ನಿ	ಮಿಗಿಲು

ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಆಧುನಿಕ ಪದ್ಯಪಾಠ

ಮಹಾಕಾಶ ಶಿರದ ಮೇಲೆ
 ಆಹಾ-ಪೃಥಿವೀ ರಮ್ಯ ಮುಂದೆ
 ಬಾನುಭೂಮಿ ಅಪ್ಪಿದಲ್ಲಿ
 ಏನು ರಮ್ಯ ದೂರದಲ್ಲಿ
 ಪ್ರಭಾಮಯನು ವಿಭಾಕರನು
 ನಭಾಂಗಣದಿ ವಿರಾಜಿತನು
 ಹಾಲು ಮೋಡ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ
 ನೀಲಗಗನ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ
 ಹೊನ್ನ ಬಿಸಿಲು ಸೂಸಿ ಸೂಸಿ
 ರನ್ನನೆಲದಿ ಹಾಸಿ ಹಾಸಿ
 ತರುವು ಹಸಿರು ಮರವು ಹಸಿರು
 ಮೇರೆವ ಹುಲ್ಲು ಹಚ್ಚಿಹಸಿರು
 ಮರದ ಸಾಲು ಮೇವ ಮೇಕೆ
 ಶೆರೆದ ಹಕ್ಕಿ ಏನು ಚೆಲುವು
 ಎತ್ತು ಎಮ್ಮೆ ಆಡು ಆವು
 ಜಿತ್ತೆಗೊಟ್ಟು ಮೇವ ರೀವು
 ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡು ಕೂಸು ಕುನ್ನಿ
 ದಿನ್ನಿ ದಿಬ್ಬ ಹಾದಿ ಬೀದಿ
 ಏನು ಚಂದ ಏನು ಚೆಲುವು
 ಏನು ಬೇಕು ಇದಕು ಮಿಗಿಲು
 ಮಹಾಕಾಶ ಶಿರದ ಮೇಲೆ
 ಆಹಾ-ಪೃಥಿವೀ ರಮ್ಯ ಮುಂದೆ
 ಬಾನು ಭೂಮಿ ಅಪ್ಪಿದಲ್ಲಿ
 ಏನು ರಮ್ಯ ದೂರದಲ್ಲಿ

ಕವಿ - ಭಾವ - ಆಕರ್ತ

ಹಲಸಂಗಿ ಮಧುರಚನ್ನ ಅಂಕಿತದಿಂದ ಚನ್ನಮಲ್ಲಪ್ಪ ಅವರು (ಪ್ರಸಕ್ತ ಶಕ ೧೯೦೫)
 ಬಿಜಾಪುರಜಿಲ್ಲೆ ಇಂಡಿ ತಾಲುಕಿನ ಹಲಸಂಗಿ ಗ್ರಾಮದವರು. ಮುಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ
 ತೇಗೆಡೆಯಾಗಿದ್ದ ಇವರು ಸ್ವಂತ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಬಂಗಾಳ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಮರಾಠಿ,
 ಗುಜರಾತಿ, ತಮಿಜು, ಪಂಡಿತರನ್ನು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿತರು. ಜಾನಪದ ಮತ್ತು

ವಚನವಾಚ್ಯಂತವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಮೊರ್‌ರಂಗ, ಮೊರ್‌ಯೋಗದ ಪಥದಲ್ಲಿ, ಕಾಳರಾತ್ರಿ, ಬೆಳಗು ಇವರ ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಿಗಳು. ನನ್ನನಲ್ಲ - ಕವನ ಸಂಕಲನ. ಜನಪದಗಿತಗಳ ಸಂಕಲನಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಿಂಹಲಿಂಗಣನವರೊಂದಿಗೆ ಕನ್ನಡದ ಕುಲಗುರು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

* * * *

ಮುಂಜಾವಿನ ಸೂರ್ಯೋದಯದ ರಮ್ಯತೆಯನ್ನು ಮುಸ್ಸಂಚೆಯ ಸೂರ್ಯಾಸದ ಮನಮೋಹಕತೆಯನ್ನು ಮನದುಂಬಿ ಅಭಿವೃತ್ತಿಸುವುದೇ ಕವನದ ಒಳದನಿ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸೃಷ್ಟಿಯ ರಮ್ಯತೆಯನ್ನು ನೈಜಗೊಳಿಸುವುದೇ ಕವಿಯ ಇಂಗಿತ.

* * * *

ಪ್ರಸ್ತುತ ರಮ್ಯಸೃಷ್ಟಿ ಕವನವನ್ನು ಮಧುರಚನ್ನು ಅವರ ‘ನನ್ನನಲ್ಲ’ ಕವನ ಸಂಕಲನದಿಂದ (ಮಟ - ೧೧೬) ಆರಿಸಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದೆ.

ಪದ-ಪದ್ಮಾಧ್ಯ

ಶಿರ-ತಲೆ; ವಿಭಾ-ಬೆಳಕು; ನಭ-ಆಕಾಶ; ತರು-ಮರ; ಆವು-ಹಸು; ಚಿತ್ತ-ಮನಸ್ಸು; ಶೀವು-ಬಿನ್ನಾಳಾ, ಬೆಡಗು; ಕುನ್ನಿ-ಮರಿ, ನಾಯಿಮರಿ; ದಿನ್ನಿ-ದಿಬ್ಬ

ಪಶ್ಚಾಧಾರ ಮೂರಕ ವಿಶೇಷಾಂಶ

ಅಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ/ಮೊಸಗನ್ನಡ/ನವಗನ್ನಡ: ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾವಿಕಾಸತೆಯ ಪ್ರಸ್ತುತ ಫಣ್ಟ, ಪ್ರಸಕ್ತಶಕ್ರಿಯಾಂಧರ ಅನಂತರದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬರೆಹ ಕನ್ನಡದ ಭಾಷಾ ರೂಪವದು. ಇಂದಿನ ಗದ್ಯ-ಪದ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳ ಭಾಷಾ ಬರೆಹವದು. ಗದ್ಯ, ಪದ್ಯ, ನಾಟಕ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯ ಭಾಷೆಯದು. ಇಂದಿನ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪದ್ಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ಗದ್ಯಾತ್ಮಕತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅದೇ ಇಂದಿನ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ರೂಪದ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಕವಿತೆಗಳೇ ನವೋದಯ ಕವಿತೆಗಳು.

ಕಲಿತ ಮೂಲ ಪದ್ಯಪಾಠದ ಅಭ್ಯಾಸ

- ಮೋಜಕ ಅಭ್ಯಾಸ
- ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಪದ್ಯದ ವಸ್ತುನಿಷ್ಟ/ನಿಶ್ಚಯ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
- ಬಿಣ್ಣಿರುವ ಜಾಗವನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಪದದಿಂದ ತುಂಬಿ
 - १. ‘ರಮ್ಯಸೃಷ್ಟಿ’ ಕವನವನ್ನು ಬರೆದವರು _____
 - २. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕವಿತೆಯನ್ನು _____ ಸಂಕಲನದಿಂದ ಆರಿಸಿದೆ.

- ಇ. ಮಧುರಚೆನ್ನ ಅವರು _____ ಅಂದು ನಿಧನರಾದರು.

ಈ. ವಿಭಾಕರ ಪದದ ಅಥವಾ _____

ಇ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದ್ಯದ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಅಥವಾಮೋಣಿಸಾಗಿ ಚೋಡಿಸಿ !

‘ಅ’ ಪಟ್ಟಿ	‘ಆ’ ಪಟ್ಟಿ
ಇ. ಮಹಾಕಾಶ ಶಿರದ ಮೇಲೆ	ಇದಕು ಮಿಗಿಲು
ಈ. ಬಾನುಭೂಮಿ ಅಪ್ಪಿದಲ್ಲಿ	ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ
ಇ. ನೀಲಗಗನ	ಆಹಾ - ಪೃಥ್ವಿ ರಮ್ಯ ಮುಂದೆ
ಉ. ಎತ್ತು ಎಮ್ಮೆ ಆಡು ಆವು	ಎನು ಚಂದ ಏನು ಚೆಲುವು
ಇ. ದಿನ್ನಿ ದಿಬ್ಬ ಹಾದಿ ಬೀದಿ	ಚಿತ್ತಗೊಟ್ಟು ಮೇವ ರೀವು ಎನು ರಮ್ಯ ದೂರದಲ್ಲಿ ಮರವು ಹಸಿರು
	ವಿರಾಜಿಪನು

 - ಪ್ರೇರಣಾ ಅಭ್ಯಾಸ
 - ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಪಠ್ಯದ ವಿಷಯ ಗ್ರಹಿಕಾ/ಉತ್ತರ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು
 - ಅ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎರಡು/ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ
 - ಇ. ಸೂರ್ಯೋದಯದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಸೌಂದಯ್ಯ ಹೇಗೆದೆ?
 - ಈ. ಜೀವರಾಶಿಯ ವರ್ಣನೆ ‘ರಮ್ಯಸೃಷ್ಟಿ’ ಕವನದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ?
 - ಅ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ನಾಲ್ಕು/ಎದು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ
 - ಇ. ‘ರಮ್ಯಸೃಷ್ಟಿ’ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯದ ವರ್ಣನೆ ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ
 - ಈ. ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ ಜೀವಸಂಸೂಲಿದ ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಹೇಗೆದೆ?
 - ಇ. ‘ರಮ್ಯಸೃಷ್ಟಿ’ ಕವನದ ಸಾರಾಂಶ ಬರೆಯಿರಿ
 - ಇ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ
 - ಇ. ‘ರಮ್ಯಸೃಷ್ಟಿ’ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ?
 - ಈ. ಸೂರ್ಯ ಎಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ?

೨. ಕವಿ ಸೂರ್ಯ ಎಂತವನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ?
೩. ‘ರಮ್ಮಸ್ಯಷ್ಟಿ’ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮೇಯುವ ತೀವಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ?
೪. ಯಾವುದರ ಚೆಲುವಿಗೆ ಮಿಗಿಲಿಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ?
೫. ಯಾವುದೆಲ್ಲಾ ಹಸಿರಾಗಿವೆ?
೬. ಜೊಟಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳ ಸಂಧಿಂಭಾಣಿತ ಸ್ವಾರಸ್ಯ-ವಿವರವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ
೭. “ಪ್ರಭಾಮಯನು ವಿಭಾಕರನು ನಭಾಂಗಣದಿ ವಿರಾಜಿಪನು”
೮. “ಹೊನ್ನ ಬಿಸಿಲು ಸೂಸಿ ಸೂಸಿ ರನ್ನ ನೆಲದಿ ಹಾಸಿ ಹಾಸಿ”
೯. “ತರುವು ಹಸಿರು, ಮರವು ಹಸಿರು, ಮರೆವ ಮಲ್ಲು ಹಚ್ಚಹಸಿರು”
೧೦. “ಎತ್ತು ಎಮ್ಮೆ ಆಡು ಆವು ಚಿತ್ತಗೊಟ್ಟಿ ಮೇವ ತೀವು”
೧೧. “ದಿನ್ನ ದಿಬ್ಬ ಹಾದಿ ಬೀದಿ ಏನು ಚೆಂದ ಏನು ಚೆಲುವು”
೧೨. “ಬಿನು ಬೇಕು ಇದಕು ಮಿಗಿಲು”
೧೩. “ಅಹಾ, ಪೃಥಿವೀ ರಮ್ಮ ಮುಂದೆ”
೧೪. “ಬಾನು ಭಾಮಿ ಅಪ್ಪಿದಲ್ಲಿ ಏನು ರಮ್ಮ ದೂರದಲ್ಲಿ”

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

• ಸ್ವೇದಾಂತಿಕ ಭಂದೊ ಅಭ್ಯಾಸ

ಅಲಂಕಾರ ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕ ವಿವರ

ಹಿಂದಿನ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅಧಾರಲಂಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಮಾಲಂಕಾರದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಕೃತ ಅಧಾರಲಂಕಾರದ, ರೂಪಕ ಮತ್ತು ದೃಷ್ಟಾಂತಾಲಂಕಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯೋಣ.

ರೂಪಕಾಲಂಕಾರ

- ಶಾಲೆಗ ಈ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೊಂದು ರತ್ನ
- ಮನೆಯೇ ಧರ್ಮಾಶ್ರಮ

ಮೊದಲ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಎಂಬುದು ಉಪಮೇಯ. ರತ್ನ ಎಂಬುದು ಉಪಮಾನ. ಎರಡನೆಯ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಮನೆ ಎಂಬುದು ಉಪಮೇಯ. ಧರ್ಮಾಶ್ರಮ ಎಂಬುದು ಉಪಮಾನ. ಎರಡೂ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಮೇಯಕ್ಕೂ ಉಪಮಾನಕ್ಕೂ ಯಾವುದೇ ಭೇದವಿಲ್ಲದಂತೆ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

శంత్రి: ఉపమేయ, ఉపమానగళు ఎరడూ ఒందే ఎందు భేదవిల్లదంతే హేళువ అలంకారచే దొషకాలంకార

ఉదా.: సితేయ ముఖి కమల అరణీతు

ఉపమేయ - సితేయ ముఖి

ఉపమాన - కమల

అలంకార - దొషకాలంకార

సమస్యయ - ఉపమేయవాద సితేయ ముఖివన్ను ఉపమానవాద కమలక్కు అభేదవాగి దూషిసిదే. పాగాగి ఇచ్చు దొషకాలంకార.

దృష్టాంతాలంకార

- మాతుబల్లవనిగె జగళవిల్ల, ఉణబల్లవనిగె రోగవిల్ల.

మాతిన మహత్తు తిళిదవనిగె జగళ మాదబేకాద ప్రమేయవిల్ల. ఉణబద మమ్ర అరితవనిగె రోగద భయవిల్ల ఎంబ అథా ఈ ఎరడూ హేళికెగళింద తిళిదుబరుత్తదే. ఇల్లి ఒందు హేళికే మత్తొందు హేళిశీయల్లి బింబ-ప్రతిబింబ భావగళంతే వ్యక్తవాగిదే.

శంత్రి: ఎరడూ చేరేబేరే వాక్యగలు అథాసాధ్యక్షుదింద ఒందశ్శోందు బింబ ప్రతిబింబ భావచంతే తోచుక్కిడ్దరే అదు దృష్టాంతాలంకార

ఉదా.: १. దుజునరు నిందిసువరంబ భయదింద సత్కవియాదవను తన్న కృతియన్న రచిసిదిరువనే?

२. కత్తలేయ భయదింద శోర్ష్య తన్న కఠణవన్న పసరిసిదిరువనే?

సమస్యయ

దుజునదు నిందిసుత్తారెంబ హేదరికేయన్న గొనగే తెగెదుశొళ్ళదే ఒళ్ళియ కపియానవను కృతియన్న రచిసించే రచసుత్తానేంబ మాతిగూ కత్తలేయ హేదరికేయింద సూర్యను సుమ్మనిరదే కఠణవన్న పసరిసియే పసరిసుత్తానే ఎంబ మాతిగూ అథా సాధ్యక్షుదింద బింబ-ప్రతిబింబ భావవు ఉపమేయ ఉపమానగళేరచరల్లు వ్యక్తవాగువుదరింద ఇదు దృష్టాంతాలంకార.

- భండో అభ్యాస అరివు
- అ. కొట్టిరువ ప్రత్యేగళగే ఉత్కరిసి
- ఱ. అలంకారద విధగళన్న హసరిసి.
- అ. రూపకాలంకారవన్న నిదర్శనద మూలక ఏవరిసి.

೨. ದುರ್ಜನರು ನಿಂದಿಸುವರೆಂಬ ಭಯದಿಂದ ಸತ್ಯವಿಯಾದವನು ತನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸದಿರುವೇ? -
ವಾಕ್ಯ ಯಾವ ಅಲಂಕಾರಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ?

೩. ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಮುಖಕುಲ ಅರಳಿತು ಇಲ್ಲಿರುವ ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ಹೇಸರಿಸಿ ಸಮನ್ವಯಿಸಿರಿ.

 - ಪಠ್ಯಧಾರಿತ ಸ್ವಾಜನಶೀಲ ಭಾಷಾ ಬಳಕೆಯ ಪ್ರಯೋಗಿಕ ಅಭ್ಯಾಸ
 - ೫. ನಮೂದಿತ ಪದ್ಯವನ್ನು ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿ

ಹೊನ್ನे

ಮೌರಕ ಓದು

- ಮಧುರಚಿನ್ನ ಅವರ ಕವನಗಳನ್ನು ಓದಿ
 - ಗುರುಲಿಂಗ ಕಾವಯೆ ಅವರು ಸಂಗೃಹಿಸಿರುವ ಮಧುರಚಿನ್ನ ಅವರ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಓದಿ
 - ಬೇಂದ್ರೆ ಅವರು ಮಧುರ ಚೆನ್ನಾರ ಕುರಿತು ರಚಿಸಿದ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಓದಿ

ಪದ್ಯಪಾಠ - ೦೨

ಹೊಸಹಾಡು

[ನವ್ಯೋದಯ]

— ಕಯ್ಯಾರ ಕಿಳ್ಳಣಾರ್ಪ

卷之三

ಅಧ್ಯೇತಸಿ-ಷಿದ

ನವಭಾವ	ತೇವ್ವತರ	ಕಡಿಮೆಗದು	ಲೋಕಾಂತದಲ್	ಫನಹಿಮಾದಿ
ನುಡಿಗುಂಡು	ಭೂಮ್ಯಂತರಾಳ	ನಬೆಚಕ್ರ	ದಶದಿಕ್ಷು	ಬೆನ್ನಟಪ್ಪು
ಗಂಡೆದೆ	ಕಲುಕಂಠ	ಮಾದರಿನಿ	ಪದತಳ	ಕಾಂತಿಕಿಡಿ

ನಗರಿಕ ಮೂಲ ನವೋದಯ ಪದ್ಧತಾರ್ಥ

ನವಭಾವ-ನವಜೀವನ-ನವಶಕ್ತಿ ತುಂಬಿಸುವ
ಹಾಡೊಮೈ ಹಾಡಬೇಕು;
ತೀವ್ರತರ ಗಂಭೀರ ಭಾವನೆಯ ತರೆ ಮಸಗಿ
ವೀರದ್ವನಿಯೇರಬೇಕು; || ೧ ||

ಜಾತಿ-ಹುಲ-ಮತ-ಧರ್ಮ-ಪಾಠಗಳ ಕಡಿಮೋಗೆದು
 ಎದೆಹಿಗ್ಗಿ ಹಾಡಬೇಕು;
 ಯುಗಯುಗಗಳಾಚಿಯಲಿ ಲೋಕಲೋಕಾಂತದಲಿ
 ಆ ಹಾಡು ಗುಡುಗಬೇಕು; || ೨ ||

ಉನ್ನತೋನ್ನತ ಘನಹಿಮಾದ್ರಿ ಶಿವಿರವನೇರಿ
ಹಾಡಲ್ಲಿ ಹಾಡಬೇಕು;
ಹಾಡುನುಡಿಗುಂಡುಗಳು ಹಾರಿ ದಶದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ
ಭಯದ ಬೆನ್ನಟ್ಟಬೇಕು; || 2 ||

ಗಂಡದೆಯ ಗರ್ಜನಿಗೆ ಮೂಹತ್ತು ಮೂಕೋಟಿ
ಕಲಕಂತ ಬರೆಸಬೇಕು;

ಭೂಮ್ಯಂತರಾಳದಲಿ ನಭಚಕ್ರೋಳದಲಿ
ಮಾರ್ದನಿಗಳೇಳಬೇಕು; || 3 ||

ಜಡನಿದ್ದೆ ಸಿಡಿದ್ದೆ ವೀರಾಟಹಾಸದಲಿ
ಬಾನು ಬುವಿ ಬೇಳಗಬೇಕು;

ನಡೆನುಡಿಗಳಿಡೆಯಲ್ಲಿ ಪದತಳ ಗತಿಯಲ್ಲಿ
ಕ್ರಾಂತಿಕೆಡಿ ಕೆರಳಬೇಕು; || 4 ||

ಜಯಜನನಿ ಶಿರವೇತ್ತಿ ವೀರಭರವಸೆಯಿಂದ
ಹೊಸಹಾಡ ಕೇಳಿ ನೋಡು;

ಇದೋ ಮೋದಲು ಮುನ್ನಿಲ್ಲ-ಮುಗಿದುದಂದಿನ ಪಾಡು
ಹೊಸತೀಂದು ಹೊಸತು ಹಾಡು; || 5 ||

ಕವಿ - ಭಾವ - ಆಕರ

ಕಯ್ಯಾರ ಈಜ್ಞಾನಿ ರ್ಯಾ ಅವರು (ಪ್ರಸಕ್ತ ಶಕ ೧೯೧೫) ಕಾಸರಗೋಡು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಯ್ಯಾರ ಗ್ರಾಮದವರು. ಶಿಕ್ಷಕ, ಸಾಹಿತಿ, ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮಿ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರಾಗಿ ಹಲವಾರು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಮುಖ, ಪಣ್ಣಗಾನ, ಮನಸ್ಸಾವ ಚೀತನ ಮತ್ತು ಕೊರಗ, ಗಂಧವತಿ - ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳನ್ನು ವೀರಾಗಿಕೆ ನಾಟಕವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅನ್ನದೇವರು ಮತ್ತು ಇತರ ಕರ್ತೆಗಳು ಸಣ್ಣಕಥಾಸಂಕಲನ. ರತ್ನಾಕರ, ಪರಶುರಾಮ, ಎ. ಬಿ. ತೆಟ್ಟಿ - ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ, ದುಡಿತಪೇ ನನ್ನ ದೇವರು - ಅಕ್ಕೆಕೆ, ಗೋವಿಂದ ವ್ಯೆ - ಸ್ತುತಿ ಕೃತಿ: ಸಾಹಿತ್ಯ ದೃಷ್ಟಿ - ವಿಮರ್ಶೆ ಕೃತಿ, ಜಂಟಮಿ - ಅನುವಾದ ಕೃತಿ.

ಇವರಿಗೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ೨೦೧೫ರಲ್ಲಿ ಆಳ್ಳಾಸ್ ಮುಡಿಸಿರ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ೨೦೧೬ರಲ್ಲಿ ನಾಡೋಜ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸೇರಿದಂತೆ ಹಲವು ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೇರವ ಲಭಿಸಿದೆ. ಇವರು ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅರುವತ್ತಾರನೆಯ ಅವಿಲಭಾರತ ಕನ್ನಡಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮರಾಗಿದ್ದರು.

* * *

ಬದುಕಿಗೆ ಹೊಸ ಶಿರುವನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲ, ಹೊಸ ಆಶಯವನ್ನು, ಜೀವನದ ಗತಿಯನ್ನು ಬದಲಿಸಿ ಹೊಸ ಹುರುವನ್ನು ತುಂಬಬಲ್ಲ, ಹಳೆಯ ಮೌಧ್ಯವನ್ನು ಕಡಿದೋಗೆದು ಹೊಸ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸಬಲ್ಲ

ಹೋಸ ಹಾಡನ್ನು ಹಾಡಬೇಕು. ಆ ಹಾಡು ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಬೇಕು. ಅದರ ಮಾರ್ಗವಿಗಳು ಭೂಮಿ-ಆಶಾಶದಲ್ಲಿ ತುಂಬಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಕೀಳರಿಮೆಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೆದು, ಹೋಸ ಹುರುಪನ್ನು ತುಂಬುವ ಹಾಡು ಇಡಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಕವನದ ಭಾವ.

* * *

ಪ್ರಸ್ತುತ ಪದ್ಯವನ್ನು ಕಯಾರೆ ಕೆಜ್ಜ್ಞಾ ರೈ ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ ಶತಮಾನದಗಾನ ಕವನಸಂಕಲನ (ಪುಟ. ೧೯-೨೦)ದಿಂದ ಆಯ್ದು ಸಂಪಾದಿಸಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದೆ.

ಪದ - ಪದ್ಯಾಧಾರ

ತೀವ್ರ-ಹರಿತ, ರಭಸ; ಮಸಗು-ಹರಡು; ತರೆ-ತರಂಗ, ಅಲೆ; ಹಿಮಾದ್ರಿ-ಹಿಮಪರ್ವತ; ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ-ಉಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗು; ಕಲಕಂತ-ಇಂಪಾದ ದ್ವಾರಿ; ನಭ-ಆಶಾಶ; ಪದತ್ರಳ-ಕಾಲಿನ ಕೆಳಗೆ

ಪಠ್ಯಾಧಾರ ಮೂರಕ ವಿಶೇಷಾಂಶ

ನವೋದಯ : ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿಂದು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಂಟಾದ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಸೃಜನಗೊಂಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ. ಅಂದರೆ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ರೋಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ ರಮ್ಯ ಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆ. ಉತ್ತರಾಂತಿಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಗೊಂಡ ಸಾಹಿತ್ಯ.

ಕಲಿತ ಮೂಲ ಪದ್ಯಪಾಠದ ಅಭ್ಯಾಸ

- ಹೋಪಕ ಅಭ್ಯಾಸ
- ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಪದ್ಯದ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ/ನಿರ್ವರ್ತ ನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
- ಅ ಮೊದಲೆರಡು ಪದಗಳಿಗಿರುವ ಸಂಬಂಧದಂತೆ ಮೂರನೆಯ ಪದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪದವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ
 ೧. ದ್ವಾರಿ : ದನಿ :: ಯುಗ : _____
 ೨. ಲೋಕಾಂತರ : ಸವಣದೀಪ್ರ ಸಂಧಿ :: ಉನ್ನತೋನ್ನತ : _____
 ೩. ಬಾನು : ಆಶಾಶ :: ಭಾನು : _____
- ಆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ನಾಲ್ಕು ಆಯ್ದುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ
 ೧. ‘ಹೋಸಹಾಡು’ ಪದ್ಯದ ಆಕರ ಗ್ರಂಥ _____
[ಮನನವ. ಚೀತನ ಹೋರಗ ಶತಮಾನದಗಾನ]
 ೨. ‘ಹೋಸಹಾಡು’ ಪದ್ಯದ ಕವಿ _____
[ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ ಕಯಾರೆ ಕೆಜ್ಜ್ಞಾ ರೈ ದ.ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ]

- ಇ. _____ ಶಿವಿರವನ್ನೇರಿ ಹಾಡಲ್ಪಿ ಹಾಡಬೇಕು.
[ಹಿಮಾಲಯ ಉನ್ನತೋನ್ನತಫನಹಿಮಾದ್ರಿ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ವಿಂಧ್ಯ]
- ಉ. _____ ಪಾಶಗಳ ಕಡಿಮೆಗೆದು ಎದೆಹಿಗ್ಗಿ ಹಾಡಬೇಕು.
[ಜಾತಿ-ಕುಲ-ಮತ-ಧರ್ಮ ಮೇಲು-ಕೀಳು ಬಡವ-ಬಲ್ಲಿದ ಹಳ್ಳಿ-ಪಟ್ಟಣ]
- ಇ. ಕಯಾರ ಕಿಳ್ಳಣಿರ್ದೆ ಅವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಕೈಬರೆಹದ ಪತ್ರಿಕೆ _____
[ಸ್ವಾಭಾವಿಕಾನ ದಿ ಹಿಂದು ಸುಶೀಲ ಮದ್ರಾಸ್ ಮೈಲ್]
- ಪ್ರೇರಣಾ ಅಭಾವ
- ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಪತ್ಯದ ವಿಷಯ ಗ್ರಹಿಕಾ/ಉತ್ತರ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು
- ಅ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎರಡು/ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ
- ಇ. ಕವಿ ಎಂತಹ ಹಾಡನ್ನು ಹಾಡಿದಾಗ ಏರಧ್ವನಿಯೇರಬೇಕು ಎಂದು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ?
- ಉ. ಕವಿ ಎಂತಹ ಹಾಡು ಗುಡುಗಬೇಕು ಎಂದು ಆಶಿಸುತ್ತಾನೆ?
- ಇ. ಎಂತಹ ಹಾಡಿನ ಮಾರ್ಚನಿಗಳೇಳಬೇಕು? ಕ್ರಾಂತಿ ಕಡಿ ಹೇಗೆ ಕೆರಳಬೇಕು? ಈ ಹಾಡು ಹೊಸತು ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳಲು ಕಾರಣವೇನು?
- ಆ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು/ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ
- ಇ. ಹೊಸಹಾಡು ಪದ್ಯದ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.
- ಇ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ
- ಇ. ಕವಿ ಎಂತಹ ಹಾಡು ಹಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವರು?
- ಉ. ಏರಧ್ವನಿ ಹೇಗೆ ಏರಬೇಕು?
- ಇ. ಕಡಿಮೆಯಬೇಕಾದ ಪಾಶಗಳು ಯಾವುವು?
- ಇ.. ಹಾಡು ನುಡಿಗುಂಡುಗಳು ಯಾವುದರ ಬೆನ್ನಟ್ಟಬೇಕು?
- ಇ. ಬಾನು ಬುದಿ ಯಾವುದರಿಂದ ಬೆಳಗಬೇಕು?
- ಐ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತ ಸ್ವಾರಸ್ಯ-ವಿವರವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ
- ಇ. “ತೀವ್ರತರ ಗಂಭೀರ ಭಾವನೆಯ ತೆರೆ ಮಸಗಿ ಏರಧ್ವನಿಯೇರಬೇಕು”
- ಉ. “ಯುಗಯುಗಗಳಾಚಿಯಲಿ ಲೋಕಲೋಕಾಂತರದಲ್ಲಿ ಆ ಹಾಡು ಗುಡುಗಬೇಕು”
- ಇ. “ಜಡನಿದ್ದೆ ಸಿದಿದ್ದೆ ಏರಾಟ್ಟಾಸದಲ್ಲಿ ಬಾನು ಬುದಿ ಬೆಳಗಬೇಕು”
- ಇ. “ನಡನಿಡಿಗಳಿದೆಯಲ್ಲಿ ಪದತಳ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಡಿ ಕೆರಳಬೇಕು”
- ಇ. “ಇದೋ ಮೊದಲು ಮನ್ನಿಲ್ಲ-ಮುಗಿದುದಂದಿನ ಪಾಡು ಹೊಸತಿಂದು ಹೊಸತು ಹಾಡು”

ಭಾಷಾಭಾಷಾ

- ಪರ್ಯಾಧಾರಿತ ಸೃಜನಶೀಲ ಭಾಷಾ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಅಭ್ಯಾಸ
- ಅ. ನಮೂದಿತ ಪದ್ಯವನ್ನು ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿ

ನವಭಾವ _____

ವೀರಢ್ವನಿಯೇರಬೇಕು;

॥ ೧ ॥

ಜೂತಿ-ಹುಲ _____

ಗುಡುಗಬೇಕು:

॥ ೨ ॥

ಉನ್ನತೋನ್ನತ _____

ಬೆನ್ನೆಟ್ಟಬೇಕು:

॥ ೩ ॥

- ಅ. ಹೊಸಹಾಡು ಗೀತೆಯನ್ನು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಹಾಡಿ

ಮೂರಕ ಓದು

- ಕಯ್ಯಾರ ಶಿಳ್ಳಣಿ ರೈ ಅವರ ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳನ್ನು ಓದಿ

పద్మపాత - ०४

సిరియనిన్నేన బణ్ణిపేను

[నడుగన్నడ (సాంగత్య)]

- రత్నకరవాసి-

మున్స్తయాలి

రత్నకరవాసి కరావళి కనాటకద మహాకవి. అప్పట దేశిలి భందన్నాద నాంగత్యదల్లి బృహతో కావ్యవన్నే రజిస్టర్డ్ అన్నానె. ఇదందు భోగీ-యోగీ సమస్తయితావ్య. ఆతన వణినా శ్వేత. పదనంపత్తు. స్తుత్యందవాలి హరియువ భందోబిలాస - ఇత్యాదియన్న విద్యుత్తికాగచు కావ్యభాషానద దృష్టియంద తిత్తిరబెంబ దృష్టియంద ఈ భాగవన్న ఆలితోణ్ణిదే.

అధ్యేతి ఓది

బిన్నహ	ధ్వని	రయ్య	మంచిది	మొలాచండ్
మృయుబ్బి	మూలోక	జెక్కి	త్రీవిలాస	రత్నముష్టిక
బెఱ్చుగిలొళు	అంబుజ	లతి	నృప	హంబల

నిగదిత మూల నడుగన్నడ (సాంగత్య) పద్మపాత

బిన్నహ గురువే ధ్వనికే బేసరాదాగ
నిన్ననాదియ మాడిశోండు
కన్నడదోళగొందు కథేయ పేళువేనదు
నిన్నజ్ఞే కండ నన్నొడేయా ॥ १ ॥

అయ్యయ్య జెన్నాదుదేనే కన్నడిగరు
రయ్య మంచిదియేనే తెలుగ
అయ్యయ్య ఎంజమొలాచండెందు తుళువరు
మృయుబ్బి కేళబేకణ్ణ ॥ २ ॥

భరతభూతళకే సింగారవాదయోధ్యా
మరదోళు మూలోక మోగళే
భరతచక్షేత్రర సువిబాళుతిద్వనా
సిరియనిన్నేన బణ్ణిపేను ॥ ३ ॥

ಮರುಪರಮೇಶನ ಹಿರಿಯ ಕುಮಾರನು
 ನರಲೋಕಕೊಬ್ಬನೆ ರಾಯ
 ಮುರಿದು ಕಣ್ಣಿಟಪ್ಪರೆ ಕ್ಷಣಕೆ ಮುಕ್ತಿಯ ಕಾಂಬ
 ಭರತ ಚಕ್ರಿಯ ಹೇಳಲಳವೇ || ೪ ||

ಆ ವಿಭುವೋಂದಿನದುದಯದೊಳಿದ್ದು
 ದೇವತಾರ್ಚನೆಯನು ಮಾಡಿ
 ಜಾವಡಿಗೃಹಿ ತಾನೋಲಗವಾಡೊಂದು
 ಶ್ರೀವಿಲಾಸವನೇನನೆಂಬೆ || ೫ ||

ನವರತ್ನ ಹೇಮನಿರ್ಮಿತವೆನಿಪಾಸ್ಥಾನ
 ಭವನದೊಳು ರಾಜರತ್ನ
 ಭವಿವಡೆದೆಸೆದನು ರತ್ನಮಷ್ಟಕದೊಳು
 ದಿವಿಜೇಂದ್ರನೋಪ್ಪವಂದದೊಳು || ೬ ||

ತರತರವಿಡಿದು ಧಾಳಿಸುತ್ತಿಹ ದೀರ್ಘ - ಜಾ
 ಮರಗಳ ಸಾಲೋಳಿಸೆದನು
 ಹರಿವ ಬೆಳ್ಗಿಲೊಳು ತೋರಿ ಮರಸುವ ಚಂ
 ದಿರನೋ ಭಾಸ್ತರನೋಯೆಂಬಂತೆ || ೭ ||

ಅಂಬುಜವೆಲ್ಲಪ್ರ ರವಿಯ ಸೋಕ್ಕಂತೆ ನೀ
 ಲಾಂಬುಜ ಸೋಕ್ಕಂತೆ ಶಶಿಯಾ
 ತುಂಬಿದ ಸಭೆಯೆಲ್ಲ ನೃಪನ ಸೋಡುವ ಮಿಕ್ಕ
 ಹಂಬಲ ಮರೆದುದಲ್ಲಿ || ೮ ||

ನಿಗದಿತ ಪದ್ಯಪಾಠದ ಪದವಿಂಗಡಣಾ ಓದು

- ಪದ್ಯ-೧.** ಬಿನ್ನಪ ಗುರುವ ಧ್ವನಕೆ ಬೇಸರ + ಆದಾಗ ನಿನ್ನನು + ಆದಿಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕನ್ನಡದ + ಒಳಗೆ + ಒಂದು ಕಥೆಯ ಪೇಳುವೆನು + ಅದು ನಿನ್ನ + ಅಜ್ಞೆ ಕಂಡ ನನ್ನ + ಒಡೆಯಾ
- ಪದ್ಯ-೨.** ಅಯ್ಯ + ಅಯ್ಯ ಚೆನ್ನ + ಆದುದು + ಎನೆ ಕನ್ನಡಿಗರು ರಯ್ಯ ಮಂಚಿದಿ + ಎನೆ ತೆಲುಗ ಅಯ್ಯ + ಅಯ್ಯ ಎಂಚ ಹೊಲ್ರ್ + ಆಂಡ್ + ಎಂದು ತುಳುವರು ಮೈ + ಉಬ್ಬಿ ಕೇಳಬೇಕು + ಅಣ್ಣು

- ಪದ್ಯ-೩.** ಭರತಭೂತಳಕೆ ಸಿಂಗಾರ + ಆದ + ಅಯೋಧ್ಯೆ ಮರದ + ಒಳ ಮೂಲೋಕ ಮೋಗಳೆ ಭರತಚಕ್ರ + ಕುಶ್ವರ ಸುಖಿಭಾಳುತ + ಇರ್ಫನು + ಆ ಸಿರಿಯನು + ಇನ್ನು + ಏನ ಬಣ್ಣಿಪೆನು
- ಪದ್ಯ-೪.** ಮರುಪರಮ + ಈಶನ ಹಿರಿಯ ಕುಮಾರನು ನರಲೋಕಕೆ + ಒಬ್ಬನೆ ರಾಯ ಮುರಿದು ಕಣ್ಣ + ಇಟರೆ ಕ್ಷಣಕೆ ಮುಕ್ತಿಯ ಕಾಂಬ ಭರತ ಚಕ್ರಿಯ ಹೇಳಲ್ + ಅಳವೆ?
- ಪದ್ಯ-೫.** ಆ ವಿಭು + ಒಂದುದಿನದ + ಉದಯದೊಳು + ಎದ್ದು ದೇವತಾ + ಅರ್ಚನೆಯನು ಮಾಡಿ ಚಾವಡಿಗೆ + ಐದಿ ತಾನ್ + ಓಲಗವಾದ + ಒಂದು ಶ್ರೀ ವಿಲಾಸವನು ಏನನ್ + ಎಂಬೆ
- ಪದ್ಯ-೬.** ನವರತ್ನ ಹೇಮ ನಿರ್ಮಿತ + ಎನಿಪ + ಆಸ್ಥಾನ ಭವನದೋಳ್ + ಆ ರಾಜರತ್ನ ಭವಿ + ಪಡೆದು + ಎಸೆದನು ರತ್ನಪುಷ್ಟಕದೊಳು ದಿವಿಜ + ಇಂದ್ರನ್ + ಒಪ್ಪವ + ಅಂದದೊಳು
- ಪದ್ಯ-೭.** ತರತರ + ಹಿಡಿದು ಧಾಳಿಸುತ + ಇಹ ದೀರ್ಘ ಚಾಮರಗಳ ಸಾಲೋಳ್ + ಎಸೆದನು ಹರಿವ ಬೆಳ್ಳ್ + ಮುಗಿಲೊಳು ತೋರಿ ಮರಸುವ ಚಂದಿರನೋ ಭಾಸ್ಕರನೋ ಎಂಬಂತೆ
- ಪದ್ಯ-೮.** ಅಂಬುಜ + ಎಲ್ಲವು ರವಿಯ ನೋಳ್ + ಅಂತೆ ನೀಲ + ಅಂಬುಜ ನೋಳ್ + ಅಂತೆ ಶಶಿಯ + ಆ ತುಂಬಿದ ಸಭೆ + ಎಲ್ಲ ನೃಪನ ನೋಡುವ ಮಿಕ್ಕ ಹಂಬಲ ಮರೆತುದು + ಅಲ್ಲಿ + ಅಲ್ಲಿ

ಕವಿ - ಭಾವ - ಆಕರ

ರತ್ನಾಕರವರ್ಣ [ಪ್ರಸಕ್ತ ಶಕ ೧೫೬೦] ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಮೂಡುಬಿದರೆಯವರು. ಕನ್ನಡ ಸಾಂಗತ್ಯ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯ, ಕರಾವಳಿ ಕನಾಂಟಕದ ಮಹಾಕವಿ. ಅಪ್ಪಣಿ ದೇಸೀ ಭಂದಸ್ಸಾದ ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೃಹತ್ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸೂರ್ಯವಂಶಕೆ ಸೇರಿದವರು. ತಾಳಪ್ರದೇಶದ ಭೈರವರಸ ಒಡೆಯಿರ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಇದ್ದ ಶಂಗಾರಕವಿ ಅಭಿಧಾನಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಾಗಿದ್ದರು. ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿರದರಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾರಾಗಿದ್ದರು. ಭರತೇಶ್ವರವೈಭವ ಸಾಂಗತ್ಯ ಕಾವ್ಯವನ್ನು, ಅಪರಾಜಿತೇಶ್ವರ ಶತಕ, ತ್ರಿಲೋಕಶತಕ, ರತ್ನಾಕಾರಿಶ್ವರಶತಕ - ಜೈನಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವರು. ಸುಮಾರು ಎರಡುಸಾವಿರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದು ಅವು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಗೀತಗಳಿಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ

* * * *

ಭರತೇಶವೈಭವ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಇದನ್ನು ಸಾಂಗತ್ಯ ಭಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ವಿಸ್ತಾರ ಕಾವ್ಯ ಆದಿತೀರ್ಥಂಕರ ವೃಷಭದೇವನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಭರತ ಬಾಹುಬಲಿಯರ ಕಥೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಭರತ ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಹುಬಲಿ ಪೌದನಮರದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಭರತನ ಅರಮನೆಯ

ಆಯುಧಾಗಾರದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರರತ್ನ ಹುಟ್ಟಿತು. ಅದನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಭರತ ದಿಗ್ನಿಜಯ ನಡೆಸಿ ಪ್ರಥಮಚಕ್ರಿಗೆ ಎನಿಸಿದ. ಈತನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ವೈಭವವನ್ನು ಬಿಳಿಸುವುದೇ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪದ್ಯಭಾಗದ ಪ್ರಥಾನತ್ವ ಅಲ್ಲದೆ ಕವಿ ಭಾವ.

* * * *

ತ.ಮು. ಶಾಮರಾವ್ ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ರತ್ನಾಕರವರ್ಶೀ ವಿರಚಿತ ಭರತೀಶವೈಭವ ಸಂಗ್ರಹ ಗ್ರಂಥದ ಆಸ್ಥಾನಸಂಧಿಯ (ಪುಟ ೮೯ - ೯೫) ೨, ೪, ೧೧, ೧೨, ೧೩, ೧೪ ಮತ್ತು ೧೫ನೇಯ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಸಂಯೋಜಿಸಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದೆ.

ಪದ - ಪದ್ಯಾಧ್ಯ

ಬಿನ್ನಹ-ಅರಿಕೆ; ಆದಿ-ಮೋದಲು; ಆಜ್ಞೆ-ಅಪ್ರಾಣಿ: ಚೆನ್ನು-ಒಳ್ಳೆಯದು, ಅಂದವಾದುದು; ಮಂಚಿದಿ - ಒಳ್ಳೆಯದು (ತೆಲುಗು); ಮೊಲ್ಯು-ಚಂದ; ಆಂಡ್ರೆ - ಆಯಿತು; ಭೂತಳೆ-ಭೂಮಿ; ಮೂಲೋಕ-ಮೂಲುಲೋಕ; ಸಿರಿ-ಸಂಪತ್ತು; ಕಾಂಬ-ಕಾಳಿವ; ಚಕ್ರೀ-ಚಕ್ರವರ್ಶಿ; ಅಳವೇ-ಸಾಧ್ಯವೇ?; ವಿಭು-ದೊರೆ; ಐದು-ಹೊಂದು, ತಲಪು, ಸೇರು; ಓಲಗ-ರಾಜಸಭೆ, ದಬಾರು; ಶ್ರೀವಿಲಾಸ-ವೈಭವ, ಬೆಡಗು; ನವರತ್ನ-ಒಂಬತ್ತು ರತ್ನ; ಹೇಮ-ಚೀನು; ಭವಿ-ಕಾಂತಿ; ಎಸೆ-ಶೋಭಿಸು; ದಿವಿಜೇಂದ್ರ-ದೇವೇಂದ್ರ; ಒಮ್ಮೆ ಶೋಭಿಸು; ಧಾರ್ಜಿಸು-ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸು, ಹೊಳಪು ಮಾಡು; ಅಂಬುಜ-ತಾವರೆ; ನೀಲಾಂಬುಜ-ನೃದಿಲೆ; ರವಿ-ಸೂರ್ಯ; ಶತಿ-ಚಂದ್ರ; ನೃಪ-ರಾಜ; ಹಂಬಲ-ಚಿಂತೆ: ಮಂಚಿದಿ - ಚಂದವಾದದ್ದು

ಪಠ್ಯಾಧಾರ ಟಿಪ್ಪಣಿ

ಮೂಲೋಕ : ಮೂರು ಲೋಕ - ಸ್ವರ್ಗ, ಮತ್ತೆ ಮತ್ತು ಪಾತಾಳ

ನವರತ್ನ : ಒಂಬತ್ತು ರತ್ನ - ವಜ್ರ, ವೈಘಾಯಿ, ಗೋಮೇಧಿಕ, ಪುಷ್ಟರಾಗ, ನೀಲ, ಮರಕತ, ಮಾಣಿಕ್ಯ, ಹವಳ ಮತ್ತು ಮತ್ತು ಮತ್ತು

ದಿವಿಜೇಂದ್ರ : ದಿವಿ-ಸ್ವರ್ಗ ; ಜ-ಹುಟ್ಟಿದ ; ದಿವಿಜ - ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವ - ದೇವತೆ ; ಇಂದ್ರ - ಒಡೆಯ ; ದಿವಿಜೇಂದ್ರ - ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರ ಒಡೆಯ; ದೇವತೆಗಳ ಒಡೆಯ - ದೇವೇಂದ್ರ.

ಚಾವಡಿ : ಆಸ್ಥಾನ, ಓಲಗಶಾಲೆ, ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಸೇರುವ ಸ್ಥಳ, ಗ್ರಾಮ ಕಚೇರಿ, ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ಜಗಲಿ

ಪಠ್ಯಾಧಾರ ಮೂರಕ ವಿಶೇಷಾಂಶ

ಸಾಂಗತ್ಯ: ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳುಳ್ಳ ಒಂದು ಅಂಶಗಳ ಭಂದಸ್ಸು. ಇದರ ಒಂದು ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವಿಷ್ಣುಗಳಿಗಳೂ ಎರಡು-ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಷ್ಣುಗಳಿಗಳೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬ್ರಹ್ಮಗಳಿವೂ ಇರಬೇಕು. ವಿಷ್ಣುಗಳಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಗಳಿವೂ ಬರಬಹುದು

ಕಲಿತ ಮೂಲ ಪದ್ಯವಾತದ ಅಭ್ಯಾಸ

- ಮೋಹಕ ಅಭ್ಯಾಸ
- ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಪತ್ಯದ ವಸ್ತುನಿಷ್ಟ/ನಿವಿದ ನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
- ಅ. ಮೊದಲೆರಡು ಪದಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧದಂತೆ ಮೂರನೆಯ ಪದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪದ ಬರೆಯಿರಿ
 - ಬಿನ್ನಹ : ಅರಿಕೆ :: ವಿಭು : _____
 - ಮೋಗಳು : ತೆಗಳು :: ಕಾಮುಗಿಲ್ : _____
 - ಭರತ : ಅಯೋಧ್ಯೆ :: ಬಾಹುಬಲಿ : _____
- ಪ್ರೇರಣಾ ಅಭ್ಯಾಸ
- ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಪತ್ಯದ ವಿಷಯಗ್ರಹಣ/ಉತ್ತರ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು
- ಅ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಏಳು/ವಂಟು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ
 - ಭರತ ಜಕ್ತಪತೀಯ ರಾಜದಾರಿನ ವೈಭವವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
 - ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮೂರು/ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ
 - ಧ್ಯಾನ ಬೇಸರಾದಾಗ ಏನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ?
 - ಬೇರೆಬೇರೆ ಭಾಷಿಕರು ತನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೋಗಳಬೇಕೆಂದು ಕವಿ ಬಯಸುವನು?
 - ಭರತ ಜಕ್ತಪತೀ ಓಲಗಮಂಟಪವನ್ನೇರಿದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿಸಿ.
- ಇ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ
 - ಭರತೇಶವೈಭವ ಕಾವ್ಯದ ಕರ್ತೃ ಯಾರು?
 - “ಸಿರಿಯನ್ನೇನ ಬಣ್ಣಿಸೆನು” ಭರತೇಶವೈಭವದ ಯಾವ ಭಾಗದಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ?
 - ಭರತ ಜಕ್ತಪತೀ ಓಲಗಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ?
 - ಆಸ್ಥಾನ ಭವನದೊಳಗೆ ರಾಜನು ಹೇಗೆ ಶೋಭಿಸುವನು?
 - ಖಿ. ತುಂಬಿದ ಸಭೆ ಮೃಮರೆಲು ಕಾತುರರಾಗಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು?
- ಅ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತ ಸ್ವಾರ್ಥ-ವಿವರವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ
 - “ಕನ್ನಡದೊಳಗೊಂದು ಕಥೆಯ ಪೇಳುವೆನು”
 - “ಶ್ರೀ ವಿಲಾಸವನೇನನೆಂಬೆ?”
 - “ಚಂದಿರನೋ ಭಾಸ್ತರನೋಯಿಂಬಂತೆ”

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

- ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಭಂಡೋ ಅಭ್ಯಾಸ

ಅಕ್ಷರಗಣಃ

ಮೂರು ಮೂರು ಅಕ್ಷರಗಳ ಗುಂಪನ್ನು ಅಕ್ಷರಗಣವೆನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರೆಗಳು ಇಂತಿಪ್ಪೇ ಇರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಮೂರು ಮೂರು ಅಕ್ಷರಗಳ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಿಂದ ಗಣಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸುವುದು ವೃತ್ತಜಾತಿಯ ಭಂಡಸ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಉತ್ತಲಮಾಲ, ಚಂಪಕಮಾಲ, ಶಾದ್ರೂಲ ಎತ್ತೇಡಿತ, ಮತ್ತೇಭವಿತ್ತೇಡಿತ, ಸ್ರಗ್ರಾ, ಮಹಾಸ್ರಗ್ರಾ ಎಂಬ ಆರು ವೃತ್ತಗಳು ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿವೆ. ಅಕ್ಷರಗಣದಲ್ಲಿ ಎಂಟು ವಿಧದ ಗಣಗಳು ಇವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಒಂದು ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಅವು ಹೀಗಿವೆ.

ಯಮಾತಾರಾಜಭಾನಸಲಗಂ

ಯಮಾತಾ	= ಉ - -	ಯಗಣ
ಮಾತಾರಾ	= - - -	ಮಗಣ
ತಾರಾಜ	= - - ಉ	ತಗಣ
ರಾಜಭಾ	= - ಉ -	ರಗಣ
ಜಭಾನ	= ಉ - ಉ	ಜಗಣ
ಭಾನಸ	= - ಉ ಉ	ಭಗಣ
ನಸಲ	= ಉ ಉ ಉ	ನಗಣ
ಸಲಗಂ	= ಉ ಉ -	ಸಗಣ

ಆರುವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಪುಲಭವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲು ಇರುವ ಸ್ಥಾಲ ಸಾಧನ ಪದ್ಯ

“ಗುರುವೋಂದಾದಿಯೊಳುತ್ತಲಂ ಗುರು ಮೋದಲ್ ಮೂರಾಗೆ ಶಾದ್ರೂಲಮಾ |

ಗುರುನಾಲಾಗಿರಲಂತು ಸ್ರಗ್ರಾಧ ಲಘುದ್ವಂದ್ವಂ ಗುರುದ್ವಂದ್ವಮಾ | ಗಿರೆ ಮತ್ತೇಭ ಲಘುದ್ವಯಿ ತ್ರಿಗುರುವಿಂದಕ್ಕೂ ಮಹಾಸ್ರಗ್ರಾ | ಹರಿಣಾಕ್ಕೀ ಲಘುನಾಲ್ಯಾ ಚಂಪಕಮಿವಾರು ಖ್ಯಾತಕನಾರ್ಚಿಕಂ”

- ಭಂಡೋ ಅಭ್ಯಾಸ ಅರಿವು

- I. ಖ್ಯಾತ ಕಣಾರ್ಚಿಕ ವೃತ್ತಗಳು ಯಾವುವು?
- II. ಅಕ್ಷರಗಣಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧ? ಅವುಗಳು ಯಾವುವು?

- ಪತ್ಯಾಧಾರಿತ ಸೃಜನಶೀಲ ಭಾಷಾ ಬಳಕೆಯ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯ
- ನಮೂದಿತ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿ

ಭರತಭೂತಳಕೆ _____

_____ ಬಣ್ಣಿಪೇಮು

|| २ ||

ಮರುಪರಮೇಶನ _____

_____ ಹೇಳಲಭವೇ

|| ३ ||

ನವರತ್ನ _____

_____ ವಂದದೊಳು

|| ४ ||

ಮೂರಕ ಓದು

- ತ. ಸು. ಶಾಮರಾಹ್ ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ರತ್ನಾಕರವರ್ಣೇ ವಿರಚಿತ ಭರತೇಶವೈಭವ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಓದಿ

ಪದ್ಯಪಾಠ - ೧೫

ಸಾಧ್ಯಕ ರಕ್ಷಣೆ

[ಸುಳಾದಿ ಮತ್ತು ತತ್ವಪದ]

[ಅಧ್ಯನಿಕ]

-ಶ್ರೀ ವಾದಿರಾಜ, - ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫ

ಮುನ್ತಯಾಲಿ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ದಾಸನಾಹಿತ್ಯೆ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಘಟ್ಟ. ಭಕ್ತಿಯ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯದ ಜರ್ತೆಗೆ ನಿರ್ಬಿಂಬಿಸಿದ ಕೃತಿರಚನೆಗಳೂ ರಾಸಿತವಾಗಿದ್ದು ಈ ಕಾಲಭಂಗದ ಒಂದು ಹಿಲಿವೆ. ಹಲಿನಾಮನ್ಯರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಅಪಣಾಭಾವದಿಂದ ರಾಸಿತವಾದ ಕಿರಣೆ, ಸುಖಾದಿ, ಉಗಾಢೆಂದ ಮತ್ತು ವಿಷಣುಕೃತಿಗಳು ಸರಾಂಶವಾಗಿ, ಗೇಯರುಣಿಂದ ಕೂಡಿರುವಂಥಿತ್ವ. ಇವು ಸಮಾಜದ ಉನ್ನತಿಗೆ ಹಾಗೂ ಆರೋಗ್ಯಾನ್ನಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ. ಇಂತಹ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸೃಜಿಸಿದ ನೂರಾರು ಹಲಿನಾರ್ಪರಳು ಪುರಂದರಾನು. ಕನಕದಾಸ, ಶೋಪಾಲದಾಸ, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜ ಮೊದಲಾದವರು ರಚನಿದ ಕಿರಣೆಗಳಿಂದ ದಾಸನಾಹಿತ್ಯೆ ನಮ್ಮಿಧ್ವನಾಗಿದೆ.

* * * *

ತತ್ತ್ವಪದಗಳೂ ದಾಸನಾಹಿತ್ಯದಷ್ಟೇ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾಗಿವೆ. ನಾಗರನಂದ್ರ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯಲಿಗೂ ಅಭಿವಾಗುವಂತೆ ಆಡುಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಡಿರುವುದು ತತ್ತ್ವಪದಕಾರರ ವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವರೂಪ. ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಣಿರಿಯ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸರಾಂಶಪಡಿಸಬಹುದಿಯ ನೂಲಾಕ ಉಣಿಬಿಡಿಲಿದರೆ, ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಮಹತ್ವಾಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಕನ್ನಡದ ಕಣಿರಿರೆಂದೆನಿಲಿಸಿದರು.

ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಡವಾದ ವಸ್ತು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಹೆಚ್ಚು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಕಡಿಮೆ ಉಪಯೋಗಿ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿವೆ. ಹುಟ್ಟಿರಿಂದ ಸಾಧಿಸಿ ತನಕ ಬಿನಿತ್ಯೇ ಬಳಸುವ ಅರ್ಥಮಾಲ್ಯ ವಸ್ತು ನಿಂದಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಂತೆ ಜಿಬಿರೂ ಬಹು ಉಪಯೋಗಿ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಾದ ಈ ಅಮೂಲ್ಯ ಅರ್ಥಾತ್ಯೇ ಮೆಚ್ಚಿಯನ್ನು ಸಂತ ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ ಪರಿ ಈ ತತ್ತ್ವಪದದಲ್ಲಿ ಸರಾಂಶ ಸುಂದರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯೇತಿ - ಓದು

ಕುಂಜರ	ಕಂಜಾಷ್ಟಿ	ಅಕ್ಷಯಾಂಬರ	ಹಯವದನ	ವಜ್ರಪಂಜರ	ಬಿರುದು
*	*	*	*	*	*
ದಿವಿನಾದ	ದಂಡಿಗೆ	ಮಹಾತ್ಮೆ	ಅಂಬಿಗ	ಕೂರಿಗ್ರಾದೆ	ಕೇರುವ
ಉಂದಿಕೋಲು	ಬೆತ್ತ	ಚಕ್ಕಡಿ	ನಂದಿ	ಚಪ್ಪರ	ವಿಕದಂಡಿಗೆ

ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಸುಳಾದಿ ಪದ್ಯಪಾಠ

ಕಂಜರ ವೊರೆಯಿಡೆ ಬಂದೊದಗಿದವನಿವೆ
 ಕಂಜಾಷ್ಟಿ ಕರೆಯೆ ಅಷ್ಟಯಾಂಬರವನಿತ್ತನಿವೆ॥
 ಸಂಜೆಯ ತೋರಿಸಿ ಧನಂಜಯನ ಕಾರ್ಯವನಿವೆ
 ಅಂಜಿದ ಪ್ರಹಳಾದಗಭಯವನಿತ್ತನಿವೆ॥
 ನಂಜಂಡನಾಗಿ ಇದ್ದ ಸಿರಿಹಯಿವದನ ಭಕ್ತವಜ್ಞ
 ಪಂಜರನೆಂಬ ಬಿರುದು ತಪ್ಪದೆ ನಂಬಿಕೊಳ್ಳಿರೋ॥

- ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜ

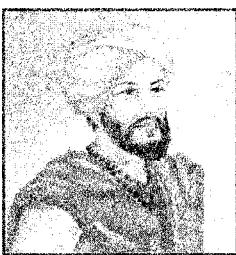
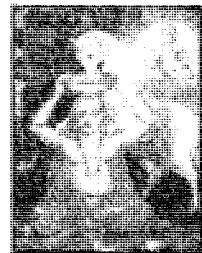
ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ತತ್ತ್ವಪದ ಪದ್ಯಪಾಠ

ಬಿದಿರು (ನಾ) ಯಾರಿಗಲ್ಲದವಳು || ಪ ||
 ಹುಟ್ಟುತ್ತ ಹುಲ್ಲು ನಾನಾದೆ
 ಬೆಳೆಬೆಳೆಯುತ್ತ ದಿವಿನಾದೆ
 ಮಕ್ಕಳನು ಶೂಗುವ ತೊಟ್ಟಿಲಾದೆ || ರ ||
 ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ದಂಡಿಗೆಯಾದೆ
 ಪತ್ರೆಗೆ ಬುಟ್ಟಿ ತಾನಾದೆ
 ಮಹಾತ್ಮರ ಕೈಗೆ ಬೆತ್ತ ನಾನಾದೆ || ನ ||
 ಚುಟ್ಟುಲು ಒನಕೆಯಾದೆ
 ಅಂಬಿಗಗೆ ಕೋಲು ತಾನಾದೆ
 ರ್ಯಾತನಿಗೆ ಬಿತ್ತುವ ಕೂರಿಗ್ಗಾದೆ || ೨ ||
 ಬೀಸುವ ಗೂಟವಾದೆ
 ಕೇರುವ ಮರವಾದೆ
 ಮುದುಕರಿಗೆ ಉರುವ ಬೆತ್ತವಾದೆ || ೩ ||
 ಆಡುವ ಕೋಲಾದೆ
 ಹೂಡಲು ಚಕ್ಕಡಿಯಾದೆ
 ಸಿದ್ದರಾಮೇಶಗೆ ನಂದಿ ಕೋಲಾದೆ || ೪ ||
 ನೆರಳಿಗೆ ಚಪ್ಪರವಾದೆ
 ಏಕದಂಡಿಗೆ ಕೊಳವೆಯಾದೆ
 ಶಿಶುನಾಳಾಧಿಃಶಗೆ ಓಲಗವಾದೆ || ೫ ||

- ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫ್

ಕವಿ - ಭಾಷ್ಯ - ಆಕರ್ಷ

ಶ್ರೀ ಪಾದಿರಾಜ ಅವರು ದಾಸ ಶ್ರೀಪತಿರಲ್ಲಿಬ್ಬರು. ಇವರು (ಪ್ರಸಕ್ತ ಶಕ ೧೫೮೦) ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುಂಭಾಸಿಯ ಹೊವಿನಕೆರೆಯವರು. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೇ ಸಂನ್ಯಾಸ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದು ವಾದಿರಾಜತೀಥರಾದರು. ಉಡುಪಿ ಸೋಂದೆಮತದ ಅಧಿಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದರಲ್ಲದೆ ರಾಜ ಅರಸಪ್ಪನಾಯಕನಿಂದ ಗೌರವಾದರವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು. ವೈಕುಂಠಪೂರ್ಣನೆ, ಗುಂಡಕ್ಕಿಂಬಿ, ಶ್ವಾಸಗ್ರಹ, ಭೂಮರಿಗೀತ, ಕೀಚಕವಢಿ ಮೊದಲಾದ ಕನ್ನಡ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಯುತ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾ, ಉಪನ್ಯಾಸಭಾರತೀ, ಸರಸಭಾರತೀವಿಲಾಸ, ತೀಥಪ್ರಭಂಧ ಮೊದಲಾದ ಸಂಸ್ಕಾರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಾಂಜ್ಯಿಯವನ್ನೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ಕೇತೀ ಇವರದ್ದು. ಇವಲ್ಲದೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸೋಂಬಾನೆ, ಭಾರತ ತಾತ್ಯಯ ನೋರಾಯ ಟಿಕೆ - ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

* * * *

ಸಂತ ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀರ ತತ್ತ್ವಪದ ರಚನಾಕಾರರಾದ ಅವರು (ಪ್ರಸಕ್ತ ಶಕ ೧೫೮೦) ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿಗ್ಗಾಂವಿ ತಾಲೂಕಿನ, ಶಿಶುನಾಳದವರು. ಬಾಲ್ಯದ ಹೆಸರು ಮಹಮ್ಮದ್ ಶರೀರ. ಗುರು ಶಳಕ್ಕದ ಗೋವಿಂದ ಭಟ್ಟರು. ಕನಾಣಕದ ಕಬೀರರೆಂದೇ ಶರೀರರು ಪ್ರಸಿದ್ಧರು. ಶಿಶುನಾಳಾದೀತ, ಶಿಶುನಾಳೇಶ ಅಂಕಿತನಾಮ. ಇವರು ನೂರಾರು ತತ್ತ್ವಪದಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

* * * *

ದೇವರು ಭಕ್ತಪರಾಧೀನ. ಭಕ್ತರ ಸಂಕಷ್ಟ ನಿವಾರಿಸಲು ವಿವಿಧ ರೂಪ ತಳೆದ ಹಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಓದಿದ್ದೇವ ಹಾಗೂ ಕೇಳಿದ್ದೇವ. 'ಭಕ್ತಪರಾಧೀನ'ನೆಂದು ಬಿರುದಾಂಕಿತನಾದ ದೇವನನ್ನು ಏಕಭಾವ ಅಲ್ಲದೆ ಏಕಚಿತ್ತದಿಂದ ನಂಬಿದರೆ ಭಕ್ತರ ಸಂಕಟ ದೂರಗುಪ್ತದು ಎಂಬುದು ಸುಳಾದಿಯ ಭಾವ.

* * * *

ಬಿದಿರು ಮಾನವನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಾಹಿನವರೆಗೂ ಒಹು ಉಪಯೋಗಿ ಸಸ್ಯ. ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ಮಜಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದಿರಿನ ಉಪಯುಕ್ತತೆ ಕುರಿತು ಈ ತತ್ತ್ವಪದ ವರ್ಣಿಸಿದೆ.

* * * *

ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಾರ್ಥಕ ರಕ್ಷಣೆ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಸುಳಾದಿಯನ್ನು ಕಾಷ್ಯಪ್ರೇಮಿ ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ ವಾದಿರಾಜರ ಹಾಡುಗಳು (ಮುಟ್ಟ ೧೦೯) ಸಂಕಲನದಿಂದ ಆಯ್ದು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದೆ.

* * * *

ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಾರ್ಥಕ ರಕ್ಷಣೆ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ತತ್ತ್ವಪದವನ್ನು ವಿದ್ಯಾನ್ ಸಮೌಜಾತಮೂರ್ತಿ ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ ಶಿಶುನಾಳರ ಗೀತೆಗಳು ಸಂಕಲನದಿಂದ (ಮುಟ್ಟ ೨೮) ಆಯ್ದು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದೆ.

ವದ - ಪದ್ಭಾಷ್ಯ

ಕುಂಬರ-ಅನೆ; ಮೇರೆ-ಪ್ರಾರ್ಥನೆ; ಒದಗು-ಸೆರವಾಗು; ಕಂಜ-ತಾವರೆ; ಅಷ್ಟಿ-ಕಣ್ಣಿ; ಅಂಜು-ಹೆದರು; ಅಕರ್ಯ-ಕಡಿಮೆಯಾಗದ; ಅಂಬರ-ಪೆಸ್ತ್ರ

* * * *

ದಿವಿನಾಗು-ಮೈಪುಂಬಿಕೊಳ್ಳು; ದಂಡಿಗೆ-ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಮೊರುವ ಕೋಲು; ಪತ್ರೆ-ಎಲೆ, ಬಿಲ್ಲಪತ್ರೆ (ಮೊಜೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಪತ್ರೆ-ಹುಷ್ಟಗಳು); ವರ(ಮೊರ)-ಕೇರುವ ಸಾಧನ, ಗರಸೆ; ಕೂರಿಗೆ-ಬೀಜಬಿತ್ತುವ ಸಾಧನ; ಅಂಬಿಗ-ದೋಣಿ ನಡೆಸುವಾತೆ; ಚಕ್ಕಡಿ-ಎತ್ತಿನೊಂದಿ: ಒಲಗ - ವಾಲಗ (ಗಾಳಿಾಡ್ಯ)

ಪತ್ಯಾಧಾರಿತ ಟಿಪ್ಪಣಿ

१. ಕುಂಜರ ಮೊರೆಯಿಡೆ ಬಂದೊದಗಿದವನಿವ

ಕುಂಜರ-ಅನೆ ಮೊರೆಯಿಡೆ-ಪ್ರಾಧಿಕ ಸೆಲು ಬಂದೊದಗಿದವ-ಬಂದು ಸೆರಿವಾಡವನು ಜಯ-ವಿಜಯರು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಒಮ್ಮೆ ಇಬ್ಬರೂ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಸಂಪಾದನೆಯನ್ನು ಹರಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವುಂಟಾಗಿ, ಸಿಟ್ಟಿಗೊಂಡ ಜಯ “ನೀನು ಜಿಮ್ಮೆ, ಮೊಸಳೆಯಾಗು” ಎಂದು ವಿಜಯನನ್ನು ತಪಿಸಿದ. ಹಾಗೆಯೇ ವಿಜಯ “ನೀನು ಮದೋನ್ತತೆ, ಆನೆಯಾಗು” ಎಂದು ಜಯನನ್ನು ತಪಿಸಿದ. ಹಾಗಾಗಿ ಇಬ್ಬರೂ ಆನೆ-ಮೊಸಳೆಯಾಗಿ ಜನ್ಮಿತಿದ್ದು. ಒಮ್ಮೆ ಆನೆಯಾಗಿದ್ದ ಜಯ ಸೀರು ಕುಡಿಯಲು ನದಿಗೆ ಇಳಿದಾಗ ಅದೇ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮೊಸಳೆಯಾಗಿದ್ದ ವಿಜಯ ಅವನ ಕಾಲನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ಹಿಡಿದ. ಜಯ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಮೊರೆಹೊಕ್ಕೆ, ಭಗವಂತ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸುದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟಾಗು ಆನೆ ಮೊಸಳೆಗಳು ಹತರಾಗಿ ಜಯ - ವಿಜಯರಾಗಿ ಮೊದಲಿನ ರೂಪ ಪಡೆದು ವಿಷ್ಣು ಸಾನ್ವಿದ್ಯ ಸೇರಿದರು.

२. ಕಂಜಾಕ್ಕಿ ಕರೆಯೆ ಅಕ್ಷಯಾಂಬರವನಿತ್ತವನಿವ

ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪೂಂಡವರು ಗಗಡೆಯಾಟದಲ್ಲಿ ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನು ಪಣಕ್ಕಿರಿಸಿ ಸೋತಾಗ ಗೆದ್ದು ದುಯೋಽಧನ ತಮ್ಮ ದುಶ್ಯಾಸನನಿಗೆ ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನು ಸಭೆಗೆ ಕರೆತರಲು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆ ಸಭೆಗೆ ಎಳಿದುತ್ತಂದ ದ್ರೌಪದಿಯ ಅಂಬರವನ್ನು ಸೆಳೆಯಲು ದುಶ್ಯಾಸನ ಮುಂದಾದಾಗ ದ್ರೌಪದಿಗೆ ಪತಿಗಳಿಂದ ಯಾವುದೇ ಸಹಾಯ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅಸಹಾಯಕಳಾದ ದ್ರೌಪದಿ ಮಾನರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಮೊರೆಹೊಗುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಮೊರೆ ಕೇಳಿದ ಕೃಷ್ಣ ಅಕ್ಷಯಾಂಬರವನಿತ್ತ ದ್ರೌಪದಿಯ ಮಾನಸಂರಕ್ಷಿಸಿದ.

३. ಸಂಚೆಯ ತೋರಿಸಿ ಧನಂಜಯನ ಕಾಯ್ದವನಿವ

ಧನಂಜಯ-ಅಜುರ್ವನ

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಮಗಳು ದುಶ್ಯಲೆಯ ಗಂಡ ಜಯರ್ಥ, ಮಹಾಭಾರತ ಯುದ್ಧದ ಇಂದಿನೆಯ ದಿನ ಚಕ್ರವರ್ಣಹ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಅಭಿಮನ್ಯವನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖಿ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಗನ ಸಾವಿನಿಂದ ದುಃಖಿತನಾದ ಅಬುರು ಚ್ಯಾಫ್ರಿಂಡ ನಾಳಿ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತದೊಳಗಾಗಿ ಜಯರ್ಥನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ. ಇಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ತಪದ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ದುಯೋಽಧನ ಮುಂತಾದ ಕೌರವರು ಜಯರ್ಥನನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟು ಅವನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಮಾರನೆಯ ದಿನದ ಸಂಚೆಯ ವೇಳೆಗೆ ಕೃಷ್ಣ ತನ್ನ ಚಕ್ರದಿಂದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಮರೆಮಾಡಿ ಮಾಯಾಂಧಕಾರವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ, ಏರಡು ಸೇನೆಯವರಿಗೂ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತವಾಯಿತೆಂಬ ಭಾರ್ತಾತ್ಮಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅಬುರುನನು ಅಗ್ನಿ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕೌರವರು ಅನಂದಪರವಶರಾಗಿ

ಮರೆಯತೋಡಗುತ್ತಾರೆ. ಜಯದ್ರಥ ಮರೆಯಿಂದ ಹೊರಬರಲಾಗಿ ಕೃಷ್ಣ ಕೂಡಲೇ ಸೂರ್ಯನಿಗಿಂದ ಮಾಯಾ ಮುಸುಕನ್ನು ಸರಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಕೌರವರು ನಿಜವನ್ನು ಅರಿಯುವ ಮೊದಲೇ ಅಜ್ಯನ ಜಯದ್ರಥನನ್ನು ವರ್ಧೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

೭. ಅಂಚದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗಭಯವನಿತ್ವವಿನಿಷ್ಠೆ

ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಮುವಿನ ಮಾಗ ಪ್ರಹ್ಲಾದ. ಅಪ್ರತಿಮ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತ. ಆದರೆ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಮು ವಿಷ್ಣುದ್ದೇಷಿ. ಮಗನ ಹರಿಧ್ಯನದಿಂದ ಕುಟಿತನಾದ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಮು ಮಗನನ್ನು ಹೊಲ್ಲಲು ಹಲವು ವಿಧವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಪ್ರತಿಭಾರಿಯೂ ಹರಿ ಬಂದು ಪ್ರಹ್ಲಾದನನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಾನೆ.

೮. ಸಂಜುಂಡನಾಗಿ ಇಂದ್ರ ಸಿರಿಹಂಪವದನ

[ಸಂಜುಂಡ : ಸಂಜು-ವಿಷ, ಉಂಡ-ತಿಂದ, ಸೇವಿಸಿದ, ವಿಷ ಸೇವಿಸಿದವನು – ಈಪಾಠದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು] ಶ್ರೀ ವಾದಿರಾಜರು ಸೋದೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗು ಪ್ರತಿದಿನ ಹಯಗ್ರೀವವನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಹರಿವಾಳದಲ್ಲಿ ಹಯಗ್ರೀವ ಹಾಕಿ ತಮ್ಮ ತಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಶ್ರೀಹರಿ ಹಯವದನ ರೂಪಿಯಾಗಿ ಬಂದು ಹಯಗ್ರೀವವನ್ನು ಭುಂಟಿ, ವಾದಿರಾಜರಿಗಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಸಾದವನ್ನುಳಿಸಿ ಹೋಗುವುದು ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಶ್ರೀ ವಾದಿರಾಜರ ಈ ಸೋಚಿಗವನ್ನು ಕಂಡ ಅಸೂಯಾಪರರಾದ ಕೆಲವರು ‘ಇದು ಕಟ್ಟಕಢಿ, ಹಯಗ್ರೀವವನ್ನು ವಾದಿರಾಜರೇ ತಿನ್ನತ್ತಾರೆ, ಹೊರತು ಹಂತು ರೂಪದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ಬಂದು ತಿನ್ನತ್ತಾನೆಯೇ?’ ಎಂದು ಪರಿಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿ, ಹಯಗ್ರೀವದಲ್ಲಿ ವಿಷವನ್ನು ಬೇರೆಸಿದರು. ಇದನ್ನು ಅರಿಯದ ವಾದಿರಾಜರು ಅದನ್ನೇ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲು, ಹಯವದನ ರೂಪಿಯಾದ ಹರಿ ಒಂದು ಅಗ್ನಿಷಮ್ಮು ಬಿಡದೆ ತಿಂದನು. ಎಂದಿನಂತೆ ‘ತಮಗಾಗಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಉಳಿಸಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ, ಅದೇಕೇ?’ ಎಂದು ವಾದಿರಾಜರು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರಲು, ಹರಿ ನಿಜಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅರುಹಿದ. ವಿಷಯೋರಿತ ಹಯಗ್ರೀವವನ್ನು ಭುಂಜಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಹಯವದನಸ್ವಾಮಿಯ ಮೂರ್ತಿಯ ಮೃಯೆಲ್ಲು ಹಸಿರಾಯಿತು. ತತ್ತ್ವರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅಂದಿನಿಂದ ೪೦ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಗುಳ್ಳದ ಶಾಕವನ್ನು ಸ್ವೇಚ್ಛ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸ್ವಾಮಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಾಯಿತು. ಆ ಪ್ರಕಾರ ಮಾಡಲು ಮೃಯ ಹಸಿರು ಬಣ್ಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ, ನೆಪಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಕಂತದಲ್ಲಿ ವಿಷದ ರೇಖೆ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯತೆಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರತೀತಿ. ಹಾಗಾಗಿ ಶ್ರೀ ವಾದಿರಾಜರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ನಂಜಂಡ ಎಂದು ಸಂಭೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪತ್ನಾಧಾರ ಮೂರಕ ವಿಶೇಷಾಂಶ

ಸುಳಾದಿ: ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿನ ಹಾಡಿನದೇ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರ. ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಹಾಡುಗಳು. ತಾಳ ಪ್ರಥಾನವಾದ ಗೇಯ ರಚನೆ. ಗುರುತರ ರಾಗದಲ್ಲೇ ಹಾಡಬೇಕೆಂಬ ಕಟ್ಟಪಾಡಿಲ್ಲದ ತತ್ತ್ವ ಪ್ರಥಾನ ರಚನೆಗಳಿವು. ಗೋತ್ತಾದ ಕ್ರಮ ಮತ್ತು ತಾಳದಲ್ಲಿ ಹಾಡುವುದು. ಧ್ರುವ, ಮರ್ಮ, ರೂಪಕ, ರುಂಪೆ, ಶ್ರೀಮಟ, ಅಟ್ಟ (ಅಪ್ಪ) ಮತ್ತು ಏಕತಾಳ ಎಂಬಿವು – ಸವ್ತ ತಾಳಗಳು.

ತತ್ವಪದ: ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗಿರುವ ಅತ್ಯನ್ತ ಕುರಿತ ತಾತ್ಕಾರ್ಥಕ ಪದ್ಯವೇ ತತ್ವಪದ. ತಾತ್ಕಾರ್ಥಕಯೆನ್ನು ಸಹಜ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಭಾವ ಸಂಬಂಧಿ ರೀತ್ಯಾ ಅಲಂಕಾರ ರೂಪದಿಂದ ಕಟ್ಟಕೊಡುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ. ಭಕ್ತಿಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಸಮನ್ವಯಿಸುವುದೇ ಇದರ ಉದ್ದೇಶ.

ಕಲಿತ ಮೂಲ ಪದ್ಯಪಾಠದ ಅಭಿಧಾನ

- ಮೋಷಕ ಅಭಿಧಾನ
- ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಪಠ್ಯದ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ/ನಿವಿರ ನಿಣಾಯ ಷಾಯೋಗಿಕ ಚಂಡಪಟೆಗಳು
- ಅ. ಕೊಟ್ಟಮನ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಪದವನ್ನು ಅರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ
 - ಇ. ಕುಂಜರ ಪದದ ಅರ್ಥ _____
[ಆನೆ ಕುಮರೆ ಸಿಂಹ ಹಸು]
 - ಒ. ಕಂಜಾಕ್ಕಿ ಪದದ ಮತ್ತೊಂದು ರೂಪ _____
[ಮೀನಿನಕಳ್ಳು ತಾವರೆಯಕಳ್ಳು ಬೆಂಕೆಯಂತಹಕಳ್ಳು ಕೊಳದಂತಹಕಳ್ಳು]
 - ಓ. ಅಕ್ಷಯ ಪದದ ಎದುರು ಪದ _____
[ಸದಕ್ಷಯ ನಿರಕ್ಷಯ ಕೈಯ ಸಕ್ಷಯ]
 - ಔ. ಧನಂಜಯ ಎಂದರೆ _____
[ಧರ್ಮರಾಯ ಭೀಮ ಅರ್ಜುನ ನಕ್ಳು]
- ಇ. ಮೊದಲೆರಡು ಪದಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧವಿರುವಂತೆ ಮೂರನೇ ಪದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಾಲ್ಖನೇ ಪದ ಬರೆಯಿರಿ
 - ಇ. ಅಕ್ಷಯಾಂಬರ : ಸವರ್ಣದಿರ್ಘಸಂಧಿ :: ಮೋರೆಯಿಡು :
 - ಒ. ಸಂಚೆ : ಸಂಧ್ಯಾ :: ಬಹುತ :
 - ಓ. ವಾದಿರಾಜ : ಮೂರಿನಕರೆ :: ಶಿಶುನಾಳಶರೀರಿಫೆ :
 - ಔ. ಕೃಷ್ಣ : ಅರ್ಜುನ :: ನರಸಿಂಹ :
- ಪ್ರೇರಣಾ ಅಭಿಧಾನ
- ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಪಠ್ಯದ ವಿಷಯಗ್ರಹಣ/ಲುತ್ತರ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಶ್ನಗಳು
- ಅ. ಕೊಟ್ಟರುವ ಪ್ರಶ್ನಗಳಿಗೆ ಎಂಟು/ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ
 - ಇ. ಕವಿತಯ ಆಧಾರದಿಂದ ಬಿದಿರನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಬಿಂಧಪೋಂದನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ
 - ಒ. ದೇವರು ಯಾವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಒದಗಿದನೆಂದು ವಾದಿರಾಜರು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ?
 - ಓ. ಬಿದಿರನ ವಿವಿಧ ಉಪಯೋಗಗಳನ್ನು ತತ್ವಪದದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ?

- A. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಇದು/ಅಥ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ**
- ಕವಿತೆಯ ಎರಡು ಮತ್ತು ಮೂರನೆ ನುಡಿಗಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
 - ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬಿದಿರಿನಿಂದ ತಯಾರಾಗುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಸಿ
- B. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮೂರು/ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ**
- ಬಿದಿರನ್ನು ಬೆತ್ತೆವನ್ನಾಗಿ ಯಾರು ಯಾರು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ?
- C. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ**
- ಹುಟ್ಟುತ್ತೆ ಬಿದಿರು ಹೇಗೆರುತ್ತದೆ?
 - ಅಂಬಿಗ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಕೋಲನ್ನು ಏನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ?
 - ಚಪ್ಪರ ಏನನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ?
 - ದೇವರು ಯಾರ ಮೋರೆಗೆ ಒಂದೊದಗಿದ?
 - ದೇವ ಕಂಜಾಕ್ಕಿ ಮೋರೆಗೆ ಏನನ್ನು ಇತ್ತುನು?
 - ದೇವರಿಗೆ ಇರುವ ಬಿರುದು ಯಾವುದು?
 - ಬಿದಿರಿನ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿನ ಬದಲಾವಣೆಯೇನು?
 - ಬಿದಿರು ಯಾರಿಗೆ ಓಲಗವಾಗಿದೆ?
- D. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತ ಸ್ವಾರಸ್ಯ-ವಿವರವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ**
- “ಸುಂಜರ ಮೋರೆಯಡೆ ಬಂದೊದಗಿದವನಿವ”
 - “ಕಂಜಾಕ್ಕಿ ಕರೆಯೆ ಅಕ್ಕಯಾಂಬರವನಿತ್ತವನಿವ”
 - “ಸಂಜೆಯ ತೋರಿಸಿ ಧನಂಜಯನ ಕಾಯ್ದವನಿವ”
 - “ಭಕ್ತವಜ್ರಪಂಜರನೆಂಬ ಬಿರುದು ತಪ್ಪದೆ ನಂಬಿಕೊಳ್ಳಿರೋ”
 - “ಬೆಳೆಬೆಳೆಯುತ್ತ ದಿವಿನಾದೆ”
 - “ಮಹಾತ್ಮರ ಕೈಗೆ ಬೆತ್ತ ನಾನಾದೆ”
 - “ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶಗೆ ನಂದಿಯ ಕೋಲಾದೆ”
 - “ಶಿಶುನಾಳಾಧಿಶಗೆ ಓಲಗವಾದೆ”

ಭಾವಾಭಾಸ

- ಪತ್ಯಾಧಾರಿತ ಸೃಜನಶೀಲ ಭಾವಾ ಬಳಕೆಯ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಅಭಾಸ
- ನಮೂದಿತ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿ

ಹಂಚರ _____

ನಂಬಿಕೊಳ್ಳಿರೋ॥

* * *

ಬೀಸುವ _____

ಬೆತ್ತವಾದೆ ॥ ೪ ॥

ಆಡುವ _____

_____ ಕೋಲಾದೆ

॥ ೫ ॥

ಮೂರಕ ಓದು

- ಇತರ ದಾಸರ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ.
- ಇತರ ದಾಸರ ಸುಳಾದಿಗಳನ್ನು ಓದಿ.
- ಎಸ್. ಜಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಅವರು ರಚಿಸಿದ ಗೋವಿನ ಹಾಡು - ನೀನಾರಿಗಾದೆಯೋ ಎಲೆ ಮಾನವ ಹಾಡನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬಿದಿರು ಪದ್ಯಚೋಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿ.

ಪದ್ಯಪಾಠ - ०६

ಕಾವ್ಯ ಸಂಗಮ

[ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯ (ಖಾಧನಕ ಷಟ್ಪದಿ)-ಸಂಮಾರ್ಗ ದೇವೀ ಮಹಾತ್ಮೆ (ಭಾಮಿನಿ ಷಟ್ಪದಿ)]

- ರಾಘವಾಂಕ, - ಶತ್ಯವಿಶಲ

ಮುನ್ತಿಯಾಲಿ

ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯಗಳ ಅಧ್ಯಾಯನದಿಂದ ಜ್ಞಾನ ಹೆಚ್ಚುವುದರೊಂದಿಗೆ ಮಾನಸಿಕ ನೆಮ್ಮೆಗಿ, ಸುಖ, ಶಾಂತಿ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಅದಲಿಂದ ಮಹೋನ್ನತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪರಿಜಯವಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ಸಂಸ್ಕಾರಗೊಂಡು ಗೌರವಯತ ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಹಿನ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸೌಬಗ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ತನ್ನಯತೆ ಚಾಲಿತಿಕ ಅಥವಾನ ಇತ್ಯಾದಿ ವೌತಕಾಂಜಿಗಳ ಅಲಿವು ಅಗ್ರಹ ಅಷ್ಟೇ ಅಳಿದ ಅನಿವಾರ್ಯ ಕೂಡ. ಅದಕ್ಕಂದೇ ಕಾವ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ವಿನೋಧದೇನ ಕಾಲೋ ಗಢತೆ ಧಿಮತಾಂ ಎಂದು ಹಿಂಬಣೆ ಹೇಳಿದ್ದು.

ಮುರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ತಾಂಗ, ಬಿಲದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದವರ ಸೂರಾಯ ಕಥೆಗಾಗೆ. ಈನ್ನಾಜ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಕಥೆಗಳು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆಯವೇ. “ನಕ್ಯಾವೇ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ತಂದ, ನಕ್ಯಾವೇ ನಮ್ಮ ಬಂಧು-ಬಂಡಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆದರಂತೆ ನಡೆದ ‘ಮಜ್ಜುತೋಽಣ’ಯ ಕಥೆ ಜನಜನಿತವಾಗಿದೆ.

ನಡುಗನ್ನಡ ಕಾಲದ ಕಬಿ ರಾಘವಾಂಕ ಸತ್ಯಪಾಲನೇಗಾರಿ ಸಮಸ್ತವನ್ನಿಂದ ತ್ಯಾಜಿತದ ‘ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ’ನ ಭವ್ಯ ಕಥೆಯನ್ನಾಧರಿತ ರೋಚಕ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆ ಧರ್ಮನಾಾರಿದ್ವಾನೆ. ಸತ್ಯಕೈ ಜಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸಿದ ರಾಜಾ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರವಿರು ಅಂತಸ್ಸ್ವಾತಿಯಾದವರು ಚಂದ್ರಮತಿ. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಒಂದು ಮನೋಜ್ಞ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಬಳಿ ಅಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ವಿಧಾರ್ಥಿಗಳ ಇಂತಹ ಜಿವನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಂಬಿದೆ ಪದ್ಯಪಾಠದ ಆಶಯ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಪದ್ಯಪಾಠದ ಮೂರ್ವ-ಕಥೆ

ಒಮ್ಮೆ ದೇವ ಸಭೆ ನಡೆದಿದ್ದಾಗ ಇಂದ್ರನು “ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಂತ ಅರಸ ಯಾರು?” ಎಂದು ವಸಿಸುತ್ತಿರುವೀ ವಿಚಾರಿಸಿದನು. ಆಗ ಅವನು “ಅಯೋಧ್ಯೇಯನ್ನಾಳುತ್ತಿರುವ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿ ಆತನ ಸತ್ಯನಿಸ್ಪೇಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದನು. ವಸಿಸುತ್ತಿರುವೀ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನಲ್ಲ ವಿರೋಧಿಸುವ ಸ್ವಭಾವದವನಾದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಾಗಳಿದನು. ಸಾಲದ್ವಕ್ಕೆ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಬಾಯಿಂದ ಸುಳಳನ್ನು ಹೇಳಿಸಿಯೇ ಸಿದ್ಧ ಎಂದು ಪಂಥವೋಡಿದನು.

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣಾರ್ಥವಾಗಿ ತನ್ನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಹು ಸುವರ್ಚಾಯಾಗಳಾಗಿ ವೇಷಪುರಸಿಕೊಂಡು ರಾಜನಬಳಿ ಬಂದು ಬಹುದೊಡ್ಡ ದಾನವನ್ನು ಹೇಳಿ ಕೊಡಲಾಗದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಆತನನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡಿ ಸತ್ಯವುತಕ್ಕೆ ಭಂಗ ತರಬೇಕೆಂದು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಆತ ಹೇಳಿದಷ್ಟೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಭಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನೀಡಿ ಸ್ಯೇ ಎನಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಹೀಗೆ ಮೊದಲ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲೇ ಎಡವಿದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಆತನನ್ನು ಮಣಿಸಲೇ ಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡು ಇನ್ನೊಂದು ತಂತ್ರವನ್ನು ಹೂಡಿದನು. ಬೇಟೆಯ ನೆವದಲ್ಲಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನನ್ನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡಿಸಿ ಕಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಏಪಿಥ ಮೃಗಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ನಾಡಿನ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಕೆಡಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ರೈತಾಪಿ ಜನರು ರಾಜನಿಗೆ ಮೊರೆಯಿಡುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಬೇಟೆಗೆಂದು ಕಾಡಿಗೆ ಬಂದೇ ಬರುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಕೂಡಲೇ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತನಾದನು. ಆತನ ತಪಃಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕಣ್ಣಜ್ಞ ತೆರೆಯವುದರೊಳಗೆ ನಾನಾವಿಧವಾದ ಪ್ರಾಣಿಪಕ್ಷಿಗಳು ಹಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಾಡಿನ ಕೃಷಿಭೂಮಿಗೆ ಲಗ್ಗಿಯಿಟ್ಟಿವು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಎಲ್ಲಲ್ಲಾ ಹಾಹಾಕಾರವೆದ್ದಿತು. ರೈತರೆಲ್ಲ ಅರಮನೆಗೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ದೊರೆಯ ಮುಂದೆ ಗೋಳಿಟ್ಟರು.

ನಾಡಿನ ಅನ್ನದಾತರ ಮೊರೆಯನ್ನು ತಾಳ್ಳೆಯಿಂದ ಆಲೀಸಿದ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ, ಮಂತ್ರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಚಚ್ಚಿಸಿ, ಸಕಲ ಸಿದ್ಧತೆಯೊಂದಿಗೆ ಬೇಟೆಗೆ ಹೊರಡಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ಕಾಡುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ವಸಿಷ್ಟಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ ಗುರುಗಳ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆದನು. ಅವರಿಂದ “ಅಯ್ಯಾ ನಿನ್ನ ಕುಲಾಚಾರಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆಯಾಗದಂತೆ ನಡೆದುಕೊ. ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊ. ಮುಂದೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಆಶ್ರಮ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ತಪ್ಪಿಯೂ ಕಾಲಿರಿಸಬೇಡ” ಎಂಬ ಎಷ್ಟುಕೆಯ ಸೂಚನೆಯನ್ನೂ ಪಡೆದು ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಬೇಟೆಗೆ ಹೊರಟನು. ಮುಂದೇನಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಆಯ್ದು ಮಾಡಿದ ಪರ್ವಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ.

ಅಧ್ಯೇತ್ಸಿ - ಓದು

ಮಕರಧ್ವಜಂ	ವಿಪಿನ
ಭೂರಮಣಿ	ಮುಸುಡು
ರೋಮಾಳಿ	ಲುಬ್ಧಕ
ಶರಮೂಡಿಗೆ	ದಿಗುಪಾಲ
ಗರಳಗೂರಳ	ತರಣಿ
ಡಗೆದೋಳಿ	ಅಳವಿ
ವಿಗಡ	ನಿರುತ
* * *	
ಮಧುರ	ವರ್ಣಿಪ
ಆತ್ಮದಶೀತ	ವೀರಗಲ್ಲು
ವರಕೆಸರಿ	ಗಜನೆ
ವಚನ	

ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಹರಿಶ್ಚಂಡ್ಯಕಾಷ್ಟ (ಮಾರ್ಥಿಕ ಷಟ್ಪದಿ) ಪದ್ಯಪಾಠ

ಗುರುವಸಿಷ್ಟಂಗೆಜಗಿ ನೇಮುವಂ ಪಡೆದವಿಳ
 ಗುದುವಿರೂಪಾಷ್ಟಲಿಂಗವನು ಬೀಳ್ಳುಂಡು ಭಾ
 ಸುರ ವರೂಧವನೇಜಿ ಭೂಪಾಲ ಮಕರಢ್ಬಂ ನಡೆಯೆ ತಡೆವೇಂಟಿಗೆ ।
 ಪರಿಕರದ ಪರಿವಾರವನುವಾಗಿ ವಿಹಿನದೊಳು
 ಹರೆದು ನಡೆಯಲ್ಲತ್ತಲಿತ್ತ ಕೌಶಿಕಮುನೀ
 ಶ್ವರನೇಂದು ಮಾಯಾವರಾಹನಂ ಷಾಂತಿ ಕಣಹಿಡನು ಭೂರಮಣನೆಡಿಗೆ ॥ ೧ ॥
 ಮಸ್ವವ ದಾಡೆಯ ಕುಡಿಗೆಳಿಂದ ಕಿಡಿ ಸುರಿಯೆ ಘೂ
 ಮಿರ್ಸುವ ಮೂಗಿಂದ ಕಬೋಂಗ ನೆಗೆಯೆ ಮುನಿದು ನಿ
 ಭೈಸುವ ಕೆಂಗಣ್ಣ ಕಡೆಯಿಂದ ದಜ್ಞರಿ ಸಂಸೇ ಬಲಿದ ಕೊರಳೋಲೆದ ಮುಸುಡು ।
 ಕುಸಿದ ತಲೆ ನೆಗೆದ ಬೆನ್ನಾ ನಟ್ಟಿ ರೋಮಾಳಿ ಮಿ
 ಶ್ವಾಸುವ ಬಾಲಂ ರೌದ್ರಕೋಪಮಂ ಬೀಳಿಗೆ
 ಜೀಸಿ ಬೀದಿವರಿದು ತೊತ್ತಳಧುಳಿದು ಕೊಂಡು ಕೊಗಡಿಸಿತ್ತು ಲುಬ್ಧಕರನು ॥ ೨ ॥
 ಇದ್ದ ಬೇಂಡರನೆಯ್ಯೆ ಕೆಡಹಿಡಡೆ ರಧದ ಮೇ
 ಲಿಂದ್ದು ಕೋಪಾಚೋಪದಿಂದ ಕರತಳವ ಮಾ
 ಜುಂದ್ದಿ ಕೋದಂಡಮಂ ಸೀಲಿದು ಶರಮೂಡಿಗೆಯ ಮಡಲೆಜಿದು ಕ್ಷೇಮೋಡೆಯನು ।
 ತಿಂದ್ದಿ ನಾರಿಯ ನೀವಿ ಮಿಡಿದು ಬಾಗಿದ ಕೊಟ್ಟಿ
 ನಿದ್ದೆಸಂಯನಾರ್ಯೆದು ನೆಱ್ಱಿ ಮೃತ್ಯು ದೇವತೆಗೆ
 ಬಿದ್ದನಿಕ್ಕುವನೆಂದು ಭೂವಲ್ಲಭಂ ನುಡಿಯೆ ದಿಗುಪಾಲರಳವಳಿದರು ॥ ೩ ॥
 ಗರಳಗೊರಳವನರಳ ಸರಳಂಗೆ ಮುನಿವಂತೆ
 ಯಿರುಳ ತಿರುಳನ ಹೊರಳಿಗಾ ತರಣಿ ಶರಳ್ಳಂತೆ
 ಸರಳ ತೆರಳಿಕಿಗೆ ಮರಳಿತು ಕರುಳ ಸುರುಳಿಯೋಳು ಹೊರಳುತ್ತ ಬೀಳುತ್ತಲು ।
 ಹುರುಳಳಿದುಬುರಪ್ಪೊಡೆದು ಸರಳುಚ್ಚೆ ನರಳುತ್ತ
 ತೊರಳೆಯಡಸಲು ಮೂಗನರಳಿಸೆಚ್ಚಂಬ ಹೊ
 ತ್ವರುಳ್ಳ ಕಂಬನಿಯಿಂದ ತರಳ ಚಿತ್ತದ ಹಂದಿ ಮರಳ ಕಾನನಕೆಯ್ಯಿತು ॥ ೪ ॥
 ಬಳಿವಿಡಿದು ಬಳಿಚಿದಂಬಿಂ ಮುಂದೆ ಹರಿದು ವನ
 ದೇಳಣಿಂಗಿ ಮಾಯವಾದೆಕ್ಕುಲನನ್ನಲ್ಲಿ
 ಸುಳಿದಜಸಿ ಕಾಣದೆ ಮನಂ ಸೊಂದು ಧೃತಿಯಡಿಗಿ ಡಗೆದೋಳಿಕಟ್ಟಾನ್ನಾಗಿ ।

ಮೋಳೆ ಬಾಯಾಟಿ ತನು ಬೆಮರಿ ಮುಖಿ ಬಾಡಿ ರವಿ
ಕುಲ ಶಿರೋಮಣಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರದಾಯಂ ಕಂಡ
ನಳಪಿಯೋಳು ನಾನಾ ವಿಶೇಷ ವಿಭವಂಬಡೆದ ಮಂಗಳ ತಪೋವನವನು ॥ ೫ ॥

ಹೊಗಳುತ್ತ ಹಾರಯಿಸುತ್ತಬ್ಬಿತ್ತ ಹೊಬ್ಬಿತ್ತ
ನಗುತ ನಲಿಯತ್ತ ಹಾಡುತ್ತಾಡುತ್ತಾನಂದ
ವ್ರೋಗೆಯತಿರಲೊಬ್ಬ ಮುನಿಯಂ ಕಂಡಿದಾವನಾಶ್ರಮವೆಂದು ಬೆಸಗೊಂಡಣಿ ।
ವಿಗಡ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ತ ಮುನಿಯ ಬನವನೆ ಸುಖಿಂ
ಸುಗಿದು ಹೊಯ್ಯಡೆದಂತೆ ಹಾವಗಿದು ಬಿಷಣಿತೆ
ಬಗ ಬೆದಜಿ ಗುರುವಾಜ್ಞೀಗ್ರಂಥಿನ್ನೇಗೆಯ್ಯನೆಂದನು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ॥ ೬ ॥

ಸತಿ ಮಡಿಸಿ ನೀಡುವೆಲೆವಿಡಿದ ಕೈ ಬಸವಳಿದು
ದತಿ ಚಿಂತಯೋಳು ಮಜ್ಜದ ತನು ಜೊಮ್ಮೆವಿಡಿದ ಪು
ಬ್ರಹ್ಮತಿ ಭಾರವಾಗಿ ಕಣ್ಣಿಜ್ಞ ತೋಳ ತೊಡೆ ಮಿಥಕೆ ಸುಯ್ಯ ಸಂಸೇ ನಿತ್ಯ ಕವಿದು ।
ವಿಶತ ಸುಖಿದಿಂದಿರುತ್ತಿರಲ್ಲಿ ನಾನಾ ದುಃಖಿ
ಯುತವಪ್ಪದೊಂದು ಕನಸಂ ಕಂಡು ನೊಂದು ಭೂ
ಪತಿ ಬೆದಜಿದಂತೆ ಭೋಂಕೆನಲೆದ್ದು ಬೆಬ್ಬಳಿಸಿ ನಾಲ್ಕೆಸೆಯನಾರಯನು ॥ ೭ ॥

ಧೂರದೋಳರಿ ಭೂಭೂಜರನಂಜಿಸುವ ನಡುಗಿಸುವ
ಕೊರಗಿಸುವ ಕೋಡಿಸುವ ಬಳುಕಿಸುವ ಜಳುಕಿಸುವ
ಬಿರುದಂಕಮಲ್ಲ ನೀ ನಡುಗಲೇತಕೈ ಹೇಳಿಂದು ಮೆಲ್ಲನೆ ನುಡಿಸಲು ।
ತರುಣಿ ಕೇಳಿಂದು ಕನಸಂ ಕಂಡೆನಾ ಕನಸು
ನಿರುತವೆಂದೇ ಕಣ್ಣ ತೆಱಿದೆ ನೀನಿಂತದೆಜ
ಪರಿಯಂ ವಿಕಾರಿಸಂದವನೀಶ ನುಡಿಯಲಾ ನುಡಿಗೆ ಸತಿ ಮಂಕೊಂಡಳು ॥ ೮ ॥

ಘುಡಿ ಘುಡಿಸುತ್ತೊಬ್ಬಮುನಿ ಬಂದು ನಾನೋಲಗಂ
ಗೊಡುವ ಮಣಿಮಂಟಪದ ಕಂಭವೆಲ್ಲವನು ತಡೆ
ಗಡಿದು ಹೊಂಗಳಸಂಗಳಂ ಮಾಣದೊಡೆಬಡಿದು ನೆರೆದ ಸಭೆಯೋಳಗೆನ್ನಾನು ।
ಕೆಡಹಿ ಸಿಂಹಾಸನವ ನೊಯ್ಯಾಗಳಿನ್ನೆದೆಯ
ನಡದೋಂದು ಕಾಗೆ ಕರೆದು ಬಳಿಕ್ಕಾಂ ಗಿರಿಯ
ನಡದುರ್ ಶಿವಿರದೋಳಿಸೆವ ಮಣಿಗ್ರಹಂಬೊಕ್ಕೆನಿದಜಂತಸ್ಯವೇನೆಂದನು ॥ ೯ ॥

ಬಗೆವಡೀ ಕನಸು ಗುರುವಾಜ್ಞೆಯಂ ಮಾಡಿತ
 ಕ್ಷೋಗೆವ ಕೇಡಿಂಗ ಸೂಚನೆ ಮುನಿಯಬೇಡ ಮಂ
 ತ್ರಿಗೆ ಮಗಂಗನಗೆ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಚತುರಂಗ ಸೇನೆಗೆ ಸಕಲ ಭಂಡಾರಕೆ ।
 ನಗರಕ್ಕೆ ಸರ್ವ ಪರಿಪಾರಕ್ಕೆ ತೇಜದೇ
 ಲೀಗೆ ನಿನ್ನ ಹರಣಕ್ಕೆ ಕೇಡು ಬಂದಡೆ ಬರಲಿ
 ಮಿಗೆ ಸತ್ಯಮಂ ಬಿಟ್ಟ ಕೆಡದಿರವನೀತ ಕ್ಯಾಮುಗಿದು ಬೇಡಿದನೆಂದಳು || ೧೦ ||

- ರಾಘವಾಂಕ

ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಸಂಪೂರ್ಣ ದೇವೀ ಮಹಾತ್ಮೆ (ಭಾಮಿನಿ ಷಟ್ಪದಿ)ಪದ್ಮಪಾಠ

ಕನ್ನಡವು ಹಿರಿದೊಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿ
 ಕನ್ನಡವು ಹಿರಿದೊಂದು ಜಾಖನವು
 ಕನ್ನಡದ ಕಸ್ತೂರಿ ಸೌರಭ ಲೋಕತುಂಬಿಹುದು ।
 ಕನ್ನಡದ ನುಡಿಕಿವಿಗೆ ಮಥುರವು
 ಕನ್ನಡದ ನುಡಿ ಮಥುರ ಜೀನುವು
 ಕನ್ನಡದ ಸಿರಿ ಸೂಬಗ ವರ್ಣಿಪರಾರು ಲೋಕದಲಿ || ೧ ||

ಅಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ಕಮಲ ಶೋಳಗಳು
 ಅಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ಹರಿವ ತೋರೆಗಳು
 ಅಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ಮರೆವ ಸುಂದರ ಭವ್ಯ ಕಲ್ಯಾಣಿ ।
 ಅಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ಮರೆವ ತಪವನ
 ಅಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ಪುಣ್ಯ ನದಿಗಳು
 ಅಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ಆಶ್ರದ್ಧಿತ ದಿವ್ಯ ಗುರುವರರು || ೨ ||

ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಲಿ ವೀರಗಲ್ಲುಗೆ
 ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಲಿ ರಕ್ತಕೊಡುಗೆಗೆ
 ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಲಿ ಸತ್ಯಪಥಿಗಳ ದಾನ ಶಾಸನವು ।
 ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಲಿ ಭವ್ಯ ಶಿಲ್ಪಗೆ
 ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಲಿ ಕಲೆಯ ಬಲೆಗಳು
 ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಲಿ ಜಗವೆ ಬೆಚ್ಚೆವ ಭವ್ಯ ವಾಸ್ತುಗಳು || ೩ ||

ಇಂದ್ರ

ಹರಿವ ಪದಿ ಭೋಗರೆತ ಕನ್ನಡ
 ಸರಸ ಪ್ರಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಕನ್ನಡ
 ಗರುವಿಕೆಯ ವರಕೇವರಿಯ ಗರ್ಜನೆಯ ಕನ್ನಡವು ।
 ಶರಣ ಶೋರಿದ ಪಡನ ಕನ್ನಡ
 ಮೆರದ ದಾಸರ ಷ್ವದಯ ಕನ್ನಡ
 ಧೀರ ಏರರ ಲೋಕಗುರುಗಳ ನೆಲವೆ ಕನ್ನಡವು || ೪ ||

ಸತ್ಯಾದಿತಲ

ನಿಗದಿತ ಪದ್ಯದ ಪದ ವಿಂಗಡಣಾ ಓದು

- ಪದ್ಯ-೧.** ಗುರು ವಸಿಸ್ತುಗೆ + ಎಣಿ[ರ]ಗಿ ನೇಮುವೆಂ ಪಡೆಯು + ಅಬಿಳ ಗುರುವಿರುವಾಗ್ಗೆ ಲಿಂಗವನು
 ಬೀಳ್ಳೊಂದು ಭಾಸುರ ವರಳಿಂಧನು + ಏಣಿ[ರ] ಭೂಪಾಲ ಮರಕರಧ್ಯಜಂ ನಡೆಯೆ ತಡೆ
 + ಬೆಂಟಿಗೆ ಪರಿಕರದ ಪರಿಷಾರ + ಅನುವಾಗಿ ವಿಷಿನದೊಳು ಹರೆದು ನಡೆಯಲ್ಲೆ +
 ಅತ್ತುಲ್ಲ + ಇತ್ತು ಕೀರ್ತಿಕಮುನಿ + ಕಾಶ್ಚರನ್ + ಒಂದು ಮಾರ್ಣಿವಾರಾಹನಂ ಮಾಡಿ
 ಕರುಹಿದನು ಭೂರೆಮಣಿನ + ಎಡಗೆ
- ಪದ್ಯ-೨.** ಮನೆವ ದಾಡೆಯ ಕುಡಿಗಳಿಂದ ಕಿಡಿ ಸುರಿಯೆ ಘೋಮಿಂಸುವ ಮೂಗಿಂದ ಕರ್
 + ಮೋಗೆ ನೆಗೆಯೆ ಮುನಿದು ನಿಟ್ಟಿಸುವ ಕೆಂಗಣ್ಣ ಕಡೆಯುಂದ ದಳ್ಳಿರಿ ಸೂನೆ ಬಲೀದ
 ಕೊರಳ್ಳೆ + ಉಲೆದ ಮುಸುಡು ಕುಸಿದ ತಲೆ ನೆಗೆದ ಬೆನ್ನ ನಟ್ಟಿ ರೇಳಮು + ಆಲಿ
 ಮಳ್ಳಿಸುವ ಚಾಲಂ ರೋದ್ರುಕೋವಮಂ ಬೀಳ್ಳೆ[ರ] ಗೆಬಿಸಿ ಬೀರಿ + ಪರಿದು ಹೊತ್ತೆಳೆ
 + ತುಳಿದು ಕೊಂದು ಶೋಗೆ + ಅಡಿಸಿತ್ತು ಲುಭ್ಜಕರನು
- ಪದ್ಯ-೩.** ಇದ್ದ ಬೀಡರನು + ಎಯ್ಯಿ ಕೆಡಿಡಿಂಡ ರಥದ ಮೇಲೆ + ಇದ್ದು ಕೊಪೆ+ಅಟೊವೆದಿಂದ
 ಕರತೆಳವ ಮಾಱು[ರು]ದ್ದಿ ಕೋದಂಡಮಂ ಸೆಳಿದು ತರಮೂಡಿಗಳು ಮಡಲ್ +
 ಇಣಿ[ರ]ದು ಕ್ಕೆ ಹೊಡೆಯನು ತಿದ್ದಿ ನಾರಿಯ ನೀವಿ ಮಿಡಿದು ಬಾಗಿದ ಕೊಪ್ಪಿನ
 + ಇದ್ದಸೆಯನು + ಅರ್ದೆದು ನೆಣಿ[ರ] ಮೃತ್ಯು ದೇವತೆಗೆ ಬಿದ್ದನು + ಇಕ್ಕೆವನು +
 ಎಂದು ಭೂವಲ್ಲಿಭಂ ನುಡಿಯೆ ದಿಗುಪಾಲರು + ಅಳವಳಿದ್ದು
- ಪದ್ಯ-೪.** ಗರಳ + ಕೊರಳೆವನು + ಅರಳ ಸರಳಂಗೆ ಮುನಿವಂತೆ + ಇರುಳ ತಿರುಳಿನ
 ಹೊರಳಿಗೆ + ತರಳೆ ಕೆರಳ್ಳಂತೆ ಸರಳ ತೆರಳಿಕೆಗೆ ಮರಳಿತು ಕರುಳ ಸುರುಳಿಯೊಳು
 ಹೊರಳುತ್ತ ಬೀಳುತ್ತಲು ಹುರುಳು + ಅಳಿದುದು + ಉರ + ಒಡೆದು ಸರಳು + ಉಚ್ಚೆ
 ಸರಳುತ್ತ ತೆರಳೆ + ಅಡಸಲು ಮೂಗನು + ಅರಳಿಸಿ + ಎಜ್ಜೆ + ಅಂಬ ಹೊತ್ತು +
 ಉರುಳ್ಳ ಕಂಬನಿಯಿಂದ ತರಳ ಚಿತ್ತದ ಹಂಡಿ ಮರಳಿ ಕಾನನಕೆ + ಎಯ್ಯಿತು

- ಪದ್ಯ-ಅ.** ಬಳಿವಿಡಿದು ಬಳಿಚಿದ + ಅಂಬಿಂ ಮುಂದೆ ಹರಿದು ವನದ + ಒಳಗೆ + ಅಡಗಿ ಮಾಯ + ಆದ ಎಕ್ಕುಲನಮು + ಅಲ್ಲಿ + ಅಲ್ಲಿ ಸುಳಿದು + ಅಜ[ರ]ಸಿ ಕಾಣಿದೆ ಮನಂ ನೊಂದು ಧೃತಿ + ಅಡಗಿ ಡಗೆ + ತೋಚೆ[ರ] ಕಟ್ಟ+ಆಸಣು[ರು] ಮೊಳೆತು ಬಾಯಾಚೆ[ರ] ತನು ಬೆಮರಿ ಮುಖಿ ಬಾಡಿ ರವಿಕುಲ ಶಿರೋಮಣಿ ಹರಿಶ್ವಂದ್ರರಾಯಂ ಕಂಡನ್ + ಅಳವಿಯೊಳು ನಾನಾ ವಿಶೇಷ ವಿಭವಂ + ಪಡೆದ ಮಂಗಳ ತಮೋವನವನು
- ಪದ್ಯ-ಈ.** ಹೊಗಳುತ್ತ ಹಾರಯಿಸುತ್ತ + ಉಬ್ಬತ್ತ ಕೊಬ್ಬತ್ತ ನಗುತ ನಲಿಯುತ್ತ ಹಾಡುತ್ತ + ಆಡುತ್ತ + ಆನಂದ ಒಗೆಯುತ್ತಿರ್ಲೋ + ಒಬ್ಬ ಮುನಿಯಂ ಕಂಡು ಇದು + ಆವನ + ಆಶ್ರಮ + ಎಂದು ಬೆಸಗೊಂಡಡೆ ವಿಗಡ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮುನಿಯ ಬನ + ಎನೆ ಸುಖಿಂ ಸುಗಿದು ಮೋಯ್ + ಪಡೆದಂತೆ ಹಾವು + ಆಗಿದು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಬಗೆ + ಬೆದಚೆ[ರಿ] ಗುರು + ಆಜ್ಞೆ + ಕೆಟ್ಟಿದು + ಇನ್ನು + ಏಗೆಂದ್ದೀನು + ಎಂದನು ಹರಿಶ್ವಂದ್ರನು
- ಪದ್ಯ-ಇ.** ಸತಿ ಮಡಿಸಿ ನೀಡುವ + ಎಲೆ + ಪಿಡಿದ ಕ್ಯೆ ಬಸವಳಿದುದು + ಅತಿ ಚಿಂತೆಯೊಳು ಮಜ್ಜೆ[ರೆ]ದ ತನು ಜೊಮ್ಮೆ ಪಿಡಿದ ಪುರುಂ + ಅತಿ ಭಾರ + ಆಗಿ ಕೆಳ್ಳಬ್ಜೆ ತೋಳ್ಳ ತೋಡೆ ಮಿಡುಕೆ ಸುಯ್ ಸೂಸೆ ನಿದ್ರೆ ಕವಿದು ವಿತತ ಸುಖಿದಿಂದ + ಇರುತ್ತ + ಇರಲ್ಲೆ ನಾನಾ ದುಃಖಿಯತವ್ + ಅಪ್ಪುದು + ಒಂದು ಕನಸಂ ಕಂಡು ನೊಂದು ಭೂಪತಿ ಬೆದಚೆ[ರಿ]ದಂತೆ ಭೋಂಕ್ + ಎನಲ್ + ಎದ್ದು ಬೆಬ್ಬಳಿಸಿ ನಾಲ್ + ದೇಸೆಯನ್ + ಆರಯ್ಯನು
- ಪದ್ಯ-ಉ.** ಧುರದೊಳ್ಳೋ + ಅರಿ ಭೂಭುಜರನು + ಅಂಜಿಸುವ ನಡುಗಿಸುವ ಕೊರಗಿಸುವ ಕೋಡಿಸುವ ಬಳುಕಿಸುವ ಜಳುಕಿಸುವ ಬಿರುದ + ಅಂಕಮುಲ್ಲ ನೀ ನಡುಗಲ್ + ಪತಕ್ಕೆ ಪೇಳು + ಎಂದು ಮೆಲ್ಲನೆ ನುಡಿಸಲು ತರುಣಿ ಕೇಳ್ಳೋ + ಒಂದು ಕನಸಂ ಕಂಡೆನು + ಆ ಕನಸು ನಿರುತ್ತ + ಎಂದೇ ಕಣ್ಣ ತೆಱ್ಱೆ[ರೆ]ದ ನೀನ್ + ಇಂತು + ಇದಜ[ರ] ಪರಿಯಂ ವಿಚಾರಿಸು + ಎಂದು + ಅವನೀಶ ನುಡಿಯಲು + ಆ ನುಡಿಗೆ ಸತಿ ಮೊಂ ಕೊಂಡಳು
- ಪದ್ಯ-ಈ.** ಘುಡಿ ಘುಡಿಸುತ್ತ + ಒಬ್ಬ ಮುನಿ ಬಂದು ನಾನ್ + ಒಲಗಂ + ಕೊಡುವ ಮನೀಮಂಟಪದ ಕಂಭ + ಎಲ್ಲವನು ತಡೆ ಕಡಿದು ಹೊನ್ + ಕಳಸಂಗಳಂ ಮಾಣದೊಡೆ ಬಡಿದು ನೆರೆದ ಸಭೆಯ + ಒಳಗೆ + ಎನ್ನನು ಕೆಡಹಿ ಸಿಂಹಾಸನವನು ಒಯ್ಯು + ಆಗಳ್ + ಎನ್ನ + ಎದೆಯನು + ಅಡಮು + ಒಂದು ಕಾಗೆ ಕರೆದುದು ಬಳಿಕ್ಕು + ಆ ಗಿರಿಯನು + ಅಡಮು ಶಿಖಿರದೊಳ್ಳೋ + ಎಸೆವ ಮಣಿಗೃಹಂ + ಹೊಕ್ಕೆನ್ + ಇದಜ[ರ] + ಅಂತಸ್ಥವು + ಏನು + ಎಂದನು

ಪದ್ಯ-೧೦. ಬಗೆವಡೆ + ಈ ಕನಸು ಗುರು + ಆಜ್ಞೆಯಂ ಏಳಿ[ಇ]ತಕ್ಕೆ + ಒಗೆವ ಕೇಡಿಂಗೆ ಸೂಚನೆ ಮುನಿಯಬೇಡ ಮಂತ್ರಿಗೆ ಮಗಂಗೆ + ಎನಗೆ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಚತುರಂಗ ಸೇನೆಗೆ ಸಕಲ ಭಂಡಾರಕೆ ನಗರಕ್ಕೆ ಸರ್ವ ಪರಿವಾರಕ್ಕೆ ತೇಜದ + ಏಳಿಗೆ ನಿನ್ನ ಹರಣಕ್ಕೆ ಕೇಡು ಬಂದಡೆ ಬರಲಿ ಏಗೆ ಸತ್ಯಮಂ ಬಿಟ್ಟು ಕೆಡದಿರು + ಅವನೀಶ ಕ್ಕೆ ಮುಗಿದು ಬೇಡಿದೆನು + ಎಂದಳು

* * * *

ಪದ್ಯ-೧. ಕನ್ನಡವು ಹಿರಿದು + ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕನ್ನಡವು ಹಿರಿದು + ಒಂದು ಜಾಣವು ಕನ್ನಡದ ಕಸ್ತೂರಿ ಸೌರಭ ಲೋಕ ತುಂಬಿಹುದು ಕನ್ನಡದ ನುಡಿಕಿವಿಗೆ ಮಧುರವು ಕನ್ನಡದ ನುಡಿ ಮಧುರ ಜೀನುವು ಕನ್ನಡದ ಸಿರಿ ಸೊಬಗ ವರ್ಣಿಪರು + ಆರು ಲೋಕದಲ್ಲಿ

ಪದ್ಯ-೨. ಅಲ್ಲಿಗೆ + ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಮಲ ಕೊಳಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ+ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹರಿವ ತೊರೆಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ+ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮರವ ಸುಂದರ ಭವ್ಯ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ + ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮರವ ತಪವನ ಅಲ್ಲಿಗೆ+ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮಣಿ ನದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ + ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆತ್ಮದರ್ಶಿತ ದಿವ್ಯ ಗುರುವರರು

ಪದ್ಯ-೩. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಲಿ ಏರ + ಕಲ್ಲುಗಳು + ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಲಿ ರಕ್ತ ಕೊಡುಗೆಗಳು + ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಲಿ ಸತ್ಯಪಥಿಗಳ ದಾನ ಶಾಸನವು ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಲಿ ಭವ್ಯ ಶಿಲ್ಪಗಳು + ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಲಿ ಕಲೆಯ ಬಲೆಗಳು ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಲಿ ಜಗವೆ ಬೆಚ್ಚುವ ಭವ್ಯವಾಸ್ತವಗಳು.

ಪದ್ಯ-೪. ಹರಿವ ನದಿ ಭೋಗರೆತ ಕನ್ನಡ ಸರಸ ಪದ್ದಿಗಳ + ಉಲ್ಲಿಯು ಕನ್ನಡ ಗರುವಿಕೆಯ ವರಕೇಸರಿಯ ಗರ್ಜನಯಿ ಕನ್ನಡವು ಶರಣ ತೋರಿದ ವಚನ ಕನ್ನಡ ಮೆರೆದ ದಾಸರ ಹೃದಯ ಕನ್ನಡ ಧೀರ ಏರರ ಲೋಕ ಗುರುಗಳ ನೆಲವೆ ಕನ್ನಡವು

ಕವಿ - ಭಾಷ - ಆಕರ್ತ

ರಾಘವಾಂಕ ನಡುಗನ್ನಡದ ಅಗ್ರಮಾನ್ಯ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ(ಪ್ರಸಕ್ತ ಶಕ ಸುಮಾರು ೧೨೧೫). ಹಂಪಿ ಕ್ಷೇತ್ರದವನು ಪಂಪಾಪತಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ಪರಮಭಕ್ತ. ರಾಗಳಿ ಕವಿಯೆಂದನಿಸಿದ ಹರಿಹರನ ಸೋದರಳಿಯ ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯ. ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ಪರಮಭಕ್ತ. ಹರಿಷಂಧ್ರಾಕಾಷ್ಯ ಸಿಧರಾಮಚಾರಿತ್, ಏರೇಶ್ವರಚರಿತ್, ಸೋಮನಾಥಚರಿತ್, ಶರಭಚಾರಿತ್, ಹರಿಹರ ಮಹತ್ತ ಮುಂತಾದ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಷಟ್ಪದಿ ಭಂದಸ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಉಭಯ ಕವಿ ಕಮಲ ರವಿ, ಕವಿ ಶರಭ ಭೇದುಂಡ, ಷಟ್ಪದಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಅಭಿದಾನಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಷಟ್ಪದಿ ಕಾವ್ಯದ ನಿರ್ಮಾಣಪಕ್ಷನೆಂಬ ಅಗ್ಗಳಿಕೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾದ ಕವಿ.

* * * *

ಸತ್ಯ ವಿಶಲ ಅಂಕಿತದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವ ಬಿ. ವಿ. ಸತ್ಯನಾರಾಯಣರಾವ್ ಅವರು (ಪ್ರಸಕ್ತ ಶಕ್ತಿ ಇಂಜಿನಿಯರ್) ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಶೀರಾ ತಾಲೂಕಿನ ಬುಕ್ಕಪಟ್ಟಣದವರು. ಮುಕಾನಿಕಲ್ ಇಂಜಿನಿಯರ್ ಪದವೀಧರರಾದ ಇವರು ಪ್ರಸ್ತುತ ಕನ್ನಾಡಕ ವಿದ್ಯುತ್ ಪ್ರಸರಣ ನಿಗಮದಲ್ಲಿ ಉಪಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿ ನಿವೃತ್ತರಾಗಿರುವರು. ಗೀತ, ಶೈಲ್ಕೃತಿ, ಕಾವ್ಯ, ಲಾಖಣಿ, ಗಢ ಹಿಂಗೆ ಎವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅರವತ್ತು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹನ್ನೊಂದು ಭಾಷಿನಿ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಬಸವ ಭಾರತಿ ಸುದೀರ್ಘ ಲಾಖಣಿ ಕಾವ್ಯವನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ದೇವೀ ಮಹಾತ್ಮೆ, ಬಸವೇಶ್ವರ ಲೀಲಾ ಪ್ರೇಭವಂ, ಲಂಕೇಶ್ವರ ಸೋಮಪಾಠ ಚಾರಿತ್ರ ಮುಂತಾದ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ - ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗಳಿರಿದರಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯಪ್ರಭ್ರಾವರು. ಭಾಷುಬಲಿಚರಿತಂ, ಗಾಯತ್ರೀರಾಮಾಯಣ, ಸಿರಿಗನ್ನಡ ಪ್ರಜಂತಿ, ಕನ್ನಡನಾಡಚರಿತ್ರ, ತತ್ತ್ವಫಾರತಿ, ಭಾವಿತೆಗಳು, ಶ್ರೀಶಿವಕುಮಾರಸ್ಥಾಮಿಗುಂದುಚರಿತಂ, ಗುರುದತ್ತಚರಿತಂ ಇವರ ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಿಗಳು ನೃತ್ಯರೂಪಕ ಹಾಗೂ ನಾಮಾವಳಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

* * * *

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಪರಿಪಾಲನೆಯ ಪರಾಕಾಷ್ಮೇಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. “ಹರನೆಂಬುದೇ ಸತ್ಯ, ಸತ್ಯವೆಂಬುದೇ ಹರನು” ಎಂದು ಸಾಧಿಸಿ ತೇರಿದ ಮಹಾ ಸತ್ಯಸಂಧ ಹರಿಶ್ಚಂತ್ರನಿಗೆ ಅವನ ರಾಣಿ ಚಂದ್ರಮತಿಯೇ ನೈತಿಕ ಸ್ವಾತಿತ್ಯಾಗಿದ್ದಳು. ಬೇಳೆಗೆಂದು ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಅರಿಯದೆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಆಶ್ರಮ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಮಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಗುರುವಾಜ್ಞೆ, ಮೀರಿ ಬಂದುದರ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಒಡಗಬಹುದಾದ ವಿಪತ್ತಿನ್ನು ನನೆದು ಚೆಂತಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಕನಸನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಇದರ ಪರಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸೆಂದು ರಾಣಿ ಚಂದ್ರಮತಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸಾಧಿಯು ಪತಿಗೆ ನೀಡುವ ಸಲಹೆ ಭಾರತೀಯ ನಾರಿಯರ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಜಗದಗಲಕ್ಕೆ ಸಾರುವಂತಿದೆ. “ಮಿಗೆ ಸತ್ಯಮಂ ಬಿಟ್ಟು ಕಡೆದಿರವನೀಶ” ಎಂಬ ಮನಕಲಕುವ ಅವಳ ಮಾತು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಬಬುಕಿಗೆ ಹೊಸ ತಿರುವನ್ನೇ ನೀಡಿದೆ. ಕವಿ ರಾಘವಾಂಕನ ಕೃಯಲ್ಲಿ ಈ ಭಾಗ ಮನೋಜ್ಞಭಾಗಿ ಮೂಡಿದೆ.

* * * *

ಭಾಮಿನಿ ಷಟ್ಪದಿ ಕಾವ್ಯದ ಸೋಗಸು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ. ಕವಿ ಬಿ.ವಿ. ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ರಾವ್ ಅವರು ರಚಿಸಿದ ಸಂಪೂರ್ಣ ದೇವೀ ಮಹಾತ್ಮೆ ಕಾವ್ಯದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಪ್ರಸ್ತುತಿ ಸಂಪತ್ತಿ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಗಳು, ಕನ್ನಡದ ಹಿರಿಮೆ ಗರಿಮೆಯನ್ನು ಹಾಡಿಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ.

* * * *

ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಾವ್ಯ ಸಂಗಮ ಶೀಷ್ಯಕೆಯ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕವಿ ರಾಘವಾಂಕ ವಿರಚಿತ; ಆಸ್ಥಾನ ಪಂಡಿತ ಸರ್ವದರ್ಶನ ತೀಥ ವೈನಾಗೇಶ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಬಳಾರಿ, ವಿದ್ವಾನ್ ಎಂ.ಜಿ. ವೆಕರ್ಚೇಶಯ್ಯ ಬಳಾರಿ-ಇವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯದಿಂದ (ಪುಟ ೪೯ - ೫೦) (ಷಟ್ಪದಿ ೧೦, ೧೨, ೧೪, ೨೦, ೨೪, ೪೪, ೫೨, ೫೪, ೫೫ ಮತ್ತು ೫೬) ಆಯ್ದು ಸಂಯೋಜಿಸಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದೆ.

* * * *

ಪ್ರಕೃತ ಕಾಷ್ಟ ಸಂಗಮ ಶೀಫ್‌ಕೆಯ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿ. ವಿ. ಸತ್ಯನಾರಾಯಣರಾವ್ ಅವರ ಸಂಪೂರ್ಣ ದೇವೀ ಮಹಾತ್ಮೆ ಕೃತಿಯ ಪ್ರಥಮ ಚರಿತ್ರದ, ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಜನನ ಭಾಗದಿಂದ (ಪುಟ ೧೫ - ೧೬) (ಷಟ್ಪದಿ - ೧೨, ೧೩, ೧೪ ಮತ್ತು ೧೫) ಆಯ್ದು ಸಂಯೋಚಿಸಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದೆ.

ಪದ - ಪದ್ಯಾಘಣ

- ಪದ್ಯ-೧.** ನೇಮ-ಅಪ್ಪಣೆ; ಭಾಸರ-ಅಂದ, ಸೋಗಸು; ವರೂಢ-ರಘ; ಪರಿಕರ-ಸಜ್ಜ, ಸಿದ್ಧತೆ; ವಿಪಿನ-ಅರಣ್ಯ; ಹರೆದು-ಹರಿದು, ಚದುರಿಹೋಗಿ; ವರಾಹ-ಹಂದಿ; ಭೂರಮಣ-ರಾಜಕಪ್ಪಾದಹೋಗಿ; ದಳ್ಳುರಿ-ಕಾಳಿಜ್ಞ, ದಟ್ಟವಾದ ಬೆಂಕಿ; ಮುಸುಡು-ಮುಖಿ; ಮಳ್ಳಿಸು-ವಿಮಿರು; ತೊತ್ತಳ-ಕಾಲಿನ ತುಳಿತದಿಂದ ನುಗ್ನನುರಿಯಾದುದು; ಲುಭ್ರಕ-ಬೇಡಕಡಹು-ಬೀಳಿಸು; ಕೋಪಾಟೋಪ-ಸಿಟ್ಟಿನ ಅಬ್ಬರ; ಮಾಜು[ರು]ದ್ದಿ-ಉಜ್ಜಿದ; ಕೋದಂಡ-ಬಿಲ್ಲು, ಧನಸ್ವ; ಕರ-ಕೈ; ಮೂಡಿಗೆ-ಬತ್ತಳಿಕೆ; ಮದಲಿರಿ-ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸು; ಶ್ಯಾಮೋಡೆ-ಬಾಣಬಿಡು; ಪ್ರಯೋಗಿಸು; ಬಿದ್ದು-ಜೀತಣ; ಭೂವಲ್ಲಭ-ದೊರೆ; ದಿಗುಪಾಲರು-ದಿಕ್ಷುಗಳ ಪಾಲಕರು; ಅಳವಳಿಸು-ದು:ವಿಸು, ವ್ಯಧೆಪದು
- ಪದ್ಯ-೨.** ಗರಳ-ವಿಷ; ಕೊರಳು-ಕುತ್ತಿಗೆ; ಗರಳಗೊರಳ-ಶಿವ, ವಿಷಕಂತ; ತರಣಿ-ಸೂರ್ಯ; ಸರಳು-ಬಾಣ; ಉಚ್ಚರ- ಚುಚ್ಚು ; ತೊರಳಿ-ದೇಹದ ಒಂದುಭಾಗ, ಗುಲ್ಬ, ಪ್ಲೀಹ; ಅಡಸು-ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಒತ್ತುಚುಚ್ಚು; ತರಲ-ಚಂಚಲವಾದ; ಚಿತ್ತ-ಮನಸ್ಸು
- ಪದ್ಯ-೩.** ಬಳಿಚಿದ-ಕತ್ತರಿಸಿದ; ಅಂಬು-ಬಾಣ; ಎಕ್ಕುಲ-ಕಾಡುಹಂದಿ; ಡಗೆ-ಎದೆಲರಿ; ಧೃತಿ-ಧೃಯ್ಯ; ಆಸರು-ಆಯಾಸ; ವಿಭವ-ಘನತೆ, ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ; ಅಳವಿ-ಹತ್ತಿರ, ಸಮೀಪ
- ಪದ್ಯ-೪.** ಒಗೆ-ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳು; ಸುಗಿ-ಮಾಯವಾಗು, ಇಲ್ಲವಾಗು ; ಮೋಯ್ಯ-ಹೊಡೆತ, ಒಗೆ-ಮನಸ್ಸು
- ಪದ್ಯ-೫.** ಮಡಿಸಿ-ಮಡಚಿ; ಬಸವಳಿ-ಆಯಾಸಗೊಳ್ಳು, ಶಕ್ತಿಗುಂದು; ಜೊಮ್ಮು- ಜೊಂಪು, ನಿದ್ರೆ ; ಮಂಬು-ಮಂಬು; ಸುರ್ಯ-ಶ್ವಾಸಬಿಡು, ಏದುಸಿರಬಿಡು; ಸೂಸು-ಚೆಲ್ಲು; ವಿತತ-ವಿಸ್ತಾರವಾದ; ಬೆಬ್ಬಳಿಸು-ಗಾಬರಿಯಾಗು; ಆರಯ್ಯ-ಹುಡುಕು.
- ಪದ್ಯ-೬.** ಧೂರ-ಯುದ್ಧ; ಕೋಡಿಸು-ಹೊರನೊಕು; ಬಳುಕಿಸು-ಬಾಗಿಸು; ಜುಳುಕಿಸು-ನಡುಗಿಸು;
- ಪದ್ಯ-೭.** ಬಿರುದಂಕಮಲ್ಲ-ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಜಟಿ; ನಿರುತ-ನಿಜ.
- ಪದ್ಯ-೮.** ಅಡರ್-ವರು
- ಪದ್ಯ-೯.** ಬಗೆ-ಯೋಚಿಸು

ಪಶ್ಚಾರ್ಥಾರ್ಥ ಪ್ರಿಯೋ

ವಸಿಷ್ಠ: ಈತ ಬ್ರಹ್ಮಮಾನಸ ಮತ್ತರಲ್ಲಿ ಬಬ್ಬಿನು. ಬ್ರಹ್ಮಿಂದಿರೂ ಸಪ್ತಷಿಂಗಳಲೆಖ್ಯಾನೂ ಆದ ಈತ ಮಂತ್ರ ದ್ರಷ್ಟಾರನೂ ಹೌದು. ಮಹಾ ಪತಿಪ್ರತಿಯಾದ ಅರುಂಧತಿ ಈತನ ಪತ್ನಿ. ಇಂದ್ರಾವು ವಂಶದ ರಾಜರಿಗೆ ಈತ ಕುಲಪುರೋಹಿತನಾಗಿದ್ದನು. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಸತ್ಯ ಸಂಧತೆಯ ಕುರಿತು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಮಾಡನೆ ವಾಗ್ವಾದ ನಡೆದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ವಸಿಷ್ಠನಿಗೇ ಜಯ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ: ಈತ ಮಹಿಂ, ಚಂದ್ರವಂಶದ ಗಾಧಿರಾಜನ ಮಗ. ಇವನಿಗೆ ಮೊದಲು ವಿಶ್ವಾರಥ ಎಂಬ ಹೆಸರಿತ್ತು. ಕೃತೀಯನಾದ ಈತ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಣನಾದ. ಕೃತಿಕರಾಜನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ್ದ ಈತನಿಗೆ ಶೌತಿಕ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದೆ. ಮಂತ್ರ ದ್ರಷ್ಟಾರನಾದ ಈತ ಸಪ್ತಷಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಬಬ್ಬಿ. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಸತ್ಯವ್ಯತವನ್ನು ಕಡಿಸಲು ಕುಟಿಲ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೂಡಿ ವಿಫಲನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ: ಈತ ಸೂರ್ಯವಂಶದ ಅರಸ ತ್ರೀಶಂಕು ಮಹಾರಾಜನ ಮಗ. ಸತ್ಯವತಿ ಈತನ ತಾಯಿ ಚಂದ್ರಮತಿ ಪತ್ನಿ. ವರುಣನ ವರದಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಲೋಹಿತಾಶ್ವ ಈತನ ಮಗ. ಸತ್ಯ ನಿಷ್ಠೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಎಂಬ ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಈತನದು.

ದಿಗುಪಾಲರು - ಅಷ್ಟಾದಿಕಾಲಿಕರು : ೧. ಇಂದ್ರ ೨. ಅಗ್ನಿ ೩. ಯಮ ೪. ನಿಖತ್ತಿ
೫. ವರುಣ ೬. ವಾಯು ೭. ಸುಬೇರ ೮. ಈತನ

ಗರಳಗೊರಳ : ಗರಳ-ವಿಷ, ಗೊರಳ-ಕಂತ ಗರಳ + ಕೊರಳ = ವಿಷಕಂತ = ಶಿವ

ಮರಕರಧ್ವಜ - ಮರಕರ(ಮೋಸಳ)ದ ಗುರುತುಳ್ಳ ಧ್ವಜವನ್ನು ಹೊಂದಿದವ - ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಭೂಪಾಲ

ಅರಳಸರಳ - ಹೂಪನ್ನೇ ಬಾಣಪಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು, ಮುಷ್ಟಬಾಣ, ಮನ್ಧ.

ಕಲಿತ ಮೂಲ ಪದ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸ

- ಮೋಷಕ ಅಭ್ಯಾಸ
 - ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಪದ್ಯದ ಪಸ್ತುನಿಷ್ಠ/ನಿಖರ ನಿಣಾಯ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
 - ಬಿಟ್ಟ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಮೂಕ್ತ ಪದದಿಂದ ತುಂಬಿ
೧. ಕೌಶಿಕ ಮುನೀಶ್ವರನೊಂದು _____ ಮಾಡಿ ಕಳುಹಿದನು.
೨. ಒಗೆಬೆದರಿ _____ ಗೆಟ್ಟಾದಿನ್ನೇಗೃಹೆನೆಂದನು.
೩. ಭೋಂಕನಲೆದ್ದು _____ ನಾಲ್ಕೆಸೆಯನಾರಯನ್ನು.
೪. ಮಿಗೆ _____ ಬಿಟ್ಟ ಕೆಡದಿರವನೀತ.
೫. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಲಿ _____ ದಾನಶಾಸನವು.

ಅ. ಹೊಂದಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ

‘ಅ’ ಪಟ್ಟಿ	‘ಆ’ ಪಟ್ಟಿ
೧. ರಾಘವಾಂಕ	ದೇವಿಮಹಾತ್ಮೆ
೨. ಜನ್ಮ	ಗದುಗಿನ ಭಾರತ
೩. ಸತ್ಯವಿಶಲ	ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯ
೪. ರತ್ನಾಕರವರ್ಣೀ	ಗರಾಯುಧ ಯಶೋಧರ ಚರಿತೆ ಘರತೇಶವೈಭವ

● ಪ್ರೇರಣಾ ಅಭಾವ

● ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಪಠ್ಯದ ವಿಷಯಗ್ರಹಣ/ಲುತ್ತರ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

ಅ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟು/ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ

೧. ಏಳಾಮಿತನ ಆಶ್ರಮ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟ ನಂತರ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಎದುರಿಸಿದ ಸಂಕ್ಷ್ಯಾಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

೨. ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಸಿರಿ ಸೊಬಗನ್ನು ಕವಿ ಹೇಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ?

ಆ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಐದು/ಅಥ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ

೧. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಭೂಪಾಲ ವನಬೇಟೆಗೆ ಹೊರಟ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

೨. ಚಂದ್ರಮತಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಏನೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು?

೩. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಸತ್ಯವಿಶಲ ಅವರು ಹೇಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ?

ಇ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎರಡು/ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ

೧. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಬನದಲ್ಲಿ ತನುಬೆವರಿ ಮುವಿಬಾಡಿತು ಏಕೆ?

೨. ಸತ್ಯವಿಶಲರು ಜಲಸಂಪತ್ತನ್ನು ಏನೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ?

೩. ಬಾಣದ ಹೊಡತ ತಿಂದ ಹಂಡಿ ಕಾನನದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಮರೆಯಾಯಿತು?

೪. ಗುರುವಾಜ್ಞೆ ಮೀರಿದೆನೆಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಾಯಿತು?

೫. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ- ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗೆಗೆ ಸತ್ಯವಿಶಲರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು?

ಆ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ

೧. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಗುರು ವಸಿಸುತ್ತಿರಿದ ಏತಕ್ಕಾಗಿ ನೇಮುವನ್ನು ಪಡೆದನು?

೨. ದಿಕ್ಕಾಲರ ಅಳವು ಅಲಿದುದೇಕೆ?

೨. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಆಡವಿಯಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ತಪೋವನವನ್ನು ಕಂಡನು?
೩. ‘ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಲಿ’ ಎಂದು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಮೊಂದು ನುಡಿದು ಏಕೆ?
೪. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಕಂಡ ಕನಸು ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಸೂಚನೆಯೆಂದು ಚಂದ್ರಮತಿ ಹೇಳಿದಳು?
೫. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ವಾಸ್ತುಗಳ ಹಿರಿಮೆಯೇನು?
೬. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತ ಸ್ವಾರಸ್ಯ-ವಿವರವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ
- “ಅಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ಮಣಿ ನದಿಗಳೇ”
 - “ಇಡಾವನಾಶ್ರಮ”
 - “ತಮ್ಮಾಂಶಿ ಕೇಳಿಂದು ಕನಸಂ ಕಂಡೆ”
 - “ಜಗವೇ ಬೆಚ್ಚಿವ ಭವ್ಯ ವಾಸ್ತುಗಳು”

ಭಾಷಾಭ್ರಾಹ್ಮ

ಸೃಜಾಂತಿಕ ಭಂಡೋ ಅಭ್ಯಾಸ

ಪಟ್ಟದಿ ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕ ವಿವರ

ಪಟ್ಟದಿ ಮಾತ್ರಾಗಳಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಪದ್ಯ ಪ್ರಕಾರ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಅಂಶಗಣನ್ನಿತವಾಗಿದ್ದ ಪಟ್ಟದಿ ಕ್ರಮೀಣ ಮಾತ್ರಾಗಳಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು.

ಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಶರ, ಸುಸುಮ, ಭೋಗ, ಭಾಮಿನಿ, ಪರಿವರ್ಥನಿ, ವಾರ್ಧಕ ಎಂಬ ಆರು ವಿಧಗಳಿವೆ.

- ಪಟ್ಟ-ಆರು, ಪದಿ-ಸಾಲು, ಆರುಸಾಲುಗಳ ಪದ್ಯ -ಪಟ್ಟದಿ.
- ೧. ೨. ೩ ಮತ್ತು ಈನೆಯ ಸಾಲು ಸಮನಾಗಿದ್ದು, ೩೪ಿಂದ ಸಾಲುಗಳ ಒಂದೂವರೆಯವು ಮತ್ತು ಒಂದು ಗುರುವಿನಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ.
- ೩ ಮತ್ತು ಈನೆಯ ಸಾಲುಗಳ ಕೊನೆಯ ಅಕ್ಷರ ಲಘುವಾಗಿದ್ದರೂ ಗುರು ಎಂದೇ ಪರಿಗಳಿಸಬೇಕೆ.
- ಒಟ್ಟು ಪದ್ಯದ ಮೊದಲ ಮೂರು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಮೂರಾರ್ಥ-ರ್ಥವೆಂದೂ ಕೊನೆಯ ಮೂರು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಉತ್ತರಾರ್ಥವೆಂದೂ ತಿಳಿಯಲಾಗುವುದು.
- ಆದಿಪ್ರಾಸ ನಿಯತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಭಾಮಿನಿ ಪಟ್ಟದಿ

೧, ೨, ೩ ಮತ್ತು ಈನೆಯ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮೂರು ಹಾಗೂ ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರೆಯ ಎರಡೆರಡು ಗಣಗಳಿರುತ್ತದೆ.

ಇ ಮತ್ತು ಈ ನೆಯ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮೂರು ಹಾಗೂ ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರೆಯ ಮೂರು ಮೂರು ಗಣಗಳಿದ್ದು, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುರುವಿನಿಂದ ಶಾಡಿರುತ್ತದೆ.

ಭಾಮಿನಿ ಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯ ಗುರುವಿರುವ ಪ - ಪ ಗಣ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಬರಬಾರದು.

ಗಣವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಮೂರರ ಅನಂತರ ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರೆಯ ಗಣಗಳೇ ನಿಯತವಾಗಿ ಬರಬೇಕು. ಭಾಮಿನಿಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೧೦೨ ಮಾತ್ರಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಉದಾ:	ಒಬ್ಬ	ಒಬ್ಬ-	-ಒ	ಒ ಒ -
ವರದೆ	ವರಕಾ	ವೇರಿ	ನದಿಯಂ	
ಒಬ್ಬ	- -	ಒಬ್ಬ	- ಒಬ್ಬ	
ವರಮೆ	ಸೋದಾ	ವರಿಯ	ಮಧ್ಯದ	
ಒಬ್ಬ	-ಒಬ್ಬ	- ಒ	- ಒ ಒ	- ಒ ಒ ಒ -
ಹರಹು	ಕನ್ನಡ	ದೇಶ	ವೆಂದನು	ಜಕ್ಕೆ ನೃಪತುಂ ಗ

ಇದರ ಉತ್ತರಾರ್ಥವು ಹೀಗೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ವಾರ್ಧಕ ಷಟ್ಪದಿ

೧. ಇ ಮತ್ತು ಖಿನೆಯ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಇ ಮಾತ್ರೆಯ ಇ ಗಣಗಳಿರುತ್ತವೆ. ೨. ಮತ್ತು ಈ ನೆಯ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಇ ಮಾತ್ರೆಯ ಇ ಗಣಗಳು ಮತ್ತು ಒಂದು ಗುರು ನಿಯತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ವಾರ್ಧಕ ಷಟ್ಪದಿಯ ಒಟ್ಟು ಮಾತ್ರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೪೪.

ಉದಾ :	ಒಬ್ಬಬ್ಬಬ್ಬ	ಒಬ್ಬಬ್ಬಬ್ಬ	- ಒ -	ಒಬ್ಬಬ್ಬಬ್ಬ
ಬಿಸುಡದಿರು	ಬಿಸುಡದಿರು	ಬೆಡಬೇ	ಡಕಟಕಟ	
ಒಬ್ಬ-	ಒಬ್ಬ - ಒ	-ಒಬ್ಬ	-೒-	
ಹಸುಳಿನೊಂ	ದಹನೆಂದು	ಬೀಳ್ಳಿಪವ	ನೆತ್ತಿತ	
ಒ ಒ - ಒ	ಒಬ್ಬ -	ಒ ಒ - ಒ	- ಒಬ್ಬ	- ಒ ಒ -
ಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು	ಕುಲವನೋ	ದದೆಬೇಡಿ	ಕೊಂಬೆನಿವ	ನೆನ್ನಮಗ ನೆಲ್ಲನಿ ನ್ನ

ಇದರ ಉತ್ತರಾರ್ಥವು ಹೀಗೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ.

- ಭಂಡೋ ಅಭ್ಯಾಸ ಅರಿವು

೧. ಷಟ್ಪದಿ ಎಂದರೇನು? ವಿಧಗಳಾವುವು?

೨. ಭಾಮಿನಿ ಷಟ್ಪದಿಯ ಲಕ್ಷಣವೇನು?

೩. ವಾರ್ಧಕ ಷಟ್ಪದಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

- ಪರ್ಯಾಧಾರಿತ ಸೃಜನಶೀಲ ಭಾವಾ ಬಳಕೆಯ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಅಭ್ಯಾಸ

- ನಮೂದಿತ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿ.

ಗರಳಗೊರಳವನರಳ _____

_____ ಮರಳ ಕಾನನಕೆಯ್ದಿತು || ೪ ||

*

*

*

ಎಲ್ಲೆ ನೋಡಲೆ _____

_____ ಭವ್ಯ ವಾಸ್ತವಾಗಳು || ೫ ||

ಮೂರಕ ಓದು

- ಎಚ್. ಸಿದ್ಧಲೀಂಗಯ್ಯ ಅವರು ಗದ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಿಸಿರುವ ರಾಘವಾಂಕನ ಹರಿಷ್ಣಂದ್ರ ಚಾರಿತ್ರ ಮುಸ್ತಿಕೆಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ

ಭಾಗ - ೨

ಪತ್ರ ಪ್ರೋಫೆಕ ಅಧ್ಯಯನ

ಪ್ರೋಫೆಕ ಪಾಠ - ೧೧

ಪ್ರಾಚಾನಿಪ್ಪೇ

- ಸಾ. ಶಿ. ಮರುಳಯ್ಯ

ಹೊಯ್ದಿಷ್ಟರ ಸಾಮೂಹಿಕ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನು ದಂಡಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಗೆದ್ದ ತಲಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ರಾಜಧಾನಿ ದ್ವಾರಾಸಮುದ್ರದಿಂದ ತೆರಳಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆತನ ಪಟ್ಟದರಸಿ ಶಾಂತಲಾದೇವಿ ಮತ್ತು ಯುವರಾಜಕುಮಾರ ಉದಯಾದಿತ್ಯರು ರಾಜಧಾನಿಯ ಸಂರಕ್ಷಕರಾಗಿ ನಿಂತರು.

ತೀ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಣಿ ಗಂಡುಡುಗೆಯನ್ನು ಯುವರಾಜನೊಂದಿಗೆ ಸಾಮೂಜಿಕ ಕೆಲವಾರು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ರಾಜ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೀಗೆ ಹೋದ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಅವರಿಷ್ಟರೂ ದ್ವಾರಾಸಮುದ್ರದಿಂದ ಹೊರಟು ಹಲವು ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಬನದಮ್ಮನಹಳ್ಳಿ ಖಾರಿಗೆ ಬಂದರು. ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಬನಶಂಕರಿ ದೇವಾಲಯದ ಮುಂಭಾಗದ ಕಟ್ಟಿಯ ಹತ್ತಿರ ನೂರಾರು ಜನ ಸೇರಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡರು. ಅಲ್ಲಿ ಏನೋ ಒಂದು ಹೋಸ ಬಗೆಯ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ದೇಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಇಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಲಿನ ಜನಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಕಾಣದಂತೆ ದೂರದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆಮರದ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರ್ಥನ್ನು ಆಲಿಸತ್ತೊಡಗಿದರು.

‘ಪನ್ನಪ್ಪಾ..... ದೃವದವರು ಏನು ಹೇಳ್ತಾರಾ ಹೇಳ್ತಿ.....’ ಗಾದಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದ ದಪ್ಪ ಮೇಸೆಯ ಗಾವುಂಡ ಕೇತುಮಲ್ಲ ನಾಯಕ ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದ ಹತ್ತು ಜನರನ್ನು ಕೇಳಿದ.

ಅಂದಿನ ಪಂಚಾಯಿತಿಯಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಾನವಾಗಬೇಕಿದ್ದ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ, ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಬೀರಣ್ಣ ಎಂಬಾತ ತನ್ನ ಹೊಲವನ್ನು ಈರಣ್ಣ ಎಂಬಾತನಿಗೆ ಎಂಟು ಹೊನ್ನಿಗೆ ಮಾರಿದ್ದ. ಕ್ರಿಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಉಳುಮೆ ಮಾಡುವಾಗ ಈರಣ್ಣನಿಗೆ ಒಂದು ಕೊಪ್ಪಿಗೆ ಬಂಗಾರ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು. ಈರಣ್ಣ ಅದನ್ನು ಮೂಡಿ ಮಾಡಿ ಬೀರಣ್ಣನ್ನು ಮನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅದನ್ನು ಅವನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿ ಕೇಳಿದ. ಆದರೆ ಬೀರಣ್ಣನು ತಾನು ಹೊಲ ಮಾರಿದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ತನಗೆ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದೆಲ್ಲವೂ ಹೊಲ ಕೊಂಡವನಿಗೇ ಸೇರಬೇಕೆಂದೂ ಹೇಳಿ ಹೊನ್ನನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದ.

ಅದಕ್ಕೆ ಈರಣ್ಣ ತಾನು ಹಣ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಮಣಿಗೇ ಹೊರತು ಅದರಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಸ್ತೇ ಹೊನ್ನಿಗಲ್ಲ, ಅದು ಬೀರಣ್ಣನ ಪಿತ್ರಾಜಿತ ಅಸ್ತಿ, ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ತನಗೆ ಬೇಡವೆಂದ.

ಅದಕ್ಕೆ ಬೀರಣ್ಣ-

‘ಅದೆಂಗಾದಾತು. . ? ತಂಬುಲ ಉಗದ ಮ್ಯಾಲೆ ಮತ್ತೆ ಎತ್ತಿ ಬಾಯೋಳಿಟ್‌ಪ್ರೈಸ್‌ಎಂಬ್‌ ಕೆಟ್‌ತನ ಬ್ಯಾಡಾ....ಹೊನ್ನು, ಹೊಲ ಕೊಂಡುಕೊಂಡ ಈರಣ್ಣಿಂದೇ. . . ಅವನು ತಗೊಳ್ಳೋ ಹಂಗ ಮಾಡಿ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು ದೃವದವರು’ ಎಂದು ಬೇಡಿದ.

ಕಚ್ಚೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ದೃವದವರಿಗೆ ಏನೂ ತೋಚಲಿಲ್ಲ. . . ಕಡೆಗೆ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾದ ಕೇತುಮಲ್ಲ ಹೇಳಿದ-

‘ಹೋಗಲಿ ಬಿಡಿ. . . ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಬ್ಯಾಡವಾದ ಹೊನ್ನು ರಾಜ್ಯದ ಚೊಕ್ಕನಾ ಸೇರಲಿ’ ಎಂದ.

ಕೂಡಲೇ ಮರದ ಮರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶಾಂತಲೆ ಮುಂದೆ ಬಂದು, ‘ಕೂಡದು..... ಕೂಡದು.....’ ಎಂದು ಕೂಗಿದಳು.

ಎಲ್ಲರೂ ಅತ್ಯ ಕಣ್ಣ ಹಾಯಿಸಿದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಪಂಚಾಯತಿಯ ಕಡೆಗೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಂಡಿತು. ಗಂಡುಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶಾಂತಲೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ಗುರುತಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಕೇತುಮಲ್ಲ ಹೇಳಿದ – “ನೀವು ಯಾರೇ ಆಗಿರಿ..... ಆದರೆ..... ನೀನು..... ಈ ಹೊನ್ನು ರಾಜ್ಯದ ಚೊಕ್ಕನಕ್ಕೆ ಸೇರಬಾರದು ಅಂದೆಯಲ್ಲಾ ಯಾಕೆ?”

‘ತಾತ ಅದು ಪ್ರಜೆಗಳ ಹೊನ್ನು.’

“ಹೌದು ಈ ಹೊನ್ನು ಪ್ರಜೆಗಳಿದು. . . ಹಾಗಾದರೆ ಪ್ರಜೆಗಳು ಯಾರವರು. . . ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿದ ಕೇತುಮಲ್ಲ. ಶಾಂತಲೆ ಉತ್ತರಿಸದಾದಳು.

ಕೇತುಮಲ್ಲನೇ ಮುಂದುವರಿಸಿದ....

“ಹೇಳಿ ನನ್ನಪ್ಪಾ . . . ನಾವೆಲ್ಲಾ ಹೊಯ್ಸಳೇಶ್ವರರ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲವೇನಪ್ಪಾ. . . ಮಕ್ಕಳ ದುಡಿಮೆ ತಂದೆಯದಲ್ಲವೇ?”

‘ಹೋಗಲಿ, ನಿಮ್ಮ ಉರಿನ ಹಣ ನಿಮ್ಮೂರಿನ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿಯೇ ವಿನಿಯೋಗವಾಗಲಿ.’

‘ಅಪ್ಪು ಸ್ವಾರ್ಥ ಯಾಕೋ ನನ್ನಪ್ಪ. . . ನಾರಾಯಣನಂತಹ ಮಹಾರಾಜರು, ಲಕ್ಷ್ಮೀಯಂತ ಮಹಾರಾಣಿ ಇರ್ಲೊಂದಾಗ ನಮಗೆ ಹಣಕ್ಕೆ ಹೊರತೆಯೇ. . . ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಯಾವುದೂ ಈಗ ಬೇಡ. . . ನಾವು ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತರು. ಏನಾದರೂ ಉರಿಗೆ ಬೇಕಾದರೆ ನಾವೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋವಿ. . . ಇದು ದೂರೆಯ ಹಣ, ಧರೆಯ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕೆ ಮೀಸಲು.’

ಕೇತುಮಲ್ಲನ ಮಾತು ಹೇಳಿ, “ಅಣ್ಣಗಳಿರಾ ನಿಮ್ಮಂತಹ ಪುಣ್ಯವಂತ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ರಾಜ ಅದೆಷ್ಟು ಭಾಗ್ಯವಂತನೋ. . .” ಎಂದಳು ಶಾಂತಲೆ.

“ಇರಬಹುದು.. ಅಂಥಾ ರಾಜ ರಾಣಿಯರನ್ನು ಪಡೆದ ನಾವು ಪುಣ್ಯವಂತರು.” ಅಂದ ಕೇತುಮಲ್ಲ.

ಆಗ ಉದಯಾದಿತ್ಯನಿಂದ ಗಂಡುಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದುದು ಶಾಂತಲೆ ಎಂಬ ವಿಷಯ ತಿಳಿದ ಜನರ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಪಾರವೇ ಇಲ್ಲವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಹಂಗಳೆಯರೆಲ್ಲಾ ರಾಣಿ ಶಾಂತಲೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ

ಮಾತನಾಡಿಸಿ ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆದಪ್ಪ ಸಂತುಷ್ಟರಾದರು. ಅವಳ ಪಾದಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟಿ ಕಣ್ಣಗಳಿಗೆ ಒತ್ತಿಕೊಂಡರು. ಅವಳು ಹೆಚ್ಚೆ ಇಟ್ಟ ಸ್ಥಳದ ದೂಳನ್ನು ತೆಗೆದು ನೆತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದರು. ಶಾಂತಲೆ ಎಷ್ಟು ತಡೆದರೂ ಅವರ ಭಕ್ತಿಯ ಪ್ರದರ್ಶನ ನಿಲ್ಲಲೇ ಇಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಉದಯಾದಿತ್ಯ ಬಹು ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಅವರನ್ನು ತಡೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ಎಲ್ಲ ದೃವದವರೂ ಆ ಹೊನ್ನನ್ನು ಬೋಕ್ಕಸಕ್ಕೆಂದು ಒಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಹೊರತು ಮಹಾರಾಜೀಯವರ ಮತ್ತು ಯುವರಾಜರ ಪಾದಗಳನ್ನು ಬಿಡುಪುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹರ ಮಾಡಲು ಶಾಂತಲೆ ಅದು ದೃವದ ದುಷ್ಪದ ಕಾರಣ ಅದು ದೇವಕಾರ್ಯಕ್ಕೇ ವಿನಿಯೋಗವಾಗಬೇಕಾದ್ದು ಧರ್ಮವೆಂದೂ ಹೊಯ್ದಿಂದ ಶೈಲಿಯ ಮಾದರಿಯಾಗಿ ವೇಲಾಪುರಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ದ್ವಾರಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಹೊನ್ನ ವಿನಿಯೋಗವಾಗಲಿ ಎಂದೂ ದ್ವಾರಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುವ ಅವಳಿ ದೇವಾಲಯಗಳು ಕೇತುಮಲ್ಲ ನಾಯಕರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಬೇಕು ಮತ್ತು ಅವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲೇ ಒಂದು ಶೀಲಾ ಶಾಸನವನ್ನು ಸಾಫಿಸಬೇಕೆಂದು ತೀರ್ಮಿತತ್ವಳು.

ಕೇತುಮಲ್ಲನಾಯಕ ಏನೋ ಹೇಳಿಹೊರಟ, ಆದರೆ ಜನತೆ

“ಮಹಾತಾಯಿ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ. ಕೇತಮಲ್ಲಪ್ಪನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲೇ ಕಟ್ಟೇಂಣವಾಗಲಿ.” ಎಂದು ಒಕ್ಕೂರಲಿನಲ್ಲಿ ಕೂಗಿ ಜಡೆಯಲ್ಲಿ

“ಕಟ್ಟುವ ದೇವಾಲಯಗಳು ಹೊಯ್ದಳೇಶ್ವರ, ಶಾಂತಲೇಶ್ವರ ಎಂದಾಗಲಿ” ಎಂಬ ಕೂಗೂ ಕೇಳಿಸಿತು.

“ಹೌದು. ಹೊಯ್ದಳೇಶ್ವರ ಶಾಂತಲೇಶ್ವರರಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ”

ಎಂದಿತು ಬನದಮೈನಹಳ್ಳಿಯ ಭಾಗ್ಯವಂತ ಜನತೆ.

ಅತ್ಯಿಗೆ ಮೈದುನರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೇರಿ ಹೊರಟರು.

“ಮಹಾರಾಜೀಯವರಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ.”

“ಯುವರಾಜರಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ. . .”

“ಹೊಯ್ದಳೇಶ್ವರರಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ. . .”

ಎಂದು ಹಷಣಾಘೋಷ ಮೂಡಿತು.

ಕಲಿತ ಪತ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸ

- ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಮೋಷಕ ಪತ್ಯದ ವಿಪಯಗ್ರಹಣ/ಉತ್ತರ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು
- ಹೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿ
 1. ಹೊಯ್ದಳೇಶ್ವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಾಜಧಾನಿಯಿಂದ ಹೊರ ಹೊರಡಲು ಕಾರಣವೇನು?
 2. ಸಾಮಾಜಿಕ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿದ್ದಿದ್ದಾಗ ರಾಜಧಾನಿಯ ಸಂರಕ್ಷಕರಾಗಿ ನಿಂತವರು ಯಾರು?
 3. ರಾಜೀ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವೇಷ ಮರ್ಸಿಕೊಂಡು ಸಂಚರಿಸಲು ಕಾರಣವೇನು?
 4. ಬನದಮೈನಹಳ್ಳಿಯ ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದೆ ಯಾವ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಚರ್ಚೆ ನಡೆದಿತ್ತು?
 5. ದೃವದವರ ತೀರ್ಮಿನ ಕುರಿತು ಶಾಂತಲೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು?
 6. ಶಾಂತಲೆ ನೀಡಿದ ತೀರ್ಮೆನು?

ಭೂಮಿಗಳಿರ ಬೃಹಸ್ಪತಿ

[ಅನುವಾದಿತ ನಾಟಕ]

- ಶಾಕ್ಷರದ ರಾಮಚಂದ್ರ ಉದುವ

ಹಿನ್ನೆಲೆ : ಕುಶನಗರದಲ್ಲಿ ಬಹ್ನಿ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಚಮನ್‌ಲಾಲ್ ಅತ್ಯಂತ ಜಿಮ್ಮೆನಾಗಿದ್ದ ಸಾಲಪದೆದುಕೊಂಡವರನ್ನು ವಂಚಿಸಿ ಹೊಳಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು. ಅದೇ ಉಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ರಾಜಕುಮಾರ್‌ನಂಬ ವರ್ತಕನಿದ್ದು. ಈತ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರಮಾಣಿಕ ಹಾಗೂ ಪರೀಕ್ಷೆಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದು ಜನಾನುರಾಗಿಯಾಗಿದ್ದು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಚಮನ್‌ಲಾಲನಿಗೆ ರಾಜಕುಮಾರನ ಬಗ್ಗೆ ಅನಮಾಧಾನವಿತ್ತು ಒಮ್ಮೆ ಈ ರಾಜಕುಮಾರನ ಹಡಗು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಖುಗೆ ಹೊಂದಿ ಅಪಾರ ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗುಲಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆಥಿಕ ಮುಗ್ಗಣ್ಣಗೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ ರಾಜಕುಮಾರ್ ಚಮನ್‌ಲಾಲನ ಬಳ ಉದು ಸಾಂಪಿರ ಪರಕೆಗೆ ಸಾಲಪದಲ್ಲಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಚಮನ್‌ಲಾಲನಿಗೆ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟ ಕರಾರು ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೂರು ತಿಂಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಾಲಪನ್ನು ಮರುಪಾವತಿ ಮಾಡುತ್ತಾಗಿಯೂ ತಪ್ಪಿದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಎದೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೃದಯದ ಸಮೀಕ್ಷಿಂದ ಒಂದು ಸೇರು ಮಾಂಸವನ್ನು ಚಮನ್‌ಲಾಲ್ ಕತ್ತಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದೂ ನಂಬಿದಿಲ್ಲಿತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಹಜಾರವಾತ್ ರಾಜಕುಮಾರ್‌ನಿಗೆ ಕ್ಷಮೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾಲು ತಿಂಗಳನ್ನಿಂದಲ್ಲಿ ಹೊಡಲೇ ರಾಜಕುಮಾರ್‌ನ ಬಗ್ಗೆ ಅನಮಾಧಾನ ಹೊಂದಿದ ಚಮನ್‌ಲಾಲ್ ಇದನ್ನೇ ನೆಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ರಾಜಕುಮಾರ್ ವಿರುದ್ಧ ಕುಶನಗರ ರಾಜನಲ್ಲಿ ದೂರು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಪರಿಜಾಮವೇನಾಯ್ದು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ನಾಟಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.

ಪಾತ್ರ ಪರಿಚಯ

ರಾಜ	- ಕುಶನಗರದ ಮಹಾರಾಜ
ಚಮನ್‌ಲಾಲ್	- ಬಹ್ನಿ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಜಿಮ್ಮೆನಾಗ್ರೇಸರ
ರಾಜಕುಮಾರ್	- ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ವರ್ತಕನಾಗಿದ್ದ ದೀನ ದುರ್ಬಾಲರಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲೇ ತೃಪ್ತಿ ಕಂಡವನು
ವಸುಮಿತ್ರ	- ಗೊಡ್ಡಾಲ ಸಂಸ್ಥಾನದ ವಿದ್ವಾಂಸ
ಮದನ	- ರಾಜಕುಮಾರನ ಸ್ನೇಹಿತ (ಮಾರು ವೇಷದಲ್ಲಿರವ ಭೂಮರಾಂಬ)
ಸೇವಕ	- ಕುಶನಗರದ ರಾಜನ ಸೇವಕ (ಮಾರು ವೇಷದಲ್ಲಿರುವ ಚಂಪಕಮಾಲಿನಿ)
ನಾಗರಿಕರು	- ಕುಶನಗರದ ನಾಗರಿಕರು

೨೫

[ಕುಶನಗರದ ರಾಜನ ದಬಾರು]
(ಪರದೆ ಮೇಲೇಳುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ)

- ರಾಜ :** ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ವೈಕ್ಯಿಂಯನ್ನುಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಒಂದಿರುವ ಕಾನೂನಿನ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಕೈಬಿಡವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸರಿಸಮಾನರು.
- ಚಮನ್ :** ಸರಿಯಾದ ಮಾತು. ಸಾರ್ವಭೌಮರು ಜಿರಾಯುಗಳಾಗಲಿ.
- ನಾಗರಿಕರು :** ಶೂಡಮು. ಮಹಾರಾಜರು ಅದಕ್ಕಿಡೆಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರ ಒಕ್ಕೊರಲಿನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿದು.
- ರಾಜ :** ಸಾವಧಾನ! ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಲು ಕುಶನಗರದ ರಾಜರು ತಯಾರಿಲ್ಲ.
- ಚಮನ್ :** (ಕತ್ತಿರುಳಿಸುತ್ತಾ) ಹಾಗಾದರೆ ತಡವೇಕೆ ನಮ್ಮಪ್ರಣೆಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ತೀವ್ರಾನವನ್ನು ಸಾರಿಬಿಡಿರಿ.
- ರಾಜ್‌ಕುಮಾರ್ :** ನಾನು ತಯಾರಿದ್ದೇನೆ. ತೀರಿಸಿಕೋ ನಿನ್ನ ಸೇಡು. ನನ್ನ ದೇಹದ ಒಂದು ಮುದ್ದೆ ಮಾಂಸದಿಂದ ಈ ರಾಜ್ಯದ ಸಂಸ್ಥಾತ್ಮಕ, ಕೇರಿಕ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಂಸಿಸಲ್ಪಡುವುದಾದರೆ ನಾನು ಬದುಕಿದ್ದು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು.
- ರಾಜ :** ಹಾಂ ತಡೆ ಸಾಹುಕಾರ. ನಮ್ಮ ಆಪ್ತಮಿತ್ರ ಗೋದ್ವಾಲ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮಹಾರಾಜರ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ನ್ಯಾಯ ನಿರ್ಣಯ ವಿಶಾರದರಾದ ಪತಾಂಜಲಿಯವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಎರವಲಾಗಿ ಕೇಳಿರುವೆವು. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾರ್ಯೋಣ.
- ಚಮನ್ :** ಮೂರು ತಿಂಗಳೊಳಗಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗಿಸದಿದ್ದರೆ ಹೃದಯದ ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಎದೆಯ ಒಂದು ಸೇರು ಮಾಂಸವನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಕರಾರು ಪತ್ರ ಕೊಟ್ಟಿದೆ ನನಗೆ. ಪತ್ರವು ಸನ್ಯಾಸಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಪತ್ರ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿರಾಗಲೀ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಲೀ ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೇಕೆ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರಗಿನವರು?
- ರಾಜ :** ನಿನಗೆ ನ್ಯಾಯ ದೊರತೇ ದೊರಯುವುದು. ಕಾನೂನಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಸರಿಸಮಾನರು. ನಿನಗೆ ಕೊಲ್ಲುವ ಹಕ್ಕಿದ್ದರೆ ಆರೋಷಿಗೆ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಕ್ಕು ಇದೆ.
- ಸೇವಕ :** ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ. ಗೋದ್ವಾಲದ ಸಂಸ್ಥಾನದಿಂದ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಅವರ ಸಹಾಯಕರೂ ಆಸ್ಥಾನ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿರುವರು.
- ರಾಜ :** ಒಳ್ಳೆದು, ಬರ ಮಾಡು (ಸೇವಕ ವಂದಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಗುಜುಗುಜು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು. ವೇಷಪ್ರಳ್ಳಟಗೊಂಡ ಭೂಮರಾಂಭ ಮತ್ತು ಚಂಪಕಮಾಲಿನಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ).
- ವಸುಮಿತ್ರ :** ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು (ಇಬ್ಬರೂ ಮಂಡಿಯೂರಿ ವಂದಿಸುವರು).

- ರಾಜ** : ಯುವಕರೇ, ನೀವಾರು? ಏಕೆ ಬಂದಿರಿ? ನಾವು ನ್ಯಾಯತಳ್ಳ ಪತಾಂಜಲಿಯವರನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದೇವೆ.
- ವಸುಮಿತ್ರ** : ಪತಾಂಜಲಿಯವರು ಅನಾರೋಗ್ಯದ ಕಾರಣದಿಂದ ಬರಲಾರದಾಗಿದ್ದು ನನ್ನನ್ನು ಈ ಪತ್ರದೊಡನೆ ಕಳುಹಿಸಿರುವರು. ಪರಾಂಬರಿಸೋಣವಾಗಲಿ (ಪತ್ರವನ್ನು ಕೊಡುವನು).
- ರಾಜ** : (ತನ್ನಲೀಯೇ ಓದಿ)ಸಿಮ್ಮೆ ಎಂಬು ಪ್ರಾಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ನಾವು ಸ್ವಲ್ಪ ಅನುಮಾನಿಸಿದ್ದೇವೆ.
- ವಸುಮಿತ್ರ** : ನಾವು ಈ ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ದ್ವಿಪಥಕ್ಕದವರೂ ಸಮ್ಮತಿಸುವಿರಿಷ್ಟೇ.
- ರಾಜ್‌ಕುಮಾರ್** : ನನಗೆ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ. ತಮ್ಮ ವಿಧ್ಯತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಂಬುಗೆ ಇದೆ.
- ಚಮನ್** : ನನಗಂತೂ ಈ ಹಗರಣ ಬೇಗ ಮುಗಿಯಬೇಕು. ನನ್ನ ತಾಳ್ಳೆ ಮೇರೆ ಮೇರುತ್ತಿದೆ. ನ್ಯಾಯವಿಚಾರಣೆಗೆ ನನ್ನ ಸಮ್ಮತಿಯಿದೆ.
- ವಸುಮಿತ್ರ** : ಆಸ್ಥಾನದ ಮುಂದಿರುವ ವಿವಾದವನ್ನು ನಾನೂ ನನ್ನ ಗುರುಗಳೂ ಶಾಡಿಯೇ ಮೂರುದಿನಗಳ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿರುವೆವೆ. ಕುಶನಗರದ ಕಾನೂನು ಕಟ್ಟಲೆಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆವು. ನಾನೊಮ್ಮೆ ಕರಾರು ಪತ್ರವನ್ನು ನೋಡಬಹುದೇ?
- ಚಮನ್** : ಒಳ್ಳೆಯು(ರಾಜನಲ್ಲಿಗೆ ತೆರಳಿ ಕರಾರುಪತ್ರವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ) ವರ್ತಕರೇ (ರಾಜಕುಮಾರರಿಗೆ) ಈ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಿದ ಮೂರು ತಿಂಗಳು ಕಳೆಯುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಹಣ ಮತ್ತು ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ವಾಪಸ್ಸುಕೊಟ್ಟಿರೇನು?
- ರಾಜ್** : ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ.
- ವಸುಮಿತ್ರ** : ಕಾರಣವೇನೇ ಇರಲಿ, ಕರಾರು ಮುರಿಯಲ್ಪಟಿದೆ. ಕುಶನಗರದ ಕಾನೂನಿನಂತೆ ತಮ್ಮದಂಡಕ್ಕೆ ನೀವು ಅರ್ಹರಾಗಿದ್ದೀರಿ.
- ಚಮನ್** : ವ್ಯಾರೆ ವ್ಯಾರೆ! ಭೂಮಿಗಳಿಂದ ಬಂದ ಬೃಹಸ್ಪತಿ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಬೃಹಸ್ಪತಿ!
- ವಸುಮಿತ್ರ** : ವರ್ತಕರೇ ತಮಗೇನಾದರೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಿದೆಯೇ?
- ರಾಜ್** : ನಾನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ದೀನದಲಿತರ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಒರೆಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ನನ್ನ ಸ್ವೇಷಿತರಿಗಾಗಿ ವ್ಯಯಿಸಿರುವೆನು. ಈ ದೇಶದ ನ್ಯಾಯ ಪರಿಪಾಲನೆಗಾಗಿ ನನ್ನ ಬಲಿದಾನವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ, ನಾನು ಧನ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವೆನು.
- ವಸುಮಿತ್ರ** : ಸಾಹುಕಾರರೇ, ನಿಮಗೆ ಕಾನೂನು ಕ್ರೇಮಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ರಾಜಕುಮಾರರ ಹೃದಯದ ಸಮೀಪದಿಂದ ಎದೆಯ ಒಂದು ಸೇರು ಮಾಂಸವನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಮಂಜೂರು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ತೆಗೆಯಲು ಸನ್ನಧ್ಯರಾಗಿದ್ದೀರಾ?
- ಚಮನ್** : ಸನ್ನಧ್ಯನಾಗಿದ್ದೇನೆ (ಚೂರಿ ತೋರಿಸುವನು).

ವಸುಮಿತ್ರ : ಹಂ. ಸಾವಧಾನ, ನೀವು ತ್ರಾಸುಪಡಿಗಳನ್ನು ಏಷಾದು ಮಾಡಿರುವಿರೇ? ನಿಮ್ಮ ವೈದ್ಯರೆಲ್ಲಿ?

ಚಮನ್ : ಏಕೆ ವೈದ್ಯರು? ತ್ರಾಸಿನ ಅಗತ್ಯವೇನು?

ವಸುಮಿತ್ರ : ಕರಾರು ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಿರುವುದು ಒಂದು ಸೇರು ಮಾಂಸವಷ್ಟೇ? ಹೆಚ್ಚಾಗಲೂ ಬಾರದು. ಕಡಿಮೆಯಾದರೂ ನ್ಯಾಯಬಾಹಿರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದಕ್ಕೇ ತಕ್ಕಡಿ.

ನಾಗರಿಕ : ಕೇಳು ಮಾರ್ಚಿ, ಕೇಳು.

ವಸುಮಿತ್ರ : ಸದ್ಯ. ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಗಾಂಭೀರ್ಯಕ್ಕೆ ಭಂಗ ತರಬೇಡಿರಿ. ಕೇಳು ಚಮನ್, ತಕ್ಕಡಿ, ತೂಕದ ಕಲ್ಲುಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಮಾಡಬಲ್ಲದು. ಆದರೆ ಯೋಗ್ಯರಾದ ವೈದ್ಯರನ್ನು ನೀನೇ ಕರೆತರಬೇಕು.

ಚಮನ್ : ಏಕೆ.....ಎ.....ಎ.....ಎಕೆ?

ವಸುಮಿತ್ರ : ಏಕೆಂದರೆ ಮಾಂಸವನ್ನು ತೆಗೆಯುವಾಗ ರಕ್ತಸ್ವಾವವಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿಲ್ಲ!

ನಾಗರಿಕ : ಕೇಳಿರಿ, ಕೇಳಿರಿ!

ವಸುಮಿತ್ರ : ಏನದು ಸದ್ಯ?ಮಾರ್ಚಿಗಳೇ, ವೈದ್ಯರನ್ನು ತರುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ್ದೇನೂ ತಕ್ರಾರಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಂದು ತೊಟ್ಟಿ ರಕ್ತ ಹೊರಬರದಂತೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಒಂದು ಸೇರು ಮಾಂಸವನ್ನು ತೆಗೆಯಬಹುದು. ಹೂಂ, ಬೇಗ.....

ನಾಗರಿಕರು : ಶಹಭಾಸ್, ಕೇಳಿರಿ ಭೂಮಿಗಳಿಂದು ಒಂದ ಬೃಹಸ್ಪತಿ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಬೃಹಸ್ಪತಿ.

ಚಮನ್ :ಹಾ.....ಹಾ.....ಗೇನೂ ಕರಾರು ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಿಲ್ಲ. ರಕ್ತಸ್ವಾವವಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಜವಾಬುದಾರನಲ್ಲ.

ವಸುಮಿತ್ರ : ಕಾನೂನು ಎಲ್ಲಿರುಗೂ ಸಮಾನ. ರಕ್ತದ ಒಂದು ಬಿಂದುವನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ಹಕ್ಕನ್ನೂ ಕರಾರು ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಿಲ್ಲ. ಒಂದು ತೊಟ್ಟಿ ರಕ್ತವನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದರೂ ಕುಶನಗರದ ಕಾನೂನಿನ 'ರೆಲೆನೆಯ' ವಿಧಿಪ್ರಕಾರ ವಿನಾಕಾರಣ ನಾಗರಿಕನೊಬ್ಬನ ರಕ್ತ ಚೆಲ್ಲಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಮರಣದಂಡನೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗುವಿ.

ಹೂಂ, ಬೇಗ.

ನಾಗರಿಕರು : ವಸುಮಿತ್ರರಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ!

ರಾಜ : ಪ್ರಜಾ ಜನರೇ, ನಿಮಗಾದ ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿ ನಾವೂ ಭಾಗಿಗಳು. ಆದರೆ ಆಸಾನದ ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಕರ್ತವ್ಯ, ನೆನಪಿರಲಿ.

ಚಮನ್ : ನನ್ನ ತಲೆ ಸಿಡಿಯುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನನ್ನು ಹೋಗಲು ಬಿಡಿರಿ. ನಮಗೆ ಮಾಂಸ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಹಣವನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸಿರಿ ಸಾಕು.

ಮಹದನ : ತಯಾರಿದೆ. ಮಹಾರಾಜರೇ.

ವಸುಮಿತ್ರ : ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕರಾರುಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ನಮೂದಿಸಿಲ್ಲ. ವಾಯ್ದೀ ಕೊಡ ಅನಂತರ ಹಣ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಅವನು ಅಹಂಕಾರ.

ಚಮನ್ : (ತಲೆಯನ್ನು ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ಒತ್ತಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು) ನನ್ನ ತಲೆ ಸಿಡಿದು ಚೂರಾಗುತ್ತಿದೆ. ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಹಣವೂ ಬೇಡ. ನಾನಿನ್ನ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ (ಹೊರಡಲು).

ವಸುಮಿತ್ರ : ಹಾಂ. ಹಾಂ. ಅಪ್ಪು ಸುಲಭವಾಗಿ ಹೋಗುವಂತಿಲ್ಲ. ನಿಲ್ಲು ದುರುದ್ದೇಶದಿಂದ ಕುಶನಗರದ ಸತ್ಯಜಯೋಭಿನ ಜೀವವನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಲು ನೀನು ಹೊಂತು ಹಾಕಿರುವ ಸಂಗತಿ, ನ್ಯಾಯಾ ಸಾಫದಲ್ಲಿಗೆ ರುಜುವಾತಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ಲಿಖಿತನೆಯ ವಿಧಿ ಪ್ರಕಾರ ಆಜೇವ ಕಾರಾಗೃಹ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಎಲ್ಲಾ ಚರ ಸ್ಥಿರ ಸ್ಥಾಪನೆಗಳು ಮುಟ್ಟಿಗೊಳ್ಳುವುದು(ಚಮನ್ ತಲೆ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಕುಳಿತು ಬಿಡುವನು). ಆದರೆ ಮಹಾರಾಜರ ಕರುಣೆಗಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದು.

ರಾಜ : ‘ನನಗ್ಗಾರ ಕರುಣೆಯ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲಿಂದು’ ಸಾರಿ ಹೇಳಿರುವನು. ಆದರೂ ನಿಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೇಲೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಯಾಚಿಸುವ ಮೊದಲೇ ನಾವು ನಿನಗೆ ಕರುಣೆದೋರುವೆವು.....ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಥಿರ ಚರಾಸ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ವಾಧಿನಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ವರ್ತಕ ರಾಜಕುಮಾರರಿಗೆ ಕೊಡಲಾಗುವುದು. ನೀನಿನ್ನ ಹೋಗಬಹುದು.

ಚಮನ್ : ಅಯ್ಯೋ ಏನಾಗಿ ಹೋಯಿತು!! (ವೇಗವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ)

ನಾಗರಿಕರು : ಧಿಕ್ಕಾರ! ಧನವಿಶಾಚಿಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರ!!(ಮೂರುಸಲ ಕೂಗುವರು)

ಭೂಮಿಗೆ ಇಳಿದ ಬೃಹಸ್ಪತಿ

(ಶೇಕ್ಕೊಳ್ಳಿಯರನ ‘ಮಚೆಂಟ್ ಆಫ್ ವೆಸಿಸ್’ ನಾಟಕದ ರೂಪಾಂತರ)

ಕಲಿತ ಪತ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸ

- ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಮೋಷಕ ಪತ್ಯದ ವಿಷಯಗ್ರಹಣ/ಉತ್ತರ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

ಅ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿ

1. ಪರದ ಮೇಲೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ರಾಜ ಹೇಳಿದುದು ಏನು?
2. ಕರಾರು ಪತ್ಯದ ಸಾರಾಂಶವೇನು?
3. ವಸುಮಿತ್ರನು ವೈದ್ಯರು ಹಾಗೂ ತ್ರಾಸು ಏಕೆ ಅಗತ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿದ?
4. ಕುಶನಗರದ ಕಾನೂನಿನ ರೇಣುವೆಯ ವಿಧಿ ಏನು ಹೇಳುತ್ತದೆ?
5. ಪ್ರಸ್ತುತ ನಾಟಕದ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ

ಮೋಷಕ ಪಾಠ - ೧೨

ಪ್ರಚಾಪತಿ

ಭಾವಗೀತೆ

- ಬಿ. ಎ. ಸನದಿ

ಸೋರುತ್ತಿದೆ ನನ್ನ ಮನೆ
ಹಂಚು ಹೊದಿಸುವರಿಲ್ಲ
ಆರುತ್ತಿದೆ ನನ್ನ ಒಲೆ
ಕೂಳು ಕುದಿಸುವರಿಲ್ಲ¹
ನಾ ಹಸಿದು ಬಂದಾಗ
ನೀಡಿ ತಣಿಸುವರಿಲ್ಲ
ಅಂಗಳಿದ ಗಿಡ-ಮರಕೆ
ನೀರು ಹಣಿಸುವರಿಲ್ಲ²
ಬರುವ ಮಳೆ ಬಾರದಿರೆ
ಬಾವಿಯೂ ಬತ್ತುವ್ಯಾದು
ಆಳ ತೋಡುವರಿಲ್ಲ
ನೀರಡಿಸಿ ನಿಂದವರ
ಹೊರಳಿ ನೋಡುವರಿಲ್ಲ
ನೋಡಿ ಹಾಡುವರಿಲ್ಲ³
ಹಾಡಿ ಹರಸುವರಿಲ್ಲ⁴
ಇಲ್ಲವೆಂಬುವರಿಲ್ಲ⁵
ಅಹುದು ಎಂಬುವರಿಲ್ಲ⁶
ಯಾರಿಗಾರೂ ಇಲ್ಲ.....

ಈ ಇಲ್ಲಗಳ ನೆನೆದು ಬಿಸಿಯುಸಿರು ಬಿಡುವವರೆ
ಹೊರನೆರವಿನಾಸರದ ಮೇಳಾಸೆಯಿಡುವವರೆ
ಇಲ್ಲಿದು ನೋಡಿದೀನು ನಿಮ್ಮ ಅಂತರಾಳದಲಿ
ನಿಮ್ಮ ನೀವರಿಯದಿಹ ಅಜಾಳತೆ ಲೋಕದಲಿ
ಕಾದು ಕುಳಿತಿಹನೊಬ್ಬ ಬಲಶಾಲಿ ಪ್ರಚಾಪತಿ
ಅಮೃತ - ಬಳ್ಳಿಯ ಬದಲು ಬೆಟ್ಟವನೆ ತರುವನಾ ಮಾರುತಿ!

ಕಲಿತೆ ಪಠ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸ

- ಕಲಿತೆ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಪೋಡಕ ಪಠ್ಯದ ವಿಷಯಗ್ರಹಣ/ಲುತ್ತರ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

ಅ. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿ

- ಈ ಸೋರುತ್ತಿಹುದು ಯಾವುದು ಎಂದಿರುವರು?
- ನೀರನ್ನ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಹಣಿಸುವವರು ಇಲ್ಲವೆಂದು ಕವಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ?
- ಅಜ್ಞಾತ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಾದು ಕುಳಿತಿರುವವರು ಯಾರು?
- ಮಾರುತಿ ಅಮೃತಬಳ್ಳಿಯ ಬದಲು ಏನನ್ನ ತರುವನು?
- ಕವಿ ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ?
- ಕವಿ ಯಾರು ಯಾರನ್ನ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ?

ಆಕರ್ತ : ಗೀತಗುಂಜನ (ಕವನ ಸಂಕಲನ) – ಬಿ. ಎ. ಸನದಿ ನಿರ್ವೇದಿತಾ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು ೫೬೦ ೧೦೬(೮೮೫)

ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ

- ಸರಿಹಾ ಭಾವೀಗೌಡ

ಕಾಲ ಬದಲಾದಂತೆ ಮೌಲ್ಯಗಳೂ ಬದಲಾಗುವವು. ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಂದು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೂ ದೊರೆಯುವಂತಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಇನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾಧಿ ಮತ್ತು ೨೦ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸುಧಾರಣಾವಾದಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ ಜಿಂತಕರ ಹೋರಾಟ ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಶಾಸನಾತ್ಮಕ ನೆಲೆಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವರದಾನವಾಗಿ ಬಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಅವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ, ವೈಚಾರಿಕ, ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಿಕ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಆರ್ಥಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಡತನದ ರೇಖೆಗಿಂತ ಕೆಳಗಿರುವ, ಅಲ್ಲಂಬಂಬಾತ ಮತ್ತು ದಲಿತ ಬುಡಕಟ್ಟಿ ಸಮುದಾಯಗಳ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಂದಿಗೂ ಹೋರಾಟದ ಮೂಲಕವೇ ದಕ್ಷಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅನುಕೂಲವಂತ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಇಂದು ತಾನು ಇಚ್ಛಿಸಿದ ಮತ್ತು ಇಚ್ಛಿಸುವಷ್ಟು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುವ ಸುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆಯೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇದ್ದೇ ಇದೆ.

- * ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಅವರ ವಿವಾಹದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಆಯ್ದು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸ್ಥಿತಿ ಇದ್ದಾಗ, ವಿವಾಹವೇ ಹೆತ್ತವರಿಗೆ ಆದ್ಯತೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು.
- * ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಎಷ್ಟೇ ಕಲಿಸಿದರೂ ಅವರು ಇನ್ನೊಂದು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವವರು, ಅಲ್ಲಿ ಗೃಹಕೃತ್ಯದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದವರು ಅವರನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಸಚ್ಚಾಗೊಳಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ನಿಲುವು.
- * ಒಳ್ಳೆಯ ವರ ಸಿಗುವವರಿಗೆ ಓದಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಿ, ಸಂಬಂಧ ಬಂದೊಡನೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಎರಡನೆಯ ಆದ್ಯತೆಯಾಗಿ ಬಿಡುವುದು.
- * ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ದುಡಿಮೆಯ ಅವಕಾಶ ದೊರೆತರೂ ಅವು ವಿವಾಹದ ಅಗತ್ಯಗಳಾಗಿ ಒಪ್ಪಿತವಾಗಿರುವುದು.
- * ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದರೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಹೋಸ್ಟಿಂಗಿಗೆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮೇರ್ತಾಹಿಸುವ ಇಲ್ಲವೇ ನಿರುತ್ತೇಜಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.
- * ಆರ್ಥಿಕ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು ಇದ್ದಲ್ಲಿ, ಮಗಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಿಂತ ಮಗನ ಶಿಕ್ಷಣವೇ ಪ್ರಥಮ ಆದ್ಯತೆಯಾಗುವುದು.
- * ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಿಕ್ಕರೆ ಸಾಕು; ಲೋಕಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಏನಿದ್ದರೂ ಓದಲು, ಬರೆಯಲು ತಿಳಿದರೆ ಸಾಕು ಎಂಬ ಮನೋಧರ್ಮ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿರುವುದು.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಯೋಜನೆಗಳು ಬಾಲಕಿಯರು ಶಾಲೆ ತೊರೆಯುವ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಗಣನೀಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕುಗ್ಗಿಸಿವೆ. ಹೆತ್ತವರು ಹಲವು ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಕಾರಣಗಳಾಗಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಕಳಿಸುವುದ್ದೇ ಒಂದು ತೋರುತ್ತಿರುವುದೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ.

ಬಾಲಕೆಯರು ಶಾಲೆ ತೊರೆಯಲು ಇರುವ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಮೂರು ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಿಸಬಹುದು.

೧. ಹೆತ್ತಪರ ಧೋರಣೆಗಳು

೨. ಸಮಾಜದ ಧೋರಣೆಗಳು

೩. ಶಾಲೆಯ ಸ್ಥಿತಿಗಳಿ

ಹೆತ್ತಪರ ಧೋರಣೆ

ಎಳವೆಯಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಯನ್ನು ತೊರೆಯತ್ತಾರೆ ಎಂದರೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಮನುವಿಗಿಂತ ಹೆತ್ತಪರ ಆಸ್ತಿಗಳೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ದುರ್ಬಲರಾಗಿರುವ, ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶದ ಮತ್ತು ಬುಡಕಟ್ಟಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಹೆತ್ತಪರು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಅನಶ್ನರಸ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ; ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವರಿಗೆ ವಿದ್ಯೆಯ ಅಗತ್ಯವಾಗಲೀ, ಮಹತ್ವವಾಗಲೀ ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗೆ ಮುಕ್ಕಳ ಅದರಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಮುಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅವರದು ನಿರುತ್ವಾಹಿತಾಯಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ದೈನಂದಿನ ಬದುಕಿನ ವಾಸ್ತವಗಳಿಂದಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮುಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯವುದಕ್ಕಿಂತ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ನೇರವಾಗುವುದು ಆದ್ಯತೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗೆ ಬಾಲಕೆಯರನ್ನು ನೀರು ತರುವ, ಸೌದೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ, ದನಕರು ಪಾಲನೆ ಮಾಡುವ ಇಲ್ಲವೇ ಮನಯಲ್ಲಿರುವ ಚಿಕ್ಕಮುಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ತೊಡಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಿಂತ ಹುದುಗಿಯರು ವಯಸ್ತರಾದೊಡನೆ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವರಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸಮಾಜದ ಧೋರಣೆ

ಹೆಣ್ಣುಮುಕ್ಕಳ ಕುರಿತಂತೆ ಕೆಲವು ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹಗಳೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿವೆ. ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ‘ಹೆಣ್ಣು ಹೆಚ್ಚು ಕಲಿತರೆ ಅಹಂಕಾರಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ; ಗಂಡ ಮತ್ತು ಗಂಡಸರನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾಳೆ’ ಎಂಬ ನಿಲುವು ಕೆಲವು ಹೆತ್ತಪರ/ಸಹೋದರರ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಬಂಧು-ಭಾಂಧವರ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಹೆಣ್ಣುಮುಕ್ಕಳನ್ನು ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದರೆ ‘ಪ್ರೀತಿ-ಪ್ರೇಮದ ಜಾಡು ಹಿಡಿದು, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಓಡಾಡಿ ಹಾಳಾಗುತ್ತಾರೆ. (ನಮ್ಮ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಇಂತ ಭಯ/ಆತಂಕಗಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಮುಷ್ಟಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ). ಅನಂತರ ಅವರನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದಾಗಲೀ, ಅವರ ಮೇಲೆ ನಿಗಾ ಇಡುವುದಾಗಲೀ ಅಸಾಧ್ಯ’ ಎಂಬ ಮಾತುಗಳೂ ಕೇಳಬರುತ್ತವೆ. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಜಾತಿ/ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಮುಕ್ಕಳು ಕಾಲೇಜು ಮೆಟ್ಟಿಲು ಹತ್ತಿಲ್ಲದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿಂತೂ ಹೆಣ್ಣುಮುಕ್ಕಳ ಮೇಲಿನ ಒತ್ತಡಗಳು ಇನ್ನಷ್ಟು ಬಿಲವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಜನರಿಂದ, ಬಂಧು-ಭಾಂಧವರಿಂದ ಟೀಕೆ, ಹೆತ್ತಪರ ಅಳುಕಿಗೆ ಬಂದು ನೆಲೆ ಕಾರಣವಾದರೆ, ‘ಏನಾದರೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಆದರೆ ಮನಕನಕ್ಕೆ ಕಪ್ಪಮಂಸಿ ಬಳಿದಂತಾದೀತು’ ಎಂಬ ಆತಂಕ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಶಾಲೆಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ

ಶಾಲೆಗಳೂ ಬಾಲಕಿಯರ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಮೂರಕವಲ್ಲದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಾನವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬೇಕಾದುದು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತೌಚಾಲಯದಂತ ಮೂಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಕೊರತೆ. ಕೆಲವು ನೂರು ಮಕ್ಕಳಿರುವ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲತಾಲಯಗಳು ಕೇವಲ ಬೆರಳಣಿಕೆಯಷ್ಟು ಮಾತ್ರ! ಇನ್ನು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಸೌಲಭ್ಯ ಇಲ್ಲ. ಹಾಯಿಖಾನೆಯ ಅನುಕೂಲವಂತೂ ದೂರದ ಮಾತ್ರ. ಇಂತಹ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಬಾಲಕಿಯರು ವಿಶಿಷ್ಟ ಮತ್ತು ಸಂಕೀರ್ಣ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

ಶಾಲೆಯ ಗ್ರಾಮ ಅಧಿಕಾರಿ ಜನವಸತಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ದೂರ ಇದ್ದಾಗ, ಶಾಲೆಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಸಾಧನಗಳಾದ ಬಸ್ಸುಗಳ ಓಡಾಟ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದಾಗ, ಇಂತಹ ಇತರ ಕೆಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳೂ ಬಾಲಕಿಯರು ಶಾಲೆಯನ್ನು ತೋರೆಯಲು ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತವೆ.

ಬರುವ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಧನಾತ್ಮಕ ಆಯಾಮ ಒಳಗೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ.

ಆಕರ್ಷಣೀಯ
ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಯನದ ನೆಲೆಗಳು

ಕಲಿತ ಪಠ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸ

- ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಪೋಷಕ ಪಠ್ಯದ ವಿಷಯಗ್ರಹಣ/ಉತ್ತರ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು
- ಅ. ಚೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿ**

- ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಯನ್ನು ತೋರೆಯಲು ಇರುವ ಕಾರಣಗಳಾವುವು?
- ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಕಲಿಯುವ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಹತ್ತೆವರ ಧೋರಣೆಗಳು ಹೇಗೆವೆ?
- ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆ ಕುರಿತು ಸಮಾಜದ ಧೋರಣೆಗಳು ಹೇಗೆವೆ?
- ಶಾಲೆಗಳ ಸ್ಥಿತಿ-ಗತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಯಾವವು?
- ಮಹಿಳಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ಜೀವಿತ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

ಪುಟ್ಟಹಕ್ಕೆ

[ಗಳಿಗೆ]

- ಜಂಬ್ಬು ಅಮರಚಿಂತ

ಕಡ್ಡಿ ಕಡ್ಡಿ ಕೂಡಿಸಿ ಗೂಡು ಕಟ್ಟುವುದು ಮಟ್ಟಹಕ್ಕೆ
ಬಿರುಗಳಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಯುದ್ಧ ಹಾರುವುದು ಮಟ್ಟಹಕ್ಕೆ

ಸುರಿವ ಸೋನೆ ಮಳೆಗೆ ಅಂಜಿ ಮನೆಯೊಳಗಡಿದವು
ಗೂಡಿನಿಂದ ಹೂರಬಂದು ಕುಣಿಯುತ ಜಳಕ ಮಾಡುವುದು ಮಟ್ಟಹಕ್ಕೆ

ಕತ್ತಲೆ ಕಳೆದು ಬೇಳಕು ಹರಿದರೂ ನಿದ್ದೆಯಲಿ ಮುಖುಗಿರುವವು
ಸೂರ್ಯನನು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತ, ಗೀತಹಾಡುವುದು ಮಟ್ಟಹಕ್ಕೆ

ಮೂಡಿದ ರೆಕ್ಕೆಗಳ ಮುರಿಯುವ ಜನರಿರುವರು ಜಗದಲೀ
ಅವರ ನಯನಾಂಬರದಲ್ಲಿ ಹಾರೆಂದರೆ ಹೇಗೆ ಹಾರುವುದು ಮಟ್ಟಹಕ್ಕೆ

ನೀವೆಷ್ಟಿ ತಡೆಗೋಡೆ ಕಟ್ಟಿದರೂ ಜಗದಂಗಳದಲಿ
ಆ ಮೂಲೆಯಿಂದ ಈ ಮೂಲೆಗೆ ಸದಾ ಹಾರುವುದು ಮಟ್ಟಹಕ್ಕೆ

ಭೂಮಿಯಲಿ ಭೂಜಂಗನ ಭಯ, ಆಕಾಶದಲಿ ಗಿಡುಗನ ಭಯ
ಆವರಿಸಿದ್ದರೂ ಅಳುಕದೆ ರೆಕ್ಕೆ ಬಿಜ್ಜೆ ಹಾರುವುದು ಮಟ್ಟಹಕ್ಕೆ

ಕಲಿತ ಮೋಷಕ ಪಠ್ಯದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ

- ಕಲಿತ ನಿಗದಿತ ಮೂಲ ಮೋಷಕ ಪಠ್ಯದ ವಿಷಯಗ್ರಹಣ/ಉತ್ತರ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು
- ಅ. ಕೊಟ್ಟರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿ
 ೧. ಮಟ್ಟಹಕ್ಕೆ ಗೂಡನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಟ್ಟುತ್ತೆಂದೆ?
 ೨. ಗೀತೆಯನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ ಮಟ್ಟಹಕ್ಕೆ ಯಾರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತೆಂದೆ?
 ೩. ಜಗದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಜನರಿರುವರು?
 ೪. ಮಟ್ಟಹಕ್ಕೆ ಜಗದಂಗಳದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಹಾರುತ್ತೆಂದೆ?
 ೫. ಭೂಮಿ-ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮಟ್ಟಹಕ್ಕೆಗೆ ಯಾರ ಭಯವಿದೆ?

ಪರ್ಯಾಧಾರಿತ ಪದಚೋತೆ

ಅ

ಅಂಗಲಾಚು - ಮೊರೆಯಿಡು, ಬೇಡು

ಅಂಬರ - ಆಕಾಶ, ಗಗನ, ಶೂನ್ಯಪ್ರದೇಶ,
ಪಂಚಘಟಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು, ಬಿಂದು,
ಸೊನ್ನೆ

ಅಂಬಿಗ - ದೋಷೀ/ನಾವೆ ನಡೆಸುವಾತೆ,
ನಾವಿಕ, ಬೆಸ್ತರವನು, ಮೀನುಗಾರ,
ಅಂಬನ್ನು ಹಿಡಿದವನು

ಅಂಬು - ಬಾಣ, ಸರಳೂ, ನೀರು, ಜಲ,
ಮಡಿವಾಳ, ಇಣಗು, ಆರು

ಅಂಬುಜ - ತಾವರೆ, ಕಮಲ, ಶಂಖಿ, ನೀರಿನಲ್ಲಿ
ಹಸ್ತಿದುದು, ನಿಖಲವ್ಯಾಕ್

ಅಗಸೆ ಬಾಗಿಲು - (ಉಂಡು, ಕೊಳಿಟೆ ಮುಂತಾದುದರೆ)
ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು, ಮಹಾದ್ವಾರ, ಒಂದು
ಬಗೆಯ ಮರ/ಧಾನ್ಯ

ಅಟಾಟೋಪ - ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ, ದರ್ಜೆ, ಆಡಂಬರ,
ಅಬ್ಬರ

ಅಡರ್ - ಏರು, ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹತ್ತು, ಹಬ್ಬಿ,
ಆಕ್ರಮಿಸು, ಆಧಾರ

ಅನುಪಮ - ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ, ಸಾಟಿಯಿಲ್ಲದ,
ಲಿತ್ತುಷ್ಟವಾದ, ಅಸಮಾನವಾದ,
ಹೋಲಿಕೆಗೆ ಮೀರಿದ

ಅನುವಾಗು - ಸಿದ್ಧನಾಗು, ತಯಾರಿಯಾಗು

ಅಭವ - ಶಿವ, ಚರ್ಮಾಂಬರ, ಶಿತಿಕಂಠ,
ಶಿಶಿನಯನ, ಶ್ರಿಮಂತಿಗಳಲ್ಲಿ
ಒಬ್ಬ, ಶಿಶ್ವರ, ಮಂಗಳ, ಶುಭ

ಅಭಿನವ - ಹೊಸದಾದ, ನೂತನವಾದ,
ಕಿಗಿನ

ಅಮರ - ಶಾಶ್ವತ, ಚಿರಂಜೀವಿ,

ಅರಯ್ - ಹುಡುಕು, ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚು, ಕಾಪಾಡು,
ವಿಚಾರಿಸು, ರಕ್ಷಿಸು, ವಿಮರ್ಶಿಸು

ಅರವಳಿಕೆ - ಅರಿವನ್ನು ಅಳಿಸುವ ಜೈಷಧಿ,
ನೋವಿನ ಅನುಭವವಾಗದಂತೆ
ಮಾಡುವ ಜೈಷಧಿ

ಅಲವಳಿಸು - ದುಃಖಿಸು

ಅಲ್ಲಳಿ - ಚದುರು, ಚಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿ

ಅಲ್ಯೋಕೆ ವಿದ್ಯೆ - ಅರ್ದಶೈವಾಗುವ ವಿದ್ಯೆ,
ಮಾಯಾವಾಗುವ ವಿದ್ಯೆ

ಅಹಂ - ಗರ್ವ, ಹೆಚ್ಚು, ನಾನು ಎಂಬ ಭಾವ

ಅಳವಿ - ಹತ್ತಿರ, ಅಳತೆ, ಯೋಗ್ಯತೆ, ಶಕ್ತಿ, ವಶ,
ಯುದ್ಧ, ಶಕ್ತಿ

ಅಳವೇ - ಅಸಾಧ್ಯ

ಅಳ್ಳಿ - ನಾಚಿ

ಆ

ಆದಿ - ಮೊದಲು, ಪ್ರಾರಂಭ, ಮೂರ್ವಾಕಾಲ,
ಮೂಲ

ಆಜ್ಞೆ - ಅಪ್ಪಣೆ, ನಿದೇಶನ, ಅನುಮತಿ,
ಅವಕಾಶ

ಆವು - ಹನು, ಆಕಳು, ಗೋವು

ಉ

ಉಪಶಮನ - ಗುಣವಾಗು, ಕಡಿಮೆಯಾಗು,
ಶಾಂತವಾಗು, ಶಮನವಾಗು

ಉಪೇಕ್ಷಿಸು - ತಿರಸ್ಕರಿಸು, ಅಲಷ್ಟಿಸು, ಕಡೆಗೆಳಿಸು,
ಉದಾಸಿನ ಮಾಡು

ಉಸುಬು - ಮರಣ, ಉಸುಕು

ಉಳಿಸೆಂಡಿನಾಟ - ಜೆಂಡನ್‌ನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟು ಆಡುವ ಆಟ, ಚಂಡನ್‌ನ್ನು ಅವಿಸಿ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು ಆಡುವ ಆಟ

ಎ

ಎಕ್ಕಲ - ಕಾಡುಹಂಡಿ, ಸಲಗ, ಒಂಟಿ, ಬಲಿಪ್ಪ

ಎಸೆ - ಶೋಭಿಸು, ಬಾಳಪ್ರಯೋಗಿಸು, ವಿಸಾಡು, ಎಸೆಯುವಿಕೆ

ಎಳವೆ - ಬಾಲ್ಯ, ಎಳೆಯತನ, ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ

ಎ

ಎಕತಾನತೆ - ಒಂದೇ ರೀತಿಯ, ಒಂದೇ ಶ್ರುತಿ, ಏಕಾಗ್ರ ಚಿತ್ತ

ಎ

ಒಗೆ - ಎಸೆ, ಬಿಸಾಡು, ನೆಗೆ, ಹಾರು, ಸೆಣೆತ

ಒಡರಿಸೆ - ಉಂಟಾಗಲು, ಒದಗು, ನೀಗು, ತೊಡಗು

ಎ

ಓರಂತಪ್ಪ - ಸಮಾನವಾದ, ಕ್ರಮಬಧ್ಯ, ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ

ಓಲಗ - ರಾಜಸಭೆ, ದಬಾರು, ನಾಗಸ್ವರ, ಆಳು, ಉಳಿಗ

ಎ

ಕ್ರಾಂಡು - ದಟ್ಟ ಅರಣ್ಯ, ಗೊಂಡಾರಣ್ಯ

ಕೆಜ್ಜ - ಕೆಲಸ, ಕಾರ್ಯ, ಉಪಾಯ, ಪರಿಹಾರ

ಕದನ - ಯುದ್ಧ, ಕಾಳಗ, ಕೊಲ್ಲುವಿಕೆ, ನಾಶಪಡಿಸು

ಕಥನಕವನ - ಹಾಡಿನ ಮೂಲಕ ಹೇಳುವ ಕಥ,

ಕಥೆಯನ್ನೂಳಗೊಂಡ ಪದ್ಯಕಾವ್ಯ, ಕಥನ ರೂಪದ ಕವನ

ಕಪ್ಪಡ - ಬಟ್ಟೆ, ವಸ್ತೆ, ಚಿಂದಿಬಟ್ಟೆ, ಹರಕಲು ವಸ್ತೆ

ಕಮಲಜ - ಬ್ರಹ್ಮ, ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟಿದವನು

ಕರಣಿಗಿಟ್ಟು

ಕಲಕಂತ - ಇಂಪಾದ ದ್ವನಿ, ಹೋಗಿಲೆ, ದುಂಬಿ

ಕಸೆವರ - ಹೊನ್ನು, ಚಿನ್ನು, ಧನ, ಸಂಪತ್ತು

ಕಾಂಬ - ಕಾಳುವ, ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ

ಕಾಳಗ - ಯುದ್ಧ, ಕಲಹ

ಕೀಷೆ

ಕುನ್ನಿ - ನಾಯಿಮರಿ, ಯಾವುದಾದರೂ ಪ್ರಾಣಿಯ ಮರಿ, ಗಂಡುಕೂಸು, ರಕ್ತಗುಂಜಿ

ಕೇರಿ - ಕುರೂಪಿ, ಬೆನ್ನುಬಾಗಿದವಲು, ಗೂನಿ

ಹಾದಿ, ಬೀದಿ, ಸಾಲು, ಶೈಂಣಿ

ಕೊಡಿಸು - ಹೊರಚೆಲ್ಲು, ಹೊರಸೊಸು, ಹೊರಹೊಮ್ಮು

ಕೊದಂಡ - ಬಿಲ್ಲು, ಧನಸ್ಸು, ಹಿಂದೆ ತುಂಟ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಿಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶೀಕೆ

ಎ

ಎಳೆರ - ಎಳೆರ, ಅರಿವು

ಎವರಡ - ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಾಕಾರವಿರುವ ಉರು, ನಗರ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬೆಟ್ಟಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿದ ಉರು

ವಿನ್ಯ	- ದುಃಖಿತ, ಚಿಂತೆಗೊಳಿಗಾದ, ವಿಷಾದ, ಸೋಂದ, ದಣಿದ, ಆಯಾಸಗೊಂಡ	ಚಾರಣ	- ಕಾಲ್ಯಾಂಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡಬೆಟ್ಟ ಮುಂತಾದವಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವುದು, ಸಂಚಾರ, ತಿರುಗಾಡಿವಿಕೆ, ಸ್ತುತಿ ಪಾಠಕ, ಗಂಥವ್, ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾ ಸಂಚರಿಸುವ ಜ್ಯೇಂಧುನಿ
ಹೀಡ	- ಎತ್ತರವಾದ ಕೋಟೆಯಿಂದ, ಅವೃತವಾದ ಉರು, ಹಳ್ಳಿ, ಗ್ರಾಮ, ಭಯಗ್ರಹ	ಚಿತ್ತ	- ಮನಸ್ಸು, ಅಪೇಕ್ಷೆ, ಆಶಯ, ಗುರಿ, ಉದ್ದೇಶ
	ಗ		ಫ
ಗರಳ	- ವಿಷ, ಹಾವಿನ ವಿಷ	ಭಾವಿ	- ಕಾಂತಿ, ಬೆಳಕು, ಹೊಳಪು, ಜೆಲುವು, ಲಾವಣ್ಯ, ಬಯಕೆ, ಕಾವ್ಯದ ಹತ್ತು ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು
ಗಿರಳ	- ತಿರುಗು, ತಲೆ ಕೆಳಗಾಗಿ ಬೀಳುವಿಕೆ, ಲಾಗ, ದಿಂಡುರುಳು, ಚಕ್ರಾರವಾಗಿ ಸುತ್ತುವುದು		
ಗುಣ	- ದೊಳ್ಳು ಬಾರಿಸುವ ಮರದ ತುಂಡು, ಕುಳಿ, ತಗ್ಗು, ಸಣ್ಣಕೋಲು, ಗುಣವಂತ		
ಗೋರಿ	- ಸಮಾಧಿ, ಹೆಣ ಹೂಳುವ ಜಾಗ, ಹಲುಬೆ, ಆಕರ್ಷಣೆ, ಸೆಳಿತ		
	ಘ		ಜ
ಘೋರ	- ಕರಿಣ, ಹೂರ, ಉಗ್ರ, ಭಯಂಕರ, ಬಲವಾದ, ಹಿಂಸೆ, ತೊಂದರೆ	ಜವುಗು	- ಸವುಳು ಭೂಮಿ, ಸದಾ ನೀರು ಜಿನುಗುವ/ಒಸರುವ ಪ್ರದೇಶ, ಸದಾ ತೇವ ಇಲ್ಲವೇ ಒದ್ದೆಯಾದ ಪ್ರದೇಶ
	ಚ	ಜುಳುಕಿಸು	- ನಡುಗಿಸು
ಚಂಡೆ	- ಒಂದು ಚಮ್ರ ವಾಡ್ಯ, ಚೆಂಡೆ ದುಗ್ರ್ಹ	ಜೋಂಪು	- ಜೋಂಪು, ತೂಕಡಿಕೆ, ಮೈಮರ ಗಟ್ಟುವುದು, ಜೋಂಪು
ಚಂಪಕ	- ಸಂಪಿಗೆ ಮರ, ಕೇಸರಿ ಬಣ್ಣ, ಒಂದು ಬಗೆಯ ಕಂಪು ಬಣ್ಣ	ಜೋಂಬಿಟು	- ಜೋಂಬಿಟಿಪಶಾಸ್ತ್ರ ತಿಳಿದವ, ಜೋಂಬಿಟಿಷಿ, ಗ್ರಹಗತಿಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ
ಚಕ್ಕಡಿ	- ಎತ್ತಿನಗಾಡಿ, ಬಂಡಿ, ಜಕ್ಕಡಿ	ಜೋಂಗೆ	- ನೇತು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದನೆಯ ಚೀಲ, ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ವಾಡಿದ ತೊಟ್ಟಿಲು, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮಲಗಿಸಲು ಅನುವಾಗುವಂತೆ ಮೇಲಿನಿಂದ ತೂಗು ಬಿಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆ
ಚಕ್ಕಿ	- ಚಕ್ಕಪರ್ಕಿ, ಕುಂಬಾರ,		
ಚರು	- ಹವಿಸ್ಸು, ನೈವೇದ್ಯ, ಬಲಿ, ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಣ್ಣ ಮೀನು		
	ತ		
		ತೀವು	- ಬಿನಾಂಣ, ಬೆಡಗು, ಗತ್ತು

ತ

ತಂಡುಲ - ಅಕ್ಕೆ, (ಕಮಲದ)ಬೀಜ, ಏಳು ಬಗೆಯ ದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು, ವಾಯುವಿಳಂಗ

ತಂಬುಲ - ತಾಂಬೂಲ, ಅಡಕೆ, ಅಡಕೆ ಮತ್ತು ಎಲೆ, ಅಗಿದು ಉಗುಳುವ ಕವಳ

ತಮಾಳ - ಹೊಂಗೆಮರ, ಕತ್ತಲೆ, ಅಂಥಕಾ

ತರಣಿ - ಸೂರ್ಯ, ನೇಸರ, ಹರಿಗೋಲು, ದೋಣಿ

ತರಲ - ಚಂಚಲ, ಅಷ್ಟಿರವಾದ, ವಿಸ್ತೃಯ, ಬೆರಗು

ತರು - ಮರ, ವ್ಯಕ್ತ, ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳು

ತಲ್ಲಿಣಿ - ತಳಮಳ, ಕಳಪಳ, ಅಂಜಕೆ, ಕಕ್ಕಾಬಿಕ್ಕೆ, ದಿಗ್ರಿಮೆ

ತಳವಾರ - ಕಾವಲುಗಾರ, ತಳವರ, ಕತ್ತಿ, ವಿಡ್ಗ

ತಾರಕಸ್ವರ - ಏರುದನಿ, ಸಂಗೀತದ ಮೂರು ಸ್ವರಸ್ಥಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊನೆಯದು

ತಾಣ - ನೆಲೆ, ಬೀಡು

ತಿರೋಹಿತ - ಮಾಯವಾಗು, ಮರೆಯಮಾಡಿದ ಅಡಗಿಸಿದ

ತಿಲಕ - ಶೈಷ್ವ, ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಬೊಟ್ಟಿ, ಅಲಂಕಾರ ಪ್ರಾಯನಾದ

ತಿಳಕ - ತಿಲಕ ಪುಟ್ಟ

ತೆರೆ - ತರಂಗ, ಅಲೆ, ಬಿಂಬಿ, ರಜತ ಪರದೆ

ತೊತ್ತು - ಸೇವಕ, ದಾಸಿ, ದಾಸ, ಜಾತಿ, ಸೇವಕ

ಥ

ಥಾಳಿಸು - ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸು, ದೇದೀಪ್ಯಮಾನಗೊಳಿಸು

ದ

ದಂಡಿಗೆ - ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ, ಹೋಲು, ದಂಡ, ತಕ್ಕಡಿಯಹೋಲು, ಮುತ್ತಿನ ಸರ

ದಳ್ಳಿರಿ - ವಿಪರೀತ ಬೆಂಕಿ, ತೀವ್ರವಾಗಿ, ಉರಿ, ದೊಡ್ಡ ಉರಿ, ಭುಗಿಲಿಡುವ ಕಚ್ಚು

ದಿವಂ - ಸ್ವಗ, ದೇವಲೋಕ

ದಿನಿಂದಿ - ದಿಬ್ಬ, ಗುಡ್ಡ

ದಿವಿಜೆಂದ್ರ - ದೇವೇಂದ್ರ

ದಿವಿನಾಗು - ಮೈತುಂಬಿಕೊಳ್ಳು, ಚೆನ್ನಾಗಿಯಾಗು, ಗಟ್ಟಿಮುಣ್ಣಾಗು

ದೀಪ್ತ - ಕಾಂತಿಯಕ್ಕೆ, ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕು, ಉರಿಯುವ, ಮಿರುಗುವ

ದೀವಿಟಿಗೆ - ಪಂಜು, ದೊಂದಿ

ದೇತ್ವಾಮುಖಿ - ಜಲಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ನೆಲ ಮಾರ್ಗಗಳಿರದನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವ ಪುರ

ಧ

ಧೃತಿ - ಧೈರ್ಯ, ಧೀರತನ, ಕಚ್ಚು, ತಾಳ್ಳು ಸಹನೆ

ಧುರ - ಯುದ್ಧ, ಕಾಳಗ, ಮೂಕಿ, ಹೊಣೆ, ಜವಾಬ್ದಾರಿ

ನ

ನಬ್ಬ - ಆಕಾಶ, ಗಗನ, ಮೋಡ, ಮುಗಿಲು, ಶಾನ್ಯ, ಸೊನ್ಯ

ನಯನ - ಕಣ್ಣ, ನೇತ್ರ, ಅಕ್ಕಿ, ಎರಡು ಎಂಬ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಸಂಕೇತ, ವಾಹನ, ಸಾಗಿಸು

ನಿರುತ - ನಿಜ, ದಿಟ್ಟ, ಸತ್ಯ, ಪ್ರಮಾಣಿಕತೆ

ನಿಶ್ಯಂಕ - ಸಂಶಯವಿಲ್ಲದ, ಶಂಕೆಯಿಲ್ಲದ

ನೃಪ - ರಾಜ, ದೂರೆ, ಅರಸ

ನೆಗಡ್ಡಿ - ಪ್ರೈಡಿವಾದ, ಕೇರ್ತಿ, ಕಾಂತಿ, ಶೋಭೆ

ಒ

ನರಪಿ - ಸೇರಿಸಿ, ಕೂಡಿಸಿ

ನೆಟ್ಟಿ - ಚೆನ್ನಾಗಿ, ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಅಧಿಕವಾಗಿ, ಪಕ್ಕಾ

ನೇವಧ್ಯ - ತೆರೆಯ ಹಿಂಭಾಗ, ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವೇಷ ಭೂಷಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಇರುವ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ನೈದಿಲೆ - ಕುಮುದ, ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಹೂವು, ಕೆಂದಾವರೆ

ಪ

ಪಟ್ಟದರಸಿ - ಪಟ್ಟದರಾಣಿ, ಪಟ್ಟಮಹಿಳಿ

ಪಡಿಯರ - ದ್ವಾರಪಾಲಕ, ಬಾಗಿಲುಕಾಯುವವ, ಪ್ರತಿಹಾರಿ

ಪತ್ತಿ - ಹೆಂಡತಿ, ಮಡದಿ, ಮನೆ ಒಡತಿ, ಯಜಮಾನಿ

ಪತ್ತೆ - ಎಲೆ, ಪರ್ಣ, ಬಿಲ್ಲಿಬುನ್ನಿ ಮುಂತಾದವುದು ಎಲೆ

ಪದತಳ - ಕಾಲಿನ ಕೆಳಗೆ, ಅಂಗಾಲು

ಪರಿವೀಕ್ಷಿಸು - ಆಲೋಚಿಸಿ, ಪರಿಶೀಲಿಸು, ವೀಕ್ಷಿಸು

ಪಾಂಗು - ರೀತಿ, ಆಕಾರ, ರೂಪ

ಪಾರಣ - ಉಪವಾಸ ಪ್ರತೆದ ಮಾರನೆ ದಿನದ ಉಣಿ, ತೈತ್ತಿ, ಸಂತೋಷ

ಪಾವ - ಹಾವು, ಉರಗ

ಮನ್ನಾಗ - ಸುರಗಿ ಮರ, ಸುರಹೊನ್ನೆ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಆನೆ, ಹೋಣ

ಮಂಬು - ಹುಂಟು, ಭೂರಿ

ಪ್ರೇರೇಷಿಸು - ಉತ್ತೇಜಿಸು, ಪ್ರೇರಿಸು, ಮರುಮಗೊಳಿಸು

ಮೊಟಲ್ - ಪಟ್ಟಣ, ನಗರ, ಉರು

ಮೊಯ - ಹೊಡೆ, ಬಡಿ, ತಬಲ/ಮೃದಂಗ ಮುಂತಾದ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಾಬಿಸುವ/ ಬಾರಿಸು

ಪ್ರಥಾನ - ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಮುಖ, ವಿಶೇಷ, ಹಿರಿದಾದ

ಬಕ್ಕಳ - ಪವಳದಮರ, ಹೂ, ನಾಗಕೇಸರ

ಬೇಗೆ - ಸಂಕಟ, ತಳಮಳ, ದುಃಖ, ತಾಪ

ಬೆರಗು - ಆಜ್ಞರ್ಹ, ವಿಸ್ಯಯ, ಸೋಚಿಗ, ಅಜ್ಞರಿ

ಬುನಾದಿ - ತಳಹದಿ, ಅಡಿಪಾಯ, ಅಸ್ಥಿಭಾರ, ಪ್ರಾರಂಭ

ಬೆಳ್ಳೆ - ಆಹತಿ, ಬಲಿ, ಹೋಮ

ಬೆಂಬಳಿ - ಹಿಂಬಾಲಿಸು, ಬೆನ್ನಪ್ಪಿ, ಅನುಸರಣೆ, ಅಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗು

ಬಿಟ್ಟಿ - ಉಚಿತ, ಮುಕ್ಕಟೆ, ನಿರುಪಯುಕ್ತ

ಬೆಸೆಸೆ - ಆಜ್ಞೆ, ಮಾಡಲು, ಅಜ್ಞಾಪಿಸು, ಅಪ್ಪಣ ಮಾಡು

ಬಿನ್ನಹ - ಅರಿಕೆ, ಹೋರಿಕೆ, ಬೇಡು, ವಿಜ್ಞಾಪನೆ, ವಿನಂತಿ

ಬಿದ್ದು - ಜಿತಣ, ವಿಶೇಷ ಭೋಜನ, ಮೃತ್ಯಾನ್ನ ಭೋಜನ

ಬಸವಳಿ - ಆಯಾಸಗೊಳ್ಳು, ಸುಸ್ತಾಗು, ಸೋತು ಹೋಗು

ಬೆಬ್ಬಳಿಸು - ಸೋಜಿಗಾಪಡು, ಆಜ್ಞರ್ಹಪಡು, ಚಕ್ಕಿತಗೊಳ್ಳು

ಬಗೆ - ಯೋಚಿಸು, ಆಲೋಚನೆ

ಭ

ಭವ - ಜನ್ಮ, ಮುಟ್ಟಿ, ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವ್ಯವಹಾರ, ಮನಜ್ಞನ್ಮ

ಭಾಸುರ - ಅಂದ, ಸೋಗಸು, ಪ್ರಕಾಶ, ಹೋಳಮು

ಭಾಸ್ಕರ - ಸೂರ್ಯ, ಅರ್ಕ, ದಿನಕರ, ರವಿ, ನೇನರ

ಭಾವೋದ್ರೇಕ - ಭಾವನಾ ಪರವಶತೆ

ಭುಜಂಗ - ಹಾವು, ಸರ್ವ, ಉರಗ

ಭೂತಳ - ಭೂಮಿ, ಭೂಮಿ, ಪೃಥ್ವಿ, ವಸುಂಥರ, ನೆಲ

ಮ	ಯ
ಮಡಂಬ - ಐನೂರು ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ನಗರ, ದೂರಸ್ಥಳ	ಯಷ್ಟಿ - ಉರುಗೋಲು, ಬಡಿಗೆ, ಕೋಲು ರ
ಮತ್ತ್ವು - ಭೂಮಿ, ಭೂಲೋಕ, ಮನುಷ್ಯ, ಮರಣ ಹೊಂದುವ	ರಾಳಿ - ಬೆಂಕಿಯ ಜ್ಞಾಲೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಬಳಸುವ ಪುಡಿ, ರಾಲಿ ಮರದಿಂದ ದೊರಕುವ ಅಂಟು, ಸಜ್ಜರಸ
ಮನುಜ - ಮನುಷ್ಯ, ಮಾನವ	ರವಿ - ಸೂರ್ಯ, ಎಕ್ಕದಗಿಡ, ಬೆಟ್ಟ, ಪರ್ವತ, ವಿಭಾಕರ
ಮರುಳ - ಮುಚ್ಚೆ, ಬುದ್ಧಿಭೂಮೆ, ತಿಳಿಗೇಡಿ	ರುಜಾ - ರೋಗ, ಕಾಯಿಲೆ, ವ್ಯಾಧಿ ಲ
ಮಹಿಂ - ಹರಡು, ವ್ಯಾಪಿಸು, ಕೆರಳು, ಉಕ್ಕೇರು	ಲುಬ್ಧಕ - ಬೇಡ, ಬೇಟೆಗಾರ, ಜಿಮಣ, ಲೋಭಿ ವ
ಮಹಿಂತಿ - ಹನುಮಂತ, ಆಂಜನೇಯ	ವನ - ಕಾಡು, ಅರಣ್ಯ, ಸಮೂಹ, ಸುಂಪು
ಮಾವಟಿಗ - ಆನೆ ನಡೆಸುವವನು, ಆನೆ ಸವಾರ, ಮುಂಜಾವು - ಬೆಳಗು, ಬೆಳಗ್ಗೆ, ಬೆಳಗಾಗುವ ಹೊತ್ತು	ವರೂಢ - ರಥ, ತೇರು
ಮುಂಧಾಸು - ಪೇಟ, ರುಮಾಲು	ವಾಡಿಕೆ - ಸಂಪ್ರದಾಯ, ರೂಢಿ, ಅಭ್ಯಾಸ, ಪದ್ಧತಿ
ಮುಸುಡು - ಮುಖ, ಮೋಗಿ, ಮೋರೆ	ವಿಜ್ಞಾಪನೆ - ಬಿನ್ನಹ, ಮನವಿ, ಅರಿಕೆ
ಮೂಗಳಿ - ಉಪೇಕ್ಷಿಸು, ನೀಡಲಿಸು	ವಿಶೇತ - ವಿಸಾರವಾದ, ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುವ, ಲುತ್ತೆಮುವಾದ
ಮೂಡಿಗೆ - ಬತ್ತೆಳಿಕೆ, ಬಾಣಗಳನ್ನಿಡುವ ಚೀಲ, ಉದ್ದವಾದ ಕಂಬ	ವಿಪಿನ - ಕಾಡು, ಅಡವಿ, ಕಾನನ
ಮೂದಲಿಸು - ಹಂಗಿಸು, ಚುಚ್ಚು ಮಾತು, ಹೀಯಾಳಿಸು	ವಿಭವ - ಘನತೆ, ಹಿರಿಮೆ, ಸಿರಿ, ಸಂಪತ್ತು
ಮೂಲೋಕ - ಮೂರುಲೋಕ, ಮೂಜಗ, ಸ್ವರ್ಗ- ಮರ್ಧ್ಯ-ಪಾತಾಳ ಇವು ಮೂರು ಲೋಕಗಳು	ವಿಭು - ಪ್ರಭು, ರಾಜ, ಒಡೆಂಪು, ಯಜಮಾನ, ದೇವರು
ಮೇಲುದೆ - ಹೆಂಸರು ಮೈಮೇಲೆ ಹೊದೆಯುವ ವಸ್ತು, ಸರಗು, ಶಲ್ಯ	ವೃಧಿ - ಮುದುಕ, ವರುಷಾದ ವೃಕ್ಷ, ಮುಪ್ಪಾದ, ಮೂಜ್ಞ, ವಿವೇಕವ್ಯಳು
ಮೋಳಗು - ಧ್ವನಿಮಾಡು, ಶಬ್ದ/ಸದ್ವು ಮಾಡು, ಅರ್ಭಟಿಸು	ವೇಷ್ಟಿ - ಪಂಚೆ, ಧೋತ್ರ, ದಟ್ಟ
	ವೃ್ಯೋಮ - ಆಕಾಶ, ಗಗನ, ವಾಯುಮಂಡಲ, ವಾತಾವರಣ
	ವೃಜ - ಸಮೂಹ, ಗುಂಪು, ದನಗಳ ಹಿಂಡು, ಗೋಕುಲ(ಹಿಂದಿನ)

ಶ

- ಶಶಿ - ಚಂದ್ರ, ಶಶಿ, ತಿಂಗಳು
- ಶಾಸ್ತ್ರ - ದಂಡನೆ, ಶೀಕ್ಷೆ
- ಶಿಥಿಲ - ಕ್ಷೇಣಿಸು, ಜೀರ್ಣ, ಅಸ್ವಷ್ಟ, ಕೃತ, ಬಲಹೀನ
- ಶಿರ - ತಲೆ, ನರರುಂಡ, ಶಿಶಿರ
- ಶ್ರೀವಿಲಾಸ - ವ್ಯಘವ

ಸ

- ಸಂಕೀರ್ಣ - ಕೂಡಿದ, ಸೇರಿದ, ಮಿಳಿತ, ಜಟಿಲ, ಗಹನ
- ಸರಳ - ಬಾಣ, ಅಂಬು, ಕಣ್ಣ, ಸಲಾಕೆ, ಯೋಹದ ಕಂಬಿ
- ಸಾರೋಚ್ - ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಓಡಿಸುವ ನಾಲ್ಕು ಚಕ್ಕೆದ ರಾಜರಥ

ಸಾಷ್ವಂಗ - ಎಂಟು ಅಂಗಗಳನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ತಾಗಿಸಿ ಮಾಡುವ ನಮಸ್ಕಾರ

- ಸಿರಿ - ಸಂಪತ್ತು, ಬಿಶ್ವರ್ಜು, ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಅಧಿಕ್ಷ್ಯಾ, ವಿಳಿಗೆ
- ಸುಗಿ - ಹರಿ, ಸೀಳು, ಸಿಗಿ, ಸೆಳೆ, ಎಳೆ, ಸುಲಿಗೆ

ಹ

- ಹಂಬಲ - ಚಿಂತೆ, ತವಕ
- ಹಸನು - ಯಶಸ್ವಿ, ಚೆನ್ನಾಗು, ಶುಚಿ
- ಹಾಸುಹೊಕ್ಕು-ಆವರಿಸು, ಪಸರಿಸು, ಜನಜನಿತ
- ಹಾಹಾಕಾರ -ಗೋಳಾಟ, ಕೋಲಾಹಲ, ಗದ್ದಲ
- ಹೇಮ - ಚಿನ್ನ, ಹೊನ್ನು
- ಹೇಯ - ಕೆಟ್ಟ, ನೀಚೆ
- ಹೊನ್ನಾವಿಗೆ-ಚಿನ್ನದಪಾದುಕೆ